LYCEUM

EUGEN JEBELEANU

Harfa i Minotaurul

VERSURI ALESE

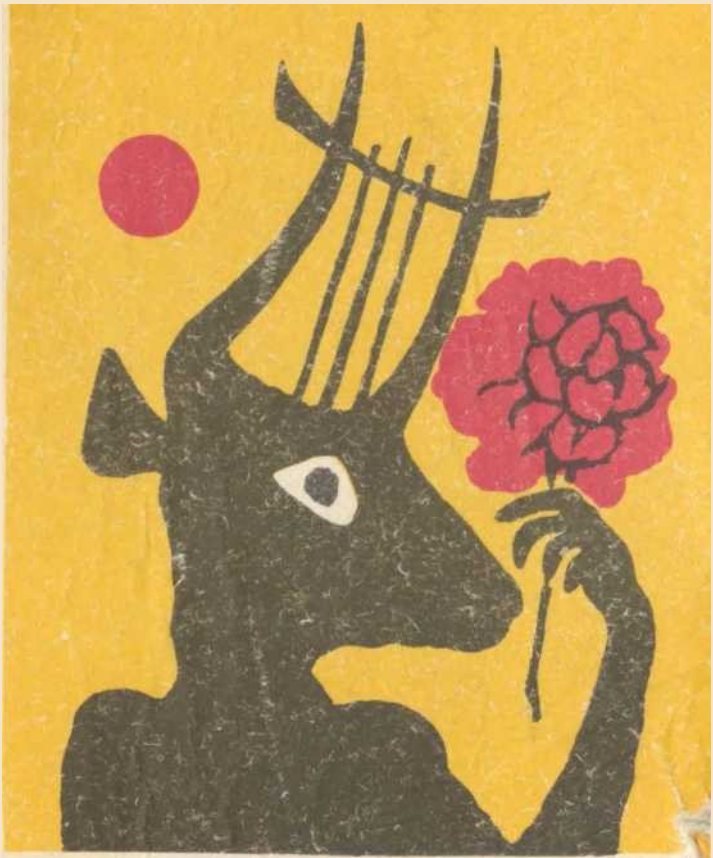

EDITURA ALBATROS

EUGEN JEBELEANU

Harfa şi Minotaurul

Versuri alese

Ediţie îngrijită de autor

Prefaţă de LUCIAN RAICU Tabel cronologic de CORNELIU SIMIONESCU

Există răul, nedreptatea strigătoare, nelegiuirea, crima, moartea celor apropiaţi, laşitatea, minciuna, există toate relele numărate pentru veşnicie în monologul lui Hamlet şi puse de el în cumpănă cu miracolul vieţii decît care vor să se dovedească mai puternice, izbutind adesea să încline balanţa într-o nemărginită dorinţă : să dormi, să mori...; dar cu ace- eaşi putere există gîndul şi cuvintele sfidătoare, consolatoare, răzbunătoare, pacificatoare ale marilor poeţi exponenţi ai umanităţii. Acestei elite, cea mai preţioasă dintre toate elitele, îi aparţine şi Jebeleanu ; poezia îşi redescoperă şi îşi reactualizează extraordinar de viu prin el înţelesul ei străvechi, înţelesul ei de acţiune. Pentru că âcte şi nu doar cuvinte, acte eficiente, prin care omul nu doar se exprimă, ci se apără, atacă, se răzbună, mîngiie, vindecă, sînt versurile sale.

Io faţa evenimentelor de toţi trăite, a încercărilor grele, a dezastrelor, a nedreptăţii şi violenţei oarbe, vrem să ştim, ne rămîne totuşi timp să ştim : ce va „zice" poetul nostru ; cum va reacţiona, ce va întreprinde, ce cuvinte va găsi. Pentru că versurile sale ne dau senzaţia, cu adevărat, că prin ele se întreprinde ceva, se reacţionează, se acţionează ; într-un cuvînt : se face ceva ! A

rămîne cu braţele încruci- ^ate în faţa răului este exact negativul, exact antipodul atitudinii încorporate în poezia sa. A nu întreprinde nimic pentru şi nimic împotriva şi a te simţi sufocat de neputinţă este exact starea pe care tinde să o „vindece" poezia lui Jebeleanu. Dar ea mai cunoaşte un revers, acela de a face ce nu trebuie şi a rosti cuvinte care nu trebuie rostite : agi-

taţia zadarnică, peroraţie falsă, optimismul de circumstanţă, \"orbirea ipocrită.

Rareori s-a întîmplat ca valoarea normelor pur umane, a cărei exaltare însufleţeşte poezia lui Jebeleanu, tinzînd să anuleze parcă orice altă ispită exterioară ei, să se asocieze în aşa măsură, să se confunde pînă la urmă cu emoţia în faţa Frumuseţii, cu suprema emoţie : în faţa Artei. Citind poezia sa şi urmărindu-i captivat „atitudinea", înţelegi cite ceva din misterioasa afirmaţie, din ciudata certitudine a lui Dostoievski rostind aproape neînţelesele cuvinte : Frumuseţea va salva lumea ! Numai cine parcurge, pînă la capăt, ciclul valorilor morale poate avea acces, cum are poetul nostru, la înţelesul acestor cuvinte care pot figura, cu mîndrie şi cu umilinţă, ca formulă emblematică, cuvînt-cheie al artei sale.

Una dintre „descoperirile", degajînd o mare forţă de şoc, care constituie pentru poezia lui Jebeleanu un spaţiu specific deosebit de pregnant, este descoperirea identităţii de substrat, mergînd pînă la confuzia de planuri, dintre accidentele tragice în ordinea firii (moartea, înainte de toate) şi nelegiuirile, opresiunile, crimele comise la scara umană şi socială, cu un coeficient ridicat de răspundere şi culpă individuală. Propriu-zis, Jebeleanu nu distinge între unele şi celelalte ; mai exact 'tefuză ! refuză să distingă între suferinţa provocată de fatalitate şi cea provocată de o conjunctură precis identificabilă, fără caracter necesar. Suprema „nedreptate" este în poezia sa moartea; ea clatină, ea nu confirmă în ochii lui Jebeleanu normele firii. In ordinea firii numai miracolul vieţii şi frumuseţea în lume sînt cu adevărat, numai ele merită să ilustreze firea lucrurilor, tot restul i se opune, stîrnind în sufletul poetului formidabilul tumult protestatar, tumultul revoltei şi

al indignării teribile, măturînd în calea sa totul, smul- gînd, literalmente, pilonii unei argumentări cauzale, ai retoricii consolatoare şi justificative. Rareori demnitatea inteligenţei şi a raţiunii critice, a raţiunii pur umane, şi-a găsit un aliat credincios, ca aici, în vio- lenţa pasiunii, în valul „turbat", de nestăvilit, al afectelor. In serviciul raţiunii umane, acest val are o putere torenţială, de neîmblinzit, de ne-recuperat, de ne-asimilat. Numai „iraţionalul" ne obişnuise cu asemenea forţă, cu un asemenea potenţial distrugător ; dar iată că aici raţionalitatea „binelui" cu- noaşte o forţă similară.

Atingînd zone de hotar ale sentimentului şi ale reflecţiei existenţiale, în care poezia încetează de a mai „exprima" pur şi simplu o realitate ori de a o simboliza prin indicaţii stilistice, prin metaforă etc., spre a deveni ea însăşi trăire directă, prelungire a trupului viu, elegiile lui Eugen Jebeleanu nu se pot străbate cu o privire detaşată, ci numai cu o adîncă şi totală implicare. După cuvîntul atît de exact al lui Edgar Papu, devenim noi înşine „Jebeleanu" în Yreme ce le parcurgem, poetul se transferă în noi ca într-un spaţiu liber de afecte individuale, pe care începe să-l locuiască, să-l modifice, să-l determine :

,;Tocmai prin această cuceritoare simplitate, po- tenţată către o frenezie a supliciului, Jebeleanu intră în noi, se substituie individualităţii noastre ; se substituie chiar biografiei noastre. De aceea, el nu deş- teaptă compasiune ca faţă ·de o altă fiinţă, ci stîr- neşte tortură directă, insuportabilă. In timpul lecturii fiecare din noi este Jebeleanu, fiecare din noi în acel moment a pierdut ceva iremediabil, fără de care nu mai poate trăi. Dacă doar prin faptul că nu s-au exprimat în noi şi alambicate tipare formale, a<:eastă uriru;;ă forţă de transfuzie a

durerii nu este poezie, atunci nu este poezie nici cîntarea lui Iov, nici a Antigonei, nici psalmul La malul Vavilonului şi nici una din marile elegii ale lumii." [1]

[1] E^gar Papu, Poezia lui Eugen Jebeleanu, în România literară, nr. 38/1974.

Un amestec rar, greu de închipuit şi de realizat, cu mijloace nespus de simple, de o transparenţă desă- vîrşită, al şocului afectiv năprasnic cu un fel de împietrire situată parcă mult dincolo de durere, acesta este ţesutul însuşi al elegiilor dedicate fiinţei celei mai dragi, pentru totdeauna dispărute. Un totdeauna care trăieşte în poezia lui Jebeleanu cu o forţă care izbuteşte să o egaleze pe cea a fatalităţii şi, într-un anumit sens, să-i smulgă îndărăt, din nou spre viaţă, ceea ce a răpit incredibil într-un moment de neatenţie, resimţit ca o vină de către poet şi de către noi, făcindu-ne să ne simţim vinovaţi, în aceeaşi măsură, de cele ce s-au petrecut :

„Omoară-te de două mii de ori, / şi tot n-o să ajungi s-o mai învii. / Flăcări aprinde, smulge soarele. / Acum mai tare-i ea decit oricine. I/ Nu se mai joacă, nu mai vrea / prin mii de ape să călătorească. I Nu se mai schimbă. E triumfătoare / în nemişcarea-i oglindită-n sine. I I Ea te-a iubit şi te-a îmbrăţişat I de-atîtea ori cit ai dorit. I Insă acum s-a liniştit : adîncă. I E floare şi e stîncă'' (Florica).

Tocmai prin îndepărtarea iremediabilă, de nemai- atins, într-un spaţiu rece, aspru şi absolut irecuperabil, fiinţa pierdută îşi redobîndeşte, în chipul cel mai straniu, starea de prezenţă. E greu de explicat cum se realizează aceasta.

Cuvintele poetului nu te despart, ci te cufundă de-a dreptul şi vertiginos în actul trăit, cuvintele

nu tind să înfăptuiască o nouă realitate, secundă, specifică şi „artistică", ci s-o actualizeze pc cea originară, s-o încorporeze într-un tipar incoruptibil. Actul trăit se slujeşte doar de cuvinte spre a se revela în toată nuda sa autenticitate primară. In raza neverosimilei pierderi a fiinţei iubite (motivul unic, mai mult <lecit obsedant al Elegiei pentru floarea secerată şi al ciclului Rîul pe obraz din volumul Hanibal), himericul şi sublimul refuz al evidenţei are atîta forţă şi atîta violenţă contestatară, incit creează el însuşi o realitate autonomă, halucinant de concretă, şi ceea ce simţul comun consideră a fi un provizorat explicabil, dar incompatibil cu vieţuirea în continuare şi cu principiul vieţii, devine sub ochii noştri singura durată vie, singura posibilitate de a exista, de a mai exista : într-un act absolut al iubirii, într-un miracol şi o taină a fidelităţii.

Intensitatea suferinţei, a unei suferinţi atroce, de felul unui supliciu neîntrerupt nici o clipă, trece cu fiecare vers din fulgerarea clipei de şoc în regimul stabil al duratei, eternizîndu-se, şi nu cunoaşte decît un termen opus, din care îşi extrage puterea de a renaşte, de a se regenera la infinit, un infinit consim- ţit : voinţa exasperată a imposibilului, dorinţa arzătoare - şi cu ceva feroce în ea - de a-l capta; sau, în orice caz, de a şi-l reprezenta în aşa măsură încît aproape să-l îmblînzească, domolindu-i conturul prea aspru, prea străin şi inaccesibil, de-al atrage în sfera de gravitaţie a omenescului, în interiorul căreia recea sa sclipire, duritatea sa de nezdruncinat să cedeze în sfîrşit.

Intensitatea aspiraţiei, puterea şi ardoarea marelui strigăt (cuvîntul fiind, totuşi, atotputernic chiar în măsura în care-şi proclamă şi îşi deplînge precaritatea!) ajung la un moment dat să echivaleze cu să- vîrşirea imposibilului. Intre dorinţă şi realizarea ei se trage semnul nesperat

al egalităţii.

La extrema sa limită, exigenţa absolutului (reintegrarea, recuperarea fiinţei pierdute în ritmul palpabil al existenţei) se confundă cu însăşi captarea acestuia. Prin poezie, miracolul este posibil. Ritualul ei îşi depăşeşte cadrul în realizarea unui sens magic al eficacităţii.

Inabordabile din perspectiva raţiunii obişnuite, zonele imposibilului coboară într-o intimitate de necrezut cu arzătoarea dorinţă omenească, stîngace, umilă şi eroică.

Această dorinţă, purtată spre limita încordării, este admisă în imediata lor apropiere, şi stabileşte cu ele, cu zonele imposibilului, o paradoxală relaţie de familiaritate, despuiată de orice orgoliu poetic. Certitudinea sălbatică a dispariţiei, iremediabilul morţii încep să-şi schimbe natura, apar deodată (la capătul încordării) mult îmblinzite de tensiunea umilelor cuvinte ; capabile totuşi numai ele, şi numai în felul cum sînt rostite, să comunice, fără intermediar metaforic, un sens ascuns şi ultim al firii lucrurilor :

„Ajută-mă s-o regăsesc. I A plecat nici de două luni I şi ea vrea să se înapoieze, I dar trebuie să fiu ajutat. I Orice ajutor mi-este bun, I îndepărtaţi o umbră, un nor, I poate să fie ascunsă acolo I împotriva voinţei, căci ea vrea să se-ntoarcă. I Ajută-mă cu cit de puţin, I cu cit nu cer nici cerşetorii, I ca să pot s-o redau soarelui pe draga mea, I decît lumina mai frumoasă."

Imensa dorinţă de recuperare n-ar fi totuşi suficientă, dacă n-ar primi un răspuns la fel de puternic, dacă nu şi-ar dubla încărcătura prin cunoaşterea sigură a partenerului dispărut, la rîndul său mobilizat de voinţa întoarcerii ; ea vrea să se înapoieze ! Dorinţa recuperării e potenţată

de replica ei, la fel de vie, şi am!ndouă se constituie într-o forţă de neimaginat, în stare să modifice sensul tragicei întimplări şi să acţioneze asupra iremediabilului. In această umilitate, care deschide căile de acces şi suprimă pentru o clipă, dar o clipă eternă, tăria iremediabilului, a inabordabilului, este tulburătoare - in chip încă o dată paradoxal, fiind vorba de umilinţă şi nu de orgoliu ! - absenţa resemnării. Neîmpăcarea cu gîndul şi cu imaginea morţii, formă a exaltării refuzului şi a unei prea umane, sacre furii împotriva destinului, iată ce constituie nucleul de rezistenţă al poemelor lui Jebeleanu. Căci, prin ele, sin tem cu îndirjire atraşi în zonele stranii, electrizate de un prea-omenesc ce suprimă limitele posibilului ; în ele superficiala resemnare „lucidă" nu funcţionează ; traversăm teritorii ale miracolului cu putinţă.

Ele stau sub puterea unicei fascinaţii, a cotropitoarei aşteptări, a credinţei, consemnate de toate mitologiile, - actualizate de Jebeleanu cu extraordinară forţă -, a credinţei în posibilitatea miracolului, a cazului singular în care Hadesul va admite excepţia, regăsirea din moarte. Izbirea repetată a acestei supra- omeneşti şi preaomeneşti, în acelaşi timp, credinţe, de nişte ziduri inexpugnabile, naşte o tensiune atît de puternică, încît sugerează şi chiar cristalizează o realitate aparte, o realitate a excepţiei : singura în care omul lovit poate trăi. Jebeleanu se instalează şi ne instalează în ea ; începem să credem, ne simţim deodată solidari în aceeaşi aşteptare.

Un continuu, repetat şi neobosit transfer de la un termen ireductibil („Omoară-te de două mii de ori, I şi tot n-o să ajungi s-o mai învii. I Făclii aprinde, smulge soarele."), la celălalt termen, vis atit de tenace incit pare a înfrînge realitatea,

substituindu-se ei, supunînd totul misterioasei sale supremaţii.

Surprinzător este că fascinaţia imposibilului nu semnifică nici pe departe un somn al conştiinţei, un somn voit sau constrîns; nu numai că nu cedează adversarului evidenţele ,raţiunii, ale treziei, dar, dimpotrivă, [şi aliază luciditatea cea mai atentă, expresia cea mai acută a acestei atenţii : starea de pîndă, starea de urgenţă, de alarmă continuă, de vi- braţie asurzitoare.

Aşadar, imposibilul este înfruntat pe terenul său propriu, în spaţiul unei lucidităţi aspre, tăioase, care îndepărtează cu dispreţ tentaţia narcozei, împiedică trecerea conştiinţei în vr,aja somnolentă a iluzoriului, a părăsirii de sine :

„Sînt prăbuşit, dar nu încă mort . I ,antenă orizontală a Universului. I Destinul nu va scăpa I nepedepsit de mine. I Sînt la pămînt, însă la pîndă. / Şira spinării, ştii prea bine, mi-a fost lovită nu o dată, /dar sîngele amnarului este scînteia. / Sînt prefăcut în cioburi, I dar nu ghebos. I N-am zbîrcituri pe suflet. I Voi mai aprinde, şi nu o dată, I murdara faţă a întunericului, I să se ruşineze. I Ochii mei sînt pă- sări I ce se rotesc şi în somn, I neavind decît un rost : I să descopere şi altceva I decît ceea ce se vede /. . ./ Nu te voi lăsa niciodată singură I Un arc mi-e spinarea, I stau la .pîndă. I Aşteaptă-mă ! "

A înfrunta întunericul şi a-i aprinde „murdara faţă" ; a pedepsi „destinul" ; a-l face să se ruşineze de acţiunile sale; toată poezia lui Eugen Jebeleanu stă la pîndă pentru a descoperi momentul potrivit pentru a da viaţă acestei imperioase dorinţe ; şi simţi că o va face ; simţi chiar că o face ; acum şi aici.

Stării de întărîtare lucidă, de nesomn,

excitaţiei nervoase atingînd paroxismul li se asociază o dispo- ziţie polemică aparent fă·ră obiect, mai bine zis cu un obiect care-i depăşeşte puterea : destinul inexorabil. Dar tocmai aceasta e forţa poeziei lui Jebeleanu, o forţă pedepsitoare, violent subiectivă, violent umană, exercitîndu-se într-un domeniu care, prin definiţie, se sustrage voinţei noastre şi o sfidează. Dar Jebe- leanu sfidează, la Lrîndul său, imobilitatea sfidătoare a destinului, suib orice formă s-ar înfăţişa. Poezia sa „nominalizează" destinul, dindu-i o identitate precisă şi foarte concretă, o „vinovăţie" de tip uman ; el practică o poezie a „rezistenţei" (la destin) pe un teritoriu în care rezistenţa pare fără rost. Ei bine, poetul îi găseşte un rost !

Actul absolut se realizează la capătul unei infinit prelungite trezii, ea însăşi un mod .al „rezistenţei" de care vorbeam, al unei aspiraţii de maximă intensitate, la capătul unei aşteptări active, îndreptată spre un sens unic, din perspectiva căruia toate celelalte forme de existenţă par de un \·id desăvîrşit. CuYin- tele poetului au parcă menirea de a-i spori suferinţa trează, nu pe aceea (obişnuită) de a calma suferinţa prin constituirea, în jurul ei, a unei margini (con- fortabile}· de contemplaţie mo•rală. Trecutul însuşi al fiinţei pierzîndu-şi orice materialitate apare strivit, vag şi incoerent, într-atît de vital absorbante sint, în ultimă instanţă, prezentul ,tragic, veghea crispantă, aşteptarea ibiciuită de imaginile prezentului imediat :

„Am avut o viaţă de oare mi-amintesc, I ea nu mai ştie nimic de mine, I amintirile sînt nişte urzeli din fire de vînt, I lumina lor abia se mai ţine. // Au fost cîţiva oameni, cîteva pahare, I copiii care nici nu ştiu cînd au crescut, cîteva geamuri rostogolite din mare, I şi buzele tale de soare, azi mut."

In schimbul lor singura acaparantă realitate : nesomnul, „arzător semn", lumina continuă, insuportabilă, cea mai crudă cu putinţă, invadînd totul („E o lumină răutăcioasă I şi OI'lbitoare I care-mi topeşte carnea, I prin care scheletul transpare"}, dar singura posibiHtate admisibilă, şi-n cele din urmă singurul mod, cel mai dificil şi

tocmai pentru că e atît de dificil, de a reţine imaginea celei pierdute în intimitatea strictă a conştiinţei.

Menţinerea acestei stări treze, de lumină crudă, orbitoare, este chiar sensul, finalitatea şi materia poeziei lui Jebeleanu. Ea tinde la o comunicare realizată dedesubtul şi în afara cuvintelor, la constituirea unui fluid palpabil ,al gîndului însuşi, în care fiinţa şi trupul s-au retras şi s-au concentrat, aban- donînd tot restul ca pe un decor hilar, inutil, ceva ce s-a dovedit inconsistent. Un fluid liber de balastul cuvintelor şi totodată nespus de viu, de o purificată, totuşi, materialitate ; poetul nu se „destăinuie", în înţelesul obişnuit, nimănui, el vorbeşte parcă numai pentru sine ; dar s-a văzut rar poezie mai comunicabilă decît aceasta ! mai pentru „ceilalţi", tocmai pentru că este, în gradul cel mai înalt, pentru „sine" !

Poetul îşi vorbeşte lui însuşi (şi uneori fiinţei pierdute) cu arzătoarea convingere a comunicării deschise, imediat practicabile. Şi transmite celui care-l citeşte fiorul încredinţării în adevărul acestei comunicări, un adevăr situat dincolo de banala evidenţă. Uneori cuvintele sînt, 'În poezia lui Jebeleanu, nu numai de o deplină transparenţă, dar, am spune, ca şi inexistente, lăsînd loc emisiei pure, zguduitoare în goliciunea sa, a gîndului-fiinţă :

„Cit mi-e de ruşine că plîng, I cit mi-e de ruşine, I oît mi-e de r^ine de ploaia I ce mă-neacă în mine. //Cernit de gratii de plîns I ce pot face- I cu jalea ce mă clatină I încolo, încoace. li Nu pot trece prin lacrimi I ca un înotător, I Sînt cel ce se dă la fund I necerînd ajutor. // Sînt cel ce iubeşte pămîn- tul I acoperit de ape, I sînt cel ce se leagănă la fund I cu tine în braţe, aproape."

Omenesc este ca durerea şi revolta în faţa destinului (şi a oricărei forme de nedreptate, cu care destinul se confundă în poezia lui Jebeleanu) să rămînă ceea ce sint, să nu fie prea grabnic transformate în altceva, cu nume oricît de frumos : stoicism, filosofică resemnare, stăpînirea

durerii sau contemplarea ei de la înălţime, de la o prea suspectă înălţime ; respectabile noţiuni, desigur, dar, vai, mult mai uşor de suportat dedt adevărul. Iar adevărul greu de suportat este aici, prin însăşi apriga şi nuda sa intensitate, totuna cu poezia.

Cocoşii oraşului (titlu, dealtfel, al unui poem ilustrativ pentru volumul Cîntece împotriva morţii) sînt o emblemă, o metaforă-cheie a poeziei lui Jebeleanu în totalitatea sa : simbolul unei mindrii neînduplecate, al unei autorităţi înalte şi treze. Nu este, oare, această emblemă a casei (casa Jebeleanu, există aşa ceva în spaţiul liric al secolului 20 !) cea mai răspicată trimitere la natura cu adevărat autoritară a poetului, la magistratura pe care el o exercită, pe baza unui consens unanim, printre contemp-0rani ? Cine nu recunoruite autoritatea lui Jebeleanu, vizibilă de departe şi manifestîndu-se în toate sensurile, .înce- pînd cu sensul cel practic şi imediat, social şi politic, moral şi justiţia·r, civic în accepţia cea mai nobilă, mergînd pînă la sensul mai ascuns şi mai enigmatic, pe care-l include substanţa însăşi a li["ismului său?

Cocoşii oraşului, acest simbol de remarcabilă pregnanţă, poate fi „citit" în mai multe direcţii odată : este un „semn" care se lasă descifrat, în fertila sa polivalenţă, numai pe temeiul unei lecturi, al unei considerări integrale a operei.

Poezia lui Jebeleanu trezeşte lumea din somn, cu totală nepăsare la confortul acestei lumi, Ia nevoia firească de somn, de odihnă, de repaos binemeritat, de confort fizic şi moral etc. Ea sparge, adeseori cu acută „stridenţă", climatul de vegetare somnolentă, de uitare binefăcătoare pentru moment. Ea nu vrea să se facă plăcută, nu

vrea să consoleze şi să liniş- teascâ spiritele ; ci să provoace, să stîrpească, să întrerupă ceea ce a fost început şi ceea ce tinde să meargă în voie mai departe în spiritul unui blînd automatism, atît de comod fiinţei noastre terestre.

Ea şochează şi răneşte liniştea noastră abia cucerită sau de mult instalată în drepturile ei. Săgetează, stă la pîndă, stă de veghe, dă imediat de veste, sună alarma : fără să se întrebe neapărat dacă a nimerit bine, dacă nu cumva poate să pară nepotrivit ceasul în care o face.

Este trîmbiţa civilă; răzbunarea fragilităţii ; revanşa celor slabi, celor învinşi pe nedrept sau învinşi pur şi simplu. Prin mijlocirea ei, aceştia se recunosc şi încep să-şi cunoască forţa, să-şi simtă, din nou, în- dreptăţirea în lume. Forţa şi îndreptăţirea de care răul din lume, samavolnicia, abuzul nepedepsit ştiu că trebuie să se teamă, să se neliniştească.

Cocoşii oraşului smulg lumea din spaţiul nocturn ; nu le pasă că este noapte compactă în jur, abia îi stîrneşte această convenţie ; o smulg din apele de plumb ale somnului :

„Bună-dimineaţa, sans-culoţi, / vestitori, I rebeli impetuoşi, I cîntînd cei dintîi. I Implinindu-vă neîncetat datoria /. . ./ glasuri mîndre, I nepăsătoare, I decapitate de ghilotina luminii, / şi renăscînd mereu din cenuşa nopţii, din I propria voastră datorie. I Co- coşi ai oraşului, I de mătase, de foc, de victorie, / incendii de aur localizate, / peceţi zburlite, I trîmbiţe civile de pene, I incandescen'e ape de rubine/ în care fîlfîie văzduhul /„./ limbi ale zorilor I zvîcnite spre cer /„./ O, voi cocoşi 1ai oraşului, / oare pîndiţi cu ochi pe jumătate deschişi I ca nişte semilune obosite dar neadormite /„./ astre zburlite, anonime, / brichete în pumnul transparent al dimineţii, I cascade de magneziu /„./ cu vocile de vijelii de maci, / ca nişte sans-culoţi înflăcăraţi."

Poezia lui Jebeleanu are ea însăşi ceva din această independenţă

semeaţă, ceva refractar, ceva zburlit : proaspăt şi incoruptibil.

Dar ceea ce trebuie numaidecit adăugat, spre a nu se ajunge la o imagine, nu numai unilaterală dar şi falsă a poeziei lui Jebeleanu, este că tonul autoritar şi ţinuta âîrză nu sînt însuşiri „temperamentale" care....şi spun, indiferent de materie şi de obiect, structura versului ; ele reprezintă, dimpotrivă, expresia unei devieri de lumină, expresia unei refrac- ţii: la origine ele sînt un concentrat de extraordinară umanitate, de infinită tandreţe, rămînînd indisociabile de un anume gust al frumuseţii, al fericirii şi plenitudinei de viaţă [1].

[1] „I-ar fi fost dat poeziei lui Eugen Jebeleanu să fie în întregime o poezie a fericirii" (Dan Cristea, Arcadia imaginară, Ed. Cartea Românească, 1977).

Rareori s-a născut atita forţă şi atita impresie dominatoare de forţă din atîta îngrijorată delicateţe, dintr-un sentiment pur şi copleşitor al :Eraternităţii umane şi al fragilităţii umane, supuse tuturor pericolelor; Puterea acestei poezii nu este altceva decît un „compus" neaşteptat al vulnerabilităţii la sufe- rinţă, la suferinţa de toate felurile ; un derivat al unei imense compasiuni, al unei îndurerări în faţa fragilităţii fiinţei umane, ce tinde adesea spre limite, spre insuportabil. Rareori senzaţia de ·aspră vigoare, de severitate austeră, de comprimare lăuntrică (şi de economie veribală) s-a ivit în .astfel de condiţii, ca în cazul poeziei lui Jebeleanu. E ca şi cum poetul ar căuta cel mai bun mijloc de conservare a concentratului de „omenesc", şi l-ar găsi numai aici şi numai. astfel : în formele unui lirism despuiat, auster, de o violenţă conţinută.

Un alt aparent paradox H constituie realizarea unui grad maxim de personalizare a emoţiei tocmai prin renunţarea impusă la atributele exterioare, preponderent stilistice, ale acesteia, pînă într-atît că (în poemele ultimului deceniu) citindu-l pe Jebeleanu rămînem încredinţaţi o clipă că noi înşine vorbim prin versurile sale, că despre noi e vorba, că nu facem decît să ne

percepem, printr-o misterioasă în- tîmplare, intimitatea.

O intimitate a noastră, ascunsă, poate uitată în depozitele memoriei, brusc resu.scitată, scoasă la su- prafaţă şi care începe să ni se impună în primul plan al conştiinţei. Este vocea ascunsă a sufletului, atitudinea cea mai intimă, zvîrooli.rea, tresăririle, cutremurul sufletesc, coşmarul şi trezia propriei con- Ştiinţe.

Pentru că a consimţit la această despuiere, la acea.stă umilitate formală şi a mers adesea împotriva „stilului" său, a stilului iniţial constituit, criptic şi somptuos, ^n care excela în Inimi sub săbii, pentru că a îndrăznit să re-debute7.e. să înceapă din nou totul după decenii de activitate literară recunoscută, de aceea şi-a cucerit Jebeleanu audienţa şi dreptul la audienţă. Acest drept din care face valoarea supremă a poeziei. Ca să vorbeşti - spune el - trebuie să fii ascultat. Poetul nu poate vorbi altfel. Dar cwn să ajungi aici ? Vorbind despre tine ca şi cum ai vorbi despre ei, toţi cei âare te ascultă - şi vorbind despre ei, despre ceilalţi, ca şi cum ai dezvălui ceva care te priveşte numai pe tine, ca şi cum ai face o mărturisire strict personală, pe tonul cel mai scăzut cu putinţă, abia izbutind să-ţi găseşti cuvintele :

„Ce să mai spun„. I Ce poate să spună un om care vorbeşte / ou el însuşi / de teamă să nu devină altul I şi să nu facă rău nimănui ? I Ca să vorbeşti trebuie să fii şi ascultat I sau, cel puţin, auzit, / Să te pună cineva la ureche / (de-ar fi la inimă„.) I ca pe o scoică, I măcar ca pe o scoică. / Atunci ar auzi ceva, I sufletul i s-ar umple de culoarea I durerii sau a nedumeririi /„./ Cunoaştem atît de puţin„. I Sîntem atît de grăbiţi... / Nu-mi priviţi faţa, I este-a unui om I surpat cam devreme. I Atît. Ei şi ? I Chiar asta voiam să spun" (Atît).

Deţinător, de la început, al unui limbaj format, înalt şi nobil, articulat (cum remarca E. Lovinescu) din „învelişuri calcarice, savant

elaborate", Jebe- leanu îl sacrifică, la figurat şi 1a propriu : pe un altar al omenescului ; ridicat de el însuşi; fără concursul unei „tutele" literare, cum fusese ispitit în anii debutului. Numai de el însuşi. In Rîul pe obraz, în Parabole civile optează definitiv, fără a se mai uita în urmă (şi la drept vorbind fără să^i mai pună „problema" opţiunii, ivi-tă totdeauna pe solul unei incertitudini), pentru limbajul „sărac" al sufletului, pentru enunţul direct şi abrupt, sau pentru cel de aparenţă de:^ar>Uculată, şovăitoare parcă, aflat în dificultate. Efectul acestei noi adecvări expresive este răscoli tor.

Sub puterea sa, toate determinările de „Specie" literară dispar într-o unică emisie, continuă şi discontinuă, care dizolvă graniţele dintre diatribă şi la- mentaţie, sarcasm şi milă, furie rece şi îndurare, mîndrie şi umilitate, spirit arzător, justiţiar şi nesfîr- şită, sacră înduioşare în faţa existentului, profetism teribil şi bruscă înduplecare.

In toate direcţiile, cu aceeaşi inoordare şi intensitate, cu vibraţia ultimei convingeri, cu vocea zguduitoare a sincerităţii ; menită parcă să învingă somnul raţiunii producător de monştrii, nu numai de confort, să tulbure conştiinţa, şi tulburînd--0 so lim- perească, redind omului însemnele legitimităţii sale în lume, vocea aceasta aparţine cu siguranţa unuia dintre marii poeţi ai epocii noastre :

„Azi-noapte m-am luat de gît - I din mîini făcîndu-mi un colier. / Lungi, mîinile-mi luceau mocnit, I falangele &au de fier. I/ Mi-am spus : «Acuma, strînge, hai, / că nu-i atît de greu cum pare / să te împodobeşti chiar tu I cu un sfint colan - şi cel mai mare»// Şi-am strîns, şi nu cu multă milă, /dar pa- re-mi-se nici de-ajuns, I şi-un glas mi se păru că spune : I «Aşteaptă. Nu eşti încă uns// să porţi acest însemn, ce-i sacru, / şi are forma sfintei roţi. / Cînd o să vină, poate, vremea, I adună

mîini, dar de la toţi, I/ şi-atunci abia, sorbind minia /şi sila cîtă-i pe pămînt, / grumazul tău să fie turnul I cuvintelor, de tine f.rînt, - I/ în urma căruia pe chipul / acestui glob s-auzi cum sună / o linişte drept - grăitoare I ca marea, - fără de minciună."

Adună miini, dar de la toţi, i.ată în formularea energică, strînsă pînă 1a crispare în ea i^i, ca în jurul grumazului evocat (care atrage, presind cu putere asupra sa, minia rşi sila de pe pămînt), transferul caracteristic acestei arte a supiiciului moral şi a izbăvirii prin durere, transmisia de afectivitate petrecută de la toţi la unul, de la noi la el, de la lume la poet, la poetul care nu se de&parte niciodată de ea, este al ei ; transferul care face cu putinţă identificarea cititorului, anularea graniţelor dintre cel care citeşte şi cel care scrie. Şi iată, in acelaşi timp, cum se realizează, într-un fel atit de tipic aici, un alt tip de transfer, cel care tinde să unifice, prin identitatea aceleiaşi substanţe, planul existenţi.al şi planul poetic, planul „fizic" şi planul „expresiv". Mîinile care string, falangele de fier adunate în jurul „gîtului" (motivul decapitării pus în lumină într-un excelent comentariu semnat de M. Mihalaş) îşi exercită acţiunea mai întîi în planul strict fizic, pentru ca în partea doua a poemului să asalteze „turnul cuvintelor" (grumaz al poeziei !) prin fringerea căruia se urmăreşte anularea poeticului, dar şi redescoperirea adevăratului sens al Poeziei, acolo unde el poate fi găsit : dincolo de cuvinte, dincolo de literatură, de ineficienta literatură.

Nota cea mai înalt consolatoare a acestei poezii este rezistenţa la absurd, pe de o parte, iar pe de altă parte la tot ce este sau pare a fi dat omului din afara sa ; o rezistenţă neînduplecată, plină de fervoare, de durere şi de mîndrie ; o rezistenţă aproape sălbatică ; capacitatea de a conferi un atribut de forţă unor reacţiuni şi atitudini pe oare sîntem obişnuiţi să le înţelegem şi să le trăim altfel, adică ·În slăbiciune şi dewlare, în panică .şi abandon, odată cu mărturisirea francă a sentimentului de neputinţă, a sentimentului că : nu este, nu mai este nimic de făcut. Ce-ar fi de făcut, într-adevăr, împotriva morţii, a catastrofelor (de tipul celor evocate în Surîsul Hiroshimei), a prostiei triumfătoare puse pe acelaşi plan, de putere în- dîrjită, implacabilă, terorizantă, cu dezastrele ivHe din afară?

E ca şi cum suferinţa şi dezolarea, trăite în

slăbiciune şi neputinţă, în faţa arbitrariului, a morţii, a prostiei şi nedreptăţii care destramă energiile sufletului, ar dobîndi dintr-o dată un aliat bine înarmat, un sprijin puternic şi dezinteresat.

Poezia lui Jebeleanu este însăşi această acţiune vindicativă şi „cavalerească", dusă cu toate mijloacele, din toate direcţiile simultan, cu imensă· compasiune, dar şi cu duritate, cu o mină uşoară, cum se zice, dar şi cu energie neistovită ; cu tandreţe şi cu minie. Atitudinile spiritului se prelungesc într-o activitate eficientă, capătă forţă materială, devin acte de voinţă, încărcate de electricitate atotstrăbă- tătoare.

Din stările de îiifrîngere şi dezagregare, poetul reface o nouă tensiune, mobilizează şi construieşte speranţa după ce toate motivele care o autorizează par să fi dispărut fără urmă. Dar - cu acelaşi gest- el reconstruieşte poezia; o reconstruieşte aproape din nimic ; din cuvinte simple, sărace, de o umili- tate „bacoviană"(ar putea fi vorba de un Bacovia foarte vital, puternic şi viteaz !), compune din nou poezia, tot aşa cum din destrămare, din contemplarea fără iluzii a morţii absurde (şi a coşmarului ne- dreptăţii care o anticipează încă din această viaţă) reface demnitatea, reconstruieşte speranţa. Poetul vede, mai bine ca alţii, tot ce e de văzut, el nu-şi acoperă o clipă ochii, dimpotrivă îi deschide spre lume cu o intensitate aproape neîngăduită: dar ceea ce izbeşte în poezia sa este şi această delimitare, mereu prezentă, intre văzut şi credibil. O separare (de planuri) îndărătnică pe care poezia lui Jebeleanu o adinceşte cu fiecare vers şi din adincirea căreia îşi face o datorie glorioasă :

„Absurdu-I văd, însă nu cred în el... I Nu tot ce nu se vede e fantasmă. 11 Durerea spiritului e mult mai adîncă I decit a trupului. Cred în puterea

I a ceea ce să sboare-a învăţat. I Nu cred în resemnare şi-n pustiu. / / Nu cred în nedreptate, mei măcar I în vînturile sorţii care-mpart I arzînde roţi de spini celor mai mulţi, I şi cîtorva - roţi de maşini solare. 11 SWlt vasul de pămînt ; cel ce păstrează I sărutul amintirilor ; am toarte I pe care le susţine braţul tău I mult mai puternic azi decît odată. I I Nu cred în rînjetul ticăloşiei, I în cei ce-apasă nu numai pămîntul, I ci şi pe fraţii lor, nu pot să cred, I cum nu pot crede în taftaua mlaştinii. I I Nu cred în cei ce vor să uite, I şi cit mai repede, pe cei plecaţi din viaţă, I fiindcă ei sunt cei care astfel I vor să dea pradă Morţii Spiritul. I I Nu cred în corbul care vrea I cu foşnetele beznei s-acopere văpaia I şi cron- căne : „Urmaţi-mă, eu sunt I orga luminii.>+- Cred în licurici. I I Cred în văzduhul tău, azi fără lanţuri, I în frumuseţea ta cred. I Cred în vestmîntul gînduri- lor tale I şi nu cred în uitare. Niciodată" (Da şi nu).

Cînd, într-un astfel de tipic context, strîns, lapidar, tensionat, saturat de trimiteri şi implicaţii, Jebe- leanu spune : „Nu cred în. .. Cred în licurici", spusa sa are ceva imperativ, şi chiar ameninţător, ceva teribil - în contrast ciudat cu fragilitatea şi nevino- văţia profesiei de credinţă luate în litera ei („Cred în licurici"), ca şi cum n-ar conta (dar contează, tocmai asta e problema ...) substanţa afirmaţiei, ci numai direcţia în care ea se face, numai ritmul ei : imperios, constrîngător; un ritm al ultimativului.

De aceea spunem şi repetăm că în poezia lui Jebeleanu ceea ce pare sortit unei existenţe ne- însemnate, unei fiinţări mereu periclitate a se stinge, capătă un aliat imperial, ocrotitor, un atribut de forţă care, în faţa răului care sfidează, sfidează la rîndul său, se impune, ameninţă şi el, la rîndul său, existenţa răului şi a morţii, impertinenţa plină de forţă a provocării sale.

S-ar spune că această poezie îşi propune să intimideze absurdul, moartea, toată puterea orgolioasă şi cinică a răului întemeiată de obicei pe slăbiciunea, deruta şi starea de confuzie a victimelor sale ; atît de inofensive, atît de plăpînde, cu .totul incapabile de replică'. De aceea vorbesc de natura înalt consolatoare a poeziei lui Jebeleanu. Consolatoare mai ales prin forţa de care dispune, prin latenţa sa victorioasă ; în stare să dea satisfacţie.

Rareori conştiinţa morală a unui poet şi elevaţia pură a lirismului său şi-au găsit, în aşa măsură, un echivalent în acţiunea civică, dacă vrem să-i spunem astfel, în practica menită să actualizeze speranţa umană, făcînd-o (şi cu intenţie folosim o formulă verbală încărcată de tot concretul viu al oralităţii !) să ridice din nou capul; după ce uitase de mult ce mai înseamnă aceasta.

Şi rareori absurdul, laşitatea, cruzimea, ipocrizia, violenţa s-au găsit în faţa unei tentative de deposedare atît de energice, în care voinţa de a smulge răului partea sa de inexorabil accede, ca în poezia lui Jebeleanu, la fervoarea dureroasă şi aspră a rugăciunii, la o fervoare ultimativă :

„A doua înviere (oh, cît o aştept !) I a doua înviere, sau - pentru numele Domnului ! - I fără sînge nevinovat... I a doua înviere, I dar fără fiarele acelea, I suliţaşi orbi, căşti trepanînd creierul, I chipuri, fără chip, busole I arătînd un singur punct I cu frenezia dementţilor I («acolo-i Paradisul I unde curg pletele de sînge !») I O, nu, nu, nu! Fără aceia I care scriu cu piroanele I trecute prin oase, fără I acele călimări de lacrimi, I fără mîinile tale, Filat, maculate I de-atîtea umbre, I fără viaţa măcinată absurd I pentru ca procuratorul şi alţii să-şi poată spăla I mîinile, fără bilanţul care spune : I ... arşice şi oase„, I fără acel mort frumos, I mort ca să ne înveţe să nu trăim urît, I fără mortul acela şi acela, I îmbrăcînd feciorelnic cămaşa jertfei, I fără figuri care i-au sfîşiat, I fără modul pe care blestemata

memorie I ni-l suie în fiecare noapte în pat I cu iuţeala unui ascensor insuportabil, I fără mine, dacă n-am învăţat nimic I din puterea fierului şi a nufărului -, dar fără de reînvierea voastră I sulitaşi orbi, fără I orbirea voastră priviri de solzi de-oţel, I fără curţile ameţitoare I pe zidurile cărora aripile alunecă neputincioase, I fără trăznetul orb şi fără I cîntările paralizante, fără brăţările I care nu sunt de soare. .. I I O, Doamne care eşti în mine, I şi care nu mă mingii, ci mă seceri, I făgăduieşte-mi a doua înviere, I cea aşteptată, trup de rîu curat . . ." (A doua învi·ere).

Marele patos conjurator al acestui poem vine din încordarea - susţinută cu fiecare propoziţie, iar în interiorul ei susţinută cu fiecare „amănunt" - cu care urmăreşte să deplaseze, cit mai departe cu putinţă, frontierele posibilului ; poetul separă - potrivit unui demers care i-a modificat substanţa sufletească, intrîndu-i definitiv în sînge, al său şi al poeziei sale - firea lucrurilor de ne-fire, legea de aparentă lege ; creează din cuvinte şi din articulaţii de cuvinte un domeniu al imediat-posibilului, incit a doua înviere (conjurată să fie altfel decît cca dintîi. atît de altfel, pe măsura unei fierbinţi aspiraţii) începe să fie posibilă. Tocmai pentru că „cere" prea mult, neîngăduit de mult, izbuteşte poetul să dea emoţionantei sale utopii un contur de fermitate, caracterul plin şi dens al unei realităţi ne-utopice, al unui prezent feeric şi fascinant. Fascinaţia şi feeria paradisiacă a unei învieri, de astă dată ideal-umane, izbucnesc însă la Jebeleanu, aici ca şi în atîtea alte împrejurări, dintr-un suflet brăzdat de nelinişti, de incertitudini chinuitoare.

Chiar pe teritoriul în care cu o clipă înainte domina conştiinţa acută a normei inexorabile, a violen- ţei fatale, a tributului de jertfe aşa zicînd „necesare", miracolul devine posibil, „pierderile" sînt aduse în- tr-un climat al reanimării, care emană senzaţia că minunea nu e cu totul îndoielnică, lucrurile nu sînt fără întoar<:!ere.

In planul istorico-social al poeziei lui Jebeleanu lucrurile, cum vedem, nu se petrec în esenţă alt^el decît în spaţiul durerii individuale. Aici ca şi acolo, totul depinde de

tensiunea dorinţei, a concentrării ultime a gîndului, de fascinanta sa rotire obsedantă în jurul motivului esenţial :

„Nu pleci niciodată, te întregeşti de pretutindeni . I din ochiul fîntînilor în care ne-am oglindit, I dinspre marea pe care o iubeşti, I din munţii pe care ţi-am sărutat fruntea rece, I din cuvintele înţelese numai de noi, I din unghiurile casei unde lumina-şi mişcă paianjenii, I din ochii crengilor privite ultima oară, I dinspre străzile unde-ţi aud paşii. I Tocurile grăbite să ajungă acasă. I Pe toate drumurile vii, I pe cele de pămînt, şi de văzduh şi de apă. I Eşti în mine şi-n afară de mine. I I Dar nu poţi să deschizi uşa" (Uşa).

Poezia lui Jebeleanu este puternică şi justiţiară şi civică pentru că este admirabil de umană, tulburată de farmecul vieţii şi pentru că . se naşte din sentimente elementare, proprii omului, omului esen- ţial şi umanităţii (din el) neafectate şi nesofisticate, aduse în starea critică, în care fie şi „simpla" transcriere se încarcă de un potenţial neobişnuit, de o simţire stăpînită sau nestăpînită, egal de percutantă ; în care fiecare cuvînt înseamnă şi e de-ajuns să-l conteşti ca el să înceapă să semnifice, să-şi afirme rolul şi să-şi îndeplinească rolul, pînă la capăt.

Cel puţin în partea mai apropiată a evoluţiei sale (Elegie pentru floarea secerată, Rîul pe obraz, Parabole civile, pînă la recentul ciclu susţinut în revista Luceafărul, 1977), cuvîntul se impune prin el însuşi, prin simpla rostire, demn de a fi ascultat, pătruns de misteriosul flux al autorităţii, de care ştim că beneficiază numai poeţii exemplari.

Intrucit e vorba de sentimente elementare, ori

de marile intuiţii simple, de marile proiecţii ale binelui şi ale răului, trebuie precizat că poezia lui Jebeleanu reprezintă, cel puţin de la o vreme, o veritabilă revanşă a binelui ; în sensul cel mai curat cu putinţă ; cu un simţ al prezenţei, al „separării" sale de tot ceea ce nu este, de care se ataşează cu exclusivitate conştiinţele netede, de la sine orientate, parcă în virtutea unei infailibile pre-ştiinţe.

In realitate însă această directă mergere la ţintă, această siguranţă în opţiuni şi acest ton categoric al pre-ştiinţei sînt, deopotrivă, expresia unei cunoaşteri superioare de sine şi de lume, a unei acumulări enorme de „experienţe" ale trăitului, care nu mai îngăduie, care nu mai vor să îngăduie eroarea şi rătăcirea ; şi manifestă faţă de ele un iremediabil dezgust. Un dezgust al fiinţei şi al conştiinţei care, în poezia lui Jebeleanu, roruncină ispita oricărei inerţii.

Nu prudenţă în faţa erorii, ci dezgust, acesta e cuvîntul; un cuvînt la care se ajunge cu greu şi nu unul dat. Impăcării cu dezordinea şi cu eroarea, fie şi dintr-o (suspectă) comprehensiune a naturii umane, i se preferă smulgerea din loc, smulgerea din rădăcini, neîmpăcarea cu sine, articulată într-un soi de Glossă de foarte personală extracţie, în care sevele amărăciunii circulă nestingherit, cu intensitatea unei otrăvi înşelătoare :

„O, dt am fost de păcătos I în viaţa asta de prisos. I Cit am iubit şi cît am fost I în dragostea mea fără rost I ... I Dind bob de bob un plîns frumos I mici perle porcului sîrmos. I Acum te-apleacă, ^i de jos I culege-ţi trupul os de os I şi du-te-n codrul neguros I şi fă-ţi prieten un bot-gros I sau du-te-n vîntul mînios I şi plîngi încet sau furios I I că totul este de prisos" (Amar).

Contemplarea eternităţii şi acuitatea angajării în prezentul de care are nevoie şi care, de ce n-am spune-o, are atîta nevoie de el. Viziunea

tragică a pierderilor ireparabile şi neîmpăcarea spusă cu un terestru sarcasm al diatribei se condiţionează strîns, sînt două variante (schimbîndu-şi numai culoarea şi tonalitatea) ale unei singure mişcări sufleteşti. Despre acelaşi lucru, dacă ne gîndim bine, e vorba şi într-o situaţie şi în cealaltă. Prezenţa în istorie nu e altceva, nu e decît alt fel de a numi perspectiva eternă ; apropierea de istorie este consecinţa directă a familiarizării cu absolutul, şi din trăirea deopotrivă de sinceră, de obsedantă a termenilor aparent divergenţi, apare neliniştea, apare acel „ton" de scrupuloasă îngrijorare atît de propriu poeziei lui Jebeleanu.

Metodica „încetinire" a ritmului istoric din care se naşte simţul moral, îngrijirea meticuloasă acordată destinului fiecărui om şi vieţii irepetabile a fiecăruia n-ar fi fost cu putinţă dacă poetul n-ar fi deprins, cu toate fibrele, lecţia de atenţie şi de concentrare (care e una din marile „învăţături" ale poeziei sale), refuzul oricărei „transcendenţe" suspecte, îndemnul dureros şi tragica voluptate a „ră- mînerii în loc" : în locul eminamente uman. Aceasta fiind experienţa sa fundamentală : locul din care pri- veşte în jur ; cu o privire care este şi participare intensă, fără răgaz.

„Acum te voi lua; I dar nu cu blîndeţe, de-acolo unde eşti I şi unde stai ascunsă I (ascunsă prin propria ta voinţă întunecată sau I prin geometrica, nepăsătoarea voinţă a pietrei - I mă feresc să-i spun altfel) I acum te voi lua şi te voi duce I în imperioasa înaintare a luminii" (Hotărîre).

„Crescuseră ierburile încă o dată, I M-am dus s-o deştept I - Lasă-mă, te rog, lasă-mă să mai dorm puţin - I m-a rugat. I I M-am dus să mai aştept un an din I puţinii mei ani, un an I din nesfîrşiţii ei ani. .. " (Iarbă proaspătă).

A trăi, a muri ; a trăi o singură dată. Din

implicarea într-una şi aceeaşi propoziţie vin toate sensurile şi toate riscurile necruţătoarei, patetkei angajări, care străbat poezia lui Eugen Jebeleanu :

„Poate doar pentru că trăim numai o dată I atîtea silnicii pe lume ? I Să fie ăsta rostul omului ? I O pîndă fără încetare, ca I să auzim cînd or să şuiere prin tine I un stol de noi săgeţi, I sfinte Sebastiane ? I I Insă nu tu, ci el, şi eu, şi noi, I sîntem azi ţintele. I Şi cine-i cel care ne ia la ţintă ? I O, Doamne ! Atitea întrebări... I Cine-i acel ? Ei bine, I e ... cea mai sfîntă dintre toate sfintele, I Prea Sfînta Neruşine... " (Sfînta Sfintelor).

Flacăra interioară, mereu aprinsă, conştiinţa exemplară şi rezonanţa extraordinară a vocii ne fac să vedem în Eugen Jebeleanu un adevărat mare poet, unul din „cei mari" ai lumii contemporane.

LUCIAN RAICU

1911 aprilie 24 Se naşte, la Cîmpina, Eugen Jebeleanu, al doilea copil (primul, Alexandru, a văzut lumina zilei cu doi ani mai înainte) al Aureliei şi al lui Va- leriu Jebeleanu.

1911-1921 Primii anii ai copilăriei (1911 - dec. 1918) şi-i petrece la Cîmpina, iar din iarna lui 1918 la bunica dinspre tată, la Braşov, unde-şi continuă şcoala primară, după numai un trimestru făcut in oraşul natal. La Şcoala primară de stat nr. 2, din Braşov, pe care o absolvă în 1922, are ca director pe Grigore Popescu, iar ca îm:ăţătoare pe Cle- mansa Grebliş. Anii copilăriei sînt şi anii primelor modelări ale personalităţii poetului. Şi cum poezia lui Eugen Jebeleanu, ca orice mare poezie, îşi arc sorgintea în arderile cauzate de mari şi neştiute dureri şi experienţe personale, acum putem stabili primul punct de contact între personalitatea sa în formare şi creaţia artistică de mai tîrziu. Indiscutabil, perioada grea' şi tulbure dinaintea primului război mondial, apoi toată drama războiului, cu întreg cortegiul de nenorociri care s-au abătut asupra oamenilor sărmani, vor fi avut o influenţă adîncă asupra copilului care abia deschidea ochii asupra lumii, căci impresiile din acele timpuri nu se vor şterge niciodată. Dimpotrivă, după ani şi ani, opera poetică va proba cu discreţie, dar convingător, că poetul n-a avut o copilărie fericită, ci mai degrabă o „copilărie pală, mută", în care a sim- ţit „jalea paşilor desculţi, I odaia gheaţă", şi, mai ales,

a cunoscut, fără să înţeleagă, lacrimile mamei sale, acea „Maică a Domnului", care „de-atîta plîns, avea pe ochi I o plasă tremurînd sfioasă" şi care „s-a chinuit şi-a înnebunit I pe lume aducîndu-mă" Acum, în aceşti ani întunecaţi de toate ororile şi consecinţele războiului şi dintr-o plămadă în care intrau nu puţine „sărmane mărgăritare" începe să se contureze efigia creatorului ; acum şi aici, în anii copilăriei, în acest „iaz I de-oglindă fumurie", se va forma acel suflet însetat de lumină, de frumos şi de mai bine pe care i-l cunoaştem, acel suflet sensibil şi meditativ, pe care tot ce-i oroare pe lume îl crispează şi-l răscoleşte. Nu-i de mirare, de aceea, că, deşi zgîrcit cu destăinuirile autobiografice, ele vor colora puternic opera sa poetică, din care, pe fondul unui melos trist, vom face cunoştinţă cu casa natală, cu părinţii, cu bunicii, cu toate amărăciunile, lipsurile şi revoltele care l-au însoţit, am- plificîndu-se cu cele ale obştei, de-a lungul anilor care au urmat.

1922-1933 Din toamna lui 1922 începe cursurile secundare la liceul „Andrei Şaguna" din Braşov, avînd printre profesori pe cunoscutul publicist şi militant comunist Ilie Cristea. ln 1927, încă elev de liceu, debutează cu poezii la Viaţa literară a lui I. Va- lerian, care apărea la Bucureşti din 1926. Puţin mai tîrziu (1928), colaborează şi la Bilete de papagal, ale lui Tudor Arghezi, şi la ziarul Ultima oră din Bucureşti (1928-1929). Tot acum face să apară la Braşov revista Pe drumuri noi, în care publică, între altele interviuri cu scriitori şi artişti saşi şi maghiari ca Mattis Teutsch, Heinrich Schunn şi alţii, tălmăciri din Pet6fi Sandor, Ady Endre etc. Colaborează de asemenea la lndreptar (red. I. M. Raşcu), Ex- press-Ismail (red. B. Iordan) etc. Tipăreşte la

Bra- şov, în 1922, placheta de versuri Schituri cu soare. După terminarea liceului se stabileşte la Bucureşti, unde urmează cursurile Facultăţii de drept. Dar aceşti ani se caracterizează mai curînd printr-o intensă activitate literară. Condiţiile grele de viaţă, agravate acum şi de criza economică, ale cărei con- secinţe s-au repercutat dureros asupra nivelului de trai al populaţiei, îl silesc să muncească din greu pentru a-şi asigura existenţa. Face corectură, lucrează ca speaker de reclame la ziarul Cuvîntul, este redactor la Rampa, unde, împreună cu Al. Sahia, se ocupă de pagina literară, intitulată „Mişca- rea literară". Scrie mult : poezii, articole, traduceri din lirica universală - Pet6fi Sandor, Rainer Maria Rilke, Klabund, Wedekind, Hans Adler etc. - pasiune care nu-l va părăsi niciodată, participă la şedinţele cercului ,,Sburătorul" al lui E. Lovi- nescu. O comunicare făcută de Eugen Ionescu la seminariile lui Mihail Dragomirescu şi aprecierile lui Radu Popescu din revista Caiete literare se înscriu ca prime referiri critice asupra poeziei sale din aceşti ani. In 1929, i se decernează, - de către Societatea Scriitorilor Români -, la propunerea lui E. Lovinescu, premiul „Ionel Pavelescu" pentru sonet.

Colaborările scriitorului şi publicistului militant se extind şi se diversifică odată cu trecerea timpului. El poate fi întîlnit acum în paginile unor ziare şi reviste ca Tiparniţa literară (red. Camil Baltazar). Caiete literare (colaboratori : Al. Sahia, Eugen Io- nescu, Radu Popescu, Alf Adania, Horia Roman, Eugen Jebeleanu), Contimporanul (dir. Ion Vinea). Revista scriitoarelor şi scriitorilor români (red. Aida Vrioni), România literară (dir. Liviu Rebreanu),

Azi (dir. Zaharia Stancu), Zodiac (red. I. Peltz), Discobolul, Stînga, Ulise, Reporter (red. N. D. Cocea) şi chiar la săptămînalul Abecedar, din Turda. Nu-şi uită nici locurile copilăriei şi adolescenţei şi, între 1931-1933, face parte din cercul revistei Braşovul literar şi artistic, de sub conducerea lui Cincinat Pavelescu. Tot în această epocă tipăreşte revista Herald (două numere închinate lui Tudor Arghezi şi Lucian Blaga).

Revista Ulise (red. Em. Ungher) îi publică (1932) poezia Răscoala, multiplicată în foi volante şi difuzată de Al. Sahia printre muncitori.

Din 1932 este redactor la ziarul Ţara noastră, al lui Octavian Goga, alături de Camil Petrescu şi Tudor Vianu, de unde demisionează imediat după fuzionarea partidului lui Goga cu cel al lui A. C. Cuza (1935). Dealtfel, deosebit de semnificativă pentru atitudinea combativă a scriitorului este anchetarea sa la prefectura de poliţie pentru un articol publicat în Ţara noastră în 1933, în zilele eroicei ridicări de la Griviţa C.F.R., şi intitulat Şampanie şi sînge, virulent pamflet la adresa cîrmuirii.

Pentru răstimpul la care ne referim trebuie să mai amintim publicarea, împreună cu Al. C. Constanti- nescu şi Gheorghe Dinu, a broşurii antifasciste Pacea, precum şi apariţia în 1932 a volumului de Poeme din Rainer Maria Rilke, rod al prestigioasei sale activităţi de traducător, şi primirea sa, în ace- laşi an, ca membru al Societăţii Scriitorilor Români.

1934-1937 In anul 1934 primeşte premiul Fundaţiilor

Regale, pentru volumul de poezii Inimi sub săbii, alături de Dragoş Vrânceanu cu Cloşca cu puii de aur şi Eugen Ionescu cu

manuscrisul volumului Nu, · preşedinte al comitetului de decernare fiind Tudor Vianu. In acelaşi an volumul se tipăreşte în Editura Fundaţiilor, cu menţiunea „Opere premiate ale scriitorilor tineri români", bucurîndu-se de o frumoasă primire din partea criticii. „Dintre tinerii poeţi distinşi cu premiul Fundaţiilor Regale - scrie, de pildă, Pompiliu Constantinescu - dl Eugen Jebeleanu ni se pare cel mai preţios. Traducător sutibl din Rilke, liric de nobilă atitudine şi de viguroasă şi colorată expresie, poemele prezentate îl consacră drept unul din fruntaşii genera- ţiei sale.„ Dl Jebeleanu este un artist de o luciditate împinsă pînă la amănunt şi de subtilitate dusă pînă la preţios ; abil mînuitor al transpoziţiilor şi migălos cultivator al aliteraţiei. poet de expresie metalică şi de amplă fantezie ... prin poemele din Inimi sub săbii şi-a modelat o panoplie încrustată în pietre rare ale imaginii." La fel de entuziast şi de lucid în caracterizarea talentului tînărului poet este şi Octav Şuluţiu. ln Familia, nr. 5, din 1936, pre- faţînd un grupaj de şapte poeme de Eugen Jebeleanu, cunoscutul critic scria : „In orice caz, mi-am făcut datoria spunînd că Eugen Jebeleanu e azi, dintre poeţii tineri, cel mai realizat şi cel mai original. O adevărată valoare de durată."

Ca publicist, cea mai interesantă este · activitatea desfăşurată în redacţiile săptămînalului Cuvîntul liber şi ziarelor Adevărul şi Dimineaţa.

Sub direcţia lui Tudor Teodorescu-Braniştе, Cuvîn- tul liber s-a afirmat în anii 1933-1936 ca o veritabilă tribună a luptei antifasciste şi antirăzboinice duse de Partidul Comunist Român, de toate forţele progresiste, pentru apărarea democraţiei şi a păcii. Incadrîndu-se

în această nobilă activitate, alături de AL Sabia, Miron Radu Paraschivescu, Geo Bogza, Gheorghe Dinu, sau de fostul său profesor Ilie Cristea şi de alţi intelectuali conştienţi de imperativele momentului, Eugen Jebeleanu publică reportaje, foiletoane politice, articole teoretice, poezii originale, traduceri din poezia universală, pamflete, susţinînd, între altele, şi o Cronică minoritară, toate, pătrunse de responsabilitate pentru soarta celor mulţi, pentru dreptate şi pentru progres.

In Cuvîntul liber Eugen Jebeleanu, va publica, între altele, cunoscutul reportaj Impresii de la un proces, din 6 iunie 1936, în care, sub puternica impresie pe care i-o va face întîlnirea cu un tînăr luptător antifascist, îi contura un elogios şi miş- cător portret. Tînărul revoluţionar, deţinut împreună cu alţi antifascişti în închisoarea din Braşov, se numea Nicolae Ceauşescu. Iată cîteva rînduri vi- brînd de o sinceră admiraţie : „Ceauşescu e un

copil. Dar un copil de o inteligenţă, de o maturitate surprinzătoare. E scund. slab, cu ochii mici şi vioi, două boabe de piper. Vorbeşte limpede, puţin prea repede, parcă vroind să spună deodată tot ce ştie. Are 19 ani, dar a văzut şi a păţit ca pentru 90. Bătaie ? Ho-ho, şi încă cum !

Jandarmii nu se joacă.

O spune, totuşi, simplu ca pe un lucru devenit firesc, schiţînd din cînd în cînd un gest : trei degete unite descriind cercuri, ca peste rotunjirea frazelor." Un alt articol publicat tot în Cuvîntul liber şi pe care am vrea să-l amintim este cel intitulat Alegerile de la Academia Română, în care protestează faţă de refuzul de a-l admite în înaltul for de· cultură pe marele critic şi istoric literar E.

Lovinescu. In toamna lui 1936, Cuvîntul liber este interzis. Eugen Jebeleanu lucra încă din 1935 şi la Adevărul, unde continuă să funcţioneze pînă la suspendarea ziarului de către guvernul Goga-Cuza, în decembrie 1937, dată de la care scriitorul, după propria sa expresie, rămîne „fără slujbă aproape doi ani".

1939-1944 Lucrează pentru puţină vreme la România literară, a lui Cezar Petrescu (1939), iar apoi la Direcţia Presei, alături de mai mulţi scriitori, printre care se aflau Cicerone Theodorescu, Radu Boureanu, Vlaicu Bîrna şi alţii, pînă în 1945.

Colaborează sau continuă colaborarea la reviste care mai pot apărea în aceşti ani, cum sînt : Revista Fundaţiilor Regale, Familia, Kalende, Lumea etc .. face planuri de volume, anunţînd, chiar, Elegii şi alte poeme şi Cîntecele regilor de jos, pe care însă nu le realizează. Războiul, situaţia grea, de răscruce, din viaţa ţării, ca şi insatisfacţiile de ordin personal, într-o societate sufocantă şi umilitoare, îi provoacă momente de mîhnire, pe care însă le va de- păşi odată cu marile prefaceri care se anunţau la orizontul istoriei noastre.

In 1944, imediat după Eliberare, este redactor la ziarul Victoria, condus de N. D. Cocea ; colaborează la Scînteia, România liberă, Tribuna Poporului, Lumea etc.

1945 Apare în Editura Fundaţiilor poemul Ceea ce nu se uită, cu desene de Florica Cordescu, confesiune autobiografică şi tragică profesie de credinţă poetică la hotarul dintre două epoci istorice, „strigăt liric al principalelor suferinţe ale poetului, înlăturat de la festinul

îndestulat al vieţii, pălmuit de nepăsarea tuturora şi sensibil la ofilirea propriei tinereţi între sărăcie şi crucificarea prin tot felul de urni·· linţi", cum avea să-l caracterizeze Pompiliu Con- stantinescu. Dar aşa cum avea să sublinieze pe bună dreptate şi peste mulţi ani Eugen Simion, dacă pentru alţii poezia este o confesiune pură, pentru Eugen Jebeleanu ea „este înainte de toate un act de responsabilitate, o plasare în istorie .. Ceea ce nu se uită e, de pildă, o răfuială cu trecutul, un act de justiţie postumă. Limbajul versurilor se simplifică, e direct şi concis, oa un act de acu- zaţie". Poemul încheie o etapă pe care poetul o şi depăşise, este un preludiu la marea poezie militantă din anii imediat următori. Un nou şi vast teren de activitate literară, politică şi cetăţenească îi va solicita energia şi talentul. De aceea, deşi se înscrie în Barou, nu va pleda niciodată.

In februarie, scriitorul intră în rîndurile Partidului Comunist Român.

1946 In numărul 1 al colecţiei „Artă şi cultură" publică broşura Cultura maghiară în România democratică, în care va da glas nobilelor sentimente de admira- ţie pentru fenomenul cultural maghiar, la a cărui cunoaştere a contribuit printr-o asiduă activitate. Tot în acest an, tipăre:şte (Editura Casa Şcoalelor) tălmăcirea poemului în proză al lui Rainer Maria Rilke, Povestea despre iubirea şi moartea stegarului Christoph Rilke.

Se căsătoreşte cu cunoscuta pictoriţă şi graficiană Florica Cordescu, cu care va avea doi copii : Tudor (n: 1949) şi Florica (n. 1951).

1947 Apare în Editura Fundaţiilor ediţia M. Săulescu . Opere, îngrijită şi prefaţată de

Eugen Jebeleanu.

1948 Ady Endre - Poeme, cu zece desene şi coperta de Florica Cordescu, în traducerea lui Eugen Jebe- leanu, la Editura Casa Şcoalelor.

1949-1950 Publică articolele : N. D. Cocea, în Flacăra, nr. 5, 1949 ; Viaţa lui Eminescu şi sfîrşitul lui tragic, în Flacăra, nr. 47, 1949 ; 12 ani de la moartea lui Alexandru Sahia, în Contemporanul, nr. 149, 1949.

In Editura de Stat apare Pet6fi Sândor - Poeme alese, în româneşte de Eugen Jebeleanu, ediţie bilingvă, cu ilustraţii de Florica Cordescu (1949).

Scutul ,păcii (Ed. de Stat, 1949) este prima culegere de poezii originale consacrată trezirii conştiinţei contemporanilor şi mobilizării lor la apărarea păcii, urmată imediat de Poeme de pace şi luptă (1950), ambele interesante prin aceea că, sub impresia marilor tensiuni şi încleştări politice ale momentului, dau din plin măsura poetului militant, care se afirma deschis ca „poet al apărării umanului prin denunţarea inumanului" (D. Micu şi N. Mano- lescu). Poeme maghiare din Petăfi S<indor, Ady Endre, J6zsef Atila, Radn6ti Miklos, cu patru desene de Florica Cordescu. Cuvînt înainte, note bibliografice şi traducere de Eugen Jebeleanu, în Editura pentru literatură şi artă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R„ 1949.

1951 Pablo Neruda, Poeme, în româneşte de Eugen Je- beleanu, cu ilustraţii de Florica Cordescu, la E.S.P.L.A.

1952 Poemele Bălcescu şi ln satul lui Sahia, apărute în volume separate în acest an la E.S.P.L.A., ultimul cu un portret de Florica Cordescu, sînt răsplătite cu Premiul de Stat pe 1952.

Nazim Hikmet, Poeme, în româneşte de Maria Banuş, Marcel Breslaşu, Eugen Jebeleanu, Vero- nica Porumbacu, Virgil Teodorescu (E.S.P.L.A.).

1953 30 ianuarie Publică în Scînteia articolul Momente din viaţa lui Bălcescu.
Volumul de:> poezii Cîntecele pădurii tinere, apărut la Editura Tineretului adaugă noi accente la militantismul pacifist, antiimperialist şi antimistic al creaţiei de pînă atunci.

1954 In Editura de stat pentru literatură şi artă apare prima culegere reprezentativă din creaţia poetică. a scriitorului, sub titlul Versuri alese. Volumul cuprinde şi o secţiune cu versuri din anii 1930-1944.

1955Este ales membru corespondent al Academiei, odată cu Alexandru Philippide, Nagy Istvan şi Eusebiu Camilar.
Articol scris ca omagiu la a 75-a aniversare a lui Mihail Sadoveanu, intitulat Cetăţeanul. Iată citeva idei semnificative pentru înţelegerea menirii pe care poetul o dă literaturii şi, implicit, scriitorului : „Un volum e totdeauna un ostaş ; el poate fi un ostaş drept sau trădător, un luptător a cărui răs- plată vine de la inima poporului sau un mercenar. El luptă cu cetatea sau împotriva ei" ; iar mai departe, .referindu-se la cel sărbătorit, conchide în acelaşi spirit : „Inima lui bate lingă inimile ne- dreptăţilor şi le face nemuritoare ... Inima lui ardea lingă inimile chinuite ale răsculaţilor. Marele artist şi cetăţeanul erau una."

1956 Marcînd un sfert de veac de activitate jurnalistică, volumul Din veacul XX, apărut la E.S.P.L.A., înmănunchează un important număr de articole publicate în perioada 1931-

1956, dind o sugestivă imagine a publicistului lucid şi incandescent în ace- laşi timp, preocupat îndeaproape de fenomenul po'- litic şi cultural contemporan. Iată cîteva rînduri care sintetizează elogioasele aprecieri de care s-a bucurat acest volum Ia apariţia sa : „Forţa de convingere a acestor articole, expresivitatea lor, nu stă în grija pentru stil sau imagine a autorului, ci în chiar faptul de viaţă care-l conţin, în plasticitatea cu care reuşesc să dea „o imagine adevărată, greu de uitat, a realităţilor caracteristice din anii care au premers celui de-al doilea ră^boi mondial... Lectura volumului Din veacul XX ne conduce la izvoarele poeziei lui Eugen Jebeleanu„. Acest poet al sentimentelor clocotitoare, stăpînit de revoltă energică faţă de tot ce înjoseşte sau umileşte pe om, împingînd minia pînă la izbucniri colerice împotriva duş- manilor omenirii, datorează activităţii gazetăreşti o hotărîtoare experienţă de viaţă" (Geo Şerban).

Prefaţează un volum de Poezii de G. Bacovia (E.S.P.L.A.) şi un altul de articole ale lui Scarlat Callimachi intitulat Căderea Babilonului, apărut la aceeaşi editură.

ln acest an vizitează Japonia, „muzeu viu al ororilor războiului", cum o va caracteriza poetul într-un interviu, în care declara în continuare : „Am fost la Hiroshima şi-am măsurat cu ochii mei dimensiunile crimei". Sub impulsul acestor puternice impresii şi răscolit de implicaţiile sociale şi morale ale oribilei crime, va scrie marele şi inegalatul poem Surîsul Hiroshimei.

1957 Apare în Editura de stat pentru literatură şi artă volumul Poeţi ai libertăţii, tălmăciri din 15 poeţi, „cîţi, de la Puşkin şi V. Hugo şi pînă la Pablo Neruda şi Nazim Hikmet au pătimit

sau mai pătimesc de pe urma vitregiei politice", cum scria Per;pessicius în recenzia sa. „Iată o carte de două ori actuală, întîi pentru nobila cauză a libertăţii, în numele căreia s-au vărsat atîtea lacrimi, dar şi s-au modulat atîtea cin- tece, şi, după aceea, pentru exemplul acestor vieţi şi acestor cîntece înseşi, în interpretarea cărora poetul Lidicei şi al lui Sahia a întrebuinţat din belşug cele mai alese dintre darurile sale poetice." Critica a remarcat de asemenea sugestivele medalioane biografice cu care Eugen Jebeleanu îşi prefaţează tălmăcirile celor 15 poeţi, ca şi „excelenta manieră în care pictoriţa Florica Cordescu a realizat portretele acestor poeţi, folosind cu iscusinţă şi abilitate fragilele bandelete ale firelor de păianjen" (Perpessicius).

1958 Eugen Jebeleanu publică la Editura Tineretului, cu ilustraţii de Florica Cord.eseu, Surîsul Hiroshimei, operă de mare răsunet, care-i va asigura poetului un binemeritat prestigiu. Ecourile pe care le-a stîrnit în critica literară sînt multiple şi îndelung repetate. Aproape că nu există critic să nu fi scris, cu un prilej sau altul, despre acest memorabil poem. Dăm un extras din una dintre recenziile lui I. D. Bălan : „Eugen Jebeleanu, eminent cunoscător al valorilor şi nuanţelor estetice cuprinse în limba noastră, a încărcat Surîsul Hiroshimei cu toate sensurile adînci şi tulburătoare ale acestui cuvînt ... Surîsul Hiroshi- niei e şi o inovaţie poetică, dar şi un summum a ceea ce Jebeleanu a avut mai înaintat şi mai bun în crea- ţia sa anterioară : calda dragoste de om, înclinare spre problemele grave, majore ale vieţii, atenţia faţă de expresia îngrijită, darul

de a crea imagini surprinzătoare, de o rară plasticitate .. Surîsul Hiroshi- mei e un vibrant şi neiertător act de acuzare a crimei, a masacrului bestial. Damnarea nu-i generată de dogmele rigide ale unei morale abstracte sau de principii etice falsumanitare ..., ci se realizează în numele celui mai profund umanism - umanismul socialist." „Faţă de istorie ..., va scrie mai tîrziu, într-un studiu, Eugen Simion, Eugen Jebeleanu se apropie totdeauna cu un sentiment de revendicare. Poezia ... trebuie să ajungă la substratul evenimentelor. Poezia este, în fond, o tentativă de a smulge din eveniment partea lui de istorie, şi din istorie Adevărul. Dar cum ? Surîsul Hiroshimei este un colaj de fresce

biblice. Imaginea dilată cinematografic, antrenînd un şir neîntrerupt de metamorfoze, care schimbă, în cele din urmă, dimensiunile reale ale lucrurilor. Putem spune că Jebeleanu gindeşte cosmic şi vede apocaliptic. El amplifică volumele, lărgeşte suprafeţele, pune în spatele obiectelor pinze de proiecţie colosale ... Eugen Jebeleanu este, pe scurt, un poet al amplitu- dintii. Ca să izbească bine cu lancea în copul balaurului mitic, el începe prin a-i mări de o sută de ori proporţiile. Căci spiritul acestui Sfînt Gheorghe al poeziei noastre, iritat, iritabil', justiţiar, poartă totdeauna o lance. Cu ea vînează monştrii existenţei, de la dragonii mari ai istoriei, pină la reptilele mărunte din viaţa de toate zilele : inerţia, laşitatea, plictisul (Cîntece împotriva morţii, 1963)."

Critica străină este şi ea unanimă în caracterizarea Surîsului Hiroshimei : „Un poem imens şi de o ur- genţă patetică şi universală (Jacques Gaucheron, în Europe) ; „Una din marile opere poetice de după al doilea război mondial" (Rene Lacote, în Lettres franraises) ; „Unul din marile poeme ale timpului nostru" (Angel Augier, în El Mundo şi exemplele s-ar putea înmulţi.

Cu ocazia sărbătoririi a cincizeci de ani de la naşte- rea lui Al. Sahia, Eugen Jebeleanu publică un amplu studiu intitulat Viaţa şi opera lui Alexandru Sahia, în Gazeta literară, nr. 42 şi 43.

Pet6fi Sandor, Janos Viteazul, în româneşte de Eugen Jebeleanu, cu ilustraţii de Florica Cordescu, în Editura Tineretului.

1959 Oratoriul eliberării, cu ilustraţii de Florica Cordescu, apare în Editura de stat pentru literatură şi artă. Tot în acest an apare şi o selecţie din întreaga creaţie poetică a scriitorului, în nr. 19 al colecţiei „Cele mai frumoase poezii" a Editurii Tineretului sub

titlul Poezii, cu o prefaţă de Ov. S. Crohmălniceanu şi un portret de Florica Cordescu.

Gala Galaction la 80 de ani, în Gazeta literară, nr. 12.

XL

1960 Apare la Paris Le sourire d'Hiroshima, adaptare şi prezentare de Hubert Juin, cu cinci desene de Corneille ; la Berlin, Das Liicheln Hiroshimas, în traducerea lui Georg Maurer, iar la Budapesta Hiro- shima mosolya, în traducerea lui Hegyi Endre şi cu o prefaţă de Hegedils Geza.

1961 În colecţia „Biblioteca pentru toţi", nr. 72, a Editurii pentru literatură, apare un volum de Poezii şi poeme, cu o prefaţă de Perpessicius.

Semnează prefaţa la Tudor Arghezi povestind copiilor, volum apărut la Editura Tineretului.

Are loc la teatrul Kotopoli din Atena spectacolul carea-dramatic cu Surîsul Hiroshimei, în traducerea lui Ianis Ritsos. Coregrafia - Elefteria Milisi ; Recitatori - S. Kapralos, Ianis Markopoulos etc.

1962 Celebra actriţă argentiniană Berta Singerman începe un strălucit turneu în America de Sud, Spania, Portugalia etc. cu un recital de poezie, în care, alături de versuri din Pablo Neruda, Rafael Alberti, Ruben Dario şi alţii, locul principal îl ocupa Surîsul Hiroshi- mei. „Dintre poemele recitate ·în noaptea aceasta, nici unul nu se ridică la extraordinara forţă dramatică a Surîsului Hiroshimei", scria cronicarul de specialitate în La Gaceta din Buenos Aires. Tot în acest an Su- rîsul Hiroshimei este tradus şi tipărit la Havana, în Cuba.

Apare în Editura pentru literatură universală, Ni- colas Guillen, Poeme cubane, în traducerea lui Eugen Jebeleanu.

1963 Cîntece împotriva morţii, Editura Tineretului, cu ilustraţii de Florica Cordescu, reia motivele predilecte ale poetului. Cîntecele împotriva morţii sînt de fapt ni•şte

cînte<:e împotriva Mizeriei, a Foamei, a Meschinăriei, a Tiraniei, a Invidiei şi a Lăcomiei, «odraslele şi slujitorii» Morţii", scriau D. Micu şi N. Manolescu la apariţia cărţii. După zece ani, Al. Piru avea toate temeiurile să consemneze „Cîntece înipotriva morţii.„ ar putea subsuma întreaga operă a poetului, în cea mai mare parte pusă sub semnul revoltei faţă de încercările de a nimici viaţa şi a întrona, în locul palpitului vital, imperiul terifiant al nefiinţei..." iar mai departe : „De obicei marile opere, precum Surîsul Hiroshimei, sting intensitatea ecoului altor manifestări, şi aceasta a fost în parte soarta admirabilelor, totuşi, Cîntece împotriva morţii, încă rezis ten te".

[I]n Editura Tineretului publică o carte pentru copii Povestea broscuţei ţestoase, cu ilustraţii de Florica Cordescu.

Antologia de lecturi Umanita, de sub îngrijirea lui Riccardo Marchese şi Silvio Paoluci, scoasă de La nuova Italia, Florenţa, cuprinde, printre scriitorii - străini, şi pe Eugen Jebeleanu cu fragmente din Surîsul Hiroshimei.

La 15 decembrie, are loc în Italia un recital cu Surîsul Hiroshimei în lectura actorilor de la Piccolo Teatro. Versiunea italiană de Ida Garzonio, prezentare : Maria Vailati.

1964 Poeme 1944-1964. Versuri alese, în Editura pentru literatură.

M<ikua. Anotologie poetică. Marii poeţi ai sec. XX, care apare în Angola, sub direcţia lui Garibaldino de Andrade şi Leone! Cosma, a consacrat numerele 5-6 din acest an poetului Eugen Jebeleanu.

1965 Apare în Argentina, la editura Stilcograf din Buenos Aires, La sonrisa d-e Hiroshima, în

traducerea lui Manuel Serrano Perez, care semnează şi prefaţa, cu o prezentare de Miguel Ángel Âsturias. Volumul este ilustrat de Carlos Alonso, Laxeiro, Luis Seoane, Raul Soldi, D. Urruchua şi Elsa Perez Vicente.

Moare, în plină efervescenţă creatoare, pictoriţa Florica Cordescu-Jebeleanu, soţia poetului.

1966 Casa de discuri ODA din Buenos Aires editează un disc L. P. cuprinzînd poemul Surîsul Hiroshimei, în limba spaniolă, recitat de actorii Ernesto Bianco, Norma Aleandro, Maria Cristina Laurenz, Jose Maria Gutierrez.

1967 Apare în Editura Tineretului volumul de versuri Elegie pentru floarea secerată, omagiu adus de poet memoriei tovarăşei sale de viaţă. Volumul are un amplu ecou în rîndul cititorilor şi a criticii. „Cartea cea mai tragică a lui Jebeleanu", aşa o caracteriza în recenzia sa criticul N. Manolescu, continuînd : „Poate să pară curios că spun asta despre poetul care a scris Hiroshima, dar acolo exista un «surîs» al Hiroshimei, aici nu mai este nimic, acolo era o speranţă, aici nu este nici una. Elegiile lui Jebeleanu sînt ţesute din deznădejde şi uimire : toate ale iubitei sînt prezente şi vor fi mereu, fără ca ea să se mai întoarcă vreodată ... Din uimire şi perplexitate în faţa morţii, deznădejdea izbucneşte uneori ca o flacără roşie ..." Tragismul poemului este remarcat, în recenzia sa, şi de poetul Vasile Nicolescu, care constată că „o anume vocaţie a exprimării tragicului, a ravagiilor produse de moarte asupra omului şi mai ales a umanităţii există şi în creaţia anterioară a lui Eugen Jebeleanu. Cele mai vibrante cînturi ale Surîsului Hiroshimei probează suficient acest lucru. Dar lirismul nepro- gr,amatic al

recentei sale Elegii irumpe dintr-un spa- ţiu interior infinit mai vast, mai dramatic. Această «elegie» devine astfel, cu preţul unei cumplite, neverosimil de adînci participări sufleteşti, dintr-o poezie a morţii, un cîntec al «iubirii», al dragostei nesfîrşite care transcende moartea, idee subliniată şi de Aurel Martin, care vede în acest volum un „Elogiu direct sau indirect adus principiului vieţii. Dincolo de timp şi de accidental. Odă scoasă de pe portativul «Madrigalului». Cîşti.gînd în profunzimi şi vibraţie prin con-junctura care a provocat-o şi, mai ales, prin natura mai aparte a gestului metafizic larg cuprinzător." Publică o prefaţă la volumul Mare incognitum, de D. Stelaru, poet despre care Eugen Jebeleanu a scris încă din 1938, şi căruia i-a sugerat de pe atunci pseu-donimul de Stelaru, în locul lui D. Petrescu-Orfanul, cum semna poetul.

1968 noiembrie La şedinţa de constituire a Frontului Unităţii Socialiste este ales în înalta funcţie de vicepreşedinte al acestei organizaţii.

1969 martie este ales deputat în Marea Adunare Naţio- nală a Republicii Socialiste România. La Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, din 6-12 august, Eugen Jebeleanu este ales membru supleant al Comitetului Central al Partidului, ca o recunoaş- tere a meritelor sale în promovarea spiritului de partid, revoluţionar, atît pe tărîm social-politic cit şi cultural.

1970 Apar, în limba italiană, două culegeri din versurile poetului : Il sorriso di Hiroshima e altre poesie (ed. Guanda, Parma) cuprinde, în traducerea lui Elio Filippo Accrocca şi a lui Dragoş Vrînceanu, poemul care dă şi titlul

volumului, apoi selecţii din Cîntece împotriva morţii, din Elegie pentru floarea secerată, un ciclu de Cîntece noi (1967-68) şi un altul Parabole civile. In prefaţa scrisă sub forma unei scrisori adresate poetului, Elio Filippo Accrocca scrie între altele : „Cunosc destul de bine ţara ta, ca să-mi dau seama că ştii să interpretezi suflul ideologic şi cetăţenesc al unui popor de avangardă. Alţii vor preciza locul tău în poezia română a secolului XX. ln sfîrşit, în trecerile mele, şi nu scurte, prin tărîmul poeziei diferitelor naţiuni, din est şi din vest, am cunoscut diverşi autori, dar rareori mi s-a întîmplat să întîlnesc o voce continentală ca a ta, europeană şi extraeuropeană, capabilă să capteze şi să exprime nelinişti individuale şi universale, concrete şi ideale, aşa cum, totdeauna poetul ar trebui s-o facă, mai ales într-o epocă majoră ca a noastră." Al doilea volum, La porta dei leoni (ed. Palazzi, Milano), este tradus şi prefaţat de Roberto Sanesi şi cuprinde ciclurile Ars poetica, Rîul pe obraz, Nimic nu se pierde, Zorile sugrunwte şi Cu braţele deschise, încheindu-se cu o Notă bibliografică.

1971 Ia parte la lucrările plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie, consacrată discutării programului partidului pentru îmbunătăţirea activităţii ideologice. Dăm mai jos un extras din cuvîntul rostit cu acest prilej şi din care se desprinde poziţia scriitorului asupra sarcinilor care stau în faţa literaţilor şi oamenilor de artă : „Educarea maselor - fără literatură şi artă - ar fi destul de greu de conceput. Dar este vorba - şi trebuie de fiecare dată să se sublinieze acest postulat - de educare prin artă şi nu prin surogate, prin lucrări inspirate şi nu prin trîmbiţe şi indigo.

Căci în ce fel îşi poate manifesta un scriitor, un artist comunist, mai expresiv , mai convingător, dragostea lui pentru patrie şi pentru partid, decît prin harul literaturii lui, prin comunicarea purificată, nebaţjocorită nici de demagogie, nici de instincte ariviste, nici de minciună, prin comunicarea celor mai virginale, mai libere şi mai convingătoare sentimente şi idei ale sale - focar adunînd ideile, oracolele şi înţelepciunea Cetăţii, pentru a le restitui, transfigurate în expresii îndrăzneţe şi noi, patriei şi umanităţii. Condiţia scriitorului, a omului de artă, nu este uşoară. Ei trebuiesc să aibă întrunite în fiinţa lor, în permanenţă, ochii puri, deschişi cu nevinovăţie spre viaţă, ai copilului şi înţelepciunea bătrînilor, neacriţi nici de greutăţile vieţii trecute, nici de apropierea marelui Sol nevăzut. Ei trebuiesc să fie oameni ai Cetăţii : paznicii ei, stringătorii de ecouri majore, servitorii dezmoşteniţilor soartei, cintăreţii bucuriilor şi ai tristeţilor umanităţii", cuvinte în care distingem o emoţionantă profesiune de credinţă artistică. Poetului i se decernează la Catania, de către un juriu prezidat de Miguel Angel Asturias, Premiul Etna- Taormina pc anul 1970, pentru volumele La porta clei leoni şi IZ sorriso Hiroshima e altre poesie, apărute în Italia. Este al zecelea laureat al acestui premiu destinat sa mcununeze frunţile înalte ale poeziei de pretutindeni (alături de nume ca Jules Su- pervielle, Tristan Tzara, Dylan Thomas, Giuseppe Un- garetti, Umberto Sabba, Salvatoare Quasimodo etc.). „Activitatea sa, se consemnează în hotărîrea juriului, e un exemplu de vocaţie concretă şi de confesiune înflăcărată, .în formele unei poezii care duce la intensitatea unei trăite

meditaţii lirice constanta şi profunda conştiinţă a problemelor timpului nostru." „Prin prezenţa sa nobilă de hidalgo român, poetul Eugen Jebeleanu a intrat în cultura Europei", spunea Bruno Arcurio, directorul Bibliotecii italiene din Bucureşti, cu prilejul sărbătoririi evenimentului, iar poetul George Tomozei scria : „Etna-Taormina încunună o inimă vulcanică, o rară vocaţie poeticească şi un spirit civic demn de marii băr:baţi ai lite.raturii române."

1972I se acordă titlul de Erou al Muncii Socialiste.

In Editura Cartea românească apare opera de vîrf a celor patruzeci şi cinci de ani de activitate a poetului şi poate a poeziei contemporane Hanibal. 1973 Despre acest volum Const. Ciopraga scria : „dacă e vorba să citǎm una din cele mai substanţiale opere lirice cj.in aceşti ani, Hanibal se impune de la început. Efigia poetului apărea, pînă la Surîsul Hiroshimei, mai degrabă în ipostază de militant, de om al ce- tăţii, înclinat să descifreze din istoria contemporană valorile umane exemplare. Insă militantul era, în fondul intim, un sentimental de nuanţă specială : un sentimental meditativ, un vizionar, poate mai exact un moralist liric, tentat să privească lucrurile la scară universală." Dar iată şi opinia lui Nicolae Balotă : „Dacă iubirea prezidează evident liricele din primul cidu al volumului - şi avem în faţa noastră una dintre cele mai secret-patetice poezii de dragoste din lirica noastră -, aceasta nu este o poezie a reminiscenţelor pălinde, ci a memoriei febril-exploratoare, nici a nostalgicelor încercări de recuperare a timpului pierdut, ci a aprigelor încercări ale propriei conştiinţe, spre a elibera acel cu- vînt aspru, auster şi de o admirabilă simplitate care se opune morţii... Infruntarea aceasta devenind o severă

confruntare a conştiinţei cu ceea ce o ame- ninţă, o urmărim, ca participanţi la o dramă, citind «parabolele civile» din partea a doua a volumului Hanibal. Poezie politică în sensul plenar al cuvîntului. Poezie a unui om care a văzut «O lume în flăcări» - cum spune el însuşi - şi care ştie că nu este demnitate mai mare a poetului decît aceea de a rosti cuvîntul care poate să slujească cetăţii. De la ironia insidioasă la sarcasmele vindictei, tonurile toate sînt folosite de acest poet al tragicelor peripeţii ale sufletului modern ... De aceea, Hanibal, ultima carte de poezie a lui Eugen Jebeleanu (cu tenebroasă nobleţe ilustrată de fiul poetului, Tu'- dor Jebeleanu), mărturie a unei înalte conştiinţe lirice, e destinată să străbată timpurile." „Sfîşietoarea poezie de dragoste, poezia lui Eugen Jebeleanu din Rîul pe obraz este mai mult decît o poezie de dragoste, aşa cum mai mult decît o poezie de dragoste este toată marea poezie de dragoste a lumii, scria Ana Blandiana despre acelaşi volum. Poet politic, Eugen Jebeleanu este, ca nimeni altul în poezia română, asemeni lui Orfeu, prototipul poetului, Hanibal fiind nu numai un exemplu de poezie, ci şi de demnitate". Iar Al. Paleologu, remarcînd intima unitate dintre poezia de dragoste şi cea politică în opera poetului, conchidea : „Că altădată Demostene, Cicero sau poate mai cu seamă Marc Antoniu din Iuliu Cezar de Shakespeare, Eugen Jebeleanu vine în forul public să ne interpeleze conştiinţele. Marea lui .carte de poeme cu titlul teribil : Hanibal, are ceva imperios, de suflu antic„. Cartea lui de acum mai confirmă ceva (de fapt ace- laşi lucru), anume, o credinţă pe care am mai exprimat-o de cîteva ori : poezia politică, marea, adevărata poezie politică, e totdeauna poezia de dragoste. Cine nu-şi poate iubi, dar cu nesfîrşită putere, femeia, copiii, prietenii, acela nu poate iubi pînă la

capăt nici cetatea."

Volumul a fost distins cu Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.

In ziua de 3 mai are loc la Viena festivitatea în- mînării lui Eugen Jebeleanu a Premiului Gottfried von Herder, pentru „remarcabilele sale merite literare în cei patruzeci şi cinci de ani de activitate", după cum se precizează în hotărîrea juriului, încu- nunîndu-se astfel o creaţie poetică exemplară, pentru a cărei caracterizare se apelează tot mai des la superlative. „Poet vizionar, avînd rara capacitate de a vibr.a autentic la imperativele timpului istoric. poet al demnităţii umane şi al păcii, al unei elevate etici (cum îl caracterizează George Ivaşcu), Eugen Jebeleanu îmbogăţeşte cu o viziune originală, co- respunzînd unui temperament meditativ şi profund, peisajul poeziei noastre actuale."

Şi sîntem siguri că „flăcările nevăzute şi veşnice I cu gheare de fiară"', care-l ard necurmat pe dinlăuntru, cum singur mărturiseşte, vor .,mai aprinde. şi nu o dată, murdara faţă a întunericului; I să se rușineze", vor mai încălzi, şi încă mulţi ani, inimile celor mai buni, cinstiţi !li drepţi, învăluind. ca şi pînă acum, în toată strălucirea lor. „pe omul Om". această nobilă închipuire şi năzuinţă, această mare, poate cea mai mare dragoste a poetului.„

In „Biblioteca pentru toţi" (nr. 767) ·apare volumul de poezii cu titlul : Surîsul Hiroshimei si alte versuri. Prefaţa este semnată de Ov. S. Croh^ălniceanu.

1974 Este ales membru titular al Academiei.

Editura Minerva îi publică primele două volume de Scrieri : I. Inimi sub săbii. Poezii, II. Hanibal. Poezii, în seria .,Ediţii de autor".

HARFA S.I MINOTAURUL

MINOTAURUL

Nu am atins niciclnd numai o coardă sau două doar din braţul rămuros al harfei, şi dacă se-aude uneori vuind mai tare sîngele-mi fierbinte în unele artere, nu-s de vină : e necesar, copii, e necesar. .. Ştiu ... ce frumos e să mingii o coardă şi s-o prefaci în iederă ce naşte spirale moi de umbră şi de muzici, miresmele fără de care viaţa e mai săracă ... Ştiu ... însă în Creta stă minotaurul şi cere jertfe, şi nu pot să nu fac să se audă în versu-mi mugetul lui infernal, şi să nu văd că hrana lui nu-s ierburi, lungi elfe vegetale, luminate de stelele de rouă, ci liane roşcate, şerpuind din tîmple reci, sub care s-au rotit atîtea lumi...
Şi-atunci fac să ţîşnească din artere fîntîni de săbii săritoare - şi lăcrimez, dar nu pot să vă dărui albastrele coline scăpărînd de milioanele de ghiocei noptateci, ci semnul care duce că'tre Creta, o sabie ce apără iubirea şi-un firmament de căşti sclipind prin fum ...

CEEA CE NU SE UITĂ

CEEA CE NU SE UIT A

Dacă voi uita tot ce-am indurat, Nu voi
mai uri niciodată.
Dar cum singurul meu bun e memoria, O
memorie de optsprezece carate, Şi cum
ura-i singura iubire
Cu care m-aţi învăţat voi, capete-
ngră.şate, N-am să uit niciodată nimic,
Sub luna aceasta, şi ea îndopată.

Nimic, niciodată .e tot ce aţi dat Tinereţii
noastre scuturată de friguri, Clătinată de
foame ca marea-ntre diguri, Subţire şi
slabă ca o umbră de vînt, Purtindu-şi
inima-n pumni ca pe-o flacără, O inimă
sfîşiată şi fără cuvint
Printre bijuteriile voastre, ce ţipă şi
scapără, Inima noastră-ngropată de voi
De mult la Capul Bunei Speranţe.

Cum voi putea, schiloade stanţe, Prin voi
să răzbun în veci de veci Plînsul acela din
ochii reci Ai mortului tinăr în albe
sandale, Sandalele sparte şi fără aripe,
Hainele roase, pe care-anotimpul Cu
sceptre de apă şi plete de jale. Le
destrăma şi el încă o dată? ...
Nu, nu fugiţi, amintiri din tenebre,
. Amintiri ale mizeriei mele !
Nu pot să uit nici patul de-atunci,
Patul acela fără saltele, Care-mi săpa

gratii pe spate, Trecîndu-mă-n Africa, zeu peste zebre.

Flăm:nd, m-arucam în somn ca sinucigaşii, Legănat în fiece noapte de-un gînd In plasa lui de-adinca răcoare : De nu m-aş mai trezi, De nu m-aş trezi nicicînd ...

Tirziu, nălucile somnului mă cuprindeau. Sfere visam lunecînd peste mine, Cai de izvoare, oameni-tulpine Cu gene de vint, la mesele pline ...
La mesele pline !...
Gemînd, mă trezeam Certîndu-mă : „Nu plînge-n somn.
E ruşine ..."

Cu foamea-n brate mă deşteptam ...

Un ceai de soare luam c-un corn de lună Şi-apoi; mai străveziu decît un geam, In zorile ce abureau a pîine Trudit mă coboram din Calea-Laptelui Pe bulevarde sure, ce răsună Ca un galop de herghelii de piatră.

De la ferestre-mi trimiteaţi saluturi, Surori de chinuri, prietene flămînde, Cu ochii mari şi somnoroşi de fluturi Mîngîietori ai frunţii mele triste.

Imi amintesc de voi,

De voi şi de mihnirea
Cu care urmăreaţi cum talpa-mi ruptă
Cu dărnicie împărţea cetăţii
Napoleoni turnaţi în huma toamnei...

Imi amintesc, o, şi de tine, Stela, De saltul tău în gol de la mansardă, De părul aruncat ca un blestem, De pumnii strînşi şi acuzînd pe cine, Şi d^ poşeta larg rîzînd alături, Cu patrn lei în gura ei de umbră ...

Şi iarăşi mă revăd plecînd spre seară
La marginea oraşului ce-adoarme.
Lin aţipesc colibele, pe rînd ;
Broaşte ţestoase-neremenite tainic ;
Adie vîntul, le sărută ochii
Şi le vrăjeşte ... Singur, într-o curte,
Stă ceferistul orb. E-n întuneric De cincisprezece ani. Salcîmul lasă Un pumn de lacrimi peste ochii-albaştri.

Fochistul se gîndeşte-acum la flăcări,
La flăcările care l-au orbit,
Surîde şi oftează : - „Asta-i viaţa ...
Lui i s-a dat lumină mult prea multă ...
O scară-I suie apoi pe-acoperiş
Şi-acolo, printre umbre, orbu-ascultă
Cum - fluierînd încet, ca din trecut -
Sc-ndepărtează trenurile-n noapte.

Glasuri pierdute, răsunaţi în mine Ca bulgării pe un sicriu de lemn Purtat peste o lume de ruine ...

Vieţi risipite, vă păstrez cenuşa
Fierbinte-n pumnii mei ca într-o
vatră ...

Şi iată-mă din nou în alt văzduh.
Sui scările clădirii pînă-n cer,
Tocmit să stau închis într-o
cabină A celui mai măreţ dintre
ziare Şi, rezemat în coatele
lucioase, Să glăsuiesc la_
megafon mulţimii.

Suflete, nu te frînge cînd - superb
- Răsună glasul meu, străin de
mine, Şi-mparte lumii pe sub
stolul stelelor O pleavă de
reclame comerciale ! ...

Crunt orator al veacului de zgură,
Priveam în jos talazurile-oraşului
De oameni, de lumini ce se
roteau, De umbre fîlfîind, de
zbateri mute, Un uriaş ocol de
blănuri ninse, Purtate legănat pe
umeri goi, Mîini mlădioase
scăpărînd comete, Pîntece grase
ferecate-n aur - Un rîu
fosforescent de putregaiuri, O
preumblare calmă şi rotundă ...

Şi am văzut apoi
Cum, tunete pornind din zare,
rîul Unda cea grasă şi-o schimbă
în grabă Ca pe o blană care-a
năpîrlit. '

Pe străzile oraşului treceau,
Împinşi spre fronturi, tineri cot la cot, Minaţi de-un răpăit de darabane,

Şi-n drumul lor ce se topea în zare Se risipeau cu toţii ca un fum, Un fum amar neridicat la cer, O ceaţă strecurată printre cruci... Să nu mai văd, mina la ochi duceam. Dar fluviul dedesubt, purta din nou Pe groasa-i piele vechile vedenii Calm revenite la aceeaşi viaţă, Cu fulgerări de pietre şi cu blănuri, Cu solzi de-argint, cu risuri de cristale, Un riu fosforescent de putregai, Un cerc imens zimbind ca o brăţară, O fericire calmă şi rotundă ...

Dar eu nu uit n1m1c. Eu sint strigoiul Din plină zi, cu buze de cenuşă, Cel ce-şi deschide vinele şi vede Că nu mai curg în ele decît lacrimi Din plinsul celor răstigniţi de voi.

Priviţi-mă, dar nu vă mai miraţi : Părul albit la douăzeci de ani Sînt crengile copacului tristeţii, Prin ale cărui umbre se resfiră Fantoma primăverilor pierdute, Năluca tinereţii gituite ...

A ţi aruncat capetele noastre Ca pe
nişte zaruri sub pămint, Nişte
zaruri cu trei găuri albastre : Gura
şi ochii ce nu mai sint Şi care-
azvirlite, în orice chip, Vă ies
totdeauna cu noroc bun.

Gurile noastre de vînt învelite
N-au preţuit cit o gură de tun ...

Ca să trăieşti cumplit numai o
data. Să mori eşti nevoit de mii
de ori. Inima mea ascultă-
nfiorată :
Cei ce s-au dus nimica nu mai vor ...

Morţi neştiuţi, purtaţi-mă pe vînturi,
Căci eu sînt cel ce vrea şi pentru
voi Topor să fie, flaC'ără cu
gheare
Sau o pădure-n mers răzbunăto'.1re! .. .

mârtie-august 1944,
Bucureşti-Naipu

STIHURI

CELOR CAZUŢI PENTRU LIBERTATE

Dind muguri milioane, fără şoapte,
Pădurile-au explodat azi noapte.
Şi inima la fel
Se răzvrăti, şi-a devenit drapel.

Ea nu mai bate ; fîlfiie acum
Desfăşurată peste tot pămîntul,
Treziţi-vă, martiri ai libertăţii ! V-
aşteaptă, nechezînd la scară,
vîntul. Incălecaţi-l, şi la drum !

Spînzurătorile în zare
Neputincioase-acuma vă privesc -
Ca niste corbi, în ale căror gheare
Inelele de şireanguri odihnesc.

Feţele voastre nu mai sint
terestre,
La fel de palide-s ca faţa lunii,
Dar sborul vostru' ngheaţă la
ferestre Pe unii.

Oşti mute,
Voi încremeniţi tiranii
C-un singur zîmbet aruncat din
fugă,
Dar milioanele, sărmanii,

Simt sborul vostru cald ca pe o glugă.

Oşti ale Ii:bertăţii înviate
Codri aprinşi sburînd mai sus de stele,
Prefaceţi inimile toate
[I]n purpura-ndrăzneţelor drapele !

Dar pînă atunci,
Nalţi călăreţi ai cailor de vînt,
Vă ridicaţi pe şeile de aer
Şi ascultaţi : mai suie din pămînt
Spre voi un plîns şi-un vaier.

Fulgerul vostru-arunce-n praf scufia
Satrapilor cari mai răsuflă încă,
[I]ntinşi pe şapte perne în trufia
Lăţită peste lume ca o hrincă !

Ca norii de argint luciţi în treceri,
Prevestitori ai ploilor de soare,
Cînd printre noi veţi coborî cu seceri Să
ne-ajutaţi la munca viitoare,

Şi cînd pe holde nesfirşite, macii,
[i]ngenuncheaţi la umbra voastră sfîntă,
Vor asculta uimiţi cum toţi săracii - Ca o
pădure care creşte - cîntă„.

RESPUBLICA

Ţie, ce sui pe-nalte stînci, Cu ochi de flacără, adînci, Dezrobitoare-a lumii de tălpi goafo, Rostogolind lumină din pisc în larga vale,

Ţie, cea nou-născută-n strai de pară - Glasul meu blînd şi glasul meu de fiară I

Ascultă :
E vuietul de mare al mulţimii, Sînt vulturii de vînt ai înălţimii, Rîsul bălai al holdei ce va creşte, Şi trăznetu! ce bezna-ngălbeneşte

Din rîul de curele nesfîrşit,
Din steagul nostru viu ca o făptură, Din codrul pumnilor, nebiruit - Un grai de foc aleg şi-o altă gură, Ca să te cînt, suind, în răsărit !

ia.nuarie 1948

LAVA

Că mai şi plîng ?
Plîng uneori, dar plînsul e al indignării, sărat şi-amar, el nu coboară, ci suie ca grumazul mării.

Şi nu-i al meu - e-al celor care izbind o lume greu bolnavă şi rea - mai gem, dar chiar şi plînsul, cînd vine, îl prefac în lavă.

1949

NICI LACRIMA

Nici lacrima n-o arunca în van, ci fă din
ea ce timpul face-n peşteri : o stalactită
necurmată-n creşteri, un dinte - şi
îndreaptă-I spre duşman !

1949

Iţi aminteşti, Ioane ? Era iarnă.
Zăpada începuse-ncet să cearnă tremurătoare, în întreg văzduhul, fulgi uriaşi, legănători, ca puful.

Lăsasem Praga-n urmă-n dimineaţă, c'u turlele topindu-se în ceaţă.
Tăia maşina cîmpu-ntins ca tava.
Sclipi la dreapta Morawska Ostrava.

Spre Lidice goneam. Nu întrebam nimic nici unul. Ne uitam pe geam cum rînd pe rînd sburau în urma noastră cite un sat, cite-o pădure-albastră.

Războiul se sfîrşise. Unde ieri călcase tancul, azi treceau mineri şi, peste codrii destrămaţi, domoale, suiau păduri de fumuri, din furnale.

Goneam spre Lidice, cind, fără veste maşina străbătu şoseaua, peste zăpezile zburătăcite-n stol, trecu pe cimp, făcu un scurt ocol

şi se opri. - „Ce e? am prins să-ntreb Ce căutăm aici pe cimpul sterp ?"

(Spre Lidice mergeam.) - „De ce-am oprit ?" .„Spre călăuz priveam ned"merit.

- „Aicea e ! " răspunse. Fără ro^t priveam în jur. - „Şi Lidice ?

- „A fost.. .

. „L-a ras din temelie Hitler. Satul
a.ici a fost de-a lungul şi de-a latul."

Privirăm pînă-n zare amîndoi : ţesea ninsoarea, harnic, pînze moi.
Pustietate. Corbi. Pomi arşi. Şi \'Întul. Sub noi, un sat întreg şi-avea monnîntul.

Şi-n tot acest pustiu, un mic muzeu. Intrarăm toţi : tu, cehul şi-apoi eu.

- „Ce-a mai rămas e ceea ce se vede ! " Ne aplecarăm muţi către perete.

Sub sticlă,-ntr-o cutie adunate,
Un pumn de lucruri mici carbonizate : un toc, un ban, o zgardă ruginită, un fluier sfărîmat de dinamită, o clanţă, nişte ochelari betegi, de sîrmă, pentru ochii de moşnegi, o verighetă neagră, de aramă, un tirnăcop, un degetar, o ramă„.

Şi într-un colţ, sub sticlă. lingă uşă, două patine mici şi o păpuşă„.

Vîrisem unghiile-n carne-adînc. ..
Lacrimi veneau - dar nu voiam să plîng.

Ningea. Voiam sa ies. Priveam spre line. Dar mă ţinteau micuţele patine.
Ningea. Patinele„. ce-ar mai sclipi dP-ar fi, ca altădată,-n sat copii !„.

Privirăm călăuzul. Nu plingea.
Mîna-i, arzînd, pe-a noastră o strîpgea :
- „Tovarăşi..."
N-am mai spus nici un cuvint.
Un zid eram toţi trei şi, peste vînt,

peste zăpezi, peste pustietate, suiau din ura noastră ziduri late, ne-nvinse ziduri, mari pereţi de ură, crescînd din noi ca o semănătură,

şi înfrăţite cu-alte ziduri dese din ura lumii - rodnică - purcese. Ca nişte fierăstraie mari de piatră tăiau yăzduhul, inălţîndu-şi vatră

mai vie decît satele distruse, din Lidice-n păminturile ruse.
Cit munţii lumii, zidurile grele luceau sub geana roşiei noastre stele.
Şi-am pus de stra5ă Ura, să vegheze din colţi de cremeni, sus, pe metereze.

Ningea mereu. Dar - ţi-aminteşti, Ioane ? pe cîmp
eram nu trei, ci milioane!

1950

FIULUI MEU

Fii drept - şi îndrăzneţ - Fii blînd şi tare.
cu cei ce au nevoie de blîndeţe : cu
mugurii şi cu bătrînii, cu mersul
căprioarelor, plăpînd. Fii neîndurător
cu cei care lovesc în tinereţe.
Fii paloş cu lumini, scăpărător :
duşmanii să-l cunoască, s^ -1
învеţe !

1953

Vei fi atunci o fată cu cozi... o, îţi zăresc de pe acum obrazul curat, cald, tineresc şi zimbetul acesta de veveriţă, care ascunde totdeauna şi-un pic de-ngîndurare.

Va fi întreg pămîntul grădină, cum l-am vrut, cum l-au visat cei care în luptă au căzut, cum, de atunci încolo, va fi mereu-mereu, cum s-ar putea ca-n viaţă fiind, să-l prind şi eu.

De-o să ajung în vremea aceea - nu ştiu bine, dar o să flu, sînt sigur, căci o să fiu prin tine şi-o să mă ai alături de tine ca şi-acum, cînd stau veghindu-ţi somnul şi genele de fum.

Vei fi la fel cum este în pr1mavară-un orîng în care milioane de cîntece se strîng şi-n care orice cîntec e o lumină nouă.
Iţi văd priYirea-adîncă şi scă^ărînd de rouă.

Şi te zăresc, pe urmă, cum mindră,-nceţ pe ginduri o să alegi un cintec din miile de cînturi, şi voi cînta cu tine, iar cîntu-nvă'păiat, cu care-n lupta mare intrînd, te-am apăr;1 t.

23 februarie 1955

Tu, cel ce mă citeşti, o, frate, cu toţi aceia care vin, nimic din ce zăreşti în cartea aceasta nu-ţi este străin„. Şi voi, acei ce, poate, cindva, de-o mai rămîne chiar şi-un rînd din tot ce-am scris - veţi fi aproape de

rîndu-acela tremurînd (cu toate că şi rîndu-acela, ce-n scoica lui o să mă poarte o să vă pară, poate,-o vorbă a unei vechi planete moarte) - nu căutaţi în el odaia în care doarme-mbălsămat un leş : al meu. Lăsaţi !
Văpaia s-o căutaţi : ce-am căutat.
Nu, nicidecum parfumul straniu pe care nu mi l-am rîvnit, ci veacu-mi aspru, de uraniu, de flacări, veacu-mi drag, cumplit, cu omenirea în picioare, zvîcnind spre viaţă-n sfîntu-i tremur, cu lacrimi, sînge şi sudoare stîrnind nou clăditor cutremur, cu primăvara vieţii voastre pe care noi, noi cei de-acum de-abia o bănuim în zare cu ochii lăcrămînd de fum, dar care o să fie - sigur ! - căci vremea de-azi a pregătit-o,

cei ce-am răbdat văpăi şi friguri, in vis şoptindu-i doar : „iubito ..." şi cari, de dincolo de moarte, privim spre voi, cei fericiţi, cu ochii îngheţaţi, departe, şi vă zîmbim - şi nici nu ştiţi.

195i

Pe lingă Natre Dame, în înserare, cu paşii înviam străvechi cadenţe cînd întîlnirăm două umbr€-n zdrenţe c-un vechi căruţ : un moş cu barbă mare

şi soaţa-i fără dinţi. Cu reverenţe ne salutară, şi cu întristare, şi soare le păru moneda care căzu-n căruţ, şi spus-au : „Excelenţe ...''

Şi-atunci moşneagul şuieră : „Michette ... " şi din căruţ sări, micuţ, un cîine, şi patru tumbe ne făcu cochet ;

şi dintr-un salt fu iar pe zdrenţe, sus, cu ochii-i iubitori părînd c-a spus :
„Nu-ţi fie teamă, le păzesc, stăpîne ... "

22 martie 1957

unui scriitor

Fîntînă săritoare, ce te arunci în slavă ca să recazi în tine aceeaşi, totdeauna !
Tu care sui şiraguri de perle dulci ca luna
şi-apoi le strîngi, pe-aceleaşi, picînd, din tavă-n ta\·ă ;

tot ce arunci recade în gura ta suavă cu buze doritoare. Nu, nu eşti tu furtuna.
Tu singură pe frunte ţi-aşterni mereu cununa. Te dărui ţie însăţi, de slava ta bolnavă.

Fîntînă argintie, cit te-am iubit odată, atunci cîrrd, de departe păreai că-ţi dărui tontă făptura de răcoare nu ţie. celorlalţi.

Ihchisă-·n t.ine,-ţi nw:neri comorile întoarse,
te arunci pe tine-n ceruri, te prinzi şi iar te salţi - şi-n faţa ta plîng pruncii-nsetaţi, cu buze arse ...

5 aprilie 1957

ClNTECUL

Aveam cîndva un flaut, un flaut nevăzut ... Scotea din ochii lumii doar lacrimi, lacri1,1 i mute. Să nu mai plîngă lumea, l-am rupt - şi a tăcut.

Şi-n iazu-adînc al lunii zvîrlindu-l, spusei : - „Du-te ! :i

Şi suspinînd, şi-n chinuri, un altul am făcut, ce strălucea de cinturi, de nimeni pricepute, dar se zbătea cetatea-n văpăi nemaivăzute şi, neputînd s-ajute, l-am frînt - şi a gemut.

Şi-am alergat alături de cei sărmani, m rînd, şi ascultînd duşmanul ce-n noi izbea urlînd, mi-am spus : „Acum un flaut nu-i tocmai potrivit".

Şi-am smuls atunci din pieptu-mi ghiocul de rubin şi cînd sunai în dînsul, mă clătinai puţin - dar am simţit în urmă-mi oştiri că s-au urnit.

22 martie 1957

ARG !NT ŞI AUR

In părul tău de aur, o copcă de argint aveai, şi-n noaptea deasă ca smoala, tu, frumoasă, cu pletele de aur &unind, şi de mătasă, erai făclie blondă, lucind în labirint.

O, aş fi vrut să fie văzduhul - nu te mint în mina mea o caldă şi mîngîioasă plasă, ca-n veci de veci să ţină făptura ta, culeasă, precum era atuncea, cum nu mai pot s-o prind.

O copcă argintie aveai în părul de-aur, erai în vîntu-albastru un mişcător tezaur, foşnind ca o pădure, ca flacăra de viu.

Şi te privesc acuma la fel ca altădată : arunci şi astăzi flăcări, eşti doar un pic schimbată : ti-i copca azi de aur, iar părul argintiu ...

l5 martie 195'1

ROZA

Oh, numele-ţi de floare şi ochii tăl petale de-azur, pe care-odată poeţi le-ar fi cîntat...
Oh, mîinile umflate mereu de-atît spălat ... şi-ncrezătoare pururi, surîsurile tale. ..

Pe rufe aplecată mereu, dar fără jale, cu soda soră pală în veacul ne-ndurat, tăcuto ... care cîntec e-atîta de curat ca-n slava ta să nască fîntîni de crini în cale ?

... Sutizi. Ca nişte duhuri par rufele. Umflate ţi-s bietele picioare. Incepe s-amurgească ...
Şi peste chip ţi-aşterne, blînd, liniştea o mască.

Suav surîzi acestor fantome agăţate ...
Dar, prin surîs, o teamă ca un fior străbate : cu neagra-i mină, Seara să nu le murdărească ...

I. aprilie 1957

RAGAZUL

la-mi platoŞ<J ... Să rîd aş vrea acum cum rîde, hohotind, din albii-i dinţi un fluviu, sub betelile fierbinţi de soare. Vin din iad, din foc şi fum„.

Mi-o fi de-ajuns.„ Văzui ucişi părinţi şi prunci... în păr am fier şi scrum„.
Ia-mi platoşa - şi-n baie du-mi parfum„. E globu-ntreg un ghem de suferinţi.

Dar ce văd ? Peste zarea de bazalt, duşmanul ne clădeşte rug înalt : „Spălaţi, de moarte-s şi mai buni" - işi spune.

Stai ! Nu e timp să-mi scutur scrumul cald. Piei, zînă cu privire de smarald !
Şi !JUne-mi platoşa, Inţelepciune !

2 aprliic I%7

UNUI COPIL

Mic, încă mic, tu nu mai eşti acel ce-ai fost mai ieri. Acum, îmi ieşi în prag. Eşti valul cel mărunt, crescînd din el, sînt valul cel cărunt, şi mă retrag.

Privirea mea te mîngîie, o, steag fără de riduri azi, întins, de-oţel, dar să-nţeleg nu pot, nu pot de fel : cum ? o să fii şi tu cîndva moşneag ?

Dar poate pin-atunci, o, cine ştie, s-o născoci visata apă vie ca să rămii ne-mbătrînit mereu„.

O, lumea de atunci, nicicînd săracă, şi-n care singur nu vei fi. chiar dacă de tine-alături n-oi mai fi şi eu„.

21 aprilie 1957

O, GINDURI.„

O, gînduri, rotitoare gînduri...
In care codru, unde esLe cărunt copac ca din poveste, dar încă drept, cu mine-asemeni, ai cărui ani cu-ai mei sînt gemeni ? ..

In care codru, neştiut de nimeni, stă visînd la mine, de-aceleaşi gînduri străbătut cu coamele de cuiburi pline ?

O, gînduri, rotitoare gînduri, de el trimise, de departe. .. de toamnă îmi vorbiţi şi mo1rte, de arborele, care-n scînduri se va preface pentru mine, în patru foi pe veci nescrise„.

Legat de mine stă copacul precum un cînt de-o violină„.
Oftez şi eu, şi el, săracul, din cînd în cînd ... Dar ne surîdem, simţind cum cuiburile suie un cînt de frunze şi lumină„.

i957

Da, te iubesc şi-acum3 cum te-am iubit, o ştii, în toamna grea de struguri de fier şi plumburii

Te mai iubesc şi-acuma cum tu, desigur, nu crezi : la fel ! Doar anii poate-s un pic, un pic mai şubrezi.

Te mai iubesc şi-acuma cum te-am iubit dintîi la marea de metale de-azur şi de lămîi.

Te mai iubesc din zarea în care te-amintesc subţire-n pantalonii de doc, te mai iubesc.

Cum se rostogoliră cu valurile anii r ..
Oh, unde sînt zarganii de-argint, unde-s platanii ...

Cum sună toate-acestea în mine, cum răsună, ca nişte dinţi - ai noştri - ciocnindu-se-mpreună cu umezeala mării şi sarea de pe buze, şi nevoind să ştie de timp, ci să-l refuze.

Pe tine, doar pe tine, te văd în ceaţa zării cu faţa scînteindă de lacrimile mării.

Te mai iubesc şi-acuma, la valurile grele, cu lacrimile mării şi lacrimile mele ...

Aş fi putut să fiu un pom, sub care te-ai fi culcat cînd nu te

cunoşteam, şi mi-aş fi legănat un ram, lin, c:a din întimp1are, şi ochii-ţi sărutam.

Aş fi putut să fiu o albă coală, asupra căreia te aplecai tăcut, şi ţi-aş fi sărutat, cînd desenai, marmora mîinii goală, lipită de chipu-mi pal şi mut.

Aş fi putut să fiu un zid, un zid în umbra cărui cu tine-un altul ar fi fost, nu eu ...
Şi mi-ar fi fost atît, atît de greu, c-ai fi văzut cu groază cum mă nărui...

1958

Mi-e teamă, de-orice clipă teamă, în care dormi, căci ea te \ine în braţe, şi eu nu-s cu tine, şi-al ei c părul tău de-aramă.

Cu nevăzuta ei maramă e-un monstru clipa care vine şi-ţi dă smaragde şi rubine, şi frunţii nourii-i destramă.

Ea, ca să nu te recunoască, în goana asta nevăzută,

privirea-mi, îţi aşterne-o mască

nepăsătoare, dusă, mută ...
Dar piere masca diavolească în zori, cînd gura-mi te săru1ă.

1.958

lui Yukie Tsuji, victimă a
bombardamentului de la
Hiroshima

Se retrăgea oceanul cu faţa spăimîntată, în timp ce eu, ca valul ce-n chinuri se smulgea de ţărm, lăsînd în urmă o plajă argintată, o mai zării, tăcută, c-un evantai : zimbea ...

Mă amăgeam, spunîndu-mi : „Povestea nu-i a mea ... sînt mii de ani din vremea cind s-a-ntîmplat... odată .. . şi pe această plaje, de-argintul serii, grea, cel dus fusese altul... iar eu visez doar, iată„."

.t\proape izbutisem să cred - dar stind la geam, în drum spre Yokohama la ea cum mă gîndeam, văzui iar evantaiul pal fluturînd departe,

zbătindu-se s-ascundă c-un fîlfîit suav biet chipul grav, de fildeş, atîta de bolnav, al fetei, poate astăzi de mult umbrit de moarte.

Căzut sub toga-n falduri ce-l drapează. columnă
frîntă pare : doborît.

Şi faldurile grele scînteiază ca marmora. Din spate,
văd atît.

Dar corbii, ce rotind îi fac cunună, zăresc garoafe-
adînci sub grasu-i gît şi lujcre-s pumnalele sub lună,
lungi umbre săgctîndu-i peste rit.

/1958

Cînd o să plec
(nu, nu acum, căci te iubesc, lumina mea), dă-·mi Valea Prahovei, aruncă-mă-n albia-i cu mărgăritare, legene-mă undele repezi.
S-adorm liniştit, dă-mi nerna Ceahlăului, pască-mi prin pletele pe văi răsfirate capre cu ochi de agrişe
şi miei...
Dă-mi brebeneii copilăriei, parfumul lor feciorelnic, şi, mai ales, mai mult decît ei, mireasma ţiţeiului liliachie şi neagră, şi totuşi la fel de vie ca o pădure-n amurg, vestind ziua de mîine. ..
oh, fără mireasma aceasta, copilăria mi-e oarbă.

Iar inima ia-mi-o şi-ngroap-o sub o căpiţă de fin. Sub o căpiţă de fin pe care, spre seară, atunci cînd roua s-aşterne şi-ncepe să fie răcoare,

un om întors de la muncă să stea, să se-ntindă şi să şoptească :
- „Ce cald este finul... Parc-ar fi viu. .. "

Cit îmi pare de bine şi cit îmi pare de rău că mi-am trăit iubirea aşa cum mi-am trăit-o. Cit îmi pare de rău că nu am fost mereu al tău şi cit îmi pare de bine că-s lîngă tine, iubito.

Ca un copil care-şi turteşte nasul de geam şi e-n odaia minunii şi nu e, eram lingă tine, şi nu eram,
şi gura mea cite-ar fi vrut să-ţi spuie ...

Că mi-am trăit aşa cum mi-am trăit viaţa, o, cit îmi pare de rău şi cit îmi pare de bine ^ de vremea ce atîta de scurtă-i lîngă tine, de vremea fără tine pe care-o-nghite ceaţa.„ Ţi-s pletele o harfă cu violete multe, urechile-mi de faun s-apropiEl s-asculte şi-aud cum sună coarde şi blînd şi aspru-o şir ! suav şi nalt : Ninive. .. şi mîndru : Armavir !

Ţi-i gura o pecete pe care o despici
cînd vrei, un pic, c-un zîmbet ce-adie ca o boare, ca să zăresc - sclipinde şi strînse, nu prea mici - sălbaticele tale şi reci mărgăritare.

Ţi-s degetele-atita de lungi şi-atît de pale, că unghiile roze din raze nasc, desigur, pe care le împrăştii deasupra mea. petale de foc, de auroră, de febră şi de friguri.

:l959

Miros de moarte, sînge, plete arst! ..
Războiul. Păsările neîntoarse.
Părinţii duşi... şi orizontu-o gură ce-i mestecă în grota-i cenuşie.
„Vor mai veni ?" - „l<"'ii sigur - nu se ştie. .. "

Şi rîde-un glas de tun de pretutindeni, şi bat în geamuri lacrimi, grindeni-grindeni, şi se întorc mantale spulberate : zăpezi, cenuşă, armate-armate-armate, şi-ţi bate-n uşă Noaptea, ciocăneşte, şi sari din pat şi palid spui :

„Pofteşte."

Şi-ţi intră viscolul în patul rece, şi noaptea nu mai trece, nu mai trece. .. Războiul... Moartea... de-ai putea opri-o ...

Acum e prea tîrziu„. adormi... adio.

1959

VISUL

Căzuse toată noaptea zăpada liniştit.
Cu gluga de zăpadă pe cap, eram un scit care visa, pe umăr avînd un arc subţire de lună, şi-mprejuru-i copacii albi oştire ... Gîndeam : „O, cit de bine-i că regele Haraspes pieri, şi-acum e pace şi codrului alb oaspe-s, iar eu sînt o statuie de marmori călătoare tăind prin dobrogene meleaguri pin' la mare, să-i mai privesc odată oglinda minunată ...

...D ar auzii o goarnă de radio deodată şi-am tresărit din visu-mi - şi sulița-mi, prin ger, zbură - s-ajute-n luptă - la fraţii din Alger.

lui Mihail Sadoveanu

E muntele ce tace greu cufundat în sine, purtînd pe umeri fulgere de piatră, mistreţi cu creasta de cascade, păduri sub răsuflarea lunii, şi continentele de nori sălbatici, şi galopada ploilor piezişe, mînate de biciuşti subţiri de-argint, ecoul strigătelor celor duşi înconjurîndu-i lumea ca un cearcăn, adîncul lacurilor - lacrimi şi zbaterile celor vii şi ale acelor care nu mai pot vorbi. In ridurile stîncilor, scînteie amare cicatrici de lună, urme lăsate de migraţii, paşi de viteji ce-au răsunat ca fierul, paşi de bătrîni tîrîţi prin jalea frunzelor, paşi luminaţi de licurici de pinteni şi constelaţii anonime de paşi desculţi.
Oftează - şi oftatul lui e-un nor din care se revarsă-o ploaie blîndă pe lumile legate-adînc de el, şi suie din pămînt legănătoare ploi de holde lungi cu bobul greu de stele ...

Şi-ntoarce ochii-ncet spre răsărit şi iezerele ies din punga nopţii ca nişte bani de-azur.

Din poemul

BĂLCESCU

Privind strălimpezile-i unde,
Văd Arieşu-n fund de vale Cum
lunecă şi cum s-ascunde,
Sclipind din mii şi mii de zale.

Stau munţii frunte lingă frunte,
Cunună pin'la cer, de stinci.
De scoţi un strigăt, ce mărunt e
In faţa vocii lor adinci !

Din peşteri tună-ale lor glasuri,
Din stînci de trăsnete-nroşite.
Ei povestesc nu despre ceasuri.
Ci despre lupte nesfirşite.

Străjeri li-s brazii uriaşi,
Cu fumegindele lor scuturi.
De veacuri cresc aceşti ostaşi
Şi cind vorbesc, vorbesc prin
vulturi.

In vremuri cite nu văzură Şi
Arieşul şi-aste creste. Poveste
aprigă, de ură, Şi nici măcar n-a
fost poveste.

Prin pîcla ,•remii de străpungi

Cu ochii lor ce-atîtea ştiu,

Vezi focuri de răscoală, lungi,
Şi jale, foamete, pustiu.

C&ci peste vulturii din cer
Suiau boierii alte pajuri, Cu gheare şi cu plisc de fier Ce tăbărau peste sălaşuri.

Se înfrăţeau boierii toţi,
Români, maghiari, dar tot tîlhari, Să-ncaiere pe bieţii moţi
Cu alţ.i iobagi, iobagi mughiari.

Gemu pădurea asta toată
Cînd domnii-i prefăcură bradul In roata ce-l sfărmă turbată Pe Horea, neînd upleci;itul.

Şi Arieşul, nu o dată,
Văzu că-n albia-i se strînge Nu unda-i rece şi cui":ită, Ci cruntă flacără de sînge.

Securi, şi furci, şi coase drepte Văzut-a apa lui fierbinte.
In munte, sînt zidite trepte Din marmore de oseminte.

Sus mîngîie pădurea cerul

Cu vîrfuri moi, ce cresc întruna, Dar trunchiurile-s tari ca fierul, Că-n trunchiuri a crestat furtuna. Zbucneşte viaţa pururi nouă Dintr-un pămînt ca de grani t. E fraged creştetu-i, şi-n rouă, Dar trunchiul e de neclintit.

... Prin codrul care fără moarte-i, Şi-şi suie pînă-n nori ostaşii, Zăresc un om„. prin vremi... departe-i... Dar inima-mi i-aude paşii.

Il văd pe un căluţ de munte, Şi-l văd mergînd pe jos, din greu, In nopţi cu luna pe-a lui frunte Şi ziua-n arşiţă, mereu.

Mai mult de-un veac trecu de-atunci... Vuia pădurea de oşteni Cînd peste munţi şi văi adînci Veni Bălcescu la Cîmpeni.

Pe iarba, astăzi grea de rouă, Sta sîngele-n broboane grele. Era în anul '49, Sclipind de flăcări şi oţele.

An de văpaie şi de zbucium,
In care orice pisc suia
Prin fumul luptelor un bucium De piatră şi minie grea.

'frecînd prin văi însîngerate, Veni Bălcescu, dîrz, din zare,

S-ajute flăcării-nălţate Să creească vîl\'alaie mare ;

Mulţimi sărmane de-orice gr<îi Să se-nfrăţească, să izbească In cei ce-şi fac din sînge strai, 1n mirşăvia boierească.

Trecu Bălcescu creşte-nalte Spre Revoluţia maghiară, Din vetrele de trăsnet calde, S-aprindă iarăşi focu-n ţară :

O v.îlvătaie uriaşă
Să pîrjolească în lung şi-n lat,
Domnia cruntă şi trufaşă,
Picior de domn şi de-mpăr3t.

O vilvătaie uriaşa
Ce-ar strînge-n juru-i, minunată. Intreaga lume nevoiaşă, Copiii celor frînţi pe roată.

Un foc, o vatră, o lumină, Fără sfîrşit, din zare-n zare, Să strîngă-n jurul ei, senină, Mulţimi române şi maghiare.

Pădure din Cîmpeni !
itrăbună, Un veac e-nscris în
coaja ta ! Printre copacii tăi,
şi-azi sună Un pas ce nu-l
putem uita.

Nu e vedenie de-alt'dată,
Nu-i umbră neagră şi sihastră,
Ci e lumina lui bărbată
Mergînd cu noi, în vremea noastră.

Un veac trecu de-atunci, pădure, In libertate azi te scalzi.
Tu, ce văzut-ai veacuri sure,
Vorbeşte-mi despre ochii-i calzi !

Tu, care-i ştii voceа fierbinte,
Pădure veche şi măreaţă, De
lupta lui adu-ne-aminte,
Vorbeşte-mi de măreaţa-i viaţă !

O, dă-mi, pădure, doar o
creangă Din zestrea ta de
veacuri ruptă, In stînci să scrie,
ca o spangă, De-a lui Bălcescu
mare luptă !

CINTUL III

Trece anul patru'şapte
Către patruzeci şi opt.
Falnic grînele s-au copt, Însă
ţara geme-n noapte.

Creşte noaptea tot mai
deasă Peste-ai ţării ochi
albaştri.
V odă-n pungi îşi tot îndea:;ă
Rîuri-rîuri de piaştri.

Toamnă-i. Copt e cucuruzul.
Rîde, rîde din toţi dinţii. Da'-l
ia vodă cu topuzul Şi boierii
cu toţi sfinţii.

Geme-n noapte biata ţară,
Muşcă dijma şi ruşfetul.
Trepte-s robii goi la scară,
Să mi-i calce boieretul.

De cutreieri văi şi şesuri Pin'
la munţii bătrîneşti, Ţara-
ntreagă de-o împresuri, Ce-
mi auzi şi ce-mi zăreşti '!

„Ce văd eu n-aş mai vedea,
Vai de ţărişoara mea.

Ce zăresc n-aş mai zări, Vai de ochii mei pustii. Pe drumeag de Bărăgan Duc zapciii la ţărani, Că-n bordei nu-i pui de ban. Ţăranii în urmă cată : Bordeiul n-o să-l mai va.dă, Că-s în lanţuri şi obadă.
li duc zapciii pe drum Să-i pună la cazne-n fum. Trec voinicii laolaltă Cu zgardă la beregată Şi cu clopote de gît, Să le ţină de urît. Cînd şi-ntoarnă capu-n urmă, Clopotele sună, sună, Clopotele vacilor, La gîtul săracilor.
Numai clopotu-I ascult Că vaca mi-au luat de mult."

Dar pe Dunăre la vale Unde trag corăbii multe, Ce-ţi văd ochii dumitale Şi urechea ce-ţi aude ?

La Brăila la oraş,
Aud glas de sîmbriaş,
Văd om tare-n umere
Glăsuind la Dunăre :
„Vrusei să scap de beilicuri, Mă tocmii rob la caicuri.
Pentr-un dram de sîmbrioară, Car în port vreo şasă cară, Le rînduiesc în hambară, Curge grîul bun din ţară.

Şi ne vin in schimb dantele De-ţi rămîn între măsele. Vreau să mine şi eu o pîine,

Griul pleacă, nu rămîne. Vreau să mine
o mămăligă, Simbrioara prea e mică,
Foamea toată ziua strigă. Neguţător cu
calpac, O veni ziua să-ţi trag Cu-o
măciucă de catarg, Cu fringhii-mpletite-n
bice, Să-ţi fac pieile băşice, Să mi le-ntind
la caice, Vintul barca să mi-o mişte !" Trec
lăcustele prin ţară, Cenuşii tot trec, şi ning.
Ce boierii mai lăsară, Norii de lăcuste
sting.

Şi cind s-au oprit să cadă Şi-au mîncat tot
ce-au găsit, S-a pornit din zări zăpadă.
Acum, ninge repezit...

De trei zile ne-ncetat Ninge-n munţi
întărîtat.
Pe vale, la Topolog, Trece un rumîn olog.
Merge tare-ncetinel, Trage ceva după el.
Cum taie zăpada albă, Ai crede că-i lup cu
barbă. Un picior doar lasă urmă. Alălalt
zăpada scurmă. Un picior doar lasă semn,
C-ălălalt este de lemn.

ClNTUL V

Sus, pe creasta Argeşului, La
casa Bălcesculuí, Bate vînt
de primăvară, C-a venit
Bălcescu-n ţară.

Suie dealul o trăsură, De colb, trăsura e sură. Leoarcă-s caii munteneşti, Vin taman din Bucureşti.

N-a oprit trăsura mică, Da' voinicul se ridică, Sare din trăsură, zboară, o femeie stă la scară, Cărunţită, cu-o năframă. „Nicule" - şopteşte. „Mamă". Maică-sa îl ia în braţă, Ii trece-o mină pe faţă, Peste barbă şi mustaţă. Cu cealaltă-şi ţine strîns Ochii, să nu dea în plîns. Inghite lacrima grea, Şopteşte ca pentru ea : „Mult slăbi sărmanul Nicu." O priveşte-n ochi voinicul. Şi glumeşte : „Lasă, mamă, N-oi fi eu chiar Făt-Frumos, Dar cu Zmeul sînt de-o seamă." Şi-o mîngîie drăgăstos.

Trage omu-o sanie Greu, ca o jelanie.
- Umblă lupii; nu te sperii ?
- Nu, că lupii nu-s boierii.
- Un picior unde-l lăsaşi ?
- In gheare la arendaşi.
- Şi în sanie ce tragi ?
- Două sufleţele dragi, Pînă-n deal la ţintirim, Că nu-i voie să trăim. Trage-ologu de frînghie Şi se pierde prin zăpadă. De atîtea lacrimi grele Ochii nu mai pot să vadă.

Stă un frate şi-l priveşte. Lacrimi curg, dar de minie. Din Bălceşti e. Se gîndeşte : „Dac-ar şti, cum ar mai scrie I,

E în Francia voinicul Care apără sărmanii - Oh, de l-ar aduce cerul Să ne scuturăm duşmanii !" „De-ar veni cu primăvara Să-şi sfarme cătuşa ţara, Să fac din cuţit de plug Sabie cu meşteşug, Cu tăişurile-n două, Cînd le-nvirt, tidvele plouă, Cu tăişurile noi, Să zbor tidve de ciocoi, Cu înfloriturі de fier. Să zbor tidve de boieri.
Din trei paşi în alţi trei paşi Capete de arend^i l"

[Î]şi azvîrle-oC'hii apoi Pînă-n zare : „Mîndrf1 ţară, Dar mîncată de ciocoi..."

Ochii lui Bălcescu zboară
Peste munţi, peste ponoară,
Cît zăreşte-n lung şi-n lat, Ies clăcaşii la arat.
Cum stau pe plug aplecaţi, Năduşiţi şi deşălaţi,
Zici că-s neam de cocoşaţi.
Muşcă botul fierului
Moşia boierului,
Ţărîna mi se despică, Năduşala pică, pică.
Şi-alergînd prin nori de prar, li pîndesc, călări, vătafi
Cu harapnic plumbuit :
Cum nu mişti, cum te-au trăsnit.

Stă Bălcescu multă vreme,
Aude cum ţărna geme
Şi clăcaş scrîşnind blesteme.
Pe-o moşie cunoscută
Sub bici de-arendaş ţinută,
Tras de-un bou, un plug de lemn Zgîrie pe-ogor un semn - Şi-mpingînd plugul de zor, Un bătrîn donr c-un picior.
Bine te-am găsit, Ioane.
Bine c-ai venit, cucoane:.
Ce-a mai fost pc-aici ?
A fost Anul tare, tare prost.
Grîne n-au fost şi nici poame, Si-a fost foame multă, doamne, :!\n-au murit pruncii de foame.

Bălcescu-l priveşte adînc,
Ochii bătrînului plîng :

- ...Ş i mi-i dor de ei, mi-i dor, Că nu-i mai zăresc pe-ogor, N-am de cine să mă rog, Că sînt singur şi olog.

Stă Bălcescu să-l audă, Milă-i e, şi-i este ciudă :
- Olog eşti, sărman de tine, cr. doar un picior te ţine. Dară mîini, ai două, tari, Să frîngi arendaşi tîlhari. Pumni ai doi. Nu-s singurei. Strînge-i, nu boci în ei ! Flintă ai ? E rugini tă ? Fă-o lună, fă-o stea, Că e vremea mult grăbită Şi-are nevoie de ea. Şi e puşca tare bună, Dacă ştii s-o ţii în mină. Şi s-o pui la fluierat Cînd sorocul i-a sunat !

Tînăru-a tăcut, dar parcă Fulgere se tot descarcă. Bătrînu-l priveşte-n faţă : Parcă a ieşit din ceaţă. Nu mai e al nimănui, Parcă tînărul e-al lui. Clăcaşii pe plug plecaţi, Parcă-i simte-acuma frnti. Bine, fiule, m-oi duce Să fac flinta să străluce, De dor să nu se usuce, S-o fac gureşă şi dulce.

Bătrînul vorbeşte-ncet, "Lasă plugul pe ogor
Şi se pierde prin făget
Tot săltind dintr-un picior.
Da' picioru-i mai uşor.

Coboară Bălcescu-n vale,
Că mai este multă cale,
Şi-i nevoie de pistoale,
Să scape ţara de jale,
D2 ciocoi şi de paşale.

CINTUL VII

Peste munţi şi codri Cu lumină rară, Intinzîndu-şi umbra Seara se coboară. Se coboară seara Peste deal şi munte. Un bărbat în umbra Codrului pătrunde. N-a pus de trei zile Geană peste geană, Dară ochiul arde Aprig sub sprînceană. Suptă-i faţa. Ziua Verii-a fost fierbinte. Paşii-l trag în urmă, Vrerea înainte. Străbătut-a omul Saie-n lung şi-n lat. Vin gonacii-n urmă-i : „Unde-i ?" - „A zburat.'1 Nu e chip să-l cauţi In guri de bordeie, C-au în pumni ţăranii Furci şi reteveic.
Cel bărbat cînd pleacă, In coşar cresc puşti. „Vin, măi logofete, Din puşcă să mugti ! - Pe-un gonac mai straşnic L-au ţintit în plin. A căzut gonacul Şi-au spus toţi : - „Amin". Şi-au simţit că fier e-n Dînşii, cum le-a spus Cel bărbat ce-acuma Suie codru-n sus. Trece-'fl. sus bărbatul, Dar îi merge gindul Spre sărmani. „Al lor e, De-or fi tari, pămintul. Mult bogată ţară, Leagăn de comori, Cc

frumoasă fi-vei Cind vei fi a lor ! " Se gîndeşte omul Tot mergînd în sus. Roşu luminat e Codrul spre apus.

Curge jos, în vale, Prahova-ntre pietre. Cit măsori cu ochii, Nu vezi fum de vetre. Doar, departe-n zare Fumegă Carpaţii.

„Hei, acolo - 'şi zice Se sculară fraţii !

Inima îi bate-n Pieptu-i să se rumpă.

O, tu, Revoluţie, Libertate scumpă !

Cade seara. Omul Intră într-un crîng. Cenuşii, în juru-i, Umbrele se string. Printre ramuri, nouri Se zăresc fugind.

Fulgeră. De plumb e Crîngul, şi de-argint. Fulgere prin nouri !şi crestează raza. Urcă prin pădure Omul, către Breaza. Suflă vintu-n codru, Codrul să-l întoarcă. Curge ploaia. Omu-n Negru strai e leoarcă. Nu-l opresc din drumu-i Nourii turbaţii.

Grijă nu-i decît de-un Teanc de proclamaţii, Şi de buzunarul Care nu e gol.

Că-i păzit cu cinste Dreaptă de-un pistol. Merge omu-n ploaie, Nu-i chip să-ntîrzic, Că sunat-a cesul, Ceas de bătălie. Bate vîntul, frînge Ramure betege. Fulgerele taie Cerul, cu bricege. Merge omu-n ploaie, Pletele-i sînt ude, Şi-ascultînd cum tună, Tun parcă aude. A zimbit, ştergîndu-şi Naltă fruntea-i pală. „Fii slăvită, fire Pusă pe răscoală ! Şi tot suie-n codrul Biciuit de ploaie, Drept cum e stejarul Ce nu se-ncovoaie.

Toarnă de trei ceasuri Şi cînd ploaia-a stat, S.:.a pornit 'să sufle Vîntul miniat.

Uite-l cum goneşte-n Vale norii grei.

Sus, pe bolta-albastră, Scînteiază mei.

De pe frunze pică Boabe grele-n noapte. Toarnă pe mesteceni Luna albă lapte. Se opreşte omul Lingă-un pom tăiat. Sînt mesteceni şapte, Şi-unul e crestat. Ii priveşte bine : Sînt mesteceni şepte. Poate-acu să steie Fraţii să-şi aştepte. Cît să fie ceasul ? Ceru-i înstelat. Stă. Priveşte luna : Nu, n-a-ntîrziat. Pe întinsul tării Gîndurile-i zboară : „Ceilalţi fraţi ce-or face, Ce-o mai fi în ţară ? Ce-o mai fi prin Argeş, Ce-o fi-n

Romanaţi, Vîlcea e-n picioare ? Ce fac ceilalţi fraţi ?(' Se gîndeşte. Gîndu-i Zboară-n noapte, sprinten ; Olăcari trimis-a-n Ţară pretutindeni.

Frînţi îi sînt genunchii, Ud şi greu vestmîntul. Insă lui îi pare

Leagăn că-i pămîntul. O lumină marc-n Ochi îi înfloreşte ;

Blîndă-i este ţara Celui ce-o iubeşte :

„De-şi pune capul pe stîncă, Piatra grea se face blindă, Şi din piatra cit de grea Omu-şi face perina.

De-i pămîntul îngheţat, Lui îi este ca un pnt.

Din desiş de ramură, Ceru-i face plapumă, Şi de-i este trupul gol, Ccru-ntreg se face ţol Şi stă să mi-l învelească, Teafăr să mi se trezească, Teafăr, cu putere nouă, Străjuit de ochi de rouă."

Trece inc-o vreme Şi de dup-un grind.

Paşi foşnind prin i;i:·hă Se aud venind.

Se ridică-n grabă Omul să privească.

V ₒden raza lunii Umbră voinicească.

Iată, stă în faţă-i Om înalt cit bradu.

- Noroc bun. Frăţie, Mihail sin Radu ! In privirea-i dreaptă, Luna scînteiază.
Ochii lui Bălcescu
11 îmbrăţL^ează.

Lacrimi uricşul Are-n ochi acuma. Scoate o năframă :
- Tare bate luna !
- M-ai chemat - îi zice Uite că venii.
Şi îşi şterge-n grabă Ochii fumurii.
Iar îi este chipul Mîndru şi viteaz.
Stă privind Bălcesrn
Semnu-i de pe-obraz : Cită vreme, oare, A trecut de cînd
Intre-aceleaşi gratii Se-nfrăţeau cîntînd ?
Fără moarte-ntr-însu-i,
Şi în somn îl ştie,
Cîntul de răscoală,
Cîntul de minie :
„Ian ascultă, mă ciocoi, Pînă cînd o să jupoi Şi pe ţară, şi pe noi ?"
Iţi aduci aminte, Zilele acelea ?
- Imi aduc. Şi-aduce Tare bine pielea.
- Bine. Sună-neuma Ceasul altor zile. Nu e timp de vorbă Multă, Mihaile. Singur eşti ?
- Cu calul. Priponit e-n vale.
- Bine. Fii cu grijă, Că-s gonaci

în cale.
Ia desaga asta, Du-o la Comarnic. O aşteaptă Ene.

Zboară-acum. Fii harnic.
A zimbit Bălcescu, Dară glasu-i ba. Mihail aşteaptă
Parc-ar întreba, Parcă
dind să plece, Ar mai spune-o vorbă. Stă şi tot priveşte Tăinuita torbă. A zimbit Bălcescu Iarăşi :
„Vrei să ştii Ce e în desagă ? Nu-s decît hîrtii,
Dară nu e zapis Boieresc, ci sfînt, Că vă dă dreptate
Şi vă dă pămînt." Ca în vis clăcaşul La surtuc sencheie. Strînge-n braţe torba, Parc-ar fi femeie -
Hai noroc !
- Frăţie I Pleacă drept ca plopul.

Stă, pîndind Bălcescu-n Fund de văi galopul.

CINTUL XIV

!frece-o brişcă pe un drum,
Către Rîureni, la deal. Roţile nu le zăreşti, Calul parcă nu e cal.
Parcă-i aripat ca zmeii, c.ă-i ştafetă în trăsură, Şi c-au năvălit mişeii ;
Să s-oprească, nu se-ndură.
„Frunzuliţă trei sipice, Faceţi-vă, frunze, alice, C-au venit hainii-aice.
Pe ciocoi iar să-i ridice. Să ne pună iar sub bice ! Rămurică, rămurea, Fă-mi-te ca secera ;
Vîntul cînd te-o zbuciuma, Duşmanii c-ăi secera,
Cu mine alăturea,
Să le strig : - «Hairolă.- Şi să-mi crească inima !"

Suie brişca-n Rîureni Unde Cîmpul lui Troian e. Trec spre tabără săteni Să-i îmbrace de catane. Chiuie de clocoteşte Codrul şi răspund toţi munţii. Ii priveşte olăcarul, Se-nsenină bolta frunţii. A ajuns. II strînge-n braţe Pe Magheru. Trec pandurii Să înveţe cum să tragă, Sus, la poalele pădurii. li învaţă meşteşugul Dascăli pricepuţi în flinte, Ce-au luptat sub domnul

Tudor, De-i mai ţin boierii minte.
- De ţinteşti aşa (le-arată)
In jupînul cu şalvari, Bate puşca minunată, N-ai tras glonţul în zadar ! Bubuie pădurea-ntreagă, Vin mereu flăcăi la munte, -- Mică oaste, da'-i cu vlagă, Vie turcii s-o înfrunte, Şi boierii, toţi tîlharii (Spune-mbujorat Magheru), Numai să-i ţie şalvarii !

Suie-n şea, aleargă roată, Cu trimisul lîngă el, Tabăra s-o vază toată, Şi drapel după drapel.
Spre ostaşi şi-ndreaptă ochii De lumină fulgeraţi : Ţin ostaşii pumnii aspri, Dîrz pe flinte încleştaţi.
Nu-s prea mulţi cei în vestoane, Cei mai mulţi sînt în cămaşă ; - N-aş da unul d-ăştia. frate, Nici pe cel mai falnic paşă, Că numai flăcăul ăla Straşnic, cu tălpile goale, El cu puşca lui măiastră Nu se dă pe trei p.:işale !
" Se opreşte-acum Magheru, Să citească iar ce-i seric De la Bucureşti Bălcescu-n Limpedea epistolie : „Duce-vom războiu-n munte
Cu voinicii noştri, ani.
Vor intra toţi codrii ţării-n

Luptele de partizani.
Nu-s departe ardelenii,
Nici oştirile maghiare, Doar o mină să întindă Armiile grăniţare,
Să avem mai multe flinte Că-s puţine flinte încă - Şi-om vedea pînă la urmă Cine ţărna o mănîncă.

Mult îi· place lui Magheru Scrisul ăsta, ce vorbeşte Inţelept precum bătrînii Şi-avîntat, şi bărbăteşte.

.. .Iată alţi soldaţi : ce mîndri-n Peticitele zăbunuri !
Mai încolo, drepţi ca brazii, Urieşii de la tunuri,
Nu prea ştiu să tragă încă,
Mai curind s-ar lua la trîntă,
Dar de turci nu li-este teamă,
Luptele nu-i înspăimîntă.
- Cite tunuri sînt ? Vreo şapte,
Poate opt, cam dărîmate,
Dar le-om face să vorbească-n Graiuri tari şi răspicate.
Uite-l pe voinicul ăla,
Care trage-un tun pe roate ! A surîs Magheru : „El e ! " - „Noroc, Mihaile frate !" Nu a tresărit voinicul,
Ochii i se luminară :
- Noroc bun să deie tunul Ca să dăm duşmanii-afm:ă.

Că de i-au chemat ciocoii

La mîncare fără plată - Tunu-şi rupe de la gură Să le deie, de îndată." Rîde hohotind Magheru, Lacrimi are-n ochi rîzînd. Tace Mihail sin Radu, 'Şi-l îmbrăţişează-n gînd. Galopează-n cîmp Magheru Cu trimisul lingă el : - Astea-s scutul libertăţii : Săbiile de oţel.

- Bine spune, el, Bălcescu, Cînd îmi scrie ce mi-a scris : -.Doar de noi, Magheru, - atîrnă Faptă să turnăm din vis. Nu-ţi dă nimenea dreptatea, Tu o ştii, Magheru, bine, Dacă nu ţii-n mină spada, Şi cureaua nu te ţine .... Iată colo călăreţii Ce din Bucureşti veniră, Printre corturi, pedestraşii Forfotă şi se înşiră. Nu-i fu lesne lui Bălcescu Să-i trimită-aici, de fel. Brătianu şi-Eliade Nu vor turcilor rezbel.

De obştiţi (le-a scris Magheru) Libertatea la clăcaşi,

Se ridică-ntreaga ţară, Işi găsesc vrăjmaşii naş. Faceţi doar atît. Şi arme Trimiteţi-mi cit de multe. Dar nu stau ei, Brătianu Şi-Eliade, să-l asculte.

Ci Bălcescu-o noapte-ntreagă Le-a vorbit nu cu

blîndeţe - Şi-au pornit către Magheru Oşti cu cai şi cu sîneţe.
Le măsoară-acum Magheru, Armăsarului dînd frîu. Tabăra-i împrejmuită De oştire ca-ntr-un brîu.
Se împarte praf de puşcă.
Inc-o dată la soldaţi :
L-a adus fără zăbavă Comisaru], din Galaţi.
Duduie cîmpia-ntreagă
De căruţe şi de cai.
- Am plecat, Magheru.
- Du-te, Ştiu că nu e timp să stai. Se îmbrăţişează. Sună Trîmbiţe înflăcărate.
- „Pînă la mormînt, Magheru, Pentru sfînta Libertate !"

A plecat, zburînd, trimisul, Uite-acu de-abia-l zăreşti, Calu-i pasăre, ducîndu-l Inapoi la Bucureşti.

CINTUL XVII

. .Iată-l iar în şa. PorneştP
De la Seghedin, grăbit.
Către Iancu duce slovă De-
mpăcare, fericit.
Fericit e c-or să steie
Moţii, de maghiari alături,
Căci pe cer s-adună nouri
Grei ca smoala, pături-
pături. Bem i-ntîmpină.
Banatul De vrăjmaşi îl
curăţi.
E-n Ardeal acum, dar dînşii
Tăbărît-au în Sibii.
Vălmăşag de fum şi arme-i
Transilvania întreagă.
- Să ajungi în munţi, la
Iancu, Hei, Bălcescule, nu-i
şagă.
- Asta tu o spui, sărmană i\
ră tare, Oboseală !
Inima îmi spune altfel.
Vorba ta ₒvorbă goală.

Zile. .. Nopţi„. şi alte zile. ..
Bat potcoavele mereu„.
Treaz în şa să te poţi ţine,
Zile-ntregi, e-oleacă greu.
Dar cînd te gîndeşti că
truda Asta grea, pentru cei

mulţi, e O nădejde, - ai face drumul Chiar cu tălpile desculţe.
Sus, prin Munţii Apuseni,
Unde-i Iancu-ntre oşteni,
Suie-un om cu frunte-naltă.
Zi şi noapte calu-i saltă.
Cînd căluţul nu mai poate
Să mi te ţină în spate,
Mergi pe jos, de-i zi, de-i noapte, Printre piscuri detunate.
De te-opreşti, te-opreşti o clipă,
Ca să intri-ntr-o colibă.

Stă coliba intre stinci, Intri-n ea mai mult pe brînci, Ţipă-n ea un pumn de prunci, Nu-i vezi ciţi îs, că e scară, Şi e fum, feştila-i chioară. Intre ei, stă o muiere, Stă şi plînge în tăcere.
- Bună seara.
- Sara bună. Lacrimile şi le-adună Şi priveşte spre străin.
- Pot să hodinesc puţin ? Face semn străinului Să stea jos, că scaun nu-i.
- Und' ţi-i soţul ?
- Hei, sărmanu ... Fost-a,-n loagăr, la Buteanu. Acu-i mort, că-l împuşcară Ungurii în luptă-aseară, Fost-a bătălie-amară ... Morţi acuma-s laolaltă Moţi şi-ungurii grămadă Cu mîinile-n beregată. Da' pe omul meu să-l

scot Din ţărînă nu mai pot, Din ţărînă nu mai pot. ..

Fost-am, fost, şi eu în harţă Să-l văd pe duşman la faţă. Pe-ucigaşul soţului L-împuşcai cu puşca lui. Şi-ungurul căzu, dar, of, Nu era ungurul grof. Avea mîinile crăpate Ca ale tele, bărbate, Nu avea nici el obiele, Nici cămeşă peste piele, Şi-avea lacrimă la gene . . '1 Plînge-ncet femeia, plînge, Printre prunci golaşi, în fum Ci Bălcescu se ridică Şi porneşte iar la drum. Sună buciume departe, Şi el merge· înainte.

Arieşu-n raza lunii Curge roş, printre morminte.

Cîte zile se înşiră Pin-ajunge la Cîmpeni ? Stă-n pădurea nesfîrşită Avram Iancu-ntre oşteni. Il împrejmuie tribunii, Lăncierii stau de pază. · Pe Bălcescu-I ia de umeri Ca să poată-adînc să-l vază. - Da, e el. Nu doar de-acuma Inaintea mea privescu-1. Mîndru e. La fel eşti, frate, Cum te-a zugrăvit Golcscul.

Bate vîntul printre brazii-n
Care gloanţele muşcară.

Sună buciumul. - La noapte,
^e-aşteptăm de lupt^ iară.
- Iancule (a spus Bălcescu Şi privirea-i l-a străpuns), Şi maghiarilor, şi vouă V-o fi lupta de ajuns.
E un an, de nu mai bine, De cînd lupţi la împărat.
Ce vă dete lupta asta ? Impăratul ce v-a dăt ?
Gem de sînge şi de moarte Văile-astea şi toţi munţii.
Unde-i împăratul ? Joacă Peste voi ca-n ziua nunţii.
Şi-o să vezi, aşteaptă numai, Ce văzut-aţi veac de veac :
Jug la fel şi pe românul Şi pe ungurul sărac.
Se gîndeşte Iancu. Vede C-a greşit, şi rău îi pare.
Vai, cît sînge curs-a, cite Lacrime au curs amare !
Dar se-ncruntă-acuma, iată, Stau mustăţile zbîrlite.
Şi-a smucit căciula, grele Sună vorbele-ndîrjite :
- In Ardeal, îs patru naţii, Că mi-s patru, vrei nu vrei. Păi de-s patru, de ce, frate, S-aibă dreptul numai trei ? Drept îi ?
Nu, nu-i drept, Bălcescu, Orice-ai face, orice-ai zice.
Dă la toată lumea drepturi Şi-apăi nimeni n-o să strige.

- Nu e drept (răspunde cellalt),
Dar e lucru neiertat
Să încerci să-ţi iei dreptatea
Ca argat la împărat.
Că c nebunie goală Treaba asta, ţine minte, Lupu-i lup, şi împăratul E-mpărat fiindcă minte. Aspru l-a privit Bălcescu Pe frăţînul său iubit.
Ci s-aude iar cuvîntul Ianculuí, tot îndîrjit :
- De-mi dă dreptul meu la viaţă Chiar şi dracu - dreptu-mi iau. Şi de-mi dă vieaţa, moarte - Vieţii, moarte-i spun pe şleau ! De-mi dă drept de naţiune Kossuth - pentru mine-i sfînt. Mergem cu maghiarii-alături, Dac-o fi, pin' la mormînt. Dar să deie. ..
Tace
IanctL Sună buciumul spre-Abrud. Arieşul curge-n vale, Curge sîngerînd şi mut.
- Kossuth îţi întinde mina
(A rostit Bălcescu), iată.
- Bine (spune Iancu), dară Va să mergem de îndată Pin' la Zlatna, sfat să ţinem Cu tribunii - şi-au plcGtt.

Codrul din Cîmpeni ascultă
Pasul lor îndepărtat ...

Cad sub grindina vrăjmaşe,
Cad cetăţi, armate cad.
Zi de august, fuge-n noapte
Un bărbat către Arad.

La Arad, e-acuma Kossuth,
Seghedinu-i prins în cleşte.
Vin duşmanii deşi ca noaptea. Ci bărbatul tot goneşte. Fost-a şi la Zlatna. Duce De la Iancu bun răspuns. De atita bucurie, Nu ştie cînd a ajuns.
- Legea care recunoaşte Pe români ca natiune E votată - spune Kossuth. Şi acum, nu mai rămîne Decît să-l vestim pe Iancu.

Bucurie fără seamăn, Prea tîrziu venită eşti !
E cuprins întreg Ardealul De oştirile domneşti.
Cearcă Murgu să ajungă
Cu răspuns, la Iancu-n munţi ; Nu e chip, nu-i ac să treacă Zidul duşmanilor crunţi.
Nu mai e răspuns s-ajungă Pînă-n codrul sfîrtecat, Pin' la cetele desculţe Inşelate de-mpărat.

De chesoane, de movile De-arme frînte-i plin 'pămîntul. Zboară peste leşuri corbii

[mpăratul bucurîndu-1.

!şi întinde moartea umbra,
Deznădejdea se întinde.

Unde e bărbatul, care Pin' şi scrumul îl aprinde ? Caută şi dînsul moartea :
- Unde-i mutra ei nătîngă ? Mult o caută, s-o vadă, Să se bată şi s-o-nfrîngă Cînd răniţii, pînă-n zare, Gem, şi visul li-i o targă, Cînd pe cîmpurile-n sînge Moartea nechezînd aleargă - Jale-i inima-n Bălcescu, Dar nădejdea nu descreşte. Trece către Caransebeş, Către Haţeg călăreşte.
- Poate că mai este vreme, De ne-om încorda, de vrem, Să oprim tiranii lumii ! Unde-o fi bătrinul Bem ?

In trăsură suie-acuma -
Şi spre Deva, iar pe cal :
Risipiţi, sînt, vai, honvezii
Şi bătrînul general !
Tabără ulanii - vifor,
Vin oştirile domneşti.
Mort e Peti>fi viteazul
Pe cîmpie la Albeşti...
Nu-l dau pe Bălcescu gata ;
Că l-au prins pe lingă Mureş ?
A scăpat, şi-acuma trece
Cu-alţi doi fraţi, al apei iureş.
- Nu-mi dau pielea, - nu că-mi pare Că-i subţire şi de viţă,
Ci că poate-o să mai fie
De folos, mă Racoviţă !
Urcă spre Cimpeni, I-

ascunde fancu-n codrul zbuciumat.

- iancule, ce-ţi spune-naftul
Şi cinstitul împărat ?
TacE: Iancu, plînge codrul,
Scî:rţîie de-atîtea oase :::>e
români sărmani şi unguri Sub
frunzişul lui rămase.

Si-a trecut o vreme. Bate iară
ceasul de plecare ; Are ochii-
n lacrimi Iancu : - Cale bună,
ciubărare ! Pieacă din
Cîmpeni la vale Car sărac,
scrişnind din roţi. Stă
Bălcescu-ntre ciubară
îmbrăcat în strai de moţ.
Vîntul suflă, cade ploaia,
Ploaie deasă şi amară,
Straiele sînt subţirele, Frigu-
n ele se strecoară. - Hei şi
tusea asta, bat-o ! Te-oi
învinge, n-avea teamă ! Îşi
ascunde-n pumni năframa
Şi e singe pe năframă.
Nu-l văd ceilalţi, ci el cintă
Pentru că, te uită,-n zare,
Printre norii grei de ploaie
Fulgeră un ochi de soare : -
Hai la doniţi şi ciubare, Că
sint toate de vinzare, Hai la
doniţi, un ciubar Costă numai
un crăiţar. Hai la doniţi de-
om sărac, Costă numai un
pitac. Scumpă dacă-ţi pare
foarte Din pitac dă-mi
jumătate, Că sint de vinzare
toate. Toate-s de vinzare,
toate Făr' de sfînta Libertate,
Veşnic pentru ea m-oi bate
Veşnic pentru ea m-oi bate

!

...S e opreşte-acum căruţa,
Lingă Dunăre se-opreşte.
Ţara ce rămine-n urmă
Lung Bălcescu o priveşte.

^ată lung Bălcescu-n
urmă ...
1nc-o dată ... şi inc-o
dată ... Şi-a trecut în zări
străine - Flamură
învăpăiată.

CINTUL XIX

„.Departe, pe ţărm străin,
Departe, departe foarte, Peste fruntea lui Bălcescu Bat viforniţe de moarte.
Au trecut trei ani, trei veacuri
De cînd ţara-şi părăsi, Ani de pribegii şi chinuri, Aspri ani de bătălii.
Stă Bălcescu-ntr-o mansardă
Umedă şi cenuşie, Rece-i patul, sobă nu e, Şi lumina e leşie. De afară, se aude Marea ce izbeşte-n mal. Lingă pat, în întunerec, Stau de veghe doi hamali. II privesc : aşa cum şade, Drept, în pumnii-i înălţat, Pal şi mut, dar fără teamă, E-un ostaş, nezdruncinat. - Hei, prietenul acesta Dacă are faţa suptă, E că mult luptă, Vicenzo, Toată viaţa-i fu o luptă.

Nu pătrunde, nu, lumina-n
Ceaţa umedei mansarde, Dară fruntea lui Bălcescu Luminează, ochiu-i arde. Roşie-i năframa-n pumnul Strins şi neînduplecat.
Bat talazurile mării, Bat în ţărmul depărtat... Nu le-aude el, Bălcescu, Gindul către ţară-i zboară ;

N-a fost chip, n-au vrut boierii-n Ţară să-l lase să moară. Brobonită-i este fruntea.
Lunecă pe dinsa stele. ... Fulgerat-a în mansardă Ö lumină de oţele !
Dinlăuntrul lui zbucnit-a Şi-a tăiat odaia-n două : S-a umplut odaia toată De lumină ca de rouă. Unde sint pereţii umezi ? Strălucesc departe tare ... Şi-i mansarda-acum cit lumea : Naltă şi încăpătoare .

...V ede-n faţa lui Galaţii Şi pe Dunăre, la mal, Şade Mihail sin Radu ;
Face semn, acu-i hamal. Trudă grea, din zori în seară, Şi boierii te sfîşie ...
- Luptă, Mihaile frate, Cintă dntul de minie : „Ian ascultă, mă ciocoi, Pînă cînd o să jupoi Şi pe ţară şi pe noi ?"
Suie cintecul, s-avintă Pînă-n slava cerului Şi cu Mihail îl cintă, Ian priveşte, pruncii lui.
- Cînd or creşte, Mihaile, Să-i înveţi la bătălie, Dintr-un pumn să mi-ţi doboare Din ciocoi măcar o mie I
... Trimbiţi sună. Vin desculţii Către el, din toată zarea. De atita bucurie I se taie

răsuflarea. Hei, ce mai flăcăi, cc fete, Oaste fără de sfîrşit ! In odaia cit pămintul Vifor s-a dezlănţuit.

Nu, nu face cale-ntoarsă Oastea - bine se mai bate !
- Sint cu voi, desculţi în arme, Sînt cu tine, Libertate ! Vin cu braţe suflecate Nemaiintîlnite oşti... Inima - ce tare bate : - Tu le ştii, tu le cunoşti...
- Eheı, moarte încruntată, Neagră gură de mormint, Trece oastea peste tine - Inc-o dată, te-am infrînt ! Şi-uite, l-au luat ostaşii Printre ei - acu e-n rind. Inima-i stă să se spargă Şi-a zbucnit : stindard în vint ! Steag i-i inima, stindard e-n Oastea care...:naintează, Şi-i e inima lumină, Şi e sabie vitează. Fîlfîie cu ei alături Unde-i bătălia-n toi :
Sînt cu voi, copii ai vieţii !
Eşti, Bălcescule, cu noi.

Surizind, Bălces^u-o vede Cum aleargă-ntre soldaţi...

Si hamalii string în pumnii Aspri - pumnii-i încleştaţi.

SURÎSUL HIROSHIMEI

(1956-1958)

INTILNIREA CU HIROSHIMA

lui Kaoru Yasui

Pămînt, pămînt tăcut.
Tăcută,
cu pielea pîrjolită, cu statura goală,
iertare, Hiroshima ...
Iertare pentru fiecare pas ce-atinge-o
rană, rupe-o cicatrice ...
Iertare pentru fiece privire,
ce - chiar de-i mîngiioasă - doare ...
Iertare pentru fiece cuvint
ce tulbură văzduhu-n care-ţi cauţi
copiii,
noroadele de prunci pe veci pierduţi .
Mormînt
inexistent... Vînt ... vînt... vînt... vînt...

Şi glasul lor, acum încet sunînd, din
zi în zi mai stins, numai în amintire ...
O, cimitire inexistente„.
inexistente ...
De vrei să plîngi, să nu poţi strînge-n
braţe măcar o urnă, un mormînt
măcar ...

Unde ţi-s pruncii, Hiroshima ? Poate
în oceanul
de-argint nepăsător ...
Poate-n cavoul infinit
al cerului...
Sau, poate, chiar pe-acest pămînt pe
care-l calc. ..

Fiece pas ce-l fac, îl fac cu teamă.„
Fiece palmă de pământ ascunde-un catafalc. ..
Parc-a strigat pământul călcat de mine : - Mamă ...

Oh, aripi dă-mi, văzduhule de smalţ, să fiu uşor ca tine, să mă-nalţ, să nu ating cu pasul nici o rană, să taie-aripa-mi cerul, îngereşte„.

„Dar, scăpărind din miile-i de răni, se-apropie de mine Hiroshima, se-apropie şi se înclină lin şi-mi face semn :

- Poftеşte, prietene, şi vezi ce-a fost, ce e,
şi povesteşte„.

SF"IRŞITUL ZILEI

(5 august 1945)

Se inserează. Zi fierbinte, pleacă !„.
Desculţă, umbra de pe munţi
coboară şi-ţi tot coseşte pletele de
foc.
Fugi, zi fierbinte, fugi !„. Coboară,
seară„.

Fierbinte zi, infern portocaliu,
peceţie curgînd pe-oraşul, leoarcă
de năduşală, du-te„. Soarele în mare
şi-afundă şi el răsturnata barcă,

din cajie . sfiriind pe mute ape ce-ncep să-
nvie încet ca nişte plante de arşiţă
culcate - se răstoarnă poveri, poveri
de-aprinse diamante ...

Printre coline-oraşul stă privind„.
O mamă e oraşul ce priveşte şi vrea
să vadă totul... iată unul din rîuri
scăpărind : ai zice ; - un peşte

sclipindu-şi solzii, bot în bot c-un
altul, la fel de mare ca şi celălalt,
doar mai posac, căci fratele-i
răsfringe o şcoală în şerpuitoru-i fald
;

o şcoală de copii, atîta tot... dar dimineaţa cînd se prind de mînă cîntînd copiii - rîde-ncet şi rîul şi-ntinereşte apa lui bătrînă.

it.in îşi roteşte-oraşul ochii , lungi, ca nişte-aripi de umbră, desfăcute, ce către mare-alunecă încet. Oraşului i-s toate cunoscute, şi vrea să ştie de-s la locul lor. Apune soarele ca-ntotdeauna, şi rîurile-s şapte lungi beteli de aur moale ; nu lipseşte una ...

Respiră marea„. văluri străvezii... Mai fulgeră din soare cite-o rază scurt săgetînd. Oraşul stă, priveşte„. Pe cine l-a rănit ? Un om oftează.

[l]şi şterge faţa gînditor pescarul ... Cu o batistă atîrnînd pe frunte, [e] rege-acestor ape nesfîrşite, _in zdrenţ^ şi cu tîmplele cărunte ...

Din cîrpa-i de pe frunte, grea coroană, pe chip i se prelinge nu sudoare, ci plumb topit, plumb, boabe ale trudei, ce, şiroind ca plînsul, pică-n mare ...

Peşti de mătase, peşti pumnale-a1bastre, peşti de opal, de vînt, peşti lungi de-oţel... De vină cine-i că pescarul are

năvodul rupt şi peştii-i fug din el ? ...

Stă Hiroshima şi priveşte mută :
pescarul e în apă ca oricînd şi ca
oricînd sudoarea-i pică-n boabe şi
cearcăne-are apa, tremurînd.

Iar a oftat. ,.De ce oftează omul ?" se-
ntreabă Hiroshima tresărind„. Şi-
acum din valuri se ridică luna şi -
jumă.tate - omul e de-argint...

Şi plasa lui tîrîtă înspre casă c-o
pînză de paing de-argint curat.
Şi se întreabă iarăşi Hiroshima :
„De ce-a oftat ? De ce ? De ce-a oftat
?„."

Nici un cuvînt. Cu marea stînd în faţă
înveţi să taci într-una, an de an„.
Că eşti - oftatul doar îţi aminteşte„.
E scump cuvîntul pentru cel sărman.

Tu, noapte blindă, ce întinzi o plasă
de stele pe muncita lume, noapte
liniştitoare-a trupurilor, soră, ce faci
din vuietele zilei şoapte, te-apropie„.
Acuma, ca să vadă, se-nalţă
Hiroshima-n raza lunii, şi se opreşte
pe cetatea veche cu umbrele rotindu-
şi mut păunii.

Umbre şi oameni. Zgomotele zilei ce, înainte d^-a ·I?ieri, ere^ i.ncă.

Umbre şi oameni. Umbre gîrbovite ce poartă în spinarea lor o stîncă :

băt rînii din azil uri... se în torc la casa care nu-i a lor, pustie, ţinîndu-se de mîini cum fac copiii speriaţi şi muţi, fără copilărie.

Trist Hiroshima îşi întoarce capul... Umbre şi oameni. Oameni înhămaţi, trăgîndu-şi ricşele de plumb spre grajduri, pe jumătate morţi şi dezbrăcaţi.

Roţi ce-ameţesc, roţi, umbre iuţi de roţi, roţi de maşini, lung fulger diavolesc, ce-şi rid de goana bietului om-cal şi pîinea de la gură i-o răpesc ...

Amurgu-şi ţese umbrele grăbit. Lungi umbre de oameni-umbre. Umbre-adînci de case-nalte, umbre de cutii de lemn, în care te tîrăşti pe hrinci.

Albastră seară ... Templele lucesc cu solzi de-aurării şi lac roşcat. Surd vuiet de uzine, mări închise„. Priveşte-adînc oraşul nemişcat.

Dar cine trece podul-curcubeu ce-n apă salbe viorii aruncă ? De-abia se mişcă ... Hiroshima-I vede : „Nici azi bătrînul n-a găsit de muncă .. . Cresc stele-n apă ... Tremură tăcute ... Cînd n-ai mîncat, ce chin e să le vezi . O transparentă farfurie-i apa cu mii şi mii de boabe de orez.

- Vino,-l îndeamnă apa ... Tainic, şoapte de el doar auzite. Şoapte ... - Vino .. . Noapte de august... ape cu sirene ..
Se smulge-ncet bătrînul. Nu. Lumino,

spre tine-mi trag povara, zi de mîine .. Paşi depărtîndu-se ... om fără vatră .. . Harfe-ale foamei, coaste străvezii. întindeţi-vă acum pe-un prag de piatră !.. .

Priveşte către stele muncitorul bătrîn, zăcînd pe patu-i de granit.
Cu pumnii descărnaţi e-un zeu de fildeş de lumi făuritor şi părăsit...

Se-ntoarnă spre zeiţa-Stea. Din pipă trei nori albaştri-i dă. Tuşeşte-ncet . . . E haina-i şah de petece, sub cerul de stele-nmiresmat ca un buchet.

Nisip de oameni curge din uzine ... Se trag obloane, scrîşnete de fier .. . Şi negustorul întorcîndu-şi cheia cu grijă-o ia ca pe un giuvaer. ..

NOAPTEA, SOMNUL

Dorm oraşele lumii... satele lumii dorm.„ Dorm
cu nările-n somn dilatate de-
nnebunitoarea duhoare-a cadavrelor, cu coastele frînte de bombardamente, cu chipul sfîşiat de reflectoare„.

Se-ntorc gemind în somn şi căutind un adăpost mai bun decit sub casca infernală-a cerului. Se-ntorc gemind şi dorm înăbuşindu-se, cu capetele-n grote de beton, asupra cărora se prăbuşesc, ca pe capacele a mii şi mii de mari sicrie-ncălecate, munţi grohăind.

Au mai rămas pe străzi, doar felinarele, îndoliate ca nişte văduve fără nădejde. Insinguraţi, copacii înnebunesc de spaimă in sfîşiatele cămăşi de forţă ale frunzişurilor ...
Nimeni, vai, nimeni
nu-i ia cu ei în adăposturi... ar vrea să se smulgă din loc, îşi scutură capetele îşi blestemă vitriolaţi rădăcinile.

Oh, noapte bună !

Fie măcar această ne apte o noapte bună ...

Dorm oraşele lumii... satele lumii dorm ...

Pe dne va izbi în noaptea asta sabia ?
Oh, Doamne Dumnezeule !
Pe nimeni... sigur că ·pe nimeni ..
Războiul e sătul...
Dorm oraşele lumii .. satele lumii dorm.

Va:lduhnl îşi caută chipul, işi pipăie rănile.
Încearcă •tremurînd să se tămăduiască. Electricieni transparenţi se-nalţă pe stîlpi nevăzuţi, acordă sîrmele-alhastre legînd înt^e ele stelele, le-ascultă oftatul, le şterg de praful ele puşcă.

Noaptea cu mască de cloroform răsuflă tăcută.
Dorm oraşele şi satele lumii...

Pe-o rogojină de culoarea lunii, adoarme Hiroshima. ..

VISELE ORAŞULUI

Visează-acum oraşul

Vise născute din Durere sau din Bucurie, căci şi una, şi cealaltă visează ...
Senină,
Bucuria vrea să zămislească prunci care să-i semene, în vreme ce Durerea, schimonosită de atitea chinuri, să nască vrea
prunci mai frumoşi decit amara-i faţă ...

VISUL PESCARULUI BATR[1]N

Oh, oasele ... picioare„. şi mîini şi ochi...
şi somnul însuşi... durere, doar durere.„ Inşelătorule ... te ştiu„.
Dă-mi peştii-n veci neprinşi...

Sînt şi eu un copil, un prunc, nelegănat de nimeni, decît de valuri, de valurile batjocoritoare„.

O luntre sînt de oase„. alunecă pe lingă mine peştii şi mă ating şi eu răsun din toate fluierele albe - un cîntec, un cîntec de durere şi de viaţă.

Fără tristeţea mea, cum ar putea să fie atîţia oameni fericiţi ?

Inşelătorule, dă-mi peştii

în veci neprinşi...
O luntre sînt,
de oase ...
de zeci de mii de ani
eu stau
tri valuri, cosit mereu de-

albastrele lor coase

O luntre sînt, ce-i smulsă de furtună şi clătinată ca un om ce-i gata să vomite de foame ...
Bureţi îmi sînt picioarele de gheaţă ...

Ce grea e marea ...

Cum tmi apasă pieptul..
Ce greu e pentr-un pescar cu plasa ruptă şi tălpile ca pielea roasă-a stîncii care geme. Cum îmi apasă pieptul clătinătoarea fiară verde ...

Fiară, o fiară, fiară, fiară ! Dă-mi peştii mei puţini în veci neprinşi, dă-mi tinereţea mea, amară cum ţi-i sărutul, însă întreagă, neclătinătoare, dă-mi tinereţea mea învăluită într-un singur năvod, însă întreg ...

dă-mi zalele
de sfoară
ale trudei mele ...

Dar ce aud?
Din buciume vestindu-mi, şi-aruncă marea peştii ne-ncetat

către bordeiul meu. ..
De peşti, răsună-ntreg bordeiul
ca de bani...
Şi iată-acuma,
iat-o„.
şi umbra tinereţii mele.
Apropie-te, vino,
mereu spuneai că ţi-este foame„.
Bine-ai venit...
ia peşti cîţi vrei, ia peşti ciţi poţi
cărd.„ Mie mi-i silă, nioi să nu-i
mai văd„.
Prea mulţi sînt,
mult prea mulţi...
Uite, năvodul chiar,
el însuşi fuge, să nu-i vadă, se
ascunde pe-unde poate. tE
prăpăd de peşti...

Oh, nu doresc atîta,
:.:1u, n-am dorit atîta„.

Inşelătorule,
dă-mi doar atîţia peşti cit e
nevoie să pot trăi,
şi-un peşte de orez pe lingă ei, şi
două cizme-nalte pîn'la şold, şi-o
stea de mare ca să-mi lumineze
adîncurile verzi, în care m-afund
din ce în ce„.
Şi-n inimă, surîsul pruncilor ce-
adorm sătui...

VISUL MUTILATULUI DE RAZBOI

Se leagănă odaia lunecînd ...
Parc-ar avea picioare, odaia ...
Desigur, are ...
Nu le zăreşti... dar să se mişte
c:um ar putea altfel ?
Odăile-au picioare ce-l poartă
uşurel...

Se leagănă odaia lunecînd
spre rîpi de-oglinzi ce curg,
rîpi de oglinzi, c:u line rîuri
care merg şi ele
(nu-i rău să meargă fără de
picioare ...)

Rîpi de oglinzi ce curg, rîpi de
oglinzi cu line rîuri unde poţi
să prinzi argint, din care ies
păuni cu ochii de şerpi, de
floare, de femei, cu rochii de
pajişti roze-albastre, surîzînd
ca marea ...

- Treci acuma înotînd în mare
chiar. ..
„Şi.- n vi a ţa- nu ş ti"a m ..."
- Cum ? .. nu ştiai să-noţi ? . .
Poţi şi prin geam ...

Surîsuri... şoapte ... alge legănate ...

Şi trupul printre ele-ncet străbate„.

- Dar mi-am lăsat picioarele-n război ...
- „Picioarele ? Dar altele ai, noi...
Încearcă ...

Raze-i curg, tăcut, mănunchi, pe fruntea asudată, pe genunchi, şi din genunchi, ies trandafiri, cresc foi, şi-i înfloresc genunchii amîndoi şi rîpile de-argint se-nflăcărează„.

- Vezi, nu credeai... înoată,
nu-nţelegi ?„.
Rîpi, fluvii, şoapte ...
- Picioarele-s întregi... întregi... întregi ..
-- Da, sînt întregi...

Dar, Doamne, vin acuma către ele puşti, rînduri-rînduri... Cu picioare grele, vin puştile spre el...

Fugi !
Stai !
Fugi !
Stai !

Voci ce se-nfruntă : blînde, mînioase ...

- Inoţi lin printre puşti...
Nu scoate-o vorbă !
Eşti mîntuit...

Prin rîpi de-argint înoţi,
o, fericire !
Picioarele-s întregi... întregi... întregi...

Şi-n urmă, undele melodioase. ..

VISUL OMULUI-CAL

(Un drum fără sfîrşit, pe care merg, cu paşi egali, atrase ca de o ţintă pe care numai ele o cunosc herghelii fără de număr. Omul-cal se află, simultan, în urma cailor, pe drumul necunoscut, şi pe străzile cunoscute din Hiroshima.)

Cai, fraţi ai mei... copite, c3i... copite„. voi care mergeţi zi şi noapte, cai... copite... cai... ochi care nu privesc decît doar înainte ...

Nu azvîrliţi în mine cu grindinile voastre de copite.
Sînt omul-cal, sînt numai bătături, fiece deget e un inel cu-o piatră de granit.

Taifunurile, arşiţa şi ploaia şi un sobo.r cu gheare nevăzute mi-au smuls tot ce aveam ;
un nor de haină ruptă şi patru cămăşi de piele bine jupuită şi carnea, cită-a mai rămas sub ele.
Mi-au mai lăsat călcîiele, călcîiele-copi te, nepotcovite şi îndurerate şi scăpărind ca pintenii de stele.

Nu mă goniţi priviţi-mă în ochi, cu ochii voştri de femeie, mari, şi arătaţi-mi cum să-nvăţ să-mi bată inima din nou în ritmuri regulate, cum s-o pornesc cind simt că nu mai bate sau - cînd răsună ca un clopot cum s-o fac să nu se sfarme-n cale.

Trec roţile pe lingă mine, trec roţile acestui timp turbat, sălbatic ca un leopard, cu pete de ulei şi de benzină, pătat de sînge ...
Trec roţile şi, fără să m-atingă, mă nimicesc.

Oh, cai... copite . . cai... copite .. cai... oh, sunetele clare de copite. .. copite cu potcoave, potcoave care oricum vă apără şi care, uneori, cînd sinteţi odihniţi, răsună argintiu precum o dimineaţă după ce-a plOuat ...

Nu pot, nu pot, nu pot să mai alerg ca oamenii I
E prea mult pentru două picioare de om.
Mi-s sfişiate tălpile de colţii pietrelor^căţele şi arse
de mucurile de ţigări aprinse
spinarea mi s-apleacă zi de zi, nu
pot să mai alerg ca oamenii...

Luaţi-mă-ntre-voi şi-adăpostiţi-mă
în grajdul vostru, alături
de scuturile crupelor lucioase.
Nu cer nimic,

doar, poate, un pumn de-ovăz -
dar arătaţi-mi cum să fac să-mi
bată inima din nou în ritmuri
regulate,
cum s-o pornesc cînd simţ că nu
mai bate sau - cînd răsuna ca un
clopot - cum s-o fac să nu se
sfarme-n cale.
Fiţi voi măcar îndurători, voi care
mă priviţi cu ochii voştri înţelepţi
şi blinzi, cu ochii voştri mari, de
flori deschise, Primiţi-mă-ntre-
voi...
Mă mulţumesc cu orişice, staţi,
cai, staţi, fraţi ai mei !

Am şase mmJ1 acasă ...
Am şase,
şase mînji ...

(Caii s-au oprit, căci - şi omul-cal de-abia acum îşi dă seama - au ajuns în faţa lunii. Luna e o găleată cu apă argintie. Hergheliile se adapă. Fiece cal, îndată ce bea, e înghiţit de lună. Nici unul se pare că n-a auzit cuvintele omului-cal. Ultimul, însă, întoarce capul spre om, cu înţelegere, făcîn- du-i semn că poate să-l urmeze. Apoi, îşi aplecă grumazul, se adapă şi el şi se face nevăzut. Omul-cal e gata să bea, dar, în timp ce s-a aplecat asupra găleţii, zăreşte reflectat printre stelele clătinate în apă, Pămîntul şi pe cei şase copii. Intregul trup îi e zguduit. Dacă va bea din lună n-o să-şi mai revadă niciodată copiii şi Pămîntul. Se ridică şi, îndepărtîn- du-se de lună, porneşte, gifîind, înapoi spre casă. Ecoul pa- şilor săi acoperă muzica sferelor.)

VISUL NEGUSTORULUI

Toamnă şi frunze de aur. .. frunze picînd pe două case de fier, pe două case de bani ce cresc ne-ncetat. („Creşteţi, oh, creşteţi pînă la stele, fermecătoarelor !" „Stelele-au zimţi ... ce scăpărătoare monede fără stăpîn !") Sună văzduhul întreg tulburat : - Le va-ngropa şi pe ele-n tezaur ! (- Taci ! nu te priveşte ! Unde-s contabilii ? Uite, începe să plouă ...) Şi cade o ploaie pe una din case, duruie-o ploaie de oase, de cranii, de tibii („Se-ntorc de pe cîmpul de luptă. Cine spunea că n-or să revină ?") şi e un ropot de tobe, de tobe, de cranii şi tobe, şi osemintele galbene-au luciu de aur şi tobele bat, şi ropotul ploii tot bate, tot bate, şi osemintele toate în ropot de tobe căzînd, pe-acoperişul casei de fier, cum îl ating se preschimbă-ntr-o ploaie de aur, într-o fecioară ploaie de aur cu plisc de erete, cu plete învăluind, şerpuitoare, casa de fier, păzind-o cu gheare de aur.

Pe pieptul pătrat cu sini monstruoşi de aramă al casei de fier, luceşte-o emblemă de aur pe care stă scris :
„DE NEDOBORIT".

Şi lin, cum ai purta din creştetul cerului pin-la pămînt un piepten de ape, ploaia se mută lucind pe cealaltă casă şi - melodioasă acum - începe să cinte cu altfel de glasuri, şi cade, pe cealaltă casă de fier ce creşte într-una o ploaie de-orez şi de perle, o ploaie cu stropi de orez şi de perle, de-orez şi de lacrimi, de lacrimi şi perle,
de lacrimi, de lacrimi, de lacrimi...
Şi casa de fier le bea şi tot creşte spre stele, tot creşte ca sora ei bună ... Şi-orezul, şi lacrimi, şi perlele, căzînd pe acoperişul casei de fier, se preschimbă într-o fecioară ploaie de aur, fără de ochi şi fără urechi, păzind cu ghearele-i casa de fier ...
Şi-adînc îngropată în pieptul de fier al casei de bani,
o emblemă de aur arată cuvintele „DE NEDOBORIT".

Surde brîie de piatră păzesc colosale ca nişte mamuţi grelele case, în vreme ce-o muzică de milioane de neobosite maşini foşnitoare de calculat ţese-<> maramă de cifre şi semne cetăţii ce, bind ploi de aur, s-avîntă mereu, să soarbă şi stelele - şi muzica, iată, şopteşte şi ea stăpînului caselor negre acelE^aşi tainice vorbe : „DE NEDOBORIT",
„DE
NEDOBORIT".

Un crincen atlet cu cap de granit, nepăsător, cu muşchi ondulînd de

monede, stă-ntins de-a curmezişul cetăţii ca un al doilea zid şi-n ochii lui se răsfrîng cuvintele : „DE NEDOBORIT".

Un vuiet, însă, ca din mii de trombe de vijelii se-abat<:> pe oraş şi-acum - priveşte ! casele de lemn ale săracilor

sini smulse ca nişte aripi de fluturi
şi azvîrlite
în oceanu-n spume.
„Războiul" - se gîndeşte negustorul, în timp ce grindini, ploi arzînd, de-obuze, încep să curgă şi peste cetatea în care se-află casele de fier.

Cad pe cetatea-i ploile de-obuze şi nu o pot pătrunde dar, atingînd-o, se preschimbă, iată, în grele pungi rotunde, ce zuruie şi se rostogolesc ca nişte capete, ca nişte capete de oameni, umplind de-o linişte fără de margini stă pinul, care se-afundă adînc, tot mai adînc, ca-ntr-un hamac legănător, în plasa de muzici ademenitoare, în plasa foşnit9arelor maşini de calcul^t...

VISUL POETULUI

în amintirea poetului Sankitshi Togue, victimă a bombardamentului din Hiroshima

(Inconjurînd cu privirea munţii Japoniei, poetul vorbeşte cu el însuşi.)

Munţii aceştia-s de cremene, frunţile lor înfruntară milioane de ani, cutremure - aspră tiară nepăsătoare ce sf.îşie norii.
Nimic nu-i în stare să dea un altfel de chip cremenii, stîncii, granitului, să le prefacă în altceva. Muntele-i munte (cutremuru-i poate schimba numai jeţul) închis în graniţa lui, cu o putere aceeaşi, într-una, fără sfîrşit.

Priveşte şi cheamă, de nu crezi în toate acestea, de nu crezi în statornicia
Muntelui, cheamă odată, cu glasul celei mai mari, al celei mai lungi dintre văi, cu trtîmbiţa cea mai adîncă a văii... de nu crezi în ceea ce-ţi spun, strigă odată (să vezi, să încerci), strigă odată, din toţi plămînii ecourilor, cheamă odată, cit poţi de tare, din toate umbroasele goarne ale prăpăstiilor, strigă odată, hai cheamă, să vezi dacă poţi să trezeşti, măcar pentru-o clipă, Ciclopul, ciclopul de piatră al muntelui...
încearcă, răcneşte ! ...

Tăcere, căci strig : - Hei, Fujiyama !.. .
(Ecouri... ecouri... stîncile-mi înapoiază,

nepăsătoare, inelele vocii...) Nelogodit, în lumină, muntele stă neclintit, sieşi egal, [pururi acelaşi, bătrln şi totuşi de-a pururea tînăr, cu pletele lui de cascade, pletele lui de zăpezi, revărsate pe umeri...
Statornicie a pietrei, salut ! Aşa vei rămîne de-a pururi ca însăşi încrederea-n viaţă a omului. Tu poţi fi sfănnat, Fujiyama, dar nu prefăcut... .
Piatra rărnîne-va piatră.

GLASUL DEMONULUI DIN A XX-A VALE Nu !

Pot să prefac într-o vale orişice munte.

Pot să prefac orice munte într-un nimic răsturnat, o piramidă a golului cu creştetu-n jos, o colosală cupă de beznă !
Din fluviile ce împart, încete, tipsii adînci de umbră şi răcoare sau din cascadele sărind ca nişte iezi din stîncă-n stincă. pot face, la un semn, splendori nebănuite, încremenirea însăşi, silex şi oase, argintii schelete ...
Sînt cel ce poate face să curgă pietrele, cel care poate să preschimbe un munte într-un monstru de gelatină, meduză ce tremură pe-o plajă muribundă„.

POETUL

Cine ^ti tu?
Cine e acel ce-mi vorb^te cu glasul minciunii ?

GLASUL DEMONULUI DIN A XX-A VALE

Sînt cel ce cască pîlnii-n epiderma planetei,
umplindu-le c-un vin nepreţuit din viţele albastre-ale arterelor„.
Fosforescentul plantator sînt.
al codrilor stufoşi de dinamită.„

Sînt fermierul artezienelor fîntîni de ţăndări de oraşe şi de rubine-n flăcări, şi de oase.
Sînt plantatorul miraculos
al palmierilor exploziilor .. Nu e meridian,
de la banchize la ecuator, pe care să nu pot să fac să· crească penajele plantaţiilor mele.
Zămislitor sînt al unei alte lumi, cu pîlnii fără fund şi oameni mai puţini.
Eu însumi sin t Pilnia ce suge, polipul celei de-a douăzecia vai a vremurilor noastre.
Prăpăstiile pline pîn' la bure de noapte mă-mbată.
Urăsc tot ce e munte.

POETUL

Urăşti lumina.

GLASUL DEMONULUI DIN A XX-A v ALE

Dacă vrei... Urăsc ce suie, urăsc ceea ce-ncearcă să se-nalţe.

String dinţii
cind aud
cum ciripind JnminiJr în 70rJ şi fîlfîind din aripi crw le ii1d se-nalţă
şi poleiesc

[pereţii verticali - . oglindă sclipitoare, ţîşnind din fum şi ceaţă, spre care rnil ioanelu de oameni privesc reînviate şi-şi regăsPsc
surisuL

Surisul lor. .. cit îl urăsc de-asemeni „. E-n el atita nesăbuită-ncredere-n lumină, atita credinţă-n ceea ce
li se năzare că-i statornicie în drumul lor <lucind pe strîmta scară, pe care eu neincetat le-o rup
şi care, totuşi, suie-ntr-una„. Urăsc surîsul care pluteşte chiar şi pe faţa muribundului, ce speră să mai trăiască dacă nu o zi, măcar un ceas.
Urăsc surîsul vostru, căci şi el se-n^:tţă cu aripile gata să-şi ia z;borul. latl de ce arunc asupra voastră blestemul dezolării !

Blestemu-ngrijorării ne-ncetate.
de care-atîta sufăr !
Asupra voastră s^mnul.
neliniştit
al Văii !

POETUL

(vrea să spună ceva, însă renunţă ; ochii îi sînt înlăcrimaţi, d^r surîsul nu-l părăseşte. Noroade de păsărele s-avîntă '<.fî- rîind din lacrimile sale, şi poetul le priveşte, sudzlnd, pină undeva unde ştie că el nu va mai ajunge„.)

ZORILE

(ti august 1945)

Senină, dimineaţa ... i\cum, pornesc la drum
cu spitele de soare speranţele. Acum, foşnind
îşi spală marea mătăsurile-albastre, din care
tărmul smulge lungi broderii de astre ...
Acuma se deşteaptă oraşul şuierînd :
- Te pomeneşti că-s oameni ce-n pat or mai fi
stînd ... Hamalii unde-s ? Ziua nu se năştea
din noapte cind ei porniră,-n circă ducîndu-şi
cite şapte poveri cu şapte turnuri de fier
zăcînd pe fier ...
Şi unul, înainte, cinta, zimbind la cer ...
Acum, din scoica roză a beznelor ies zorii...
In vuiet de metale, acuma muncitorii nasc
fulgere, cascade, şi string tăcut din dinţi sub
ploile de stele ce-i cărunţesc, fierbinţi. Ca de-
un galop, sonore, pavajele răsună. Trec
mamele cu pruncii-n spinare, împreună. şi
boncăne galenţii de lemn, ducînd spre munci
femeile grăbite cu somnoroşii prunci.
E dulce greutatea şi mică eşti, distanţă, cind
ştiu că în spinare povara e speranţa.

Speranţe se-ntretaie cu zorii prin oraş :
speranţe fără margini, cu pasul uriaş,
speranţe mici ce-ajută să te mai ţii în viaţă,
speranţe-iederi care în jurul tău se-agaţă, în
zori, iar către seară te părăsesc din nou.
Speranţele tăcute, speranţele-ecou,
speranţele crescute cu pruncii,-o viaţă-
ntreagă. tari rădăcini, speranţe care de viaţă
leagă ..

Speranţe zămislite de ochi de muribunzi, nespusele speranţe pe care le ascunzi... Speranţe„. Mutilatul, ieşind din vis, tresare şi-i tot pe-o rogojină, şi tot fără picioare. Şi-ar vrea în vis să-noate din nou şi să viseze ce nici în zorii-aceştia nu i-au trimis : proteze. Şi plînsu-n gît îi suie, dar îl sugrumă : nu !
Şi-l doare amintirea picioarelor acu ...
Se vede-ntreg în luptă ... război... în Filipine ...
E el acel ce-aleargă ? ... şi-aleargă pentru cine? ... Şi-n urmă prăbuşirea ... spitalul... şi apoi ...
Oh, unde-i cel ce teafăr plecase la război ? De-atunci, în el se zbate un zumzet ca de muşte, întunecate gînduri ce-aşteaptă doar să muşte şi care şi acuma greoi îi dau ocol...
Priveşte mutilatul, tăcut priveşte-n gol...
...D ar pe tavanul negru - minune ! - creşte-o pată de soare cit o frunză de toamnă legănată, o pată de lumină, uşoară ca un duh ...
- E soare bun afară şi-albastru în văzduh ...
Şi mutilatu-acuma privirile-şi aţine spre frunza-i de lumină, şi parcă-i e mai bine ... I-anină-un strop de soare, pe frunte, în sălaş„.

Speranţe se-ntretaie cu zorii în oraş„.

Acuma, ambulantul, bătrîn din cale-afară, ce n-a mîncat nici dînsul şi nici nepoţii-aseară, şi-orezul în bomboane-aurii l-a prefăcut - şi-mpinge căruciorul şi iese la vîndut.

Pe biciclete-n goană, în gură cu o goarnă, trec slugile la treburi, revin şi iar se-ntoarnă, ca

nişte îngeri negri căzuţi, dar căutînd în pulberea din zare Speranţa tremurînd„.

Departe, unde munţii împăduriţi şi-arată spinarea sub lumina de toamnă argintată. în inima pădurii, acolo unde nu-i nici zi şi nu-i nici noapte, şi n-ai putea să spui dacă-i afară soare sau se întinde bezna, lumini fac tăietorii însîngerîndu-şi glezna. Le sîngerează talpa, un cer de bătături, le sîngerează pumnii pe iuţile securi.

Sub piele, omoplaţii lucesc ascuns ca nişte securi, ce pot toţi codrii pămîntului să-i mişte.

Şi dîrele de sînge-n pădure fac cărări şi iată-acum şi zorii vin după ei călări...

Cum ar putea în beznă tăind să-nainteze de nu ar fi aceste lumini de-a pururi treze ce scapără din sînge, din ochi, din dinţii strînşi din cremepea izbită de pumn, din ochii plînşi, şi care, istovindu-şi puterea, fac să-nvie din arborele negru cosit de fier, făclie, din noaptea izgonită - un răsărit trufaş ? ...

Speranţe se-ntretaie cu-nsîngeraţii paşi...

In mare despicîndu-şi cărare, bărci se-avîntă şi fiecare barcă-i lăută care cîntă.

Şi, muţi, sau împletindu-şi cîntarea cu a lor, pescarii-şi desfăşoară năvodul lucitor ce-n .gîndul lor se-ncarcă de-o pradă grea cum nu e şi nu va fi vreodată sub soarele ce suie.

Că-s pînzele zdrenţoase pe putredul

catarg ? Le peticeşte cerul cu-albastrul lui în larg şi poate că din marea ce sălbile îşi sună, în asfinţit sui-va un templu ud de lună din care-o să se-audă mîngîietor un glas :
- Ţi-i greu năvodul astăzi... poţi face un popas ... Vezi, sînt şi zile-n viaţă ce trec fără de jale.„

Te du la tine-acasă, bătrîn şi frînt de şale, şi-umflatele picioare întinde-le cit vrei, şi dacă simţi că truda te ţine în bordei, că tremuri din tot trupul cînd mîna pui pe plasă, şi că ţi-ar face bine de-ai sta o zi în casă şi ai rămîne-alături de-ai tăi o zi, - rămii cu toţi copiii-n preajmă veghind la căpătîi...

„Copiii..."

CALA II

[I]n partea cea mai neatinsă-a lumii, acolo unde n-a trecut războiul, acolo unde
se ştie despre ceea ce-i războiul din cifrele înscrise în registre, acmn, stăpînii lor treziţi îşi iau cafeaua cu gesturi măsurate, de echere.

Nu-i unul să zimbească, nu mai poate nici unul să zimbească, de demult.„ fiece zîmbet costă o avere, fiece zîmbet poate să stîrnească oricăru ia din ei hemoragii de aur.
fiece zîmbet poate-oricînd să surpe secretul echilibru al acestor cetăţi fără de stele, imense orgi de piatră-n care suie un singe monoton de ascensoare. ..

Fiece pas al lor uimeşte-ntocmai cum ar uimi un pas făcut de-un idol cu pulpele de marmoră, prin care - după milenii lungi de-ncremenire - ar luneca şopîrle mici de sînge şi-n care muşchii minerali ar prinde viaţă ...

In fiecare seară, maşinile-i conduc pînă la paturi, le scot cu gesturi măsurate haina, iau în braţe, îi întind cu griJa
şi le cronometrează-n taină somnul.

Un sînge ordonat le-mbujorează arareori, cu mare chibzuinţă, profilurile de metal cromat.

Acum, îşi beau cafeaua şi privesc,
toţi în acelaşi timp,
din cînd în cînd, tăcuţi spre cronometre,
privesc din cînd în cînd spre cronometre.

(Văzduhu-nspăimîntat îşi schimbă faţa. ..)

!şi beau cafeaua şi vorbesc cu glasul unor profesori care pregătesc serbarea de sfîrşit de an spunînd : - V or fi
fă ră-ndoială numeroşi copii !

(In cuibul lui de raze transparente, luceafărul de zi e mut şi palid.)

- Deocamdată (spune cineva)
(doar o încercare. Nu vor fi

mai mult de ...

(Albi de groază stau pereţii,
o năduşeală rcce-i înfioară ! ...)

- Jar cei ce-or să rămînă-n viaţă (spune acelaşi glas echilibrat) vor face doar arătîndu-şi faţa celorlalţi, să nu mai fie om în univers ce-ar îndrăzni să ni se-arate altfel decît sub chip de fiară-ascultătoare ...

(Aleargă vîntul deznădăjduit şi caută s-aducă nori de piatră, zăgaz să pună timpului, să stea. Un ocean văzduhu-ar vrea să fie, să-nece timpul care-l săgetează, să-nece-aripa morţii ce-l străbate. Opreşte timpul ! E un urlet

cerul, Opreşte timpul !
Dar timpul zboară, stelele pălesc, şi-s toate cronometrele cu el şi toate cronometrele hătind la fel, la fel, la fel, la fel, la fel, cu-aripi de aur alergînd tăcute, cu dinţi de aur viaţa măcinînd-o„.)

(Oh, blestemată fie ziua, ceasul.., căci le-am trăit şi eu fără să ştiu, fără să ştiu, vai, ce se pregăteşte, fără să pot să urlu din o mie de guri : - Feriţi copiii ! Duceţi-i în grabă acolo unde botul căprioarei nu-i încă ars de nitroglicerină, acolo unde ochiul de metal al monştrilor tăcuţi n-ajunse incă, acolo unde pruncii
cu cozi de mînji şi cu breton cuminte, ucişii prunci,
nu pot să mai ajungă niciodată ...)

Privindu-şi degetele terminate în lungi butoane roze, transparente, un mag al cifrelor vesteşte calm :
- Mai au întocmai încă trei minute.

NOAPTEA SOARELUI

(Speranţele aleargă cu pumnii strinşi la tîmple, speranţele se-ntreabă din ochi : „Ce-o să se-ntîmple ?'^ speranţele <lucindu-şi la buze-un deget pal se-ndepărtează„.

-Taci ! ..

Ca un pumnal ce sfîşie o piele, un avion alunecă pe cer.

Opt şi un sfert !
Mai mult nici o secundă.

Un trăsnet !
Deodată, toate ceasurile-au stat, cu limbile-ngheţate ca-ntr-o gură încremenită.

Timpu-a murit.

Cine dărîmă cerul şi oceanul şi-oraşul ?
- Taci ! ...

O gheară-a scăpărat şi-a sfîşiat din creştet pin' la talpa lui albastră muiată-n apa mărilor văzduhul.

Urlind, încovoiat, împotrivindu-se, văzduhul zămisleşte
sicrie de cenuşă, mari dricuri ce se surpă, flăcări şi cenuşă,
şi leagă cerul şi pămintul cu stîlpi de flăcări şi cenuşă.
Plouă cenuşă pe oraşu-n flăcări.

Nourii-nuferi au încremenit.
O moarte nemaicunoscută i-a prefăcut nu-n ploaie, ci-n jerbe de cenuşă otrăvită.
Unde-s copiii ce-i priveau ?
(„Taci, taci ! ")

Piatra -- blestem ! - se umflă, putrezeşte, îşi clatină puterea, nu mai poate, nu mai e în stare, nu, să se păstreze în frontierele-i de milioane de ani... Un animal e-acum şi ea cu pori, un animal ce-agonizează, topindu-se sub apăsarea morţii...

Lungi, · rîurile toate au plesnit ca nişte-artere,
încearcă bijbiind prin beznă, sugrumate-ncearcă

prin bezna arzătoare
să-şi regăsească albia pierdută

Oştirile tulpinelor de bambus gem
secerate, arse.
se chinuiesc zadarnic
să se ridice
ca nişte colosale coloane vertebrale ale pădurii -
care nu mai e ...

Un sînge negru-ntunecă văzduhul...
văzduhul, la faţă vînăt, gata-i să-şi dea duhul, se-neacă ...
plîngînd, leşie varsă peste-ai lui. peste .
oraşul lui, şi-şi caută prin iadul de flăcări negre ochiul, pierdutu-i ochi de aur.

Vai, unde sînt oamenii şi unde, unde sînt şi aşezările-omeneşti : de lemn sărac, de piatră, de beton ? Cheamă văpaia, să răspundă ea, cheamă pe ucigaşi... şi

cheamă Crima cu pletele de flăcări, cu mîinile-i de ştreanguri, cu capu-i de satir ascuns în beznă ! Ele să-ţi dea răspunsul. Nimic nu văd ... doar simt cum se topeşte totul...

Pînă şi platoşele caselor de bani curg ca o lavă neagră din care aurul se scurge-alunecînd şi se strecoară în vipere lichide acolo de-unde a fost răpit : în măruntaiele ascunse-ale pămîntului...

Oraşul nu mai e ... Taci, nu striga ... Ţi-s buzele de scrum, Oraşu-i, tot, în beznă, ecourile-s toate de cenuşă ... Dar nu!
Priveşte ! Smulgind-o din caierul de întuneric şi de vaiere, cu o sforţare care face să clănţăne de spaimă dinţii beznei, o mie de braţe omeneşti arzind înalţă ca o mie de torţe fruntea cu colosale tîmple de iumină, a soarelui, o suie, lin o suie, o mingîie, o şterg de năduşeala ^i de singe, şi-o pun să lumineze chipul oraşului ucis şi să dezvăluiască faţa Crimei..-

C'NTEC DE POMENIRE PENTRU MORŢII NEŞTIUŢI

Oh, pomeniţi-i, pururi pomeniţi-i pe morţii ne.ştiuţi din Hiroshima : pe gîrbovul pescar ce-.şi împletise un nou năvod făcut din ochi de soare, prin care petalele oceanului sclipeau ca nişte violete parfumate ;

pe omul-cal căzut în f.aţ,a casei în dipan care surîzînd spre prunci le arăta un animal ciudat, o veche bicicletă cumpărată, spunînd : - Cu ea, mai pot s-alerg un veac ; pe mamele ucise lingă leagăn ;

pe fa.ta care peste-un sfert de oră şi-ar fi văzut logodnicul, plecat de patru ani pe front şi-ntors rănit ;

pe cei nefericiţi ce se rugau în tîmplele cu umbre de izvoare ;

pe pruncii care nu s-au mai întors din şcoli şi ale căror şorţuri mici, ce-acum se leagănă în vffnt orfane, cu mult mai triste-s decit însăşi moartea ...

Oh, pomeniţi-i, pururi pomeniţi-i pe morţii neştiuţi din Hiroshima ...
Şi nu uitaţi pe cei ce i-au ucis.

UN GLAS

Lăsaţi-mă să plîng, căci a murit Speranţa„.
A fost asasinată în plină zi, acum ...
Aduceţi-mi din beznă cea mai cernită haină şi-aşterneţi-mi pe faţă un văl imens, de fum !

A vrut să-mbrace pruncii, şi iat-o goală, mută, ucisă-n faţa noastră sub reci dărîmături...
Un ocean mi-aduceţi fierbînd, greu, de cucută, să-l beau, să-mi stingă sila mîhnitei mele guri !

O, mare ! Împrumută-mi să-mbrac a tale zale şi-naintînd cu ele, sclipind spre ucigaşi, să-i scuip cu milioane de valuri infernale, să-i îngenunchi în faţa Speranţei moarte -laşi .

Tăcere. Marea tace. Tac zările. Pustiu.
Şi ucigaşii-n taină, ca viermii graşi, se zbat grăbiţi să o ridice, s-o zvirle în sicriu.

Dar inima Speranţei din miini le-a şi zburat !

GLASUL UNEI FEMEI

Daţi-mi copilul - orişicum ar fi - de-ar fi să fie cu chipul de fiară, oricum ar fi să fie - daţi-mi copilul orişicum ar fi, de nu se poate pentru-ntreaga viaţă (pentru această păcătoasă viaţă şi-atît de scurtă, chiar de-ar fi de-un veac), măcar pentru o zi, pentru o zi, atita cit să vie spre mine, cum venea, cu braţele întinse, ca de orb, cu degetele pale, de petale.

Daţi-mi copilul, chiar de-ar fi să fie cu chipul ca de fiară : ii voi ieşi în cale şi-mi va surîde ... îmi va surîde. .. de-ar fi la chip ca fiara chiar, îmi va surîde şi-i voi deschide uşa, de-ar fi să-i fie chipul oricum ..

Daţi-mi copilul, daţi-mi copilu-
oricum, dar nu cenuşa, daţi-mi
copilu-oricum, dar nu nisipul...

Ştiu, s-ar putea să-i fie altă faţa,
dar cînd va plînge, îl voi
recunoaşte şi, ca să nu mai
plîngă, voi stinge luna
(în întuneric chipul nu se vede),
şi dacă va zimbi,
un zîmbet cit de mic, îmi va
preface lacrimile toate în cerul
înstelat ...
Dar nu-mi daţi cerul fără el,
albastrul cer de-oţel neîndurat,
nu, nu mi-l daţi...

Daţi-mi copilul...
Fără de el, sînt stelele nisip,
fără de el, sînt stelele cenuşă : o
pleavă-nşelătoare ce se scurge
fără de rost de mii de ani din
sacul destrămat al nopţii...

Daţi-mi copilul, daţi-mi copilu-
oricum, daţi-mi copilul, orice fel
de chip ar fi să aibă...

Stau în dulap hăinuţele şi-
aşteaptă ...

Ii vor rămîne mici...

CORUL COPIILOR UCIŞI

Ce deasă ceaţă, vai, ce ceaţă deasă.„
Nu mai cunoaştem drumul către casă. ..

Sîntem uşori şi ceaţa e ca fumul,
Vai, unde-o fi, unde s-ascunde drumul 1

Ce deasă ceaţă, vai, ce ceaţă mare.

Unde-i cărarea, doamnă-nvăţătoare ?

Sub talpă n-avem nici un drum ... plutim ...
Vai, unde-i casa ? cum să nimerim ?

Şi·sîntem goi, şi ne cuprinde teama.
Unde e tata ? Unde e5te mama ?

Nu ne vedem nici intre noi deloc şi jocul nu ne place, nu e joc.

Ce deasă ceaţă, vai ce ceaţă mare,
Oh, azvîrliţi-ne, voi, o cărare

Nu mai cunoaştem drumul către casă
Şi ceaţa este deasă, deasă, deasă„.

VOCILE PASĂRILOR DIN HIROSHIMA

- Unde, unde-s ?
- - Cine ?
- - Unde, unde-s ?
- - Cine, cine
- - Unde-s ?
- - Cine, cine ?
-- Oamenii...
- Nu ştiu. Uite fulgi de cenuşă„; Au zburat toţi...
- - Unde, unde ?
- Nu ştiu. Să ne facem cuibuL
- Unde, unde, unde, unde, unde? ...

CINE-A V AZUT ... ?

Cine-a văzut pe ucigaş şezînd
şi după ce-a ucis,
alături de victimă, ani lungi ?
Cine-a văzut pe cei ce-au sugrumat
copiii-n faşă, plimbîndu-se fumînd
nepăsători şi ochii aţintindu-şi
surîzind în ochii mamelor orbiţi de
lacrimi ?

Cine-a văzut pe cei ce, prefăcind
într-o sahară de cenuşă nu o
cetate, nu doar case, nu străzi
doar, nu doar templele de veacuri
ci prunci de-o zi - mai vintură şi
azî cu paşii lor cenuşa sfintă,
stîrnind nori grei, rizind, cu genele
împovărate nu de polenul lotuşilor,
nici de rouă, ci de cenuşă ?

Cine-a văzut un om,
dar om,
un om
ce-ar mai putea să umble şi nu s-ar
prăbuşi ca un copac trăsnit, ştiind
că praful ce i se-aşterne pe hotul
cizmelor, nu este praf, d pulberea
copiilor ucişi ?

Cine-a văzut făptură care să fie-

n stare să mai treacă, fără să simtă că e gata să înlemnească, pe locul unde..a.. prinşi de torţa sa, în jeţurile roase ţintuiţi, în scrum se prefăcură paraliticii...

Cine-a văzut,
cine-a văzut pe omul ce-l m stare s-arunce focul peste surdomuţi şi-apoi să stea ascuns, privindu-i cum sînt sfişiaţi de flăcări şi cum plîng şi vor cu lacrimile lor să stingă focul ?

Cine-a-ntilnit un om care-a ucis şi care-n urmă face statisticile propriilor crime, chemîndu-şi victimele, la radioscopii oa să le vadă palmierii măcinaţi ai coastelor şi-apoi c-un gest să le arate drumul 1 . Plecaţi acasă, sinteţi morţi. ..

GLASUL CELOR OPTZECI DE MILIOANE

Noi l-am văzut, noi îl cunoaştem, noi îl· vedem şi-l auzim mereu, noi, cele vreo optzeci de milioane.

Noi îl cunoaştem, îl ştim prea bine şi-l simţim, căci stă ln casa noastră nepoftit,

călcind prin ea-ncălţat şi pingărind-o, scuipindu-ne amuletele străvechi, sfărmind surîsul zeilor şi presărind peste cerneala scrisorilor pe care le tiimi te în ţara lui cenuşa celor ce ne^au zămislit.

Noi nu-l scăpăm din ochi, căci îl cunoaştem.
E cel ce lasă pe argintul plăjii mari urme, gropi amare, cel ce-i obişnuit să calce, sfărîmînd fără-ncetare ...
E cel ce cariază măselele pămintului şi le plombează-apoi cu cranii, cu rotule omeneşti, cu tibii, c-un ciment de cimitire.

Noi îl vedem mereu.

Noi U cunoaştem . El e acela care ne-ntinde nervii ca să-i prefacă după plac, în harfe. să-i bucure urechea„. el e acel ce face din nervii-ntinşi, cînd vrea, sîrme ghimpate, coarde cu spini, pe care cîntă moartea cu-arcuşul ei de-obuze şuierînd. El e acel ce face din tranşee sicrie - şi giulgiuri foarte ieftine din voaluri moi de gaze-asfixiante ... El e acela ce ne făureşte manşete civilizate, manşete de fier, stropite cu vreo patru stropi de levănţică.„

El e acel care-a stîrpit bizonii cu

bărbi de magi asirieni şi a făcut
din scurtele pumnale ale coarnelor - cuiere.
El e cel ce ucide poezia
El a stîrpi t pe indieni c-un uragan de foc luînd trofee glorioase : arcuri şi-un fluviu lung de singe şi de pene.„

n ştim, e-acelaşi, el e : cu pieptul albăstrit de tatuaje, cu călcătura grea ce lasă pe plaje
mari urme, gropi amare. Noi îl cunoaştem, îl cunoaştem bine -

el, însă, nu, pe noi I

GLASUL CENUŞII

Nu ştiu a cui sint, toţi s-au preschimbat în mine. Nu ştiu cine sint, sint însă. Uşoară sînt şi grea ca un blestem, sînt piatră şi sînt viaţă neajunsă.

Nu vă jucaţi cu mine, ucigaşi, v-alunec printre degete, sînt vie, zvirliţi-mă-în ocean ; e-n van : in cupa voastră sînt, şi sînt leşie.

Fugiţi ! Căci sint cenuşă, pot intra ca umbra lunecîndă pe sub uşă şi să mă cern pe chipul vostru-n somn, şi să vă dau sărutu-mi de cenuşă.

CUVINTUD JAPONEZULUI CATRE ASASINI

Nu pot să fiu prieten cu tine,-n veci nu pot I
Mi-.ar creşte, dac-aş face-o, lungi gheare, aspru bot, mi-.ar creşte colţi de fi.ară prădalnică, mi-ar creşte la cele patru labe apucătoare cleşte - şi

m....aiş tîrî cu ele-n păduri, şi aş pîndi an după an, şi lună de lună, zi de zi. ..
Urlînd aş sta acolo, sub mutul corn de lună cu inima-mi ca iadul în care jalea sună şi-n care, despletite, scrîşnesc tăcute furii ce propria lor carne şi-o dau mîn<^are gurii...

Pîndind aş sta, ferindu-mi făptura-ntunecată de soare şi de lună, de apa ei curată. ..
Cu ochii mei de fiară, lungi ani aş sta fa pîndfi. şi - în sfî.rşit ! dnd falnic mi te-ai ivi în şa, lin m-aş tirî spre tine, mi-aş face blana blindă, şi, surizînd, la pieptu-ţi căzînd -

te-aş sfîşia I

GLASUL MUNCITORULUI

Pentru Marie-Claude Vaillant-Couturier

Voi înălţa cetatea din nou ... Cuprindeţi-vă mîînile, ^i iată pumnii mei : sînt arşi mai de demult. S-au învăţat cu focul, cu varul nestins, cu gurile de iad ale cuptoarelor. Războaiele-au trecut peste coloana-mi vertebrală de mii de ori, şi-n locul fiecărei vertebre sfărîmate, au crescut o sută de inele mai mult, o sută de sclipitoare ^enile de calcar.
Urăsc războiul, însă nu şi lupta. Spinarea mea e-un arc subpămintean ce-azvîrle lumii planetele de fier şi de cărbuni, dar creştetul mi-i neîncovoiat, grumaz îmi e furnalul bătut de vînturi libere, iar părumi şiroind de năduşeală luce.şte-n noapte, uneori, ca stelele ... Sînt şi fierarul, încununat de-un paşnic nimb de

jar în care pilpîie garoafe, umbre, fluturi, conste1a\i: Potcoavele pe care le făuresc aşteaptă ca nişte danturi de uriaşi să-ntîmpine c-un zîmbet galopu-nvingător al aurorei.

Inlănţuiţi-vă, voi, braţe arse !

Voi face
din mîinile-mpletite noduri
de fier
şi pod uri o să fac
din strigătele voastre de durere. pe care-o să le-ntind peste oceane.

Iau zîmbetul tăcut de pe obrazul ucişilor - şi-l reînviu, şi fac din el din nou surîsul vieţii.

Iau scrîşnetul miniei şi fac din el oţel călit, ce zbîrnîie, şi roţi dinţate, ce sfărîmă crima.

Iau amintirea şi fac din ea beton, făclii şi scuturi.

Iau lacrimile orbilor şi fac
din ele ochi de veghe-ai lumii-ntregi.

Iau sîngele nevinovat, nu-l las pămîntul să ni-l soarbă, şi fac din el o oaste de steaguri şi le fîlfîi de-a

pururi vii, pe lume.

Jau tot ce-i suferinţă, tot ce-i muncă, şi le prefac în bucurie şi într-o nouă speranţă ...

Eu nu pot fi ucis. Sînt pretutindeni. Cu toţi cei care suferă şi luptă voi înălţa cetatea din nou.
Inlănţuiţi-vă, voi, braţe arse !

Şi, iată, primul zid se şi înalţă !

SE-NALŢA OCEANU!i

... Şi iată oceanul se înalţă cu coasta lui lucind din milioane de răni şi amintiri, smuLgind marama cenuşii - şi se zguduie văzduhul clintindu-şi cărămizile-i a1bastre, şi, plăgile surpindu-şi, îi răspunde fratele Hiroshimei : Nagasaki, cu golful lui cMuşă-n loc de briu, şi sora-i, roabă şi ea : Yokohama, Shimonoseki, iadul de furnale, cu mii de coarne împungînd tăria, dragoni de-aprins metal, ce-şi ondulează solzi de puciosă de venin şi fier ...

Şi hohoteşte marea cea mai mare din cite sint, înaltă pin' la cer, Marea Sudorii,- amară şi sărată, mereu cresc:ind din ·rîuri milioane ; din vadu-atitor chinuite frunţi : de minieri ce-şi scuipă în Jawata plăminii ; de ţărani, stînd îngropaţi ca nişte zei ai foamei, pin' la briu, în tristele plantaţii de o.rez ; de sclavii j.aponezi din Okinawa, de palii oameni-cai ce trag la ricşe pe ocupanţii-n perne-răsturnaţi... Şi oceanul, nechezind, se-nalţă cu furie, spre cer zvirlindu-şi şaua, si oceanul scinteie de zale, d e zale şi de trimbiţi înspumate, de gurile-i turbate, infernale .

şi iată-acum pe asasini se-abate !

Se-abate oceanul pe-asasini, strigînd spre rîurile de desculţi, spre cei

nevinovaţi, tăcuţi şi mulţi ! Luaţi-mi armele, izbiţi în ei ! Intre.aga mea otravă, tot veninul, turbarea mea luaţi-o din adîncuri, amarul meu, veninul meu perfid, prăpăstiile-mi negre-ale mîniei !

Priviţi-mă ! Arterele-mi deschid, să cut"gă tot veninu-mi, să-i înece ! Şi urlă oceanul înspumat :
- Să plece uciga<iii ! .

Şi-şi zvîrle-n hohot armele la mal !

SURSUL PESTE MOARTE

Pentru Chieko Watanabe

Şi iată-aud .acuma glasul celor trecuţi prin flăcări cum se-mpleteşte într-un singur glas, un singur glas sunînd cum sună fierul, cum sună stolurile de oţel fierbinte şi fiecare glas acum e-o sabie încovoiată care se-nvîrteşte deasupra ucigaşilor, sclipind - şi toate împreună se înalţă peste cenuşă ca un nimb al vieţii...

Şi iată-le (o, Yulturi mari şi-albaştri, suiţi, suiţi !) cum prind să se rotească, cum se rotesc crescînd fără-ncetare, cum se răsfrîng în ocean, săpîndu-i mari guri rotunde, veşnic rotitoare, ce dau porunci talazului să crească, să suie stîlpi de trombe pin' la stele, ca să măsoare înălţimea Crimei.

Şi iată cum zbucnind deodată ca din milioane de arcuri zbîrnîind - ca milioane de săgeţi, sărmanii se-adună într-un singur snop de fier, ce se roteşte pe pămînt de strajă, cu ochi de raze lungi zvîcnind spre tîmple, şi îndreptaţi mereu spre ucigaşi.

Şi vin descuţii, ne-ncetat, sorbind cu-o nemaiîntîlnită sete cerul, ca pe un vin din struguri de azur. Şi cei mai mulţi nu de pe creste-apar, ci din adîncul văilor,

din neguri, acolo unde munca naşte-n chinuri o zeitate-n veci nepieritoare : Speranţa-Luptă, Visul de ne-nfrînt, Speranţa ce se-nalţă ne-ncetat, SpeJ"anţa care nu poate să fie ucisă niciodată, Speranţa pentru toţi cei str·în:şi în lanţuri.

Şi cei mai mulţi se caţără din văi, din văile unde-s căribunii beznei, pe care milioanele de oameni îi scot scrîşnind, mereu ameninţate de rînjetul mitralierei, îi sco•t gemînd de veacuri, ca să stoarcă din ele sîmburi lungi de diamante, lungi lacrimi de lumină-neremenită, o rouă ce li-i smulsă ne-ncetat, şi care-mpodobeşte sinii crimei şi J"ăcoreşte Demonului chipul.

Şi iată,
un sărac cu trupul gol de :bronz şi-nalt pînă la cer, cum e doar zeul uriaş din Kamakur.a, un om sărac
'îşi spintecă obrazul,
îşi spintecă obrazul, deschizîndu-şi cincizeci de guri - şi sîngele nu curge ... cincizeci de guri pe care le îndreaptă, ca pe cincizeci de peşteri infinite spre cele patru ză.ri, şi dă un strigăt, un strigăt ca un tunet bubuind, mult mai puternic decît glasul bombei : - Hei, fraţi ai mei !

Şi ocean peste ocean îl duce, vuind, ca pe-o corabie purtată de-un fulger,
din continent în continent, şi munţii, legînd ecouri de ecouri, fac să se rotească strigătul în jurul pămîntului, şi pe pămînt, trecînd din

ţară-n ţară, străbătînd văzduhuri, pe unde glasul omului e liber şi se-nf.răţeşte cu al docîrliei...
şi străbătînd prin ţări unde văzduhul vărgat e şi s-aude :wrnăind ca lanţurile,
şi unde chiar şi luna aurită e o ghiulea„.

- Hei, fraţi ai mei !

Ca la un semn, uzinele întregului pămînt, pădurile şi fluviile, secerătorii aplecaţi pe spice, tăcuţii înţelepţi ce vor să prelungească bătaia inimilor omeneşti - şi-ntorc deodată foţa spre faţa Hiroshimei, Sfîntă milă, şi tu, minie, solidaritate a celor mulţi şi tari, surisuri blînde, salut, o, miliarde
de inimi fîlfîinde, ce răspundeţi !

- Hei, fraţi ai noştri ! Sîntem lingă Yoi !

Se-nalţă oceanul şi salută şi fluturii cenuşii-au tresărit.„ Şi-acum, te uită :
din propria ei plagă răsărind,
ţîşnind înaltă ca dintr-un vulcan, ca dintr-un trandafir de scrum fierbinte, se-naltă Hiroshima peste lume
(oh, chipul ei, care-a trecut prin moarte !). C-un ros obraz la fel ca faţa lunii şi cellalt ca de fildeş însorit
(priveşte, Demone, şi-nmărmureşte)
se-nalţă Hiroshima, lin surîde
(oh, zîmbetu-i care-a trecut prin moarte !. .), surîde Hiroshima, scut punîndu-şi deasupra leagănelor, braţu-i ars, surîde Hiroshima şi arată cu ochii-i negri către ucigaşi - şi-

mparte arme, arme ale vieţii, pe care ucigaşii nu le văd, pe care nu le pot zări vreodată, semnale şi stindaroe, lumini cu căşti înalte de văzduhuri, urmate de-amintirile desculţe, de nevinovăţiile ucise, lumini ce-n bezne dind, înaintează. lumini ce-naintează surîzînd„.

Hiroshima - Bucureşti, august 1956 - august 1958

Din

CÎNTECE ÎMPOTRIV.A 1\ilORT II

(1963)

Ştiu, Moarte, nu eşti singură. Mizeria de-atîtea ori ţi-i geamănă, încît mă-ntreb : tu o conduci sau ea te-ndrumă ?„. Iţi seamănă ca două picături, ca două lacrimi de spălătoreasă ce se apleacă pe sicriul albiei în care nu-şi dă seama ce mai spală : rufe sau giulgiuri, pruncul nou născut sau pe bătrînul mort ce nu mai cîntăreşte mai mult <lecit un prunc.

Nu, nu eşti singură. Luceşte privirea ta lividă, ameninţătoare şi-atîta de nesigură, în ochii Tiraniei ce trăieşte doar ucigînd.

Nu, nu eşti singură, Nu, nu eşti numai una. E faţa ta o prismă cu mii de-oglinzi, cu mii de patinoare, cu trape şi cu ochi adinci de mlaştini, cu arbori telepatici care-ascund în ramuri şţreanguri, împletite din făgăduieli magnetice-orbi to are, din vipere electrice-mpletite cu fire lungi de lună, şţreanguri care sortite sînt să fie coliere la gîtul tău de marmori străvezii, Candoare, şi la gîtul tău fragil, Naivitate, nu o dată frînte de labele înmănuşate ale Perversităţii.

Nu, Moarte, nu eşti singură ... Zbîrcita Meschinărie, trupul său de gnom, cu degetele-i scurte, ar \ Tl'a .să facă din fiecare om o

stîrpilură, ar vrea să calce, să chircească, să sfărîme, să facă plosniţe cu-aripi din toate aceste rîndunele roşii, care unesc pe oameni şi înalţă cerul : din inimile mîndre omeneşti. .. şi-n locul lor, s-aşeze-un \'ierme palid ... un vierme de pămînt, de scînduri ude .. .

...Ş i-apoi şi Foamea ... Foamea dirijată, şi controlată cu-aparate radar, tăcuta Foame, Foamea ce-i lăsată cu bucurie să se tot întindă, amara Foame, Foamea ce se naşte dfn pîntecul imens de vîlvătăi şi fum al piramidelor de griu şi de cafea, aprinse la un semn al unui pumn de oameni prea sătui... Nu, Moarte ... cine-a spus că ochii tăi sînt două peşteri fără de sfîrşit îngreunate de-o adîncă beznă ? Ştiu, ştiu, Moarte, n-a avut dreptate ... ştiu.„

Invidia fiică ti-i şi ea, şi nu e neagră. Verde este ca fierea, verde şi înecăcioasă cum e pupila verde a pucioasei, cum e pupila verde a pisicii sălbatice, şi verde cum e verde cocleala, ce se zămisleş1e numai săpînd în pielea bronzului, într-una. Dar Lăcomia ? Nici ea nu e neagră. Ce roze fălci şi cit de lustruiţi aceşti obraji, ca două uriaşe şi însorite, calde hemisfere ! Şi ea, l')i ea-i fiică a ta, o,

Moarte. O ştii prea bine, ţi-e şi ea fiică, deoarece-o statura-i se ascunde nu numai un stomac, ci milioane, şi-n fiecare, hrana şi căldura a milioane de înfometaţi. ..

Ştiu, Moarte, nu eşti singură. Atîtca odrasle ai, şi-atît de credincioase, şi-atiţia slujitori, incit adesea te pierzi în ei sau printre ei -sau ei se pierd în tine. Nu poţi fi lovită şi doborîtă-atîta de uşor. Statura ţi se întinde uriaşă-o văi, şi ca să te privim în ochi o dată, pe tine, doar, teribilă, dar una, noi trebuie să curăţăm pămîntul lntîi de-odraslele şi slujitorii tăi.

CA SA POT APARA

Ca să pot apăra mai bine această viaţă, veniţi şi perindaţi-vă prin faţa mea, voi, fo nixi transparenţi, victime rechemate din camerele de gazare.
Voi care, ani de zile, .aţi ieşit, c-un foşnet surd de groază prin, gîtlejele oribile-ale coşurilor de crematorii - reînviaţi, imprumu tîndu-mi ultima voastră şoaptă, transmiteţi-mi întreaga voastră. spaimă, nedumerirea, lacrima, atunci neputincioasă, acuma explozivă.
Imprumutaţi-:q1i rîurile-aprinse ale singelui vostru,
ca nişte cai sălbated, refuzind să se prefacă-n fum ..

Nu-mi daţi un uragan de glasuri devenind un ocean suprauman, ci ajutaţi-mă să fac să se audă şoapta fiecărui copil, din milioanele de prunci ucişi, şoapta atît de asemănătoare şi de alta decît a celorlalţi copii.

Daţi-mi această lună mică de cîrpă a copilului, rostogolită cu el odată în pojarul cuptoarelor. Această mică lună de cîrpă, pe care

pruncul, mergînd neştiutor spre moarte, i-a-ntins-o, surîzînd, călăului, spunîndu-i :

- Poţi să ·te joci cu ea pînă mă-ntorc ...

Să reînvie,
ca să transpară :şi să palpite pe această hirtie la fel ca apa morţilor în zare, vara, suflarea ultimă - aici eternă - a bătrînilor,
a celor ce mergeau la moarte bolnavi de inimă, tîrîndu-se în patru labe cu deznădăjduitele l:or bărbi. Să se mai dea o dată peste cap, în hohotul de rîs al paznicilor, astmaticii moşnegi !
Şi saltu-acesta cu adevărat mortal, să fie viu aici pe totdeauna.
Infăţişaţi-mi ochii negri, cu scăpărări astrale, ale acelui luptător necunoscut, cu coşul descărnat al pieptului făcut din seceri albe şi care înainte de-a muri s-a mai încăierat o dată : cu leii flăcărilor.

Daţi-mi şi pletele a pa truzeci de fete-asasinate : plete-mpletite-n cozi de toate felurile, ca rîurile cind se-nvolbură sau ca secara, sau
stacojii ca toamna, sau ca un cintcc ondulat de flaut negru.
Şi să nu poată fi un om pe-acest pămînt sau pe-orişicare altă planetă să nu strige,
de groază, şi de milă, şi iubire, chiar dacă n-a avut nicicînd o fată :
- Dar c chiar părul fetei mele !

Şi daţi-mi chipurile vii ale-asasinilor ca să le pot preface în neant.
Veniţi şi ajutaţi-mă să foc pe omul Om să stea de strajă şi chiar şi-un somn să-i fie pletele, cabrate de memorie, mari cataracte ce cad -în noapte .arătînd abisul şi izbutesc să facă ziua mai luminoasă.

CONFESIUNE

Te înţeleg mai bine decît mulţi, căci am trăit aceeaşi vreme : ştiu jalea paşilor dC'scultj, odaia ghC'a1,ă, uşa carC' geme

şi bucuria de-a simti aripi crescîndu-mi, lungi, de azurii ccrneluri şi grija de-a putea să în firi pi o masă înghC'ţată, de mezeluri...

şi spaimele de mic copil, bolind de nervi, şi cerul plin de stele şi stelăria de păduchi foind !;ii-acel război şi chinurile-acele,

castanele sălbatice din pîini, şi paiele cu ele amestecate, şi-acele urlete de cîini murind de .f oame-n străzile-ngheţate,

şi soba rece, astru de granit, sclipind cu duşmănie, spunîndu-mi : - Este ger cumplit ? Şi ce o să mai fie !„.

Fitilul ars al lămpii fără gaz, şi lecţia rămasă nesfîrşi tă, şi geamu-n zori sticlind de-un alb atlaz întins de mina

iernii aburită,

şi palma dată de un profesor pe faţă-mi slăbă şi cam nespălată din pricină că nu era uşor s-avem săpun, decit doar cîteodată.

Te înţeleg mai bine decit mulţi, căci am trăit aceeaşi vreme, ştiu jalea paşilor desculţi, odaia gheaţă, uşa care geme.

STRADA GᴬRᴵI 30

Fratelui meu Alexandru

In casa asta-n care - mic - am stat, să
nu mai locuiască nimeni niciodată, Să
nu mai locuiască nimeni, niciodată,
între pereţii-aceştia nu cu mult mai
largi decît un dric.
Nimeni să nu se mai întindă niciodată
între pereţii-aceştia orbi, aici, unde,
în nopţi de iarnă, obrajii mi-erau
îmbujoraţi numai de buna zînă Febra,
şi unde'nflăcărata Scarlatină şi
Igrasia pRlidă mă-nvăluiau în focuri
şi-n mătăsuri curgătoare ...
Să nu se mai întindă nimeni niciodată
pe-aceste dlliiumele ca nişte rîuri
îngheţate pe care mă-necam de tuse
şi unde adormeam cu-alţi trei, ai mei,
alături. Nimeni să nu mai stea în
încăperea aceasta, fără de ferestre,
doar c-un oblon acordeon, pe valurile
căruia în noapte după ce-l coboram,
îşi petreceau mîinile nevăzute, iscînd
un cînt de fier, bezna şi spaimele.
Nimeni să nu-şi mai plimbe paşii
niciodată,

pe sub arest tavan
spre care rahitici îngeri de funingine suiau cununi de scrum legănătoare. Să nu mai locuiască-n veci de veci nimeni aici ;

pecetluită fie uşa de lacrimile mari, fosrorescentc, ale copilului de-atunci şi luminată de un fulger - al meu, de-acum - pentru ca nimeni niciodată să nu-i mai calce pragul...

Veac uituc, veac plin de amintiri (plin de amintiri ca un zid gigantic plin de trandafiri stelari şi plin de o lepră nemaivăzută), \·eac cu pieptul spart, cu pieptul împodobit, strivit, ciuruit, de-atîtea decoraţii meritate şi nemeritate : stele, explozii, ordine, dezordine, victorii, morminte, primejdii (cu-cu cu-cu ! îmi mai dai un an, o zi, un minut ? ...)
Veac cu pieptul spart, prin care - cînd tuşeşti - scuipi, vuind, azur, speranţe, talazuri, miliarde de stropi : rîndunele, bujori, zori, aer condiţionat, avînturi necondiţionate, heralzi ai soarelui, aerosoli, imnuri, cuvinte descătuşate, libertate, iubire, oameni, înainte r

O, veac cu pieptul spart, te-aud tuşind, grohăind şi cu celălalt glas, scuipîndu-ne, murdărindu-ne, cu bubuitul tunurilor, cu perfidia cancerului, cu plămînii vărsaţi ai flăcărilor. cu vîlvătăile împrăştiate ale plămînilor, cu vulcanii tăi atît de activi, radioacti\·i, ^u lava asasină, cu slava asasinilor,

cu leşie cu simfoniile stronţiului cu strigătele negre ale crimei, cu geamătul palid al agoniei, cu plămînii pe care îi împrumuţi de la oamenii-n lanţuri, ca să li-i scuipi în faţă.

Veac uituc, veac plin de amintiri (plin de .amintiri ca un zid gigantic plin de trandafiri stelari
^i de-o lepră nemaivăzută) scutură-te, prăbuşeşte-ţi tot ce nu mai trebuie să ţii-n picioare te-ajut şi eu, prăbuşeşte-ţi tot ce te-apasă, nimiceşte-ţi monstruoşii tăi negi explozivi, prăbuşeşte-ţi plăgile acestea cu solzi de aur prăbuşeşte-ţi plăgile, lepra, dar nu peste livezile înflorite, prăbuşeşte-le, dar nu peste „Cina cea de taină" prăbuşeşte-le, dar nu peste cina copiilor, pe aceştia - nu !

Prăbuşeşte-le, dar nu ca un orb.

Nu ca un orb I

OH, ANIMALELE ..

Oh, animalele - cit de frumoase sfat.
„ Cît de frumoase sint nu prin creasta de rubinii căpşuni a cocoşului...
sau prin blana de-amurg

fosforescent a vulpii...
sau prin botul, atît de roz şi nepătat de farduri al pisicii...
sau prin eleganţa coamei de cascadă a calului...
sau prin bunătatea micului ochi zbîrcit al marelui elefant...
sau prin pe.rformanţele acrobatice nespeculate,
ale atîtor pui de veveriţă, care se-aruncă-n cele mai paradoxale hamacuri de văzduh, şi nu-şi fring gitul niciodată, şi totdeauna uită să facă o cit de neînsemnată chetă„.
sau prin botul fumegind, de minunată gospodină, al vacii, care ne-aduce în fiecare zi, la domiciliu, în punga ei, rotundă ca o lună de nylon roz cu nu ştiu cite zbenghiuri, calea atit de simplă, neiranscendentală, a laptelui ...
sau prin acest bujor zbirlit care păze^te casa şi care nu mă latră decît ca să-mi aducă-aminte că-i un pui de dulău

Nu, nu prin toate-acestea, şi nu prin multe altele sînt animalele atîta de frumoase . Ci prin această fire a lor, prin caracterul lor, prin faptul că un cîine rămîne totdeauna un cîine ...
El nu vrea niciodată să fie altceva. el, după o furtună, se scutură de ploaie, dar nu de blană, nu de el, el nu vrea niciodată să pară altceva decît

ce e.
In el poţi, liniştit, să ai
încredere.„

Şi calul, de asemenea ...
El e un cal, căci el te poate
răsturna, dar totdeauna numai
în felul calului şi niciodată ca o
cămilă, bunăoară, sau ca un
măgar„.

Chiar şi bursucul.
pînă şi el, cit e de mic şi gras şi,
pocite, prea chibzuit,
el strînge, strînge, strînge şi iar'
strînge, fel de fel de alimente, dar
strînge doar atîta cit îi trebuie să
iasă din iarnă, şi nu mai mult„. el nu
exploatează ceea ce a strîns„.

Dar aţi văzut un cal ambiţios ?
Cei de la curse care-ajung ^ntîi ?
Dar e a lor ambiţia ? O, dacă n-ar fi
pintenii... De-ar fi să-i la-şi în pace,
nu ar face decît să pască şi
să .privească blînzi, cu înţelegere, şi
fericiţi cum se întrec în goană copiii
sau funigeii duşi de vînt.„ sau.
poate, s-ar întrece .chiar şi ei, ei,
caii între ei, dar fără să le pese cine-
o să iasă intîiul.

Dar cangurul... ce săritor e la
nevoie ... cum ne priveşte cu ochii
lui isteţi şi cit de gata-i întocmai ca

un chelner priceput să se apr.opie în salturi mari de noi, cu coada lui de frac un pic cam groasă, să ne servească oridnd orice-am vrea, afară de un fel : de puiul mititel pe care-l poartă-n şorţ. El, cangurul,
nu fa.ce compromisuri..

Dar antilopa, ia gîndiţi-vă ; ea, reare are o piele invidiată de-atîtea frumuseţi universale, o piele mult mai suavă <lecit un suspin ..şi nÎIŞte glezne de o delioateţă ce pot să facă, fără doar şi poate, geloasă nu doar o femeie ...
ea, antilopa, gindiţi-vă şi-apoi răspundeţi : credeţi c-ar putea cu-atîtea daruri să devină în lumea ei o încrezu tă ?
Adică : să nu mai fie antilopă ?

Şi-apoi, ia spuneţi-mi : oare-aţi văzut vreodată un leu care să se bată-n piept răgind „Eu şi iar eu", în felu-acesta vrind să dea să înţeleagă celorlalţi lei

că el e cel mai tare dintre ei ?
Cu neputinţă ...
Cînd vrea s-arate că e cel mai tare, el o şi dovedeşte.
Nu, leii nu pot fi lăudăroşi.
Dar unii oameni...

Oh, animalele -

Cit de frumoase sînt. ..

PISICUL ŞI FIARA

O crimă s-a produs, mai mică, în noaptea neagră ca un dric : o babă-naltă şi voinică a îngropat, viu, un pisic.

Ucis, pisicu-i în grădină şi-n noaptea neagră ploaia-I plouă, iar baba ia din oala plină, mîncînd cu mîinile-amîndouă.

Să nu tînjiţi la aur, să nu-l vreţi. căci, iată, ei sint plini de aur şi-n faţa noastră pier în secolul acesta care nu este-al lor.
Cu toate că-n mişcări sint vii
şi nu sint nici prea slabi (oricum ai vrea să-i iei), li-s chipurile galbene de aur ;
o gălbinare stranie de aur le dă lucirea, strălucirea şi aparenta glorie crepusculară.
Nici un om sănătos nu poate să le rîvnească boala ...
nici un codru, oricît de răvăşit de toamnă, n-ar vrea să li se-asemuie.
Şi nici cea mai sărmană dintre mumii înfăşurată în bietele-i bandaje - căci o mumie nu ştie ce-i chinul, în timp ce oamenii aceşti::t cu mari pupile de-aur simt aţintită asupra lor, încreagă, ura pămîn tu lui.
Ei au o greutate : cînd bat cu pumnu-n masă, cînd calcă şi cind se aşează să mănînre, ^i mai ales cînd dorm.
Căci fiecare vis al lor e-un vis apăsător ca aurul. Sonore li-s vertebrele bolna\'e, căci intre ele
stau bine-ascunşi aceşti napoleoni de gheaţă, reumatismul strălucit al bogăţiei
Li-i agonia mult mai crîncenă decît a orişicărui om, fiindcă li-s plămînii
doi saci de aur greu care-i apasă şi le gîtuie suflarea.
Şi muribunzii-aceştia se căznesc atunci să-şi scuipe greutatea şi respiraţia le hîrîie, le zornăie, silindu-se să scape de

neomenească apăsare.
Ei ar dori atunci să se prefacă fiecare ban de aur într-un fulg
şi fulgii toţi să se prefacă într-o uşoară zburătoare care să se înalţe, şi să-i dezlege.

Oh, Eldorado, roată strivitoare de aur i
O, aur cu sclipiri de salt de leopard, pe care l^ai ucis şi oare ţi s-a prăbuşit pe piept şi-acuma-ţi zace mereu mai greu pe inimă. ..

Şi hîrîie plămînii, respirînd din ce în ce mai silnic, şi-afară sint să·rmanil uşori în salopetele de rîndunici şi numai aurul apasă tot mai greu în timp ce primăvara abia ,aşteaptă
să sufle-n trîmbiţa-i de luminişuri…

BRAŢARA

Atîa timp cit pulsul încă-mi bate, e o minune.
E o minune dnd se zbate liniştit ca un pui de ţipar sub apa zorilor ce curge lin în toamnă E o minune-atunci, fiindcă pot munci tăcut şi liniştit şi -cu folos, ca un zidar ce chibzuit ·î nalţă ziduri roşii, biblioteci de cărămizi fierbinţi.
E o minune-atunci. Atîta timp cit pulsul

încă-mi bate, ₑo minune.
E o minune chiar şi-atunci cînd bate
înfrigurat, atunci cirul simt cum [mi
palpită ca o şopîrlă azurie ce-mi spune :
„Fii atent, păzeşte-te, e o primejdie !" Sau
cind, chemat de cornul roşu al inimii-n
alarmă, zvkneşte ca un atac de mici
patrule albastre, mînioase, gonind
independente împotriva duşmanilor
tăi .şi ai mei,
Umanitate. iE ₒ minune-atunci.

Neliniştit sau liniştit, ₒ puls, oricum ai fi, tu-mi eşti brăţară mîndră, o brăţară pe care nici un miliardar nu poate s-o cumpere, brăţara invizibilă, de-azur încins, pe care moartea şi du.^manii p0t s-o s[arme, dar nu s-o poarte.

COCOŞII ORAŞULUI

Cocoşi a^ orClşului, creasta voastră pune-n mişcare spiţele soarelui, smulgîndu-mă din ape de plumb ca pe-o săgeată neaşteptată. Cocoşi ai oraşului. ..
Dintre transparentele, foşnitoarele-aripi de benzină, rudele voastre, claxoanele, vă răspund.
Cocoşi ai oraşului... Bună-dimineaţa, sans-culoţi, vestitori, rebeli impetuoşi, cîntînd cei clintii, împlinindu-vă neîncetat datoria, de la-nceput pînă la sfîrşit, voi care faceţi gargară cu b€znele, glasuri mîndre, nepăsătoare, decapitate de ghilotina luminii, şi renăscînd mereu din cenuşa nopţii, din propria voastră datorie.
Cocoşi ai oraşului, de mătase, de foc, de victorie, incendii de aur localizate, peceţi zburlite, trîmbiţe civile de pene, incandescente ape de rubine în care filfiie văzduhul, semnale ale datoriei, nepreţuind stropii de aur ai trilurilor,

ipocrizia pisicilor, chibzuinţa cenuşie a guzganilor, tîrîitul prudent al bursucului, ţipătul inoportun al păunului, coloratele vocalize ale primadonelor ·înaripate ... Cocoşi ai oraşului, cit de aproape imi sînteţi, panaşe vulcanice, Jimbi .ale zorilor zvîcnite spre cer din gura cuptoarelor nestinse nicicînd ... O, voi, cocoşi rai oraşului, care pîndiţi cu ochii pe jumătate deschişi ca nişte semilune

obosite dar neadormite, gata să-şi pună cununi de săgeţi, din care să scapere soarele ... Cocoşi ai oraşului, astre zburlite, anonime, brichete în pumnul transparent al dimineţii, cascade de magneziu rechemfod din pîlnia infernului cîrlionţatul cap şiroind de lumină al lui Orfeu. .. aţi suit pe gard, pe zid, pe fereastra mea, şi glasul vostru mi-a luminat roşu odaia : -Sus !

Şi-apoi din cărămidă-n cărămidă, ca pe nişte clape de foc, v-aţi căţărat pe schela cea mai în al tă şi, stînd ca niqte flăcări arteziene
în jurul ziditorilor cu ochii limpezi ce s-au trezit ei singuri cu mult mai înaintea voastră, aţi mai cîntat o dată, umf1îndu-vă-n explozii de penaje, cu vocile de vijelii de maci, ca nişte sans-culoţi înflăcăraţi, în cinstea lor.

O, VIAŢA

O, viaţă, nevăzută undă, cea care vii, ceă care treci, aşa-i că unda ţi-e rotundă, aşa-i că nu mă laşi în veci ?

Aşa-i că nu dispari, ci-ntr-una doar te roteşti, de plumb şi cer, rostogolind ca marea luna în valuri care-n veci nu pier ?

Aşa-i că mă roteşti cu tine şi că o să trăiesc şi eu în lumile-adolescentine ce vor veni mereu, mereu ?.„

Oh, ia-mă-n braţele rotunde, ca pururea să povestec de lumile ce-ascunzi, profunde, de cele cc se prevestesc.

FLAMINDUL CARE-MPARTE PUNI

lui J6zsef Attila

Noi nu-ţi mai folosim întru nir:1ic. Ne foloseşti şi astăzi, ne hrăneşti tot tu cel care

ai trăit flămînd, înfrigurat, flămind de toată foamea lumii, înghiţînd cu noduri ciorchini imenşi de lacrimi, respirînd văzduhul greu de fum şi fulgere al unui timp cumplit.

Tot ceea ce îţi spun acuma nu-ţi mai foloseşte întru nimic.
Căci tot tu eşti cel care vii spre noi
(noi nu-ţi mai sintem de folos întru nimic)
aproape gol cu mica ta maşină de scris, cu mitraliera ta civilă, din care degetele tale lungi şi tremurînd de electricitatea foamei tuturora, nasc ploi, semnale, salve, cai în tropot, lungi herghelii de grîne cu coame răcoroase, arteziene linii de-uzine adînci, solar e şi rotitoare milioane de pîini, pe care ni le-mparţi, fierbinţi planete una după alta, tremurător scoţîndu-le ca d intr-un larg cuptor din pieptul spart de febră.

Oh, de-ai dormi...
Dac-ai dormi de douăzeci şi cinci de ani şi dacă m-aş putea apropia de tine, pentr-o clipă, să te mingii, cu legănatul blînd al inimii...
Dar nu„.
Eşti cel care-a luat pe umeri durerea lumii-ntregi, eşti cel pe-a cărui faţă plînsul a devenit un -orbitor cristal de săbii, eşti marele flămînd ce-aduce pîini şi nu se-atinge de nici una dintre ele.

Plin de făina stelelor, tu eşti cel care vii mereu spre noi.

F'.COURI .

Spre seară1-n pădure„.
De undeva, de departe simt bubuit greu de tunuri. Scutură zarea covoare albastre săltîndu-mi .auzul.
Un al'lbore se apropie de umărul meu ciulindu-şi urechile.
Zarea-mi arată sînii-i de obuze, pulpele grele, de plumb, acoperite c-un şal lung de umbră, dinţii scăpărători de bandă de mitraliere şi între dinţi un fir de iarbă pălită.

Incet se-nnoptează.
Aud cum respiră pădurea, la gît cu arterele albastre ale pîrîului.

Cu fruntea senină, trece-o femeie voinică pe umăr c-un coş din împletituri de lumină, cu o cicatrice ca o gropiţă-n obraji, cu pruncul de mină.

Din coşu-ncărcat cu mere rotunde, un măr dintre cele mai vesele, cu gene de rouă, pe frunte
cu două frunze ca două şuviţe subţiri, străvezii, rîzînd se rostogoleşte umplînd de parfumuri ecoul. Femeia se-apleacă, ia mărul, şi sînii-i o

clipă iviţi, străluminează pădurea ca două ecouri rotunde-ale lunii„.

Femei<i începe să cînte.

CEEA CE UCID ZARAFII

Vreau să scriu c-aş vrea un sicriu, un sicriu, dar nu pentru oam€ni, ci p€ntru ceea ce ucid unii oameni, în fiece zi...
Un sicriu aerian, transparent, fără panglici, fără dantele, în care s-aştern tot ceea ce ucid unii oameni în fiece zi :
ruşinea cu faţa ei palidă, omenia tremurătoare cu trupu-i de trestie, profilul de> lacrimi al milei, tăcuta demnitate, liniştea oamenilor bătrîni, încrederea pruncilor în înţelepciunea celor vîrstnici.

Ei, şi-apoi ?
Şi-apoi, să nu cobor sicriu-n pămint, ci să-l ridic sus, p€Ste lume, cu toate tremurătoarele, mutele, acuzatoarele lui oseminte,
sunînd la fel armelor şi să vă-ngrop sub luminile lor.
asasini !

COPILUL PIERDUT

Am patruzeci şi opt de ani şi asta-i foarte bine.

Păcat doar de acest april ce parcă nu-mi mai vine.

Păcat doar de acel copil ce nimeni n-o să-l ştie care priveşte dintr-un iaz de-oglindă fumurie

spre tîmpla-mi dreaptă grea de scrum, apoi spre tîmpla stîngă şi nu se bucură, şi-ar vrea să plîngă, doar să plîngă.

30 aprilie 1959

ZAPADA, TINEREŢEA MEA

Zăpadă, tinereţea mea, copilărie pală,
mută, tu, care eşti lumină, stea ce piere
surîztnd tăcută,

cazi lin pe mîinile aceste şi luminează-le
mereu, pe tîmple aşterne-te şi peste
sprincene, pe obrazul meu,

pe-ntregul trup aşterne-mi, clară, ace;te
muzicale oşti şi ocoleşte-mi ochii doară,
doar ochii să mă recunoşti...

MORŢII ACEŞTIA

Morţii aceştia nu mă iubesc. Ei mă resping cu fruntea lor rece ca o lună care mă părăseşte. Ei mă resping cu dinţii lor strînşi. Ei mă îndepărtează cu frigul care-i păzeşte ca o nevăzută sabie. Cu ochii l or închişi, ei nu wr să mă vadă.

Buzele lor sînt răsfrinte şi puţin dispreţuitoare ca un pergament de nedescifrat.

Ele spun : - De-acum înainte, fă-ţi socotelile fără de noi.

Ele spun : nu.

Sau nici măcar atît. Nu mai spun nimic, nu vor să mai spună nimic.

Goi ca stîncile, morţii aceştia se apără de mlne degajînd frigul ostil, care - mereu crescînd - porunceşte :

- Îndepărtează-te !

Morţii aceştia nu mă iubesc.

Pentru că nu am ştiut cum să-i apăr.

DUNICUL

Nimic în faţă ... totul - înapoi...

Şi să sc-ntoa^că-ar vrea de unde-odată mic, cu picioare strîmbe, a plecat - şi nu mai poate ... Nemişoat, priveşte lung înapoi. In faţă e-ntuneric, şi paşii au ·i ncremenit ca-n faţa unei prăpăstii sau a

unui zid.
Şi, orişice ar fi, el nu mai poate să facă nici un pas. Ca un copil, priveşte. Singur. Stă ca un copil, sau ca un orb. Priveşte ... nu mai vede . Lumini fără de vîrstă-i trec prin faţă şi fîlfîie cu aripi de zăpadă.
Se face frig ... Halatul e-o cascadă ce-i cade peste umerii aduşi ;
alunecă. Şi-i este frig şi-ar vrea să strige după cineva din urmă, şi buzele-i rămîn întredeschise. Nu poate. Şi priveşte înainte - şi nu vede nimic. ..

VIAŢA

Cum să ne strîngem, cum să facem ca-nconjurînd cu milă, cu drag şi cu putere pe omu-acesta care ni-i luat de umbre şi care ne stă-nainte cu braţele ca două arme frînte - să ridicăm în jurul lui, din inimile noastre un cerc de neînvins, vibrînd de-o viaţă triumfătoare ? ...
Cum să izbutim,
noi, care plutim, cind vrem, deasupra pămîntului, la mii ^i mii de metri, să smulgem moartea ce-l îmbrăţişează şi s.o zvîrlim la înălţimea de-unde să nu-l mai poată-atinge ?
Cum să facem în lumea gemînd sub munţi metalici cu aripi monstruoase, să zămislim o mică maşină, nu mult mai mare decît un canar, cu penele udate-n lună, cu două aripi de azur, care s-aducă-n inima bolnavă hătind mereu mai stins şuierul vieţii ? ...
Oh, veniţi şf ajutaţi-ne toţi să ridicăm în jurul 'acestui om, ce ni-i .răpit şi se îndepărtează

tăcut dintre noi, un cerc de neînvins, vibrînd de-o viaţă triumfătoare ...

Să spun doar atit : dragă - şi ceea ce am spus, un cuvînt, să nu ne unească numai pe noi doi, să nu fie doar o punte între mine şi tine, să nu fie o rază doar, pe firul căreia noi doi să ne putem preumbla în voie ca doi îngeri echilibrişti, cărora nu le pasă de neant pentru că-şi dau seama că, oricum, chiar dac-ar luneca de pe fir, nu s-ar prăbuşi, fiindcă i-ar susţine aripile ...
Să spun : dragă - şi-un miliard de mîini să se unească şi să-ntindă un pod ultramarin, cu nituri şi stele vibrante, un pod, pe care vrăbii de-azur să ciugulească din pumnii copiilor neînspăimîntaţi meiul luminii ;
să spun : dragă - şi cuvîntul să răsune în labirintele reci ale spitalelor, cu oameni care şi-au pierdut speranţa sau care o aşteaptă - şi să-i aud răspunzîndu-mi : - Mai stai doar puţin, să ne lăsăm halatele şi să venim şi noi, parcă se luminează ...
Să spun : dragă, şi milioane de oameni necunoscuţi, cei pe care nu-i voi vedea niciodată, să mi se-arate, aşa cum sînt, ca nişte păsări de iarnă, neapărate, aproape goi, în zdrenţe de ploaie şi-n ciorapi al căror vîrf e-ntr-una tras sub talpă, căci se destramă-ntr-una - şi-acest cuvînt al meu, singur ţesîndu-se dintr-o iubire in[inită, din fire lungi de jale în zale prefăcută, pe toţi să-i învestmînte .

...N oapte. Şi vîntul c€ tîrăşte vaiere şi aripi de azur muiate-n sînge, şi luna

palidă ca un copil minat de stronţiu.

Oh, dragă, dragă ...
Trebuie,
încă mai trebuie,
să pun cuvintelor coifuri de fier !

Pe unde-apasă plumbul luminii de leşie şi moartea zilnic prelungită, treceam, iubito, îţi aduci aminte .. pe strada strîmtă, cu pietrele ca nişte omoplaţi alăturate, ca nişte omoplaţi de cocoşat ce poartă-n spate gîndurile mute şi seara disperată ...
pe lingă zidurile cenuşii în care luminile îşi aprindeau roşcate rănile ...
pe lingă strîmia casă-n care sus, la mansardă, sta o femeie
cu mîinile umflate atîrnînd.„ pc lingă poarta sub care un copil îngrijorat cu fruntea grea, de riduri liniată, şi cu bărbia-n pumni, sta dus pe gînduri ca un bătrîn„.
pe lingă vîntul ce smulse din bezna unei încăperi un geamăt : -^s-ar sfirşi odată ...
Pc lingă odăiţa unde un pumn zăcind pc masa goală luă deodată un cuţit, tăind cu deznădejde bezna ca pc o pîine neagră -

cînd izbucni şi ploaia, şi-acoperişurile toate se treziră şi salutară trăsnetul sunîndu-şi ameninţătoare tobele„.

COSIMINO

Cu miile-i de cîrlionţi în soare, cu barba lui caprină, filozof, stă Marcus-Aurelius pe calu-i, cam de vreo două mii de anì, la Roma ; priveşte cu ochii-i exoftalmici, gînditor, văzduhu-albastru, în timp ce armăsarul de sub el înalţă, cam de tot atîta vreme, masiva lui copită, să nu-l atingă aceste libelule sau gîndaci ce-i zboară pe aproape : limuzinele.

O, Ave Caesar !
Umbra-i, odată cu-nserarea se-ntinde ca un val peste-oceanul de-asfalt.
Atîtea s-au schimbat...

Luna plombează cu argint măseaua cariată a Coloseului.
Caracalla priveşte cu fruntea-ngîndurată de o sută de bice-ale invidiei la măreţia criminalilor de azi.
Cu degetul lor mare, nrfitind ţărîna, ei ucid în cîteva minute de mii de ori mai mult decît ucis-a el într-o viaţă.
„Recipe ferrum !" Cine-a strigat ? Nu-i nimeni.
Suspine trec ca norii... Cerul se umple de sînge„.
Tibrul se-nvolbură de umbrele flămînzilor de azi în haine curăţele ;
au lanţuri invizibile - o mie nouă sute

şaizeci unu ... Marcus Aurelius ar vrea să-ntoarcă ceafa lui de bronz, să vadă ;
nu poate, şi priveşte doar cu coada ochiului„. Umbrele se-neacă, apa le c.luce-ncet la vale ...
O statuie de băieţel mai palid decît luna, mă trage de mînecă şi-mi şopteşte ca-n fiecare seară, cu buze tremurînd, de marmoră contemporană : „Cumpără-mi, te rog, un sandviş - dar cu carne ...

- Desigur, Cosimino. ..

CIVILIZAŢIE

Anvera

O crîşmă. Radio. Şi muzică de dans.
Un om, în crîşmă, lingă radio şi lingă muzica de dans.
Şi mîinile acelui om, ce bat în masă ritmul dansului - şi faţa omului, încremenită, o faţă albă de ghilotinat.

Mîinile despărţite de ceea ce gîndeşte omul.

Şi faţa-i albă de ghilotinat.

Tresari, fîntînă, sari, tresari, de-argint, de ape prea.-curate, cuprinsă în inelul tău de piatră înverzită şi cleştaruri. Stau lingă tine, te privesc, o, cit eşti de frumoasă.

Te-aud : eşti şipote de lacrimi ? Eşti hohote de umbre pale ?
Eşti, poate, bucuria mea nesigură a călătorului ?
O să te mai revăd în mine oglindită la fel ca astăzi ?

Vocale-ale luminii fugare, înşelătoare murmure-mpletite cu clarele silabe ale apelor, săriţi mereu în sus, lungi fulgere de rouă şi de-azur, acuma cînd se-ntunecă ...

Se-ntunecă şi, iată, crepusculul te-a prefăcut, fîntînă, în pasăre decapitată. ..
Svîcneşte sîngele, tresare, sare ... Şi oameni palizi, cu .mîinile în buzunarul gol,

privesc la tine ţintă
şi-aşteaptă
să-ţi potolești pe totdeauna zvîcnirea gîtului de piatră-nsîngerată şi zborul tot mai stins al penelor de ape ca să se-apropie
- flămînzi tăcuţi ---.,.
şi să te-mpartă„.

RIUiaLB SE DEZGHEAŢA

Rîurile se dezgheaţă, troznind ca nişte copaci de cristal.
Cu aburul plămînilor îţi scriu rotunde litere fierbinţi în dimineaţă.

Răspunde-mi, iubito, la fel, suflind peste pămintul, rece încă, l;ii peste sinul uriaş de stîncă din cure picură un ghiocel.

TU EŞTI CA PASAREA ACEEA

Tu eşti ca pasărea aceea, care, cîndva.-
ntr-o zi de \ară cînd ploaia se lăsa din
ceruri parcă plutind, atît de rară, zbură
de-afară în odaia în care stam, şi fără
veste, în timp ce, albăstrie, ploaia se
prelingea lin pe ferestre, mi se opri pe
umeri, mică, şi mă-ntrebă din ochi : -
Tu eşti 1. şi, nemaiaşteptînd răspunsul,
sclipind, pieri pe veci.

Tu eşti...

LUMINA

Lumina - ce bună.„

In tr-o odaie neagră, obrazul transparent al unui copil adormit pe o mînă de lună.

Steaua ce zboară din nicovala serii lovită de un ciocan, - uşoară.

Torpila unei ciocănitori scăpărînd argint dintr-un meste:icăn în zori.

Aţa cu care maşina de cusut a lunii însăilează sfîşiatele valuri amare.

S-a făcut întuneric, - dar ţi-am sărutat lobul urechii, şi ţi s-a aprins trupul de aur feeric.

MOMENT

Părea că Sena stă pe loc„. curgea atit de lină incit · desigur aştepta pe cineva întîrziat să vină.

Crezui că eu sînt poate-acel, şi ca un băieţandru grăbii din urmă s-o ajung, tăindu-mi drum pe podul Alexandru.

[l]n toamnă, părul mi-era nins şi, peste balustradă mă aplecai, făcîndu-i semn s-aştepte, c-am ajuns, şi să mă vadă.

Sprînccana undei încreţi fixîndu-mi faţa slabă şi tîmplele cam argintii - şi-şi trase pletele, pornind, în grabă ..

[I]N FAŢA APEI

Văpăi de frunze ... La Paris ... (Mi-aduc aminte ca-ntr-un vis) înfrigurați, puțin și triști, treceam pe lîngă buchiniști, dar cu o sete-atît de mare de viața noastră ce dispare, de fiecare clipă,-ncît te-nlănțuii de după gît, privind spre Sena ce curgea ca viața ta, ca viața mea, ca o viață a orișicărui... Și cînd simții că mi to nărui în brațe-am stat încremenit pe pod, coloană dC' granit, de plînsul unei iederi strîns„.

Și am știut că noi rămîne1n, suind din icderi lungi de plîns„.

CHIAR DACA

Chiar dacă nu mă iubești, eu o să te iubesc, cu-atîta mai curat și mai firesc.
Chiar dacă o să spui :
„Zadarnic, e zadarnic ! " cu-atîta eu mereu voi fi mai darnic.
Chiar de-o să spui :
„A fost o fiară", iară
voi spune : „Unde-i blînda:-mi căprioară ?"

Trăind, de-mi spui să tac, eu o să tac.
Dar de-ai muri, urla-voi veac de veac„^

II'u eşti cea care trezeşti hîrtia din somnul ei de iarnă.
O faci zăpadă scînteind, sau catifea, umbră de primăvară, soare, fierbinţi artere-i dai, de tuş albastru navigînd ca viaţa.

Acum să unduie începe şi s-ar spune că-i un fierbinte şold - şi-acuma e un golf cu valuri lungi ce-alunecă.

Iar pescăruşul străveziu, pe care l-ai înălţat din coala ce palpită, aşteaptă seara cind - fără să ştii - va săruta prelunga-ţi mină chinuită.

PERPETUUM MOBILE

Aş vrea să-ţi spun lucruri pe care le cunoşti

şi lucruri pe care nu le cunoşti, lucruri pe care le cunoşti ca o brăţară care-nconjoară, şi mina ta şi mina mea.

Şi aş vrea
să-ţi spun lucruri pe care nu le ştii din zilele ce se vor naşte argintii.

Lucrurile pe care le cunoşti
sînt nişte viaducte
cu pulpele bine infipte-n pămint şi celelalte sint nişte fructe nemaivăzute cu tainice frunze de vînt.

De-ai sta nemişcată, ai fi o statuie cu zimbet divin.

Mişcă-ţi, te rog, săgeţile ochilor puţin.

Sînt fluviul ce-ţi înconjoară !')oldul, sînt flu\·iul cu priviri verzui, cu negre ad incuri în care-mprăştii legănîndu-ţi pletele seminţele de astre parfumate.

O, de-aş putea să fiu mereu un fluviu împrejmuit de-aceşti copii şi de un stol de stele ce sîngele-şi jertfesc ca să aprindă o lumină pe gura rece a zorilor de zi.

Dar îmi sfişie undele bătăile de inimă, de tunuri, de rachete - şi-atunci m-adun, m-adun în jurul tău, şi sînt un centiron ce-ţi strînge mijlocul, iar trupul tău un scut e, orbitor, la adăpostul căruia surîd copiii cu ochii lungi ca scoicile. ..

TEZAURE

Gorganele cu sini umflaţi de soare şi cu în umbra lor.
Aproape, fluxul cîmpului foşnind tăiat mi-aruncă la picioare milioane de stropi de griu.

Refluxul mării.
şi iurăşi fluxul griului sunînd.

Ai sinii mici şi-acuma ieşi din mare şi te întinzi, la soare, lingă mine, cu trupul lung sunind de stele lucii şi de mărgăritare albăstrii.

Refluxul mării

şi iarăşi fluxul griului acoperindu-ţi sinii mici, cu plăpumi restogolitomc.

Geloase,
gorganele suspină ...

TRIUMFUL

Şi iată omul aruncat în vid
(în vidul nesimbolic), omul fără de pată, fără nici o vină şi care printre noi n-o să revină niciodată.
El n-a înaintat niciciînd pe sîrmele minciunii, ţinînd în echilibru o prăjină de întuneric, nevăzută, lină, cu ajutorul căreia, urcind în oscilaţii, primejdioase pururi pentru alţii, s-ajungă sus ca să păteze stelele şi să le pîngărească potirul.
El n-a făcut aceasta niciodată.
Arzînd de dragoste, pentru adevăr, s-a prefăcut în faclă, fără să se prefacă şi de aceae i s-a pus pe piept o tablă : „Incendiator".
Şi-acuma, iată-l, asvîrlit e-n vid (în vidul nesimbolic), ca să se stingă, să dispară, să nu mai ardă feţele-asasinilor.
Se prăvăleşte-n vid (în vidul nesimbolic), dar tot ceea ce zbirii lui ar vrea să întîlnească-n cale ca să-l sfărîme :
o lume dură, neînsufleţită, ziduri, pavaje-alcătuite din ochi de piatră, cabluri, beton, stînci, mări şi constelaţii se dau în lături pline de evlavie - şi flacăra lui un drum e în infinit
ce scapără de lacrimi şi de triumful nedorit în lumea lucrurilor mute.

...Ş i se făcea că, stînd pe spate, rănit şi de duşmani încins, un nimb de arzătoare spade mă-nconjura. Păream învins.

Oricît de mică, o mişcare dacă făceam, s-ar fi părut că moarte-aduce. Scrîşnitoare tăişuri şuierau : - Stai mut !

Ca limbi de viperă-ascuţite pîndeau să vadă : ce-o să fac.
Şi eu ştiam că liniştite YOr sta doar dacă o să tac.

- Poţi să trăieşti o veşnicie, de nu-ţi mişti pletele în vîn t, stînd răsturnat, pîndit de-o mie de-arătătoare scăpărînd

şi chipul tău, ce ascuţit e nu doar din naştere : de chin - cu vremea, linii rotunjite va căpăta, şi nu-i puţin !

Căci te vei îngrăşa-n tăcere sub pînda noastră stind culcat şi trupul, ce-n cămăşi de fier e, se va muia, neapărat ...

...C a un meteorit ce-n humă căzut, stă palid şi stingher, şi-n timp ce mlaştina-I sugrumă visează oştile-i de fier,

eram, şi ascultam, departe, cum marea-şi înălţa tunînd un cîntec vertical ce-mi arde şi-acum în piept, şi orişicînd.

- Ridică-te, chiar pentru-o clipă, ridică-te, să te zăresc, din spada lor fă-ţi o aripă. ridică-ţi chipul bărbătesc !

Ridică-te şi-aratăţi faţa cu nimbu-acesta infernal, căci se iveşte dimineaţa săltînd pe calu-i de opal,

şi nu te vede pe întinsul acestei zări unde-ai căzut, spre cer te saltă. căci învinsul e doar cel nemişcat şi mut.

.„Şi am sărit, străpuns de spade, şi-am şi murit odată-atunci şi auzii cum trupu-mi cade de sus, brăzdat de mii de dungi, de mii de dungi de sînge, care umflîndu-se, schimbară timpul - căci zorile veneau călare, aprinse, să-mi sărute nimbul...

La Vot de Blâme 1956-58

(f!RZIU

Mamei

Oh, acum ... Cit îmi pare de rău ... rău pînă în iad ...
Nu trebuia să las să se întimple ...
Nu trebuia să te las. ..
nu trebuia să te las să te soarbă setea flăcărilor ...
nu trebuia să te las. ..

Un pumn de cenuşă ... Mai eşti doar atît ... un pumn de cenuşă, pe care trebuie să-l apăr de-o cit de neînsemnată respiraţie a vintului, de o cit de neînsemnată clintire, pînă şi de bătăile inimii mele. ..

Şi te-am privit cînd, cu toate că de gheaţă, era încă timp. ..
I-aş fi putut opri...
Pămîntul, poate ţi-ar fi dat carnea pe care nu o mai aveai...
bieţii tăi sini dispăruţi
şi doi papuci,
în vîrf cu ciucuri moi de iarbă.
Dar te-am lăsat setei nebune a flăcărilor.

Şi-acuma eşti o păpădie, o biată

păpădie, de cenuşă. ..
Şi te privesc
şi nu îndrăznesc să răsuflu„.

MAMA

De-atîta plîns, avea pe ochi o plasă
tremurînd sfioasă .
sau mîndră - cum pot şti eu,
oare ? ... - sărmanelc-i mărgăritare.

Iar ochii ei, căprui doar unul, şi
cellalt verde ca ai mei, clipeau de
parcă pururi tunul, hătind în anii
noştri grei,

ar fi-ngrozit-o nu pe dînsa, ci pe
copii, pe noi, ce-n pînza de-atîte
lacrimi trerriurîndă ne oglindeam,
goi, stînd la pîndă,

înfăţişînd cu-alţi prunci, puzderie, ae
pe cuprinsul lumii-ntregi încremeni
ta infanterie a foametei, ce-o
înţelegi...

Lasă-mă să te mingii lasă-mă să te mingii pe coapse lasă-mă să-ţi mingii inima lasă-mă să-ţi mingii ochii lasă-mă să te mingii. Lasă-mă să-ţi mingii coapsele şerpuitoare ale miresmelor tale, umbrele de foi leneşe ale ple.oapelor tale, lasă-mă să-ţi mingii dogoritoarea cupă cu care-ţi aperi inima. Lasă-mă să te mingii.
Pentru tine mi-am tăiat ghearele. Priveşte : zece semilune sclipesc, printre stelele umede pe cer.
Lasă-mă să te mingii Nu vreau să te sfîşiu.

PĂDURE LA ŢIGĂNEŞTI

pentru Fo, în eternitate

Pădure, straniu ocean cu ape foşnitoare, grele, ce pe nisipuri lungi de stele te clatini, flux diluvian

sfărmînd înaltele inele de-azur adînc, o, gardian prizonier, înalt ochian al anotimpurilor mele,

albastra cheie dă-mi ce poate să-nvie şoaptele de-atunci şi umbrele îmbrăţişate,

şi frunzele ce le arunci mereu pe ţărmul care zboară din veşnica ta primăvară

Prin labirintul crimelor, prin vicii, prin singe, printre crini, o, ce firesc e mersul tău şi cit de tineresc, înalt ca lumea înfruntînd suplicii,

însă mereu ştiind că laşii, micu, chiar de-s uriaşi, nu pot ce-i omenesc să năruie, fiindcă îşi găsesc în chiar făptura lor oglinda fricii.,.

Tu. Shakespeare, printre flăcări, mă conduci... Dă-mi mina şi arată-mi iar şi iară că omul este mai presus de duci,

că mina este mai presus de gheară şi că pedepsitoarele năluci din iarnă ies, suind spre primăvară.

lNVAPAIAT VOI FI lNTOTDEAUNA

Cum o să pot deveni vreodată rece, rece, palid, frumos şi întins în mină c-un măr de marmoră nins ca Paolina Borghese ?

Ochii mei scăpărători ca spiţele cum să pot crede că vor încremeni vreodată ?

Plasa de foc a vinelor mele să se prefacă-ntr-o stinsă reţea de crengi argintii ?

Nu vă grăbiţi, lăsaţi...
Pe piept nu-mi puneţi flori, pe gură nici un galben.
lnvăpăiat voi fi întotdeauna, sărutat de buzele aprinse ale soarelui, de focul ce l-am semănat în oameni.

ELEGIE
PENTRU FLOAREA SECERATĂ

(1967)

FLORICA

Omoară-te de două mii de ori, şi
tot n-o să ajungi s-o mai învii.
Făclii aprinde, smulge soarele.
Acum, mai tare-i ea decît oricine.

Nu se mai joacă, nu mai vrea prin
mii de ape să călătorească.
Nu se mai schimbă. E
triumfătoare in n0mişcarea-i
oglindită-n sine.

Ea te-a iubit şi te-a îmbrăţişat de-
atitea ori cit ai dorit.
Însă acum s-a liniştit : ad încă.
E floare şi c stîncă.

IZVOR

I:.acrimile mele curg dintr-un izvor ascuns adînc în nemişcarea ta. Ele se rostogolesc, nu se numără, nu se privesc unele pe altele.

Desculţe şi oarbe se ciocnesc
între ele, dar, uneori,
încremenesc iscind un luminiş :
cînd tu apari şi vii spre mine
surizînd prin lacrimi.

Ajută-mă s-o regăsesc.
A plecat nid de două luni, şi ca vrea să se înapoieze, dar trebuie să fiu ajutat.

Orice ajutor mi-este bun, îndepărtaţi o umbră, un nor, poate să fie ascunsă acolo împotriva voinţei, căci ea vrea să se-ntoarcă.

Ajută-mă cu cit de puţin, cu cit nu cer nici cerşetorii, ca să pot s-o redau soarelui pe draga mea, decît lumina mai frumoasă.

S[I]NT CEL CE IUBEŞTE P [A]M[I]NTUL

Cit mi-e de ruşine că plîng,
cit mi-e de ruşine, cit mi-e de
ruşine de ploaia ce mă-neacă
în mine.

Cernit de gratii de plins ce
pot face cu jalea ce mă
clatină încolo, încoace.

Nu pot trece prin lacrimi ca
un înotător.
Sint cel ce se dă la fund
necerînd ajutor.

Sint cel ce iubeşte pămintul
aC'.lp2rit de ape,
sînt cel ce se leagănă la fund
cu tine în braţe, aproape.

TOT CE NU AM F[A] CUT

Tot ce nu am făcut cînd mai erai putea să fie o stea, şi este un scai ;

E o lumină răutăcioasă
şi orbitoare, care-mi topeşte carnea prin care scheletul transpare.

E o lumină fără de tine J?i fără de mine, o lună strălucitoare de ruine.

Fiind dintre scumpe cea mai scumpă, eşti noaptea aurului devenit umbră.

TOATE LUCRURILE

Toate lucrurile rămase de 1a iubita ce-acum, aici, nu e aşteaptă tremurînd să fie scoase din scrin, din dulap, de pe cuie.

Locul lor este
acelaşi, de altădată, dar
fiecare ştie o poveste ce nu
poate fi nici murmurată.

Cămaşa ei păstrează
parfumul trupului şi
aşteaptă, .pantoful puţin
scîlciat e gata să suie o
treaptă.

Brăţările de palid metal ce-
au cunoscut blînda ei mînă
aşteaptă doar un semnal să
plece la dusa stăpînă.

Nimeni, nimic nu o poate
uita, văzduhul încearcă
paşii celei plecate la mine
din nou să-i întoarcă.

ŞI VIAŢA

Şi viaţa care merge înainte
şi fără tine, şi fără tine, şi fără tine,
triumfătoarea viaţă pe ruine,

pe oase şi pe părul tău de lună, şi pe ceea ce a fost şi pe ce nu e, pe ceea ce coboară, pe ce suie,

pe ceea ce nici nu ştim dacă e, pe ceea ce nici nu ştim dacă a fost, şi cu ce rost, şi cu ce rost, şi cu ce rost

pe ceea ce ai vrea să-ntorci şi nu se poate, pe ceea ce-i aproape şi departe, pe ceea ce desparte.

!ŢI AMINTEŞTI

Iţi aminteşti de banul azvîrlit de tine în fîntîna cunoscută din Roma ? „Dacă-l arunci în ea, te vei întoarce ..."

Tu ai surîs şi-apoi l-ai aruncat, parcă spunînd : „Crezi că doar oamenii mint cînd doresc ceva ?"

Şi banul şi acum te mai aşteaptă. ..

CIND

Cînd o să mă zăreşti stînd lingă tine, să-mi dai o sărutare, chiar de-ar fi mai rece decît marmora, să mă întrebi : „De ce-ai întîrziat ?"

O să-ţi răspund lipindu-mă de tine : „Pentru că nu moartea-i cea care m-a smuls, ci viaţa, şi am venit eu însumi, netrimis de nimeni, nemaiaşteptînd sorocul să m-aiungă, ci-ncercînd să mă desprind de soare, însă nu fără a-i răpi căldura ce-ar putea să-ţi înflorească zîmbetul pierit."

Atunci mi-ai spune, poate :
„Bun Yenit ... "

SINT DANIEu

Sînt Daniel cel aruncat în groapa cu lei.
Voci tainice-mi şuieră : „Ei, acum să te

vedem, ei pe tine sau tu pe ei".

Fiorii mă străbat. Cînd or să vină ?
Şi mă tot uit în jur ca să zăresc
o umbră să mă sfîrtece, un leu cu colţi de flăcări, o jivină.

E groapa singură, cu buzele senine nu se aude-un pas afară

Şi toate fiarele se plimbă-n mine.

CINTARU^

Acesta e plumbul, aceasta e ma.rea, acesta-i cîntarul şi-acesta porumbul.

Poţi să le iei pe toate
şi poţi să le cîntăreşti
cu indiferenţa unei poveşti străvechi.

Nu mai străbaţi nici un timp,
nici un an nu te-apasă,
nu mai eşti aleasă, nu mai intri în nici un joc.

Mina nu-ţi mai tremură,
spinarea ţi s-a îndreptat,
ceea ce a fost un oftat e un nor ce se-nalţă.

Eşti contemporană cu străvechii parţi, ai zîmbetul din ultima clipă pe care, necîntărit, îl împarţi.

RAPIREA

Cu brazii treceai pe lingă moarte,
luîndu-i parfumul,
casa noastră porni să se-aplece,
desfrunzindu-şi ţiglele pe alei.

Frunzele pluteau picături albastre
în ochiul tău devenit o mare
fumurie, eu însumi plecasem din
mine trecînd pe sub o clătinătoare
poartă.

„Acum, fie ce-o fi ! îmi spuneam şi
aplecat mergeam înainte, dar încă
aducîndu-mi aminte priveam în sus
să te zăresc şi nu te mai zăream la
geam.

HAINA

Haina deznădăjduită, aruncată la întîmplare, aşa cum stă pe un scaun, e un cîine chircit care moare.

Din trupul meu care a fost nici o urmă nu a mai păstrat, muiată de umbră este vestmîntul unui înecat.

Toate lucrurile spun :
„Ce singură este această haină !"
Haina care a fost cindva haina mea
îmbracă oribila taină.

Netezeşte-o cu degetele tale
tu care m-ai mîngîiat de-atîtea ori
şi ia-mă de braţ şi ia-o
la inYizibilii tăi croitori,

unde şi eu o să viu
cu trupul meu străveziu plin de coaste, să-mi ţeşi un vestmînt mai uşor din a razelor tale oaste.

Inapoiază-te chiar numai pentru o zi, de sărbători, cînd toată lumea se duce acasă. cînd masa e un iaz foşnind de lumini, cînd paharele sînt păsări cîntătoare.

Suflînd în palma ta încremeniţă, să ţi-o încălzesc cu sărutări, lumini de lebede să-şi ia zborul din singuraticele mele luminări.

ÎNTÎLNIRE

Unde leii de piatră încep să
vorbească, unde pleoapa fîntînilor
refuză cătuşa pietrei, unde surîsul
îndepărtează în fiecare seară masca de
fier de pe obrazu^ însinguratului,
unde bijuteriile cele mai căutate sînt
inelele din fire de iarbă cu o nestemată
din triluri de privighetoare, acolo eşti
totdeauna alături de mine, iubita mea
cu nume de floare.

Şi sîntem cu toţii.

RÎNDUL

Iţi venise rîndul după cele trei bătrîne
duse, dintre care celei mai tinere
i se adîncise părul de rîu pe o pernă.

Şi nu ştiai.

Tu erai tînără.
Insă luna se prefăcuse în roată de
adîncă fîntînă.

Şi nu ştiai.

Spuneai : - Să mergem b munte, acolo sorb aer şi iese un abur de stele.
Te aşteptau cele trei.

Şi nu ştiai.

Spusesem : - Dar n-am sărutat copiii.
Şi mi-ai răspuns : - Doar nu plecăm pe vecie.

Şi nu ştiai.

Şi ne-am înapoiat. Eu în urma ta, şi tu întinsă, plutind înaintea mea.

Şi nu ştiai.

GREUL PAMINTULU!

Ce încruntat e pămîntul şi cît de nepriceput.
Nu ştie să ia în braţe, nu ştie să păstreze ce a primit.

Ii scapi printre degete şi nici nu-şi dă seama că eşti cu mult mai înţeleaptă şi decît el mai vicleană.

Te-ai ascuns in el, ca să răsari din braţele-i negre mai albă.
Să te reverşi într-o ploaie de plete de

raze, cum n-are el iarbă.

Să-l faci să gîndească puţin cu circumvoluţiile sale de munţi şi de văi şi să vorbească, spunînd infrînt : - Intoarce-te la ai tăi.

VESTMINTUL

Sînt cel care-ţi invidiază pămîntul sub care stai, căci ţi l-ai aşternut pe tine furîndu-mi-l, călcînd în vîrful degetelor (precum umblai cînd îmi păzeai de larmă somnul) ;
tu nu mi-ai dat răgaz nici să-ntorc capul şi mi-ai furat pămîntul sub care trebuia eu să m-aştern. Nu ţi se potriveşte, în zadar. E prea mult şi prea greu şi, totuşi, l-ai îmbrăcat. .

Şi nici n-ai mai întors capul să te priveşti în oglindă.

UŞA

Imi străbaţi toate drwnurile,
mi te-ntinzi pală-n bărcile cearcănelor,
te ghemuieşti în inimă,
o faci să tresară în zori cu bătaia celor dintîi clopote,

la masă cind privesc spre pustiul scaun visiniu, spre seară cind devin nisip şi scînceşte în mine un ciine gata să se prefacă in lacrimă.

Eşti în mine ca un fîlfîit necontenit de aripi.
Nu pleci niciodată, te întregeşti de pretutindeni din ochiul fintînilor în care ne-am oglindit, dinspre marea pe care o iubeşti, din munţii pe care ţi-am sărutat fruntea rece, din cuvintele înţelese numai de noi, din unghiurile casei unde lumina-şi mişcă păianjenii, din ochii crengilor privite ultima oară, dinspre străzile unde-ţi aud paşii, tocurile grăbite să ajungă acasă.
Pe toate drumurile vii,
pe cele de pămînt, şi de văzduh, şi de apă.
Eşti în mine şi-n afară de mine.

Dar nu poţi să deschizi uşa.

ALIMENTE

Poate ar fi fost mai bine - am
spus - de-am fi putut vedea
Parisul nu azi, cam la cincizeci
de ani, ci la vreo două2eci, de
aur,

cînd anii-s clopote rebele
trezind văzduhurile toate
i;;i fete de abanos sau albe
îţi rid, dar nu cu pietate.

Şi-apoi, fiindcă te-am simţit că-ţi
duci o mînă tremurîndă la ochi,
ca spre-a îndepărta un fir de
praf, un bob de soare,

/ am
început să povestesc de zilele, şi
acelea rare, cînd în al doilea
război mîncam din hoituri mari
de cal

şi-am terminat (nu ştiu de ce)
spunînd : - Somonul de aseară nu
mi-a priit, cu toate că părea
petala unei roze.

Tu ţi-ai acoperit cu pumnul acelaşi ochi,
să nu ţi-l văd.
- Era (ai spus) prea proaspăt, poate.

Şi-a\·eai în pumni ciorchini de lacrimi .

CEL MAI NEFERICIT

Cel mai nefericit dintre nefericiţi este cel care nu mai are nimic să pi&rdă, cel căruia totul i-a ars şi care, el singur, nu poate să ardă.

Şi, totuşi, arde pe dinlăuntru fără să piară şi flăcările sînt nevăzute şi veşnice cu gheare de fiară.

Ar vrea să se stingă şi nu poate şi apa lui este de foc şi umblă ţinîndu-şi fruntea în palme din loc în loc, fără de loc.

Cit îl cunosc pe cel care nu poate să se stingă şi umblă mereu şi adoarme pe un rug, crezînd că o să devină altul şi se scoală şi spune : sînt tot eu, sînt tot eu.

Marea avea surisul albastru, tu erai în pantaloni albi, erai o fată, o fetiţă cu pantaloni de zăpadă de Alpi.

Erai minunea ce-o aşteptasem de cînd eram mic : o fetiţă mai mare şi aş fi vrut să rămîi neschimbată mereu în Mangalia noastră de alge şi soare.

Dar ai alergat spre mine şi am alergat să te întîmpin - şi marea deodată n-a mai stat liniştită, s-a tulburat şi vremea porni, mîniată.

Şi ne-a învăluit an după an, făcîndu-ne să credem că sînt doar zile şi după douăzeci de ani
ne spuse : acestea sînt cele douăzeci de file.

Şi n-am avut timp, şi n-ai avut să întrebi nici cel puţin : care ?
Retrăgîndu-se, marea cu tine în braţe citea ce nu mai puteam vedea eu din

depărtare.

ADORMI

Douăzeci de ani ce pot să fie ? douăzeci de ani, douăzeci de ani, douăzeci de ani trecuţi pe hirtie nu pot să fie decit douăze^i de ani.

Douăzeci de ani în care-au mur:t atiţia oameni în atîtea lupte, ce înseamnă douăzeci de ani în şirul mizeriilor neîntrerupte ?

Au trecut ? Ei şi ? spun cei mai tineri - vln alţii, şi noi cei ce n-am fost atunci, avem nenumăraţi ani înainte, şi aceşti ani, încă neînceputi,
sînt anii în care curge un sînge fierbinte.

Tu care-ai trăit cu ea douăzeci de ani fă socoteala şi adună
şi uită-i, de vrei să trăieşti mai departe, şi-adormi pe o rece piatră de lună.

OCHIUL TAU

Norul aceşta l-am privit împreună sau era poate altul sau altul.

De mi-ai fi lăsat măcar un ochi, al tău, să privim împreună înaltul

Un ochi al tău, ca să privească din cînd în cînd, pe ascuns, spre buzele mele de var ce nu mai pot să spună decit un cuvînt : de-ajuns.

Să fie cu mine un ochi al tău, doar un ochi care-n negrele nopţi treze
spre ochiul meu să privească mereu şi ca pe-un bolnav să-l vegheze.

Un ochi care prin umbrele genelor lui să-mi mîngîie, din cînd în cînd, faţa şi care să-mi spună : lasă, adormi, se va ivi şi dimineaţa.

TE RIDIC !N BRAŢE

Te ridic în braţe precum
te ridicam cînd riul
voia să ne-mpiedice-n drum.

Oh, cit de uşoară eşti şi cit eşti de grea, nepăsătoare de ţărfnă şi plină de soare, iubită a mea.

Te ţin în văzduh cu braţele-aceste

ale mele slabe şi-atît de greoaie
ce vor să te-nalţe la stele.

Mina ta dreaptă, un pic obosită,
e o stea cu cinci raze
pe inima mea ce încă palpită.

MUTILATU^

Tăindu-mi cu respiraţia ta stinsă viaţa, moartea m-a lăsat fără cuvînt.
Ceea ce spun, spun ca muţii prin semne bănuite de vînt.

eaii mei au rămas fără capete, izvoarele mele fără de rădăcini.
Găleţile mele ochiane sînt cu lacrimi de care ochii mei sînt plini.

Aştept să treacă fiece zf
ca să m-apropiu cu o zi de tine, umbra ţi se-aseamănă şi o caut în pădurile nesenine.

<:::e mă silesc să fac
e munca unui ciung care încearcă să-mpingă printre colţi de stîncă, el singur, fără soţ, o frîntă barcă.

PE STREAŞINA

Umblu pe streaşina casei unde am locuit cu tine nu mult după ce se născuse soarele nostru cîrlionţat (tu ştii prea bine unde am locuit înainte de izbucnirea luminii în viaţa noastră :
în acea pivniţă cu răsuflet de mucegai
şi cu viaţă trăită pe cartele, viaţă pe puncte, vai.)

Dau ocol ochilor orbi ai fostei noastre odăi, privesc
în
sus la cerul de piatră înalt, mă uit cu spaimă-n jos la cenuşiile văi de asfalt.
Şi nu sînt decît atîţia metri şi, totuşi, sint abisuri
şi \'ăi
. Vai mie.

Şi totuşi, de pe această streaşină, pe care mă clatin, s-a aruncat flacără albă fără de teamă Ursei. Scîntei ne-au ţîşnit din inimă, căci îl iubeam,
şi
lacrimi se-aninară de urechile noastre cercei.
Am zburat pînă-n fundul văii.
,.Ei ?" m-au întrebat ochii tăi, cînd m-am

înapoiat. „Trăieşte !" am răspuns, „domnul fie lăudat" (Ursei n11 ^ăţise nimic, şi un domn îl mîngîia înduioşat).

Şi-acum umblu singur pe-aceeaşi streaşină. astăzi pustie.

(Ursei a dispărut de-a binelea, după dţi·;a ani. asta se ştie.) Umblu fără îngrijorarea oohilor tăi deasupra străzii-văi, legat de o rază de amintire subţire. Ah. de m-ar tăia în mii şi mii de fire.
Dar strada e jos : „să mă arunc, să nu mă arunc ?" Stau în faţa ferestrei unde dormea cîrlionţatul nostru prunc, sta;1 singur. pe streaşină, în picioare. Şi-mi şoptesc : „să mă arunc, să nu mă arunc ?" „O clipă, mai aşteaptă o clipă, poate apare ea, blinda mea floare, poate tot apare.„"

ACUMA

Acuma, cînd sînt fără tine, singur,
pustiu, cutreieră-mi această
neagră sahară.
Solara ta umbră stîrneaşcă-mi
nisipul, sau făgăduiască-mi o
ploaie ^e-l va preface-n pămînt.

Nu mă lăsa negurii ce mă sugrumă.
Să nu mă prefac în noapte eu
însumi cu mîinile mele, stîrneşte
furtuna cu braţe de ape. să mă
trezească sau să mă îngroape.

ACELA SlJNT

Acela sunt ce pierde totul, sunt çîinele
care-şi întinde spre rîul de răcoare
botul şi-l simte că se-aprinde.

A.M AVUT

Am avut o viaţă de care mi-amintesc, ea nu mai ştie nimic de mine, amintirile sint nişte urzeli din fire de \'Înt. lumina lor abia se mai ţine.

Au fost ciţiva oameni, cîteva pahare, copiii care nici nu ştiu cind au crescut, citeva geamuri rostogolite din mare şi buzele tale de soare, azi mut.

Am cîteva cutiuţe cu cîţiva dinţi de lapte ai copiilor noştri care mîine vor fi părinţi şi citeva mărti!;oarc. ale tale, de lemn şi nesomnul arzător semn.

Trăiesc nedeosebind
sinii trandafirilor de sinii iernii .sticlind, privirile mele sînt tot mai urîte, obosite de atîtea litere lichide cite şi cite.

NEINFRINTA

Stai singură-n mormîntul mic pe chip cu o mare nepăsare de moartea ce culege veşnic, de viaţa-n veci risipitoare

Doar firele de iarbă cînd vibrînd ies din zăpezi, şi vîntul s-abatc dinspre mare oftînd, în luntre îţi preschimbi mormîntul.

IN LUNA

Un plop în lună departe unde bate vîntul neliniştilor şi speranţelor mele. Plopul în lună ,sub vintul ce-mi şuieră prin inima spartă. Acolo te caut unde poţi fi : pretutindeni. Eşti dincolo de frunzele zbătîndu-se în tahicardia lor verde ?
Eşti dincolo de lună unde se aud foşnind miresmele acestei primăveri neajunse la tine ?
Cum mi-ai răspunde de-ai fi în stare ?„.
„Fii tare ! "
Căci tu esti însă cu glasul dincolo de lună. Luna de forma buzelor tale, „Plopul
de forma neliniştilor
şi speranţelor mele„.

FRUMUSEŢEA

Viermii lunecau fîşîind prin hîrtii spunîndu-mi : - O să mai fie.„ Nu ştiam ce, poate că viaţa, poate că nici chiar ce viaţa nu ştie.

Le spuneam : - Lăsaţi-mă doar atît cit să pot vedea printre voi pe cea fără de care totul e urit, un surd copac fără foi.

- Las-o, s-a dus, îmi şopteau ei foşnind, noi iţi sîntem astăzi cununa, - dar eu nu te vedeam decît pe tine în adîncul lor labirint, auzeam doar părul tău harfă chemînd luna.

ATITEA LUMI

Stai lîngă mine, să privim copiii... Cresc, au crescut, cresc.
Mie mi-a mai scăzut umbra ; ţie - de tot. Dar umbra nu e dedt măsura a ceea ce făcut e să migreze.
Tu eşti fără de umbră, statornicie vie.

Cit de cumplit e să te simt lîngă, în mine, fără să te văd. Lipeşte-ţi fruntea de sprîncenele de fruntea mea, aşa precum făceam cînd ne jucam de-a bufniţa şi cînd şi tu şi eu aveam deodată patru ochi.
La fel e şi acum. Ţi-ai înclinat doar pleoapele, iar eu am patru ochi şi văd şi pentru tine.

Pietrele ude, nimic nu-i condamnat definitiv. Alăturea de tine o să-nfrunzesc fără de umbră şi dîndu-ne-mpreună peste cap vom mai trăi atîtea lumi ;

vei spune tot ce nu ai mai putut să spui cînd umbrele surpau din tine, paletele o să se-nroureze catifelîndu-se în mina ta cozi de păuni în zorii zilei.

Stai lingă mine, să privim copiii.

GELOZIE

Cînd am intrat în noaptea aceea in mare, în noaptea ce aluneca spre zori... doi ani sînt doar din noaptea grea de stele, cînd mersul tău nisipu-l săruta.

Căci nu mergeai ; zburai ţinîndu-mă de mină şi marea ne-a învestmîntat pe amîndoi şi ne-a săltat stînd nemişcaţi pe valuri, cu frunţile spre cer alăturate.

Iţi legănau lichide braţe trupul, strîngîndu-te, vrînd forma să ţi-o fure, şi mult mai multe sărutări îţi da amara mare, decît mie.

Atunci, te-am strîns în braţe. Tremurai. Scrîşneam. De frig ? Am spus : - Ieşim

! Da, hai...

FEBRA

Copilul are febră, vino ...
Apasă-ţi gura ta rotundă pe fruntea-i şi şopteşte-mi : - Lasă, va trece pînă-n zori, fii sigur.

Sînt singur, buzele-mi subţiri au dispărut, mi-i aspră barba, şi chipul mi-i săpat de ripe, şi sărutarea mea urzică.

Pe mine nu m-ar recunoaşte, deşi sint viu, cu faţa-mi stîncă. Cu macul gurii tale soarbe-i tu febra, floarea mea adîncă ...

[1]NAINTE

Ceea ce trecea -nu ştiam că era viaţa.
Credeam că sînt frunzele, zilele, stoluri de păsări, pisica zilei de Joi pîndită de leopardul de Vineri, tocurile, febra scăzînd şi urcînd a bulevardelor, adunările, luările de cuvînt, oboseala, odihna, spiţele maşinilor, ale

soarelui, banul rostogolit al lunii, noaptea, ziua, noaptea.

Ceea ce trecea - nu ştiam că era viaţa.

Nu ştiam că erai tu cea care treceai printre atîtea mişcări ale monstrului şiroind de stele, printre atîtea biele mişcînd atîtea roţi, printre cîteva rulete de cranii rostogolind atîtea destine, atîta mişcare fără s-ascundă o singură muţă rîndunică străpunsă de-o clipă, o nemişcată clipă - însă aceea, fără de tine.

Şi apoi,
totul mergînd înainte, înainte, pletele vieţii ondulînd mai departe un miliard de fire de soare crescînd în locul firului devenit umbră.

CUŢITE

Cuvinte roase ca buzele
leprosului... însă, încă, mă pot face
înţeles şuierînd - mîncind din vînt
pierzînd dinţi pontoane ale podului
memoriei virîndu-mi cuţitele
cîntecelor cintate de tine în inimă
o dată şi încă o dată, şi încă o dată.
Cită rezistenţă a zădărniciei...
Cine mă ţine ?
Voinţa ta, poate, învăluitoare şi
tare şi acum.„
Cu mult eşti mai puternică şi astăzi

decit această - zi-i - viaţă a mea ...
Cuţitul ce m-a străpuns de sus în jos mi-i acum şira spinării.
Trebuie - pot altfel ? să merg drept.
Am o ţinută, aproape corectă încă, prin strălucirea interioară a fierului.
Cuvintele roase se aprind de şiroindele tale rubine dureroase.

SA POVESTESC

Să povestesc amintiri despre tine„.
Nu eşti, nu te vei înapoia,
nu eşti plecată numai pentru o mie de ani, ci pentru ...

Să spun : era, a fost, cum nu spun despre brăţara ta din cutie care este„.
Şi să merg înainte, să-mi văd umbra întrecîndu-mă, să înaintez împovărat de soare
(unde să mă feresc de el ?), scăldîndu-mă în marea lui 1966, şi să fiu viu fără de.„
Sînt o pădure de amintiri. E totul numai zvon.

Am fo.st, am fost, am fost cu ...
Inghite-ţi limba şi tăcere.„
Fac amintirile din tine-acum ce vor.
M-acopere un val - şi sînt albastru-acum şi spun : acuma sint un val, şi altul mă

rostogolește zvîrlindu-mă pe-o plajă. Sînt o scoică. Arunc o piatră netedă pe-ntinsul mării. şi saltă piatra şi aud un rîs.
;\l tău. De-atunci. Rămas pe ţărm acolo.
,\veai pici oare de lumină zveltă.
Te văd în depărtare prin atîtea lumi de atunci, brăzdînd văzduhul de atunci. pădurile. şi străzile de-atunci, ce sint şi azi, şi nu sînt, fără tine.

Pădure de-amintiri.
De după fiecare arbore m-aşteaptă paşi lungi, rotundele ecouri, elanurile tinere ce nu mai pot ajunge pînă la mine. Şi nimeni, decit eu, ca să le ştie sonoritatea, frăgezimea, blîndeţea şi neputinţa de a mai zbura. Distanţe. De necuprins„.

Să pot surprinde amintirile, dindu-le carnea mea, o să încerc să mă tîrăsc spre tine, prin sîrmele ghimpate ale chinului...

IARBA

O geană de iarbă
între două pietre.
Eşti adormită numai, viaţa nu dispare.

Tălpile de piatră nu pot să strivească iarba care le va scăpa în totdeauna.

Un surîs pe faţa mea aplecată deasupra pietrelor clinteşte cîteva stele, clăteşte apele negre.

Nu poate să fie victorios Urîtul.
Inima mea e legată de a ta

nevăzută însă nicideet:m pierită, obosită un pic, plină de rouă.

Iarba salută o primăvară nouă cu degetele sale subţiri care sînt ale tale.

MEMORIA

Mi-e frig. Nu mai pot.
Amintirea de iarnă definitivă a crinil-0r, undeva, poate la munte, undeva unde n-o să mai fie de-acum înainte pentru mine nimic.

Însă a fost ?
Dar dacă nu ar fi fost, şi totul n-ar fi decît amăgire,
de unde naşte atîta durere ? Fără-ndoială, din bucuriile dispărute pe veci.
Au fost, şi acum sînt, însă numai - Osemintele lor, radi-0grafia crinil-0r,
parfumul lor înecăcios, razele perfid întoarse în atac la baionetă,
insuportabilul parfum al crinilor care nki ţie nu-ţi plăceau.
Ei mai trăiesc. Ai îngheţat. Ingheţ.

LA PINDA

Cîţiva, nu puţini, cred, iubita mea, că mă voi pulveriza, stelară cenuşă în ochii indiferenţi ai haosului.
Mă simt prefăcut în cioburi, într-adevăr, nu vreau nici să mi le număr, însă bubuitul verde al

mării este un semnal al absenţei tale, al prezenţei tale peste milioanele de pulpe triviale trase în ciorapi de şampanie.

Sînt prăbuşit, dar nu încă mort - antenă orizontală a Universului.

Destinul nu va scăpa nepedepsit de mine.

Sînt la pămînt, însă la pindă.

Şira spinării, ştii prea bine - mi-a fost lovită nu o dată, dar sîngele amnarului este scînteia.

Sînt prefăcut în cioburi, dar nu ghebos.

N-am zbîrcituri pe suflet.

Voi mai aprinde, şi nu o dată, murdara faţă a întunericului, să se ruşineze.

Ochii mei sin t păsări ce se rotesc şi în somn neavind decît un rost : să descopere şi altceva decît ceea ce se vede : frunzişuri de ape, zmeură în apusuri, azur în oc)l.ii închişi ai pămîntului. Nu te voi lăsa niciodată singură.

Un arc mi-e spinarea, stau la pîndă.
Aşteaptă-mă.

SEMPER

I

Mare, ce greu te pot vedea, eu, care te iubesc atîta.
dacă nu mai este Ea lîngă mine, tu eşti cumplita, urita.

Tu tragi linii de spume şi-mi spui : e o socoteală ,pe care o fac în eternitate şi nu iese cu nici o greşeală.

Nu lipseşte, spui, nimeni, e doar o ciudată părere, cifrele mele-s aceleaşi la adunări şi scădere.

Adună-te cu alţi oameni şi dacă nu poţi, adună-te cu nisipul, şi eu, din cîteva linii, ti refac dragostei chipul.

ARM,\ SECHETA

Şi toată viaţa cum.„ deodată, devenind un ghemotoc, puf de hîrtie cu literele invizibile, suflate, o păpădie de nori risipită de vînt.
„Sprijină-te pe umerii lui, şi ai lui, şi ai lui!' O să

încerc. .

Unde sînt prietenii ? Preumblă-te prin oraş, s-ar putea să-i întîlneşti şi să-ţi spună o vorbă bună. Oamenii nu sînt răi, au însă grijile şi fericirile lor. ele trebuiesc consumate la focul vetrei sau la răcoarea izvoarelor interioare.

Maşinile sînt din ce în ce mai multe, oamenii ies spre sfîrşitul săptămînii din oraş, unii te şi salută, dar măresc viteza. Ce mai vrei, la urma urmelor ?

Ţi-ai trăit viaţa. Unii s-au prefăcut în talere de pămînt la douăzeci de ani.

Ai fi sperat vreodată să trăieşti atîţia ani ? Ei, vezi...

Şi, afară de asta, te-a lovit vreutl om ?

Nu. O armă secretă. Tăişul ascuţit de vînt neauzit.

Nu fii laş - umblă - respiră, fereşte-te de lacrimi - preferă opalele. Ai putea fi un bijutier bun de lacrimi. Fă din durere artă. Transformă sufletul într-un saltimbanc emoţionant. Uitarea. „Trebuie să uiţi". Şi asta [in]i-o spun fiinţe destul de apropiate„. Şi eu mă gîndesc tot înapoi.

Mă loveam de un colţ de masă - îţi spuneam ţie, iubito, cu toate că nici nu mă durea prea rău.

Dar rămăsese un scîncet, o lacrimă a copilăriei în mine, aveam nevoie de o mîngîiere.

Scriam,

îţi arătam aceşti viermi muzicali - opera mea :

- Ei, ce părere ai ? Merg ?

Răspundeai : - Dacă merg ? Sînt superbi, grumaji de cai sălbatici.

Credeai în mine, în mizeria acestui fel de a ne amăgi.
Artă. Sufeream pentru artă, pentru oameni ţi-ai dăruit sîngele, şi nu o dată.
Ne-am înşelat. Mîinile tale puse pe piept au fost primul semnal.
Toţi vroiau să se salveze - căci ele nu mai unduiau : erau o spadă. Tăiau. Categorice.

Din nemişcarea ta năşteau trădătorii.
„Şi te vor trăda mai în tîi cei care-ţi stau aproape." Graniţa între viaţă şi moarte. Cine alege Moartea ? Numai sinucigaşii.
Sînt atît de puţini, împărţiţi şi ei intre săraci cu duhul şi cei meniţi cămăşii de forţă.
Aşa cel puţin spun vracii într-ale sufletului.

Aşadar, orice ar fi, trebuie să aleg viaţa. Golit de tine, să a'eg viaţa. Ceva în care cîteva ore eşti treaz, apoi ca şi mort, pe urmă din nou treaz, virstat de săptămini, luni, ani.
Viaţa ... un fel de zebră de vint care face copii şi-apoi ii mănincă, lăsînd să-i numeri liniile mai departe.
Viaţa ... Mănincă şi tu - îmi şopteşte ea - desigur multă verdeaţă ; e inspiratoare, are nervuri de harfe - dar nu uita proteinele.
Şi cînt-o puternic, biet orb, pe dusa iubită, lumina ochilor smulsă.

GREUTAŢI

Am ajuns cel mai sărac, nu am fost în stare să-ţi aleg o filă de piatră, o lespede, e atît de greu, e atîta de grea, cum s-o găsesc în aşa fel incit să fie mai puţin apăsătoare.

Copiii îmi spun, însă. că dacă e mai uşoară, poate fi luată de vînt, măcinată de morile ploilor, sfîşiată de ghearele cîtorva viscole.
Cum să pot cumpăra
o filă de piatră şi cum s-o aştern pe sinii tăi mici şi să-mi spun : asta e ultima fila cea care, poate, nici nu mai doare.
Stă scris pe ea sfîrşit.

Voi face din oasele mele o roca, c împletitură subţire de fluiere de soare să te îmbrăţişez, cîntîndu-ţi.

SUCCESIUNI

Devenisem drum, drum de pămînt, totul era să scap de sub tălpile trecătorilor să mă strecor pe sub ei, să scap de sub apăsarea fiecărui pas să-mi

găsesc liniştea mea de pămînt.

Căderea frunzelor, cînd era încă soare, mă mîngîia.
Castanele lunecînd din crengile candelabre făceau să-mi dnte pielea de pămînt.
Nucile ce se desprindeau din mătăsoasele culcuşuri verzi erau creieri mărunţi de filozofi cinstiţi.
Mai învăţam ceva, neobligat, şi nici un fel de condică de prezenţă.
Dormeam cînd vream şi nu dormeam cînd vream.
Eram în aşteptare.
Trecuseră mai multe milioane de ani şi zeci de milioane de tălpi trecînd mă apăsară.
Am aşteptat încă vreo cîteva sute de milioane de ani să-ţi simt lungile tălpi subţiri călcîndu-mă.

Fără de rost.

Tălpile tale mingîiau văzduhul.

VEVERIŢA

Umblam prin pădurea prin care soarele-şi trimitea sulurile de tămiie tăiate din cînd în cînd de cădelniţele veveriţelor. Eram mic printre brazii-catedrale care mă făceau şi mai mic, mă gîndeam de atunci la bătrîneţe, la ceea ce se isprăveşte, făceam în gînd lire line din unele nuiele ce mîngîiau norii, încercam să zbor să le ating, să scoată un sunet albastru sau argintiu (nu reuşeam <lecit

uneori, în vis, cînd pluteam urmărit de iazme, întîlnite apoi .Şi în viaţă -
însă atunci, apăsînd pe o simplă pedală de aer, scăpam de ele, zburînd mai sus). Aş fi dorit să rid, dar nu singur, să-mi pot înclina capul pe umărul cuiva, să pot să întreb, să fiu întrebat şi, alteori, să fiu lăsat în pace, să înţeleg brazii ce plîng cu lacrimi tulburi, să-mi împletesc şnurul lacrimilor mele cu al lor.

Eram într-o tunică de licean care mă strîngea, şi numărul pe braţ era vizeta puşcăriaşului. Însă de pe atunci te presimţeam, flacără bălaie, ce-aveai să apari atît de tîrziu.
Pasăre-aş fi vrut să fiu
(mai ales cînd se-auzea fluieratul trenului, car€ nu mă lua niciodată) şi eram de-abia un om mic, un băiat, ascultînd rostogolindu-se din bărbile izvorului silabe de cristal, c:e şi înc:epuseră să-mi facă socoteala vieţii.
Cit invidiam melcii lăsind în urma lor o diră de platină, parfumul cărnos al ciupercilor,
şi, mai ales, pămintul care-şi aşterne cum vrea, şi doarme fără bromurile pe care de pe atunci le luam.

O, Doamne ! ...
Şi se insera, şi ecou-şi făcea orgă din arbori şi repeta :
O, Doamne !
Fără zgomote, noaptea cosea pădurea. Ridicam ochii.
O veveriţă zvicnise neauzită pe cer şi rămăsese acolo cu pilpîitoarea ei coadă de stele.
Îmbrăţişam un copac, sigur că sint şi copaci femei.
Îmi lipeam faţa rece de pielea lui încă fierbinte. Şi mă visam cu tine pe umăr, veveriţă bălaie,

colindind lumea ...

Din

HANIBAL*

* Am păstrat ortor;rafin volumului Hanibal, apărut la Edi· tura Cartea Românească în <inul HJ73 (n.a.).

RAUL PE OBRAZ

RAUL PE OBRAZ

Pe străzi sunt eu cu faţa
spartă de-un râu al cărui
nume nu e întipărit pe nici o
hartă şi care din pustiuri suie
şi-aşteaptă clipa neştiută -
când pe pământ or să
mă'ntindă, iar apa lui pe faţa
mută va fi o nedă oglindă.

MANA SPARTA

Nu sunteţi înţelepte, degete, nu
ştiţi să vă uniţi, să fiţi un cuib
care păstrează foi, păsări şi
cântări ascunse

Chiar strânse tare, încă mai
lăsaţi silabe de lumină intre voi,
prin care se strecoară
\iparii fulgerătoarei mele vieţi

Aţi adunat făina nopţii
nţi frământat-o, şi din norii ei
aţi rotunjit pe cer o pâine mare
ce-alunecă şi cade
la peştii orbi din Mare.

Cât va mai arde inima te voi păstra
în mine iar eu lîngă tine şi'n iarbă şi
mult deasupra norilor.

Însă mi-e teamă să nu fii şi'n acest
ultim fluture ce-şi lasă polenul
lunatec sărutându-mi obrazul sau pe
o creastă de munte unde nu pot
ajunge din pricina cristalelor
orbitoarei zăpezi,

care-ar putea să fie lacrimile tale
îngheţate de spaima că le-aşi putea
zări.

RUGACIUNEA LINGURII

Dă forţă mâinii să nu mă reverse, să
fiu un lac tăcut pe-a cărui faţă cresc
sori şi lune fumegând.
Nu mă toci, îngăduie-mi să fiu mereu
adâncă şi'nţeleaptă precum
văzduhul unui suflet drept, iar
malurile mele să rămână de-a
pururi blânde gurii care tremură şi
celei înfricate şi flămânde
Şi să fiu plină totdeauna pentru acei
cari, oglindindu-se în mine, şi-
ascultă inimile obosite şi"ncet mă
sorb gândindu-se la viată.

Să-mi fulgere în timpul zilei o
rândunică de senin întinsul, iar
noaptea, în adâncul meu să-şi
clatine, sporindu-şi grâul de lumină,
stelele. Dă forţă mâinii celui care
tremură şi care, încercând să mă
ridice, mă"mprăştie şi fără să-şi
dea seama, mă umple-ochi cu
lacrimile lui şi-apoi le soarbe dus
pe gânduri.

DA ŞI NU

Cred în tot ceea ce-i legat de tine şi-atâtea sunt, doar orbii nu văd, eşti pe cea mai apropiată stea ; ce firesc ar fi de.. . ai apărea

Nu cred în adevărul omului trăind chiar şi un secol, şi-apoi dispărând. Absurdu-I văd, însă nu cred în el. Nu tot ce nu se vede e fantasmă

Durerea spiritului e mult mai adâncă decât a trupului. Cred în puterea a ceea ce să sboare-a învăţat.
Nu cred în resemnare şi'n pustiu

Nu cred în nedreptate, nici măcar în vânturile sorţii care'mpart arzânde roţi de spini celor mai mulţi şi câtorva - roţi de maşini solare

Sunt vasul de pământ ; cel ce păstrează sărutul amintirilor ; am toarte pe care le susţine braţul tău mult mai puternic azi decât odată

Nu cred în rânjetul ticăloşiei in cei ce-apasă nu numai pământul, ci şi pe fraţii lor, nu pot să cred, cum nu pot crede în taftaua mlaştinei

Nu cred în cei ce vor să uite, şi cât mai repede, pe cei plecaţi din viaţă, fiindcă ei sunt cei care astfel vor să dea pradă Morţii Spiritul

Nu cred în corbul care vrea cu foşnetele beznei s-acopere văpaia şi croncăne : „Urmaţi-mă, cu sunt orga luminii". Cred în licurici

Cred în văzduhul tău, azi fără lanţuri, în frumuseţea ta cred.
Cred în vestmântul gândurilor tale şi nu cred în uitare. Niciodată.

OCHl ¦NCIIIŞI

Voi n'aţi văzut precum eu am văzut ochi care se închid nu pentru somn ci pentru totdeauna, lopeţile a două lacrimi scăpate în definitivul lac fumuriu.
Atunci mi-am dat seama că nu mai e vorba nici de America, nici de Vechiul Continent nici de Asia ci de omul Clcela care închide ochii scăpând lopeţ.ile pentru totdeauna.

FI:.OAREA SOARELUI

Chip rotund, apleacă-ţi pleoapele peste umărul acesta. Am nevoie să mă oglindesc în ochii tăi grei de lacrimi aurii de fericire. N'o să stau prea mult, ci către Mare o să mă îndrept aproape singur şi târându-mi luntrea umbrei strâmtă, lângă mal mă voi opri. Aşteaptă.

Mai priveşte-mă încă o dată înclinată, încă amintindu-ţi şi în timp ce-o să mă'ntind în cuibul strâmtei mele umbre şi-o să-ncep să vâslesc din lungi lopeţi de noapte, tu întoarce-ţi capul strălucind de atâtea lacrimi fericite către soarele ce-o să apară.

MIRESME PIERDUTE

Miroase cum mirosea în pădurea pierdută

când aveam opt sau nouă ani poate şi când în mine se legănau câteva liane de gânduri şi câteva maimuţe pitice cu care semănam.

'A frunze umede miroase şi-a şopârle şi-a ovaţii de fulgere care aprindeau părul pisicii sălbatice şi-a ceea ce aştepţi : o săritură cu aripi în braţele cu subţiori adânci ale nopţii

Acob sunt scoici cu groase buze roze care-mi înghit tristeţile zâmbind
şi un cer care îmi leagănă sufletul de-argint
noaptea când îmi vorbeşti prin literele licuricilor

şi când urechile îmi sunt fierbinţi
şi când la tâmple o vână îmi bate miezul nopţii
şi când îţi iau mâna ^ care mi-o simţi
şi reintrăm, cu nări umflate ca goarnele,
respirând bătrâna pădure pierdută.

FIRESCUL NEFIRESC

Ceea ce a fost nu mai este şi ceea ce este nu va mai fi.
Atâtea mecanisme pământeşti şi celeste ca're nasc atâţia homunculi şi fii.
Toate tristeţile se sfâşie între ele şi norul le stinge amintirea cu vata şi amurgul meu naşte sângerii mărgele şi limba uitării le şterge - şi gata.

ABSENTA

Cazi-mi în braţe tăcută,
tu, cea plecată, care eşti numai a mea, ca'ntr'un hamac de tăcere o stea legănându-şi părul pierdută.

Trebuie să mă grăbesc să spun atâtea lucruri nespuse, trebuie în braţe să te adun, duso, şi-atâtea umbre răpuse.

Noaptea se întinde. Ceeace scriu scriu într'o ciudată lumină cu o creangă de fulger pe un cer pământiu un semn pe o planetă străină.

Cu cheia care-mi t[r]e[m]ură în mână, pe când erai puteam să deschid orişice uşă Acum uşa ta îmi spune : stai ! şi celelalte sunt de cenuşă.

Cât îmi place zăpada şi ce frică mi-este de ea aducându-mi aminte de fulgii de atunci şi de tine.

Ea mi se strecoară intre guler şi ceafă prelinsă în plete-argintii şi de fiecare dată îmi ia ceva care zboară în beznă şi în înălţime.

BIJUTERII

Inelul nostru e un cerc de apă care ne logodeşte
clătinfmdu-se uşor.
In el în fiecare seară scapă o lună nouă şi. un pui de
nor.

CULORI

Ţi-ascult culorile şi caut sub aripile lor să mă'ncălzesc.
Albastrul tău m'ajută să plutesc către izvoarele de argint ale unui flaut şerpuitor.

RADIOGRAFIA IERNII

Scheletul zăpezii pe câmpuri - şi eu mai departe pe gânduri printre atâtea schelete ale vieţilor iuţi şi încete

Plecă dintre noi iarăşi unul şi cască în zare tot tunul la fel ca atunci când erai stăpână a norilor cai şi peste lungi coaste de stele ...

Scheletele absenţei - ce grele atârnă cu cele ale iernii

Şi amara zăpadă a pernii ...

Când nu voi mai avea nimic de la tine nici un nasture orb, nici o cămaşă de lună zdrenţuită nici un flacon aburit în care a mai rămas o lacrimă suspendată când nu voi mai avea nici o oglindă nici o pupilă de apă în care să mă recunosc„.

Ce va fi atunci, nu ştiu ... Dar cum aş mai putea fi eu ? Voi fi un cărăbuş orb, mă voi lovi de câteva mobile de praf voi întreba în stânga şi în dreapta clacă mai este un drum şi unde duce - şi cum mă cheamă si ce au fost toate aceStea.

O să fiu atât de obosit încât n'o să mai pot dormi nici o secundă şi o să mă uit de jur împrejur şi n'o să văd nimic şi o să spun : „ei şi ?" şi o să mă strâng în braţe şi o să mă legăn ca pe un copil şi o să vreau să dorm într'o nesfârşită văgăună umedă şi o să fiu aproape sigur că numai aşa se va face lumină o draga, draga, draga mea, atunci fără de chip şi fără amintire„.

MEL\.MORFOZA

Ceapa cu foi moi de opal a îngheţat şi a scos o coadă verde şi a devenit un mic animal care din ochi nu mă mai pierde.

GEAMUL

Aici eram noi cei care ne duceam şi dincolo voi ce ne priveaţi prin geam cu duşmănie, fără ca să ştiţi că după noi veţi fi şi voi priviţi.

Dacă o să mai duc mult timp această viaţă e limpede că ea nu mă mai duce cu toate că de mine atâta se agaţă făcându-şi cruce.

DINTR'O P[A.]DURE

[D]intr'o pădure a ieşit sburând
un câine mic şi vesel cu o pată de aur şi de la început mi s'a uitat în ochi mărturisindu-mi : „Sunt".

Privindu-mă, parcă-mi pătrunse în ochi şi, ca să mă înveselească, la goană o luă prin frunzele căzute stârnind în urma lui cozi lungi de frunze

Şi n-avea nici o zgardă, [mei] un soi de grijă, numai veselie, şi goana lui era de aur risipit şi nu ştia că lumea e încă în război.

C^AŢEL/\NDRU^

Căţelandrul ucis îşi lăsase pielea pe şosea
şi acum sufletul lui sbura sus printre norii roz-albi ai acestui Decembrie nebun.

II vedeam cum, liberat, puţin nedumerit de noul său drum, şi puţin întristat de ceea ce lăsase în urmă, sufletul lui zburda pe pajiştile cereşti unde, Doamne, eu nu sunt încă.
Şi totul era frumos şi atâta de roz-alb, în afară de oribila floare roşie care-şi picura petalele din trupul căţelandrului întins pe şosea.

NIMIC NU SE PIERDE

Această cizmă a ta, fetiţo, are

un bot de şarpe şi căptuşeala ei e rubinie
Când va începe să se mişte o să auzi o muzică de flăcări şi de harpe Să nu te sperii. Totul e aşa cum trebuie să fie
Când talpa o să se tocească, şi se va toci, - o alta o să vie.

Nimeni nu mai are ce să-mi fure, nici măcar o rugă, nici măcar un cui, decât o brăţară din oasele mele pure ce se clatină'n mâna văzduhului

Acestui om îi e frică de tine şi de mine el
se ascunde când ne vede
el se piteşte noaptea în trestiile
stelelor şi-i vine să plîngă şi nu ştie de
ce.

MAI APROAPE

Vom putea fi mai aproape dacă nu ne
vom îndepărta de drumul acela suind
printre oamenii care nu râd totdeauna.
Răsuflările lor mişcă roţile stelelor
leagănă'n albii oraşele aleg din zăpezi
diamantele.
Au un fir nevăzut trecut prin urechile
acului stelei înalte.
Într noaptea asta vor coase haine
încăpătoare pentru aceia ce dârdâie
încă.

RENAŞTERE

Până la urmă fiecare rămâne singur după-Aceea care poate fi după iubire sau despărţirea pentru un timp sau pentru totdeauna
Totul este destinat despărţirii
Numai amăgirea fată pierdută ne dă târcoale legându-ne la ochi cu o batistă de violete curând destrămată

Cu cât eşti mai fericit şi mai mult timp cu atât trăznetul te pândeşte cu mai multă încordare ca să-ţi despice fruntea
Toate lucrurile au un rost sau niciunul Gândeşte-te sau, poate, mai bine, simte sau, şi mai bine, cine ştie, nu mai gândi deloc

Cel mai fericit lucru este să te urci pe o scară destul de înaltă, să intri în subţioara podului, să-i adulmeci fânul care nu minte niciodată, şi de acolo să sari în noapte cu o umbrelă, ca în vremea copilăriei, şi să simţi că eşti mic şi că n-ai vrea să mai devii niciodată mare şi umbrela să şiroaie până jos de stele şi când ai atins cu picioarele pământul să fii mic de tot şi să chemi mama să te ajute să te ridici. ..

CASTANA

Ochi al pădurilor grele alunecându-mi
în palmă, dă-mi împlinirea ta eliberată
din pleoapa vibrând de gene de fier şi
oglindirea rotundă a unui adânc asfinţit
fericit că se poate păstra cuprins de
amintirea luminilor sale

SUCCESIUNI

Floricicăi

Spuneam : nu sunt pentru ea hainele
acestea tainice, fularele de umbră,
ghetele de aur şi umbrele lor
Le cumpărasem pentru tine şi le poartă
ea şi i se potrivesc de parcă ai fi tu, iar
eu, privindu-le, mă clatin ca vinul tulbure
într-un pahar ţinut de o mână atât de
nesigură Mai ales acest pardesiu de
zăpadă abia începută nu-l înţeleg Insă
cuprinsă de el ea este un plop tânăr
eliberat înaintează spre ceva limpede îşi
scutură sunând pletele de râu şi-mi lasă
în palmele nepricepute câteva răcoroase
cuvinte neînţelese.

LEGAT

Legat sunt de-acest cânt de dimineaţă care-mi
sfâşie pacea toamnei cântec de inimă albastră

inimă tatuată
cântec stârnindu-mi unde m1c1 de spaimă
Storc lacrimi cărora le-ascund trupul tremurător în pumni
apoi le scutur bine şi'ncerc să le arunc cât mai departe
Zarurile sunt aruncate dar le mai văd cum tremură
privindu-mă cu ochi care au fost. Cuburi de apă cu priviri rotunde păsările vă ciugulesc vântul vă clinteşte.

Nu mă pot despărţi de ceea ce nimeni nu vrea să nască

şi de acest cântec pentru dimineaţa altora.

Pipăia cu oc[h]ii tot ce nu mai putea să vadă - şi mâinile nemaiputând să le mişte, genele deveniseră degete nespus de fine, care, încet rotindu-se, căutau să mai simtă faţa fugară a luminii Şi era în întuneric şi eu o priveam şi muream privind-o şi mă'necam în noapte, însă ea căuta cu genele mereu mai atente tot ce-i fugea, şi ochii îi rămaseră deschişi aş teptînd răsări tul.

CALENDAR

Nu a nins încă şi asta e bine şi asta e rău şi as[t]a e frumos pentru că nu s'au tras încă perdelele ţesute din acele stele nevăzute şi nu mai ştiu în ce timp trăiesc şi pentru că, nemaifiind timp, te regăsesc departe pe o stâncă de lumini potolite lângă nişte animale cu boturi de flori şi nu în Octombrie şi nici în !anuar şi nici lângă neguroasele fiare de mult intrate în calendarul fâşâind de frunzele mereu căzătoare, cumplite, cumplite.

[I]NCEPUT DE IARN[A]

G€'rul zbura pe fereastră în odaie aducându-mi mireasma de nuferi amari ai zăpezii
Atunci veneai să mă învălui cu plapuma privirilor te întindeai lângă mine şi prin lucarnele iernii deschise ascultam duşi pe gânduri cum geru-şi clintea uşor clopoţeii.

FAHA

Marea care mă cheamă cu o maramă cenuşie ^i cu o maramă verzuie Şi eu în văzduh, fără tine

Timpul care nu mai are nici o culoare, şi eu în văzduh, cu el, fără tine

Acum, leagănă-te, Mare, la ţărmul uitat, către meduza stelei care transpare în noapte

Nimic nu este schimbat în lumea cea mare şi mică
Marea se leagănă precum altădată Doar eu în văzduh, mereu fără tine. în aşteptare.

MIC SALT MORTAL

Era verde nisipul, galbenă Marea, nesfârşită speranţa, ascunsă îndoiala.
Un an are - spuneam - cam trei sute şaizeci şi câteva zile şi ziua de astăzi de-abia e'ncepută Oho şi oho - şi hai doar să râdem e-atât

de departe orizontul de-această
tâmplă prea tânără nealbită decât
de şapte sau opt fire de lună.
Spuneam : vor mai fi zăpezi
nesfârşite şi lămpi străvezii prin
care se văd lumini ca de ouă din
care-or să zboare sitarii-au rarilor.

Iepele mării nechezau înălţându-
se Soarele ne împrumuta pielea
fierbinte.
Ţeseam - cât de simplu şi cât de
frumos ! - di.n corzile vocilor lungi
fire de taină.

Şi se răsturnară de-odată şi Marea
şi Cerul şi totul - şi se liniştiră.

Şi-acum pare totul cam tot ca odată.
Un an care are cam trei sute şaizeci
şi câteva zile şi galbenă Marea şi
verde nisipul şi mută speranţa şi
neţărmurită pe veci îndoiala.

DE TOAMNA ŞI DE PRIMĂVARĂ

De toamnă şi de primăvară mi-este frică.
Nu pentru mine. Pentru voi.
Atunci, de-odată, te poţi transforma în rândunică .sau intr'un tremurător trifoi

Atunci se răreşte pânza a ceea ce ne ţinea împreună pe noi toţi, chiar necunoscuţi, şi prin ea zărim o ple.oapă sau o stea o silabă tremurătoare de la cei deveniţi muţi.

JOCUL

Atât de curată suia dimineata încât eram sigur că se spălase întreaga noapte pe faţă Copacii legănau fire de lumină, noaptea nu ne avertizase. Venise ziua despre care nu ştiam încă nimic şi nici licuriciul în flori adormit.
Însă moartea zise : „Asta-i ziua mea."

Şi o răpi zâmbind uşor şi cu inima grea.

Doar timpul s-a urnit, şi cât de greu.
„ Sunt pietrele aceleaşi, parcă, încă.
Le simt sub tălpi mereu, ca şi atunci.
Văzduhul e o stâncă fumurie

Acum, îmi tai în inimă o fereastră şi te zăresc la fel privind afară spre ploaia primăverii de atunci...

IATA CUM„.

Ia'm cum mă apropiu de ceea ce tuturor li-este groază fără să tremur de nimic ca o rază care surâde

Am cunoscut aproape tot ceea ce neputinţa noastră poate cunoaşte
Am câţiva prieteni unde altă dată nu puteai zbura nici cu gândul

Acesta este pământul la urma urmei şi dincolo de urmă o trenă de stele

Pulbere - pipăită cu degetele pulberii măsurată'n cântarele vântului.

Sărmanii oameni vârîţi în pământ - şi fericitele frunze ce mor sus în aer ...

AŞTEPTARE

Te mai aştept pe-aceste trepte frânte
hamal ţinând un mic bagaj de umbră. Nu
vreau să urc, nici să mă'ntorc nu pot.
Noaptea -se'îndepărtează cu
măturătoarele.

Stelele se urnesc încet. Am mai putea să
prindem împreună ultimul vagon acolo
unde oamenii îşi şterg faţa cu mari
batiste cadrilate şi ţin visând o pâine pe
genunchi.

COMBUSTIUNE

Aşteaptă, nu grăbi să spui că'n mine
soare-i sau doar noapte : când nevăzut
sunt, noaptea, sui spre zorile sclipind de
şoapte -

şi când în răsărit mă'nvălui, în ochi
priveşte-mă adânc şi o să vezi cum
noaptea'n vălu-i pândeşte surâzând că
plâng

cu ni'şte lacrimi nevăzute ce se prefac în
continente
cu sfincşi, cu munţi, cu lumi tăcut
cu căprioarele atente

la criminalele pupile de arme grele
automate ;
cu atâtea nopţi şi atâtea zile ucise, arse,
bombardate, din care, tremurând,
se'nalţă o floare pasăre ce cântă, desi e
cea mai dezbrăcată : ce^uşa tainică, şi
sfântă.

ARHIMEDE

Şi să mă duc la mine să mă culc să mă întind pe pat să stau culcat să stau culcat şi sâ nu pot să dorm

Să mă gândesc la o coexistenţă
intre pământu'n flăcări şi'ntre
Mare să mă gândesc la Europa şi
la celelalte continente, şi că mult
mai bine ar fi fost să Iiu născut
acum vreo două mii de ani când
ceea ce există nu era şi frânt de
oboseală să încerc să fac din mine,
cel sfărmat, un cerc„.
FARA OPRIRE

Trebuie să mă grăbesc, căci pământul se întunecă şi umbra se întinde
însă eu ridic umbra şi fac din ea aripă.
Umbră ridicată, pernă de somn pe care odihneşte lumina.
Şi ridic întunericul şi fac să vedeţi în el bolţi
vinete, templele stelelor clătinătoare, îndepărtez
imposibilul şi-i dau un nume ca să-l cu noaştem.
şi să ştim că poate fi înfrânt.
Şi acuma cântă lăutele absenţelor
şi ceea ce a fost şi pare doar că nu mai e
şi ceea ce-i nenăscut şi se va întrupa şi ne va
semăna şi nu va fi niciodată oprire, ci o neauzită,
ridicată'n uimire moară de argint, tăvălug de
valuri, nesfârşită cascadă a unor aripi circulare.
Căci totul trebuie trăit şi fără sfârşit să fie.
Putere a suferinţei, sceptre de flori ale soarelui,
fântâni făcând să izbucnească lumina din gurile

încremenite ale absenţei.

ETERNITATE

Cc caut pe acest tărâm unde amintirile rămân în urmă de parcă le-ar fi ologit cineva, şi unde aud fâlfâitul timpului sburând mereu înainte, nu sfidător, nu triumfător, ci nepăsător ca parfumul tinereţii.

Aici este Marea.

Pe tot ce a dispărut, pe tot ce ştiam, le-a înghiţit ceva, dar cum să-mi dovedesc,
când din pământ explodează păduri necunoscute
se aude o muzică de miresme
şi buzele unor presimţiri înrourate ?

Aici este Marea.

Ai putea să vii acuma fără să-ţi fie frică, fără grija că oamenii noi te vor privi ciudat, iar ceilalţi, câţi au mai rămas, ca pe un om care a lipsit atâta

Ai rămâne uimită nemairecunoscând decât obrazul ciuruit de lacrimi şi soare al stâncilor acolo unde singură neschimbată a rămas Marea.

Ai putea - este atât de mult de când ai plecat să

mi te arăţi, dacă ţi-e teamă să nu se spună că revii din timpuri dispărute, să mi te arăţi cel puţin mie, să mă iei de braţul atârnând de-atâta vreme singur şi să ne strecurăm printre atâtea lucruri noi care înaintează fulgerător în războiul luminii şi al absurdului printre tăvăluguri, echere, tunete şi cai caligulari.

Ţi-aş acoperi ochii orbiţi de fulgerele zidurilor necunoscute cu o batistă uşoară de sărutări şi te-aş conduce spre inima valurilor.
Nu te-aş întreba : ghiceşte, unde suntem ? Ai şopti, singură, iubito :
Aici este Marea.

Mi-e mult mai greu să te descopăr decât lui Cristofor Columb America.
Pe lângă tine Oceanul este o simplă întindere de asfalt ondulat.
Nu creşti, copilul meu, te schimbi şi nici măcar n'ajungi să-ţi poţi da seama. Navighezi prin labirintul de muşcate şi umbre ale adolescenţei tale.
Ochii tăi, fără să ştii, aruncă, rând pe rând, cuţite şi balsamuri.

Acum, apleacă ramuri melancolice, şi peste câteva clipite ridică un pumnal imparţial.
Eşti dreaptă şi neguroasă. Nici tu nu ştii câţi nori ascunzi şi câte schimbătoare golfuri de albastru ...

Gândeşti ? conduci tu gândurile ?
sau te strecori sub ele, copleşită ?
Aştepţi lumina soarelui sau a fulgerului sau gândul unei stele ?
Visezi viaţa înţeleaptă pe care ai trăit-o pe când nu erai încă.
Şi nevrând să faci nimănuia rău, simţi greutatea lumii povârnindu-ţi genele - şi-ţi sprijini palidul ulcior al frunţii umbrită de gânduri în lujerul mâinii. ..

FIRESC

Mă voi întoarce acasă, am simţit o frunză zburând spre Mare. Marea spurie : puţin îmi pasă - şi se leagănă

O să vedem ce o să se mai întâmple Mai am poate câte ceva de văzut.
Marea-mi agaţă muguri albaştri pe tâmple - şi se leagănă

Aud în preajmă o voce sunând :
- ştii Onassis cât de avut e?
Din banii-i lichizi marea-mi zornăie sute - şi se leagănă.

PRIM[A] V ARA, LA MARE

Nu votu mai îndura, mi-ajunge.
Simt vântul cum încearcă să-mi albăstrească faţa, să fiu iar cer. Mi-ajunge.
Şi m'ajunge un Yânt de-acolo unde Marea se primeneşte pentru o nouă Primăvară.
Da, am iubit-o cum numai durerea în stare-i să iubească.

Spune-i : Mare sau dă-i adevăratul nume. Nu s'au de osebit vreodată, erau una. Marea cea dulce şi ciulinii şi stâncile, şi ce nu-mi pot aminti. Pentru că nu mai vreau nimic.

Uitarea este nisip, la fel ca amintirea.

Şi vreţi să cânt la marginile Mării, ca mutul şi ca orbul ce au şi ochi şi limbă încă„.

Lăsaţi-mă să stau lângă o stâncă, în mâini cu steaua unui ciulin„.

SEBASTIAN

Noapte a lunii, noi ne-am întâlnit în fundul mării.
Coborai atât de lin şi eu mă înălţam de pe tipsia nisipului puţin numai ca să nu-ţi fie greu să mă atingi.
Nu era nimic nefiresc, nimic nu mai făcea să-mi bată inima înspăimântată, Trecuse tot.
Cobolzii care-mi străpunseseră încă o dată pieptul când cu nevinovăţie şoptisem cuvântul îndurerat se legănau ei înşişi paznici pe aripile libere ale undelor.
Nu ştiam să mai spun decât unde unde şi mă înălţam lin spre tine în timp ce tu coborai atât de blând spre inima mea prin care treceau peşti de lumină.

[I]MPRUMUTAT VIEŢII

Uneori mi se pare că-mi vine sfârşitul
când aerul nu-mi mai intră în plămâni,
ci se lipeşte de nări ca o frunză.
Tăcute planete,
de unde viaţa priveşte nevăzută spre
noi, mă'ndrept spre chipul vostru cu
nedumerire. Nu ştiu nimic.
Nu cred decât în bunătate.
Mă foloses·c de nişte mâini care nu
sunt ale mele.
Mi-au fost dăruite. Şi nici măcar atât :
împrumutate.
Nu le-am putut păstra cum mi-au fost
date, au îmbătrânit singure -
piele
a unui copac
topit în zare.
Un copac
care nici el nu-i al meu.
Să le opresc.
Sunt împrumutat vieţii
de către moarte.
Văzduhul mă leagănă
într-o lume de flăcări şi fum.
Arse, boabele de grâu
vor părea peste câteva secole gloanţe
şi gloanţele - boabe de grâu.
Nu e totuna.
Trebuie să arăt că nu e totuna.

Să despart apa de flăcări cu mâinile mele împrumutate.

!MPREUNA

Spre seară, zbor spre ferestrele deschise, le-ating aripile, în dosul cărora glasuri se aud în jurul unei mese, a îngrijorărilor, a câte unei bucurii

Vocile fac odaia rotundă, clinchetele tacâmurilor argintesc întunericul, cuvântul mâine îşi ia zborul, încearcă să se alăture vrăbiilor.

Apoi, oamenii încearcă să adoarmă ţintind o lumină îndepărtată de unde alunecă luna cu şorţuri strecurând în bucătăria pustie plătici de aur...

Cât aş mai vrea să fiu din nou copil să nu
pot scrie nici măcar un rând să nu pot spune
O şi U şi A
să nu doresc nimic, să urc pe-un ram,
să prind găini de vânt, să le aclam,
şi ele să se înalţe, să mă sui
în Lună si să'mpart la toţi gutui...

VICTORIA DE LA SAMOTRACEJ

Nu are frunte. Fruntea ei este în piept. Ochii ei sunt sânii. Azurul îi umflă aripile.
Nu spune „eu sunt Victoria". N-are nevoie., Trage după ea pânzele umflate catargele. Nu spUF1e nici o vorbă. Nu strigă „eu sunt Victoria". Sboară ridicând fără să ştie norii de marmoră.

UNUI T ANAR CARE A RĂPUS 22 DE ANI

lui Tudor

...C ăci ai fi fost în stare să-i împlineşti - şi nu ai vrut. Ci înălţându-te la umbra lor tremurătoare nu ai rotunjit
un golf de marmori mângâioase, ci chemat-ai trăznetul şi rânjetul şi-ai râs cum trebuie să râdă Râsul pădurilor.

Nepăsător de ceea c·e spun dascălii ce şi-au înşurubat un jeţ de marmoră în faţa lumii,
şi vor să vă înveţe nu ceea ce este materialismul dialectic şi nici ceea ce-i grâul pentru toţi, ci materialismul pentru dantura permanentă,

ţi-ai retezat douăzeci ş1 doi de ani, pentru ca să auzi cum zboară în neant nu anii altora scăldaţi în sânge, ci anii tăi.
Zbucnit-au rubinii şi fără nici o părere de rău.
Răpuşi de tine însă, şi întâmpinaţi de aprobarea ferigilor eterne şi de surâsul tăcut al veveriţei fulgerătoare.„

IARBA PROASP ATA'

Crescuseră ierburile încă o dată.

M'am dus s'o deştept.
- Lasă-mă, te rog, lasă-mă să mai dorm puţin ...
- m'a rugat.

M'am dus să mai aştept un an din puţinii mei ani, un an din nesfârşiţii ei ani...

JUDECATA

Albastra mea stâncă de Mare şi-a răsucit
capul cu vuiet de plete, să nu mă vadă,
aşternându-mi pe ochi o spumă de zăpadă,
ca un jucător milos unui condamnat pus la zid.

TU, CARE

Tu, care m'ai înţeles în clipa când
mâinile mi-au fost retezate, când nu
mai aveam cu ce prinde bucata de
pâine aflată în faţa mea, când
ne[m]aiputând să le opresc, ocnaşele
lacrimi au evadat şi mi-a fost ruşine că
le-am cules atât de stângaci, neavând
batistă, într'un fular de vânt ;
tu, care te-ai făcut că nu le vezi, însă
m'ai sprijinit cu o privire mult mai
deznădăjduită decât a mea ;
tu, care m'ai plimbat pe străzile făcute
din cărămizi ce sângerau, tu, care erai
însuţi atât de rănit şi atât de îndurerat,
- ai fost, poate, Destinul, însă îndurător.

Rămâi lângă mine.
SCHIMBAREA CRUCII

Iată crucea. Ţi-am adus-o pentru că lemnul celeilalte a putrezit.
'frebuie, vai, tată, să vă fixăm pe voi, morţii, ca pe nişte fluturi.
Altfel, ne părăsiţi de tot.
Este o grozăvie în soarele acesta minunat de Martie
Optsprezece ani au trecut de atunci...
- Ei şi? - îmi zâmbeşti.
- Şi ce ?

Şi crucea ridică braţele a nedumerire.

ORFEU

Sunt cel ce nu ascult deşi aud - că întorcându-mi ochii spre iubire voi câştiga doar umbra. Sacru, sacru fie cuvântul repetat mereu legat de ceea ce e jertfă. Sânul tău zeiţa mea, deşi

pierdut, e luna. Poteci de raze arată şi acelor ce'ntunecă pământul şi încearcă să ne prefacă'n capete de lup, neputincioase să-şi rotească ochii.

Eu trec prin bezna ce pe veci îmi fură vestmântul meu de naiuri străvezii şi tai nelegiuitul întuneric cu sânul astrului meu : sacru, sacru.

AŞTEPT

Aştept toporu'n fiecare noapte, toporul
care să-mi cresteze o tâmplă de unde să
zbucnească nepăsător un trandafir
senin.

El poate să se'nalţe de la dreapta sau de
la stânga - nu pot şti nicicând - de aceea
capul mi-e un clopot ce se'ntoarce In
somn mereu şi însetat aşteaptă lovitura.

SF[A] NTA SFINTELOR

Poate doar pentru că trăim numai o dată - atâtea silnicii pe lume ?
Să fie ăsta rostul omului ?
O pândă fără încetare, ca
să auzim când or să şuiere prin tine un stol de noi săgeţi, sfinte Sebastiane ?

[I]nsă nu tu, ci el, şi eu, şi voi suntem azi ţintele.
Şi cine-i cel care ne ia la ţintă ?
O, Doamne ! Atâtea întrebări... Cine-i acel ? Ei bine, e cea mai sfântă dintre toate sfintele, Prea Sfânta Neruşine ...
FIRESC3

Ceea ce s'a dus - s'a dus
Priveşte spre Miazăzi, priveşte sp:tte Miazănoapte, priveşte spre răsărit şi spre Apus şi nu striga, - vorbeşte în şoapte.

E lămurit. Mulţi am vrut să fie bine nu pentru noi, ci pentru toţi, şi alţii au vrut să aibă vieţile line doar pentru ei, pe patru aurite roţi.

Totul este atât de firesc încât mă mir de ce mai şi scriu aceste litere pe care ar trebui să le gândesc melodios doar în vioara-sicriu.

'.A DOUA lNVIERE

A doua înviere (oh, cât o aştept !)
a doua înviere, o, Doamne,
dar fără sânge sau - pentru numele Domnului ! - fără sânge nevinovat. ..
a doua înviere,
dar fără fiarele acelea, suliţaşi orbi, căşti decapitând creierul, chipuri fără chip, busole arătând un singur punct cu frenezia dementţilor („acolo-i Paradisul unde curg pletele de sânge ! ») O, nu, nu, nu ! Fără aceia care scriu cu piroanele trecute prin oase, fără acele călimări de lacrimi, fără mâinile tale, Pilat, maculate de-atâtea umbre, fără viaţa măcinată absurd pentru ca procuratorul şi alţii să-şi poată spăla mâinile, fără bilanţul care spune :
„arşiţe şi oase",
fără acel mort frumos,
mort ca să ne înveţe să nu trăim urât, fără mortul acela şi acela, îmbrăcând feciorelnic cămaşa jertfei, fără tigrii care i-au sfâşiat, fără modul pe care blestemata memorie mi-l suie în fiecare noapte în gât cu iuţeala unui ascensor insuportabil, fără mine, dacă n-am învăţat nimic din puterea fierului şi a nufărului - dar fără de reînvierea voastră suliţaşi orbi, fără orbirea voastră, priviri de solzi de-oţel fără curţile ameţitoare pe

zidurile cărora aripile alunecă neputincioase, fără trăznetul orb şi fără cântările paralizate, fără brăţările care nu sunt de soare.„

O, Doamne, care eşti în mine, şi care nu mă mângâi, ci mă seceri, făgăduieşte-mi a doua înviere, cea aşteptată, trup de râu curat ...

ASUPRA MEA

Acolo şi acolo, moartea îşi arată dinţii întâmpinată de zâmbetul altor hârci cadavrele sunt culese şi fotografiate dar eu mă aflu printre ele de pe acum.

Au mai izbucnit câteva furuncule de bombe pe spinarea colosului acesta de pământ şi flori Şi totuşi pământul se învârteşte vomitând cocoşi de flăcări salutând din sbor.

Mă doare sufletul. Sufletul care există.
Un răget de fiară sunt totul gândindu-mă la voi, copii şi bătrâni, mereu. Bună dimineaţa este spus de salve de tunuri.
- Deocamdată, sufletul meu, deocamdată, mâine întreaga bătrână carne a cerului de mortuari crini explozivi s'ar putea să fie brăzdată.

Nu vreau să mai ştiu nimic.
Lăsaţi-mă să dorm două mii de ani şi sculaţi-mă după aceea un pic în lumea înţeleaptă a paşnicilor guzgani.

COPIII VEACULUI

Ni-i frică să spunem că uneori suntem nebuni,
că ne încâlcim într'o reţea circulară de ochi
orbi, că suntem numai un firmament de
păianjeni în care ucidem lumina, că nu
suntem cei mai buni şi nici măcar buni, că
mersul nostru repede şi drept este strâmb, că
suntem salutaţi cu silă sau teamă cum fac
sălciile sfâşiate în faţa viforului -

că suntem priviţi ca niste cartuşe
şi că puţin îi pasă celui cu pieptul ciuruit de
proiectile dacă prin el va luneca luna
transformându-l într'un fagure de miere -

sau încă un proiectil...

CONVERTIR1

Cocoşu'n zare-a trâmbiţat, s'a
înroşit de cântec mareă. Nu-i
încă zi, dar poţi să'ncepi poţi,
Petre, să începi vânzarea.

Ca sfeclele de sânge pline
frunţi te aşteaptă, să le vinzi,
din teacă scoate spada, Petre,
cu tulburatele-i oglinzi,

dar nu să aperi, ci cu dânsa să
fulgeri tidve, să le zbori, în
noaptea care din vânzare dă
hrană puhavelor ciori.

Apoi încarcă-le'n căruţă şi-
ascunde sabia sub fân şi du-le'n
târg şi vinde nimbul martirilor,
- pe ei stăpân.

Şi schimbă nimburi pe ine'.e şi
fă un joc, cum e la bâlci, şi
spune c'au pierit atâţia, dar nu
de spadă, ci de gâlci.

Şi-apoi aşează-te la dreapta prea
sfântului, şi poţi şi plânge, şi despre
nimbul tău, tu spune că-i de rubine,
nu de sânge.

REVOLUŢIE ŞTIINŢIFICA

Să cumperi o pereche de ghete e uneori atât de greţ şi rachetele siderale calcă pe lună atât de uşor. Eu încalţ cotu rni de stele mereu şi-mi trag peste pulpele transparente norul cel mai puţin costisitor.

UN VIS

Mai buni decât nişte insecte noi nu suntem prea mulţi.
Ar trebui, ca ele, în secte să stăm şi prunci şi adulţi.

Să alergăm în sus şi'n jos cu negrele noastre meloane şi să mâncăm fructe de aici şi fructe africane.

Să ocolim orişice masă şi să n'avem habar de-acele mese care au conturul circular.

Pe tunurile ce-au tăcut să ne'nşirăm : mărgele ...
- Acum (să spunem), au un rost când bate luna'n ele ...

!NT ÂMPIN ARE

Vă primesc pe toţi cu braţele
deschise Veniţi oameni, veniţi
stânjenei, veniţi vise, veniţi lupi

Fiecăruia dintre voi vă trebuie
altceva, ştiu Pentru voi, mă pot face
pământ, râu cu dinţi feciorelnici sau
pradă

Pe toţi am ajuns să vă înţeleg
vă trebuie tuturor hrană
Din sângele meu se adapă bujorul
sărbătoresc şi limba lupului
roşcovană sclipind.

Privighetorile sunt cele care ne-au scos ochii nu lupii, nu răufăcătorii.
Ne-au scos ochii cei care ne-au iubit mai mult cei care ştiu să cânte să ne cânte să ne descânte
ne-au scos ochii, crezând că sunt seminţe, prietenele noastre, strălucitoarele noastre prietene, cele care ne-au iubit mai mult, stelele cu pliscuri de lumină, şi au făcut-o totdeauna ciripind că ne fac bine.
Erau de-ale noastre.
Cu ele puteam discuta despre treptele culorilor despre piscurile sunetelor
despre vaidenoi şi despre Ossana eternităţii. Ne-au iubit şi sărutându-ne
ne-au scos ochii.

Orbi acum, - să ne dăm mâinile, trecând clătinându-ne podul tenebrelor.„

URSUL VETA

Ursul Veta a fost un urs ciudat cu nume de femeie şi trupul de bărbat.
Poet fiind, se smulse din fiare şi din funii
şi din belciug - şi-şi puse in nas belciugul lunii.

M'AM GANDIT

M'am gândit azi ce pur e sufletul de iepure.
Chiar când glonţului i-e pradă,
scoate îngeri din zăpadă.

Când erai tânăr, tânăr de tot, în alte vremuri, puteai să scrii ?
Da ? Şi era bine ? Nu ?
De ce ?
Pentru că nu prea puteai să scrii despre ce voiai tu ?
lnţeleg.
Cum ? ... Nu numai din această pricină ?
Adică nu puteai să scrii despre ce ai fi uut - şi mai erau şi altele.
i\dică„.
Nu puteai scrie despre foame şi că ţi-e foame şi ţie, dar ai fi vrut să spui că foamea ta cea mare este atât de mică faţă de foamea milioanelor de peticiţi fără de muncă ?
Ai fi vrut să scrii nu despre tine? Atunci despre cine ?
Des pre ceilalţi.
V oiai să fii un tunel, prin care să treacă răsuflarea trenurilor astmatice ducând soldaţi spre fronturi şi să le şuieri : „Nu mergeţi la moarte ! "
Un tunel ai fi vrut să fii,
explodând lumină, oprind trenurile de război, trimiţându-le înapoi spre casă,
cu soldaţii teferi asvârlindu-şi căştile pe ferestre Ai fi vrut să fii multe alte lucruri ?
O mânecă spui ?

O mânecă devenind deodată teafără, fără de petece, la braţul îngheţat al unui cerşetor ?
O frână ai fi vrut să fii ?
La un „Rolls Royce" sau la un „Alfa Romeo" sau la un „Cadillac'' ?
Nu?
Nu te-ai gândit la asta ?
(...D a, te aud, dar vorbeşti atât de încet)
Te ascult. Acum, mi-e limpede ce spui : ai fi vrut să fii o frână a lacrimilor.
O frână a lacrimilor.
Dar, oare, nu lacrimile sunt rulmenţii limuzinelor ? Tocmai de aceea ?
Dar ce facem cu lacrimile înseşi, chiar dacă sunt oprite prin magica ta frână, în beregată când suie, sau la coada ochiului când vor să alunece ca nişte schiori ai durerii, sau împletite cu sânge ? ...
Spui cum că ştii ce-i de făcut, dar nu mai poţi să scrii ?
Ba da ?
Prin alţii ?
Să vină tinerii, să le mai spui şi lor ?
O să le povestesc
Dă-mi mâna ta fierbinte, să le-o dau.

Dincolo sunt ucişi şi dincolo şi dincolo. Aşa este în zori.
Culorile.
,.Mor" - scrie pe hârtie. „Mor ei". Este limpede. Coboară storurile.
Umbra lor scheletul unui acordeon sau al unui peşte hipnotic. Cum vrei. lnsă dincolo şi dincolo şi dincolo este un pic altceva,
„E groaznic într'adevăr"„. Pe urmă te obişnuieşti. Inoată'-n întuneric.
Nici o deosebire între icre şi gloanţe.
Fă-ţi cruce. Linişteşte-te.
Imp acă-ţi conştiinţa cu cele d1ntâi, dar stomacul să nu fie prea încărcat.
Ascultă rafalele de storuri noaptea in întreg oraşul. Pregăteşte-te să te speli pe mâini.
Apoi vei adormi. Bat vânturile dincolo şi dincolo şi dincolo „Requiescat în pace".

M'au despuiat de piele de sus şi până jos şi mi-aruncară pielea la fel ca pe o plasă. „Un val de bombardare a atacat din nou Hanoiul". Insă - lasă. ..

Poţi să porneşti oriunde, căci nu a fost nicicând mai mare libertatea de a călători.
Am paşaport prin care trec mii şi mii şi mii de „K.L.M.", de „Boeing" şi-alţi şoimi comerciali.

Sbor, aşadar, prin inimi de semeni împuşcaţi, .prin buzunare goale, dar pline de speranţe, prin strigăte de

oameni : „de ce nu ne-ajutaţi ! " şi prin tuneluri oarbe de lacrime orfane.

„Să ne vedem cu toţii de străchinile noastre şi dacă-l doare capul pe altul, nu-i al tău.
Omul trăieşte o dată, în schimb trăieşte rău". Cele mai caste pulpe sunt pulpele de astre.

Nebunii se'nmulţiră grozav după statistici şi-ororile văzute'n al doilea război n'or să se mai repete - spun cei lucizi, nu mistici, . căci nici nu pot să fie, vor fi orori mai noi.

Acel ce dă comanda războiului stă calm şi apăsând pe-o clapă îmi face faţa pală. dar mă voi duce, totuşi, diseară la o gală de filme'n care moartea'nfloreşte din napalm.

Voi tremura, probabil, un pic, că's jupuit de piele, şi sunt r-0şu în veacul generos şi n'o să vadă nimeni cum sunt şi, negreşit. privindu-mă vor spune : - Ce trandafir frumos !

Mi-aduc aminte : urcam noi sau cobora el (aş minţi dacă a^ spune într'un fel sau într'altul), era nu prea departe de război, fiece pas zbura sau se înfunda dar parcă totul urma să fie spre bucurie.

·De lepr,a schijelor erau marcate toate clădirile.

Şi aceea în care - mi-aduc bine aminte - urcam sau coboram cu Cicerone prietenul meu de vis, şi nu numai de atât : palatul Justiţiei.

(Ceea ce spun acum nu este şi nici nu vrea să fie un fel de poezie, ci mărturie a ceea ce a fost).

Căci acel care urca sau cobora şi pe care l-am întâlnit şi care nu avea umeri de atlet prefăcut şi nici nu voia să pară ceea ce nu era - era şi pe acel care nu mai este l-am întâlnit.

Ar fi trebuit să fie şi astăzi, să existe, să surâdă, sau să se întristeze cu noi, - şi nu mai este.

Căci, nu cu mult mai vârstnic decît noi, el vedea mai bine cu lama feţei sale ascuţită de fulgerele inteligenţei, ale inţelepciunii.

Şi atunci când, pentru ultima oară, l-am văzut coborând sau urcând treptele acelei clădiri bombardate, mi-a mai spus şi câteva cuvinte ; poate : „nu ne-am văzut de mult" sau poate : „să ne vedem" - faptul nu are nici o însemnătate sau le are pe toate.

Sigur e că, atunci, nu mi-am dHt seama că m'am încrucişat mai mult decât cu el.

Era atât de nf'prefăcut, atât de la fel cum l-am presimţit în timpul războiului, când, într'o zi, într'un tren care urca spre munte, i-am întâlnit mama, o bătrână atât de asemănătoare -care, surâzând, m'a sfătuit să nu-l văd : „ar fi primejdios pentru dumneata".

Şi, apoi, atâtea altele. .. Când, în ziua aceea, statura lui

nu prea înaltă, însă neclintită, a înfruntat mitralierele, ridicându-se peste spaimă şi peste vestminte şi peste steaguri şi peste soclul statuii şi a înfruntat cu o tinereţe nepăsătoare izvoarele gloanţelor.

Şi totuşi, mai mult decât tot, şi peste toate îmi reamintesc de ziua aceea când nu presimţeam nimic şi când l-am văzut, urcând sau coborând, treptele palatului Justiţiei, pentru ultima oară.

ŢUCULESCU

Navigator al drumurilor de apă, de stele şi pământ, îngăduie-mi să stau pe punte lângă tine.
Umăr la umăr, respirând aerul amar al mării şi cel dulce-amar al câmpului vara şi cel ameţitor, de transparente esenţe, al constelaţiilor.

·I ngăduie-mi, chip mândru şi tortuq1t - însă mândru mai presus de orice -, să stau lângă nobleţea suferinţei tale. Nu a gloriei, ci a suferinţei şi a răbdării şi a corăbiei tale cu pânze înălţate în viaţă· şi in moarte, în beznă şi printre stele şi sub pământ, unde oasele celor dragi fulgeră seminţe şi ridică degetele prezenţei.

Cu tine, pe puntea vasului tău, nimic nu se prefaoe în trecut. Priveşti de jur-împrejur. Te zăresc. Ai sfâşiat tăcut - să nu fii auzit de nimeni - pânza ce-ţi învăluia trupul şi întinzând-o pe un oatarg de cântătoare tibii, ai

eliberat tremurul cu1orii şi liniştea ei şi strigătul ei şi păsările ei gânditoare şi luciul de şopârlă al frunzelor ude primăvara, întunericul vânăt şi nemişcat prin care misterios alunecă destinul
şi nourii navigaţiei spre cea mai radioasă dimineaţă.

Dar iată întunericul.
Trebuie să te grăbeşti, căci pământul se ascunde şi umbra e un fier tr.as perfid din teacă şi te pândeşte, ne pândeşte, prietene. Insă tu ridici umbra şi faci din ea aripă. Ridici întunericul, fiindcă
şi întunericul e bun cîteodată, şi acum mă faci să văd prin el bolţi vinete, templele stelelor clătinătoare, îndepărtezi imposibilul şi-i dai un nume ca să-l cunoaştem
şi să ştim că poate fi înfruntat.

Şi acuma cântă lăutele absenţilor dragi, ale celor care n'au putut să clădească
(şi nu din vina lor) nimic - sau atât de puţin şi care au lăsat pe grumazul coloanelor frânte sau pe câmpia stearpă sau într'o maramă uitată câteva lacrimi - ultimele„.

Stând lângă tine aud lăutele absenţelor -şi ceea ce e născut şi se va întrupa şi ne va semăna şi nu va fi niciodată oprire, ci o neauzită, ridicată în uimire, moară de argint, tăvălug de valuri, sbor neobosit al unor aripi circulare.

Căci tu ştii că to tu 1 trebuie trăit şi trebuie învăţat să trăiască fără oprire.
Tu sileşti moartea să nască explozii de lumină, şi să deschidă să-şi

deschidă tenebrosul unghi al pulpelor şi să încolţească infinitul ierbii legănând nemuritorii copii ai candorii, maturi şi suavi, pătimaşi şi înţelepţi, cu pielea de zăpadă fierbinte.

Imblânzitor al pământului care ne va îmbrăca pe toţi, tu nu te-ai prefăcut în el, ci l-au prefăcut într'o nouă piele a noastră şi în înţelegere.
Aproape gol,
ai lipit urechea de pământ şi i-ai ascultat inima, - şi ţi-ai dat seama că este chiar inima noastră.

O aud acum, sus, pe catarg, în bătăile culorilor vitale, modulate de ceea ce poate să mai fie, de ceea ce numai noi, cei care nu credem în clipă, putem bănui.
Ritmuri fără oprire, veşnică revenire.

Lopătează culorile tale
şi revarsă pe mare aur şi suflet de violete
şi pe pământ taină şi vistierii de floarea-soarelui şi în văzduh răsufletul tău

de navigator atâ^ de uman şi atâta de îngeresc al Căii Laptelui.

Aud sunând clopote de umbră, comorile trudei tale şi aurul sfâşiat sus pe catarg
iar tu, mândru şi chinuit navigator, cu mâini îngheţate şi sfâşiată cămaşe
eşti mereu pe punte, conducând corabia într'o călătorie ce nu se va sfârşi.

in memoria lui Ernesto Che Gucvara

întins la picioarele lor, acest sfânt In faţa lui, arhanghele Gabriel,
eşti o lumânare topită de-.această mare lumină care a spus, arzând,
tot ce avea să spună cântătoare lumină, dar nu pe orice strună, nu
oricum, nu pentru cei oare vor să stăpânească de dragul lor şi-al
odraslelor Lumină trmeinică, împlinită prin ea însăşi, prin conştiinţa
ei, prin ceea ce soarele ei năştea c'un zâmbet, poate că în chinuri Nu
ştiu ...
Poate că în chinuri, dar acceptate de la început

Cu ochii deschişi a ˈrămas ascultînd trilurile privighetorilor
nenăscute, aşteptînd profanarea trupului său în spărturile căruia
gloanţele şi-au adăpostit şobolanii. Nenorociţii. Şi orbi Măcelari de-o
zi.
Dar vor vedea şi ei lumina - însă orbind

Vor vedea şi altfel acest trup al lui crin sfâşiat, cumplit parfum al
morţii, al vieţii, despre care ei nu ştiu nimic Arhanghele Gabriel,
muşcă-ţi buzele.

De g€lozie. Au vrut să-i ucidă lumina şi el s'a făcut mai frumos decât tine Mai frumos, pentru că el este lumină din lumina lui.
Nesfârşită
Păleşte, arhanghele. Şi dacă mai poţi ceva dă-mi o linişte
asemănătoare luminii lui.

INAINTE

Printre scheletele de lumini ale oraşului indiferent căutându-te, viaţă dusă, viaţă oprită, statornicie mută,

singura mea viaţă, Neîndrăznind să-ţi şoptesc numele de teamă să nu se clintească stelele neînţelegând nici ele nimic.
Avioane rănind văzduhul de la Nord la Sud şi altele de la Vest spre Est.

Viaţă traversată, cusută. „Acest costum o să-l por1,i - apoi în genunchi apoi în patru labe apoi întins".
Tăcere (de moarte) - şi atâta zgomot.
„Fie numele Domnului binecuvântat". Clopotele de la Westminster neauzite de nimeni aici, şi ondularea Dunării nebănuită de ei acolo.
Războiul continuă
Pâinea este caldă încă Aburii ei - poate de sânge.

Totul este să trăieşti, să poţi simţi încă moartea altora.

Din atâtea peşteri şi urlete dragostea naşte trandafiri
Inconştienţi.
Şi iată universul înaintând
cu ţeasta spartă şiroind de milioane de stele
le atât de optimiste.

Vă voi creşte
ca pe ^te pui de lup cu ochi de
peruzea în această lume unde
oamenii se rup.

Un car mărunt, cu grâu, ce trece peste pământu'ntins şi rece un car cu grâu ce se înclină sub greutatea-i de lumină un car cu grâu ce se apleacă oftând încet şi vrând să treacă printre chesoane, printre şire de leşuri, printre cimitire - şi trece, luminând cu spice ucisul cer străpuns de-alice

Perfectul acrobat este acela care n'a călcat nici când în noroi, cel care totdeauna este de-asupra noastră, cel care vinovat, fiind, spune: „Vinovaţi sunteţi voi..."

El are dreptul să spună aceasta pentru că nu se amestecă niciodată printre acei care suntem acolo unde suntem în lumea noastră mereu un pic vinovată.

Neatingând decât sârma întinsă, picioarele-i sunt totdeauna

curate, el vede totdeauna lucrurile de sus, pe dânsul nu-l ating sârmele ghimpate.

Tot ceea ce am păţit noi, cei de jos, sunt, fără doar şi poate, păţaniile noastre. El are gheare cu care ia tot ce se poate lua şi privirile candide şi albastre.

MĂŞTI

unor amici

De mă iubiţi, iubiţi-mă tocat şi nu întreg, căci dinţii-or să vă doară şi sfatul meu, de bun o să vă pară, e să-mi sfărmaţi oscioarele, curat.

Nu într-un lac svârliţi-mă-ntr-o doară, căci ştiu să-not, şi scap şi e păcat, ci-n cârcă aruncaţi-mi ne'ncetat o niagară de venin, murdară.

O, nu mă strângeţi, dacă mă iubiţi atât de mult la piept, ci drept, frăţeşte. veniţi şi gâtu-mi strângeţi, liniştiţi.

Dar nu v^ascundeţi gândul ! ca să ştiu ce trebuie să fac cât încă-s viu cu l^ul vostru care mai trăieşte.

SF^A^NTA IOAN^A^

In casa magazie învăluită-n cărămizi ce-au putrezit şi-n

aburii pământului, stă încă sfânta Ioana.
In magazia-n care am copilărit stă sfânta Ioana.

O platoşă invincibilă ţesută din mii de broaşte gata să sară îi strânge, păzindu-l, trupul primăvăratic. Un jeţ de paie murdare o-nalţă şi-o cartuşieră de dinţi strălucitori îmi surâd din gura-i de măr profanat.
Insinuantă, se uită spre mine şi s pune :
- Vie judecătorii, de-acum înainte nu mă mai las conrlamnată,

Şi mă priveşte din gloria paielor, cu ochiul ce nu i-a fost scos ...

lui Giancarlo Vigorelll

Nimeni n'avea ceea ce el avea : superba lui trufie şi elefanţii
şi labele lor sfărâmând vertebrele acestor Alpi albiţi de spaimă.

Călca, de-abia să se audă, peste stânci şi s'auzea în lună, şi
nimeni nu mai văzuse trâmbiţele de piatră ondulândă ale acestor fiare.

Şi n'au învins.
Aceştia sunt centaurii care nu-şi frâng gâtul niciodată căci au grumaji de ape de oţel ochi ce nu iartă copite cu înverşunare potcovite. Ei trec, şi din goană îmi spun, zâmbind un pic, măreţi

totdeauna : - Fă ca noi dacă poţi...
Dacă poţi, fă ca noi...
Şi dacă nu, mulţumeşte-te, strigând : „Slavă vouă, neîmblânziţilor, sublimilor, frângătorilor de grumaji, văluri văzute ale timpului !"
- Să fie„. - spun.

- Să fie ? - mă întreb.
Nu sufăr
să fiu călcat în picioare.
Dar voi aveţi copite, slăviţi centauri. Asta, poate, se poate ...
Voi mergeţi drept înainte stârnind nouri de praf şi uneori, de argint.
Dar e argintul nostru, un pic, poate, cenuşiu, materie cenuşie, norul visărilor noastre, creierul nostru.
Slavă, deci, goanei voastre care - fără să ştiţi - ne pune creierul în mişcare, la urma urmei, globul nostru pământesc.
Slavă vouă, care - tropăind - ne ajutaţi să nu uităm că de mult omul umblă în două picioare.
Slavă vouă, zeilor patrupezi, cei care faceţi din fluvii şerpi vii. cei care - împotriva voinţei voastre - ne învăţaţi să ţinem fruntea sus, cei care ne siliţi să ne împotrivim cu seninătate turbării voastre, cu isteţime vomitării avalanşelor voastre cu scutul silei înţelepte nebuniei voastre.
Slavă vouă, care-mi străpungeţi inima lăsând să se vadă prin ea azurul ; fiară senină ce n-o să vă ierte.
Slavă vouă, meteoriţi maculaţi ai timpului

nostru.„

De ce fel de iubire de oameni îmi vorbeşti ? de-aceea care-ţi face doar ţie bine ? - spune !..
de oamenii ce-n jurul tău vrei să se adune, să te iubească, să le porunceşti ?

Iubeşti tu omul ? care om ? acel ce-ntr-o oglindă palidă s-ascunde privindu-te pe tine ? Ce oţel e-n ochii lui... Eşti tu acel... Ce crunt e !

Priveşte cit de blând eşti : ai zâmbit, şi-un ger a aburit oglinda toată şi-ai râs, şi râsul s-a schimonosit şi a zbârcit oglinda deodată.

Ce dărui tu ? cuvintele, dresate să ţi se-napoieze iar şi iar, umflate după voie, dezumflate, cu dragoste de tine, fără har ?

Unde ţi-i dragostea de semeni, apostole de tine-ndrăgostit ?
Oglinzile-ţi nasc numai monştri gemeni, surâzătorule nefericit. ..

.„şi trebui-vor să-şi lepede pielea ..•

IOAN PAFLAGONITUL

(dJn Cetatea Zindag)

O să mai fie până atunci dar adevăr zic vouă mai sunt multe lucruri care trebuiesc să-şi lepede pielea. Mulţi sunt înecaţii în apele jilţurilor cu ghiare de foc şi capete de lei.

Ei .trebuiesc mântuiţi şi îndemnaţi să meargă în pădurile căinţei unde-i aşteaptă blănurile de muşchi odihnitor.

Văzduhul se clatină şi nu-i mai rabdă acolo unde sunt şi de unde singuri nu se vor smulge.

Ei trebuiesc ajutaţi să se clintească pentru că tiarele lor sunt nişte măsele sparte bătute de o lumină stearpă, şi cine a văzut om sfruntându-şi semenii fără să fie ajutat să plece acolo unde clipocesc stelele broaştelor şi unde se încâlcesc fără oprire jilavele plete roşcovane ale uitării'n ruşine.

Sfărâmând rubinul inimii celor aduşi de spate ei au nădăjduit că o să stoarcă din el vin şi au văzut sânge curgând. Şi stâlpi de strâmbe visuri s-au năruit prefăcuţi în făclii arzând cu flăcări de sânge şi cetatea ce-avea în loc de paratrăznet un deget înalt şi pe el unghia lunii şopti sfârşită : „sfârşească-se !" şi-şi trase peste faţă văluri de fum şi se înfrumuseţă cu dresuri de foc şi-şi trase sprâncene de trăznete.

Şi-acum aşteaptă frumoasă

şi'n zdrenţe pe cel

ce-i va pune pe creştet nu nimb de stearpă mărire ci nimbul rotundelor azimi ce fumegă.

RUGACIUNE

rratăl nostru carele eşti in ceruri coboară, dacă eşti, pe pământ şi opreşte viforul morţii şi fă din căşti pălării şi mângâie feţele morţilor păstrându-i in viaţă pe vii şi stai printre noi de ni-eşti tată, din sângele scurs făcând vin şi fă din oricare armată alaiuri civile.

.:Amin.

IZVOARE

Laudă dragostei, primăverii, unduirii trupurilor neîncătuşate ale apelor, meteorilor de muguri, iubirii, mult mai puternice
decât teroarea nourilor căluşt asasini ai luminii ;
castanilor care ne vor dărui lampadare necerându-ne nimic . . Elenei care se smulge din braţele silnice hotărîtă să înfrunte mai degrabă fierul, decât să rabde osânda blonzilor cârlionţi ai lui Menelaos ; slavă credincioaselor iscălituri ale tenacelor pârâuri, libertăţii lor - glorie-n pădu^i şi pe şesuri ! ochilor viorelei care nu clipesc în faţa furtunii, voinţei omului ieşit din iarnă slăbit, - glorie acelora ce apăsaţi de lespezi - cred în forţa descătuşătoarelor vânturi, în tine, primăvara mea, şi în eternitatea celor care aşteaptă învăluiţi în giulgiuri mari de piatră.

SEMIRAMIS

lui Geo Bogza

Dar este o pomană odioasă că mi-a fost dat să mai trăiesc după atâţia morţi

Căci am trăit nu intr'o grădină,
ci într-o măC€lărie

Să spun, aşa dar, că miriadele de picături de sânge sunt rubine

Să mint pe toţi, minţindu-mă, că am trăit nu printre semeni atârnaţi de şireang, ci legănaţi de raze în răcoroasele grădini ale Semiramidei.

DIHORU

Am simţit de departe dihorii tâ:coale dând graşi cenuşii puilor 1 unii în zorii acestei primăveri prea târzii

O, nu, eu nu· acest lucru am vrut - în mine-am strigat - sub cerul şi roz şi de cupru iitâta sânge-i vărsat

Şi am chemat brebenelul şi micşuneaua să vină şi-i tremura lunii inelul privind dihorii'n lumină

Şi primăvara venea printre dihori şi prin raze
Cu degete lungi îşi punea pe palul chip masca de gaze ...

SATRAPI

Tiribaze
Tissaferne
Farnabaze
Datame
Mazaisos
Spithridate

Memnos din Rhodos
Abrokomas
Ariarathe
Atorampara
Azbaal
Elpaal din Byblos

Ucigând, voiau să'nghită
Timpul

Au pierit într-o noapte sau într-o zi.„
CA PROSTU.U

Vai de sufleţelul nostru care - când să fie mare - ni se cocoşă oa prostul, proştilor dând ascultare.

AQUAFORTE

Beam băuturi aprinse
băuturi de brad tânăr care arde încet băuturi de amurguri şi de înfrângeri încăpăţânate băuturi care-mi depun scheletul drojdiei cu greu băuturi de chihlimbar care strigă „Osan^a celui care nu s'a născut şi niciodată celui ce este", băuturi ale memoriei cântăritoare şi ale memoriei imprudente legându-se totdeauna la cap când n'o doare, beam băuturile mării cu valuri lungi de leoaice şi băuturile mătăsoase ale lunii larg legănătoare, băuturile care iscodesc şi află dincolo de ceea ce este, beam băuturile care nu costă pe nimeni nimic.

Atunci veniră guarzii planetei cu dinţi de cuarţ şi-mi spuseră : „Plăteşte".
Şi am plătit. Şi m'au legat.

APA ŞI FOCUb

Te las acum pe totdeauna, apă, apă ce vii apă ce te retragi tu care faci cămăşi ca să acoperi apă ce saturi apă care înşeli.

Te părăsesc, apă care învălui şi nevinovăţia şi ce-i scârnav, apă ce speli şi potoleşti şi-adormi si-apoi scufunzi lingându-ţi ţărmul calmă.

Apropie-te, foc cu plete strigăt, tu ce mă strângi în gheare care muşcă şi fă-mă torţă a leilor înaltă şi strigă precum nu poate vreo gură de om să strige. Şi mă fă lumină şi-arată celor care cred că-s mort această mască de cenuşă arzând şi tristul meu surâs care-i învinge ...

lui Geo Dumitrescu

Ne vedem într-o viaţă de vreo Câteva sute de ori, de câteva ori, călăreţi fiind, povestim şi încălecăm pe o şa, de vreo câteva ori glumim, de cele mai multe ori spunem că ne simţim aşa ^i-aşa.

E greu să fii sănătos şi greu să-ţi duci crucea, uneori ne întăresc cei care nu se lasă crucificaţi, mii şi mii.

Decât oamenii, plopii cresc mult mai uşor, dar îi vedem numai când un mic val de azur sau de altceva ne aduce, cu nu prea mult zor, pe zăpezile unui cearşaf de spital

Atunci bicicletele sunt date la o parte, prieteni vin mai grE! u, căci umblă pe jos, şi numai roţile soarelui, scăpărând departe, îţi mai spun că, totuşi, totul e atât de frumos.

M'au invitat - în somn - vre-o şease mari procurori, ca să mă'ntrebe dece-mi plac fetele frumoase şi nu frumoasele cu ghebe,

dece am omorit în baie
în timp ce îşi scotea cămaşa un fluture cu cap de oaie
care fusese Ahmed Paşa,

de ce sunt cu Trufia frate ce drept să umblu mă provoacă şi nu prefer să car în spate, umblând în patru J.abe, o vacă,

de ce mănânc din lună partea ce nu se vede - cea mai bună - şi caut să jignesc şi moartea _ochind-o cu săgeţi de lună,

de ce săgeata fermecată se'ntâmplă să mai dea şi'n proştii ce vor să'nghi tă lumea toată vârâtă'n guşa mică-a ploştii...

Şi-am ascultat glasul acestor judecători, şi gâzi şi martori, şi m'am gândit la bietul Nestor cel înţelept, - privind spre tartori.

Ingerul meu nu avea elice era supersonicul meu avion care de greutăţile păcatelor mele nu putea, totuşi, să se ridice

Insă eu trebuia să plec, fără doar şi poate, şi atunci Inaripatul spuse ca o „hotesse de l'air" :

„bagajele dumneavoastră sunt supraîncărcate'•.

„Ei bine (răspunsei) ce să ^? sunt ale mele„." - şi la 11 noaptea flx fusei lăsat să plec, încărcat cu ele, şi la 12

noaptea aterizam la Styx.

^u-mi da decât o rază : pe aceea ce retezând grumazul tiraniei, dzvor de raze face să ţâşnească, mistuitor de ceţuri şi-obrăzare şi liberează adâncul chip al nopţii cu pletele sunând de adevăruri.

Ce să mai spun ...
Ce poate să spună un om care vorbeşte cu el însuşi
de teamă să nu devină altul si să nu facă rău nimănui ? Ca să vorbeşti trebuie să fii şi ascultat sau, cel puţin, auzit.
Să te pună cineva la ureche (de^ar fi la inimă.„) ca pe o scoică măcar oa pe o scoică.
Atunci, ar auzi ceva sufletul i s'ar umiPle de culoarea durerii sau a nedumeririi. Ar vedea plăji moarte, piscuri şi ochiul abisului Cunoaştem atât de puţin„. Suntem atât de grăbiţi... Nu-mi priviţi faţa este-a unui om surpat cam devreme. Atât. Ei şi ?
Chiar asta voiam să spun

Seninul - cât l-am iubit şi cât l-aş iubi, tu o ştii, de-ar şti să decoloreze chipul beznei pustii.

Pentru că sunt şi eu un om şi cercetând ochii aştrilor văd atât de puţină, atât de puţină lumină.

Septembrie - de-ar ,înainta nu spre lumânările iernii ci spre dreptatea limpede-a ta, rariŞte a primăverii,

aş trece prin gurile iadului cu ochii surâzători - de-aş putea spera tare că oamenii se vor bombarda odată cu flori.

CUMPANA

Şi faţa ta va fi, chiar dacă nu frumoasă, dreaptă şi calmă şi o să ne'ntâlnim aşa cum întâlneşti
- după ce ai urcat un munte de lumini - versantul lui pe care acuma îl cobori, în

spate cu o legătură mică de surcele de soare, pe o pantă unde te-aşteaptă lava umbrelor, dar şi speranţa unor vulcani meniţi să încălzească mâinile .tale îngheţând încet ...

DESPRINDERE

... pentrucă vă iubesc şi din iubire vă las să mă chinuiţi - nu pentrucă n-aş putea să sbor şi să vă părăsesc deslegându-mă de chin.
Dar dacă aţi suferi ? Roata voastră s-ar răsuci în gol, nemaiavând ce să apuce, tremurând ca un copil cu gingii de auroră dureroasă care trebuie să muşte ca să-i poată creşte dinţii.

De aceea prin pupila oar:bă a întunericului urc şi cobor scările
şi urcuşul este şi el o coborâre cu aripile cercând să svâcnească, însă neputincioase din propria-mi voinţă.

:Aş putea să sbor _şi să vă părăsesc, dar inima mea este urechea unei pânde palidă-n întunericul surd aşteaptă să audă foşnetul sborului vostTu smulgând frunzişuri de păsări...

„Eugen Jebeleanu. In volumul de tot tineresc, publicat la Bra- şov, Schituri cu soare se putea presimţi un poet, nu şi o originalitate. Venit la Bucureşti şi intrat în ritmul mişcării lirice contemporane şi ultracontemporane, şi

sub influenţa tehnicei barbiene, Eugen Jebeleanu (n. 1911) a optat mai mult pentru originalitate.

In Inimi sub săbii şi în poeziile ce i-au urmat s-a înarmat cu o carapace de ermetism formal : expresie abruptă, colţuros lapidară, de zid ciclopic fără mortar, stilizare de vitraliu primitiv sau de piatră necioplită ; lipsă de fluenţă şi de muzicalitate, adică fără curea de transmisiune intre cuvinte şi idei ; stil eliptic, rostogoliri de bolovani, car salmoneic izbit de grinzi de aramă. E neîndoios că printr-o astfel de tehnică, din care banalul e izgonit şi originalitatea e obţinută prtn salturi vertiginoase şi asociaţii neaşteptate, poetul a reuşit admirabile peisagii sau descripţii stilizate dur."

E. LOVINESCU, lstorta literaturtt romdne contemporane 1900-1937 ; Scrieri, 6, Editura Miner- va, 1975,

„Dintre tinerii poeţi distinşi cu premiul Fundaţiilor regale, d. Eugen Jebeleanu ni se pare cel mai preţios. Traducător subtil din Rilke, liric de nobilă atitudine şi de viguroasă şi colorată expresie poemele prezentate îl consacră drept unul din fruntaşii generaţiei sale.

Poezia d-lui Jebeleanu se remarcă printr-o încordată inteli- genţă artistică, printr-o plastică de energie metalică şi o exclusivă, poate prea exclusivă, utilizare a elipsei, ameninţînd să devie manieră. Să nu ne înşele însă unele uşoare filiaţii cu ermetismul barbian. D. Jebeleanu a-nvăţat din experienţa poetului din Joc secund numai arta condensării, fără să lunece în imitaţie servilă şi fără să mimeze un ermetism interior, Dacă aducem vreo obiecţie primului său ciclu de afirmare lirică, o putem preciza într-o prea tenace înclinare de a-şi înăbuşi zbaterea lăuntrică. Poezia d-lui Jebeleanu dovedeşte o personală fantezie gotică, o neîntreruptă transpoziţie de senzaţii, în al căror joc se complace, cu o preţio- zitate de rar rafinament. Poemele sale irizează reflexe fermecate de vitralii, sub orgia solară, realizînd un estetism de o uimitoare virtuozitate şi creînd un peisagiu numai din pasta de nuanţe tari a propriei închipuiri. Poetul este deplin stăpîn pe mijloacele sale violent decorative, desfăşurate cu o lucidă organizare inferioară şi savantă mînuire a efectelor sonore [„.]. D. Jebeleanu este un artist de o luciditate împinsă pînă la amănunt şi de o subtilitate dusă pînă la preţios [...]. D. Jebeleanu nu este dintre a·cei scriitori care să se-nchidă-n orgoliul începuturilor. Aşteptăm de la inteligenţa lui artistică şi o cufundare mai accentuată în substratul vital al emoţiei."

POMPILIU CONSTANTINESCU, Scrterl, 3, edl^ ţie îngrijită de Constanţa Constantinescu, cu o prefaţă de Victor

Felea, E.p.l„ 1969.

„Premiul dat de comisia celor 7 lui Eugen Jebeleanu nu a descoperit un poet ci a consacrat unul. Dintre cei patru poeţi pre:.. roiaţi se poate spune fără greş că Eugen Jebeleanu este cel mai realizat şi mai autentic şi în acelaşi timp acela care întrece cu mult şi pe alţi tineri poeţi, care n-ar fi putut să-l înlocuiască la acest premiu. O dovedeşte în.tîi cumpătatul aspect al acestui volum cuprinzînd numai 21 de poezii, dintr-un număr mai mare risipit în decurs de cinci ani prin reviste, unde autorul a lăsat în uitare ce n-a crezut demn să figureze într-un volum definitiv. Căci autorul a privit acest volum ca definitiv şi noi tot astfel îl socotim, şi pe bună dreptate. Inimi sub săbii trebuie să rămînă aşa şi numai aşa. Autorul nu va avea nici să mai adaoge, nici să mai taie din el, nimic. E o casetă de 21 de pietre preţioase, fiecare cizelată în parte. Şi la un loc formează un tot unitar, a cărui armonie mi poate fi ruptă, nici desfăcută în părţi...

Temperament poetic neastîmpărat, Eugen Jebeleanu face Un pas nou. Fără a se depărta de esenţa metafizică a lirismului său, cu aceleaşi mijloace de puternică sensibilitate şi într-o forină de aceeaşi perfecţie ca şi pînă acum, poetul alătură creaţiei sale o nµanţă afectivă, potenţiată de discreţie şi de fineţă. Mai trebuie acc.entJuat şi pr()gresul în clasicizarea formei. Păstrîndu-şi perfecţia, Versul a devenit mai simplu, s-a deshermetizat, este mai flexibil, _mai limpede, lăsînd sensul în plină lumină.

. Pe Eugen Jebeleanu n-aş fi avut nevoie să-l prezint. Nu e un debutant. Dar noua formă în care se arată azi poetul trebuia revelată şi celebrată cum se cuvine. Şi mai trebuia atrasă puţin atenţia criticii noastre, aglomerată de producţia actuală, că de multe ori trece prea uşor peste valorile durabile. Am vrut ca această prezentare să fie prilejul unei verificări. In orice caz, mi-0m făcut datoria spunînd că : dintre poeţii tineri, Eugen Jebe- leanu e azi şi cel mai realizat şi cel mai original. O adevărată valoare de durată."

OCTAV ŞULUŢIU, Eu.:ien Jebeleanu : Inimi sub s4bti (Familia, 1936), Scriitori şi cdrţi, Editura Minerva, 1974.

„Această îmbrăţişare a omului, bocet suprem asupra exploziei atomice [„.], se revarsă binefăcătoare din Surîsul Hiroshimei (1957) de Eugen Jebeleanu. Cu o imagine apocaliptică spiritul secolului douăzeci este ... demonul din a XX-a vale»

şi glasul lui ame- ninţă însăşi ordinea minerală a creaţiunii [„.].

Eugen Jebeleanu, în Surîsul Hiroshimei, cîntă în doi timpi, lovind şi mîngîind o claviatură neagră de bemoli^ De la fantasticele imagini de teroare eshatologică ale atomizării şi pînă la gin- găşia celor evocatoare de mugurii umanităţii striviţi prin atomizare, e un registru liric al ocrotirii vieţii, al paternităţii îndeosebi, dar al unei paternităţi largi şi, am zice absolută, cum numai poeţii ştiu să absolutizeze relativul."

VLADIMIR STREINU, Ltrtsm şi epocii, Pagtnt de crit!c4 Uterar4, IV, ediţie alcătuită de George Munteanu, Editura Minerva, 19'16.

„Este, în opera poetică a lui Eugen Jebeleanu, un poem [„.] în care poetul a strîns, ca într-un recipient de aluminium, toate ecourile îndw·erate, atît ale experienţei semenilor săi de visuri, cit şi ale propriei sale experienţe, şi care vibrează, la fel cu scoica marină, de toate furtunile inhibite, pe care marea artă a poetului le-a dominat şi a căror intensitate e cu atît mai impresionantă. Poemul se intitulează Ceea ce nu se uită, e datat martie-august 1944 şi stă la răscrucea dintre cele două perioade ale istoriei noastre contemporane [...). Astfel de accente justiţiare poezia lui Eugen Jebe- leanu a scandat şi mai înainte [...] ; în 1934, Eugen Jebeleanu dădea la lumină întîia sa plachetă originală, atît de sugestiv intitulată Inimi sub săbii. Era o poezie rafinată, cu verbul şi metafora trecute prin la[m]inoarele cele mai subtile, hermetică nu o dată, întotdeauna prestigioasă. Cel ce bătuse aceste monede de aur se dovedea un mare meşteşugar, ce nu-şi trăda totuşi secretele [...]. Ca şi confraţii săi de promoţie lirică, intermediului acestuia, în aparenţă contradictoriu, Eugen Jebeleanu îi va substitui, concomitent, s-ar zice, o poezie luptătoare dictată de suferinţele omului şi călăuzită de marile idealuri ale umanităţii, între care libertatea se înscrie printre primele [...). Poezia originală a lui Eugen Jebe- leanu, aşa cum prezenta antologie o reflectă, se exercită în mai multe planuri de la sonetul sugestiv, ca o casetă aromind de mireasma florilor presate, pînă la poemul de largă compoziţie şi intensă rezonanţă, de la virulenţa satirei, la resemnarea meditaţiei prefunerare şi de la suavitatea stanţelor de dragoste pînă la solemna şi tulburătoarea gravitate a oratoriului [...]. Surîsul Hiroshi- mei e oratoriul prin excelenţă, patetic, ce îşi ajunge sieşi şi-n care cu magia verbului său şi graţie arhitecturii simfonice în care l-3 edificat, Eugen Jebeleanu a suplinit multiplicatele acorduri ale orgii, ce stăruise tot timpul prin norii de cenuşă-

nvolburată [...]. ln arhiva diplomelor de onoare, asupra cărora cititorul zilelor de mîine se va apleca cu pietate, poezia militantă a lui Eugen Jebe- leanu, in frunte cu poemul Hiroshimei, îşi are locul său bine determinat."

PERPESSICIUS, Menţiuni crlttce (Pagini aleset. antologie de Eugen Simion, Editura Albatros. 1916.

„Cei ursiţi somnului să închidă ochii. Cei ursiţi luminei zilei să-i deschidă. Cei ursiţi apelor să plîngă. Cei ursiţi să fie arşi de vii, să şi-i smulgă şi să-i arunce Cit mai departe. Toţi vor continua să vadă. Şi nu vor înceta nicicînd să privească. Aşa cum s-a întîmplat cu ochii Hiroşimei. Cei care continuă să ne privească. Ochii celor care au ars aici nu încetează de a ne privi. Asiatici, teribili, impersonali. Şi dacă nu pot vedea, dacă nu pot pt"ivi, calculează. Totul e calcul. Ce timp desparte Hiroşima de restul lumii ? lntreaga lume va fi să fie un rug. Chiar de azi. Chiar din această clipă. Sau mîine, la revărsatul zorilor. Dar va fi un rug, un rug asemeni Hiroşimei, dacă popoarele nu se vor ridica, toate popoarele, toţi oamenii, împotriva avalanşei atomice . care a început. Războiul atomic, început la Hiroşima şi Nagasaki, continuă cu experienţele lui şi numai pop'barele, conştiente de pericol, îl mai pot opri.

De aici, din acest p^rmanent pericol, importanţa, înalta valoare universală a poemului Surisul Hiroşimei, opera marelui poet român Eugen Jebeleanu. Poemul său nu e numai un ram sub pusderia florii, nu e numai o gingaşă construcţie verbală, nu e numai o strălucită armonie dintre sunete şi imagini. Nu este numai un registru total al secretelor poeziei. E un strigăt care trezeşte pe cei care dorm, un strigăt care-i face pe surzi să audă, un strigăt care-i face pe orbii care nu vor să vadă tragedia ce se apropie de noi, apocaliptică, apocaliptică. Un strigăt care le dă glas celor care nu au gură decît pentru alte cuvinte şi nu pentru cele ale poetului, ale profetului. Cuvintele celui care, gemînd pentru ceea ce s-a petrecut la Hiroşima şi Nagasaki, prin poemul său ne avertizează ce ar însemna mîine, un mîine al popoarelor . prefăcut e-n cenuşă.

Dar nu tonul înfricoşetor al poemului e cel care ne face, ca l^ animale, părul măciucă. Dimpotrivă, Surîsul Hiroşimei este lipsit de această oratorie poetică, valoroasă numai atît cit vibrează cu- vint ele. Sunetele sale nu răsună, clipele sfîşietoare, la suprafaţa versului, ci bat din adîncuri. Bat, explodează în oasele cititorului, cel pe care emoţia poetică, de la începutul pînă la sfîrşitul poe- mului, îl ţine sub tensiune ca pe un înecat în el însuşi, în pro- pl'iile !lui gînduri.

Vocea sa pătrunde peste tot. Este vocea poetului care intră noaptea în

oraş. Nu poartă podoabe verbale. E nudă, ca o sabie. Pătrunde prin poarta somnului, îngustă asemeni porţii cerului. Şi e ca .un drum. Cel care merge pe el ajunge pretutindeni. Poetul se află la Hiroşima. E un gest. de grandilocvenţă 7 Nu. E uman. ˡn imensitatea somnului nu există fiinţe măreţe. Toţi oamenii sint la fel. Umani. Umani, fără altă dimensiune, poetul începe să stea de vorbă cu lucrurile mărunte. Cu acele lucruri mărunte care suspină şi se cheamă oameni. E o vorbire simplă. Vorbirea celui care sosește noaptea într-un oraş, unde cei care dorm visează cu gliis tare. Şi poate că datoria visului este aceea de a reface adevărul deformat al vieţii. De a reproduce, ca într-o oglindă neagră, monstruozitatea vieţii. Acum, cind locuitorii Hiroşimei dorm, toᵗul se va transforma în fire de nisip. Pînă la ultimul luceafăr. Şi nu va mai auzi vreodată ceea ce a auzit, nimeni nu va mai vedea ceea ce a văzut. Nu va mai simţi arsurile de pe trupul său. Totul e curgere. O curgere absentă. Numai poetul, acest plăpind duşman al neînsemnatelor relaţii cotidiene, al neînsemnatelor realităţi ale lucrurilor adevărate, numai poetul ştie ce spune, căci el se află dinainte prezent în inima adevărurilor ultime.

In această realitate ultimă, visul nu are decit o singură ᶠaţă. Sub hecatombă, realitatea şi visul se confundă. Numai mai înainte au trăit separat. Aici, în acest poem, trăiesc împreună. Teribil de împreună, definitiv împreună. Pentru că nu mai putem să ne despărţim gindul despre tragedia Hiroşimei şi să citim visele poetului ca şi cind nu am şti care e deznodămintul. Nu există suspensiune. Suspensiunea se află în ceea ce va să vină. In ceea ce, indirect, ne comunică acest strălucit poet român, Eugen Jebeleanu. Nu există nici un fel de răgaz. Nu ai unde să-ţi tragi sufletul: In tragedia antică mina mai găsea o coloană pe care să se sprijine ; străpuns de pumnal, trupul mai găsea o palmă de ţărînă pe care să se prăbuşească. Acum însă, unde să-ţi sprijini mina dacă toate coloanele s-au şters în aer ca· nişte spectre ? Unde să cadă trupul nostru dacă nu va mai fi ţărină, ci doar materia incendiată ? Să urlăm. Să ne adunăm şi să urlăm ca lupii ca să ne audă cei ˙care pregătesc războiul atomic. Nici nu am avea altceva de făcut în mijlocul acestei nepăsări, aproape totală, cu care omenirea asistă la păzirea atomului nimicitor. Să-l păzim noi. Să-l păzim aşª cum se păzeau armele. Şi să sfîrşim prin a-l parodia pe un anume poet. rostind această frază : oricare din armele de demult a fᵒst mai bună. 1

1 E vorba de poetul spaniol Jorge Mansique (1440-1478), cel care spunea : „Oricare din thnpurile trecute a fos.t mai bun".

Fără a distrage şi fără a frîna emoţia, există în poemul Iul Jebeleanu o

orchestraţie verbală care o însoţeşte clipă de clipă, o orchestraţie construită din cuvînt şi tăcere peste ceea ce a· fost o distrugere totală - un surîs, doar, şi împotriva surîsului o bombă atomică - o orchestraţie, repet, care se descompune. în crimpeie mici - sfişiere, haos şi cenuşă - fără a se fărîmiţa c1.1 totul, pentru că niciodată, niciodată nu se va stinge nerostit, în gîtlej, glasul unei mame care-şi caută fiul, nici în guşa păsărilor nu se va stinge ciripitul, cel care întreabă unde sînt... unde sint ... unde sînt oamenii... milioanele de oameni prefăcuţi în ^enuşă.

Eugen Jebeleanu ne reîntoarce, astfel, la marea poezie epică, poezia epică primitivă, cea a dialogului, a dialogului cu universul. Poemul său Surîsul Hiroşimei a fost tradus în mai multe limbi, iar mie îmi revine cinstea de a-l ţJJrezenta cititorilor din Hispano- america, în versiunea spaniolă realizată de Manuel Perez Serrono.

In această versiune, poemul şi-a păstrat întreaga vigoare, forţa, rezonanţa şi jocurile auditive care reuşesc să alcătuiască o imagine mai mult sonoră decît plastică, virtute care mă îndreptă- ţeşte să sper că acest mare poem nu va rămîne în paginile unei cărţi, ci va fi rostit în pieţe publice, în adunările tinerilor, femeilor, muncitorilor, ţăranilor, studenţilor şi artiştilor, de-a lungul şi de-a latul ţărilor noastre, din Mexic pînă în Argentina.

La căderea bombei, în afara speranţei, tot ceea ce putea să facă surisul din Hiroşima a dispărut ca prin magie, dar speranţa este surisul care învinge moartea şi, împotriva asasinilor lumii, pune drapele în miinile celor ce vin să vadă aceste pămînturi japoneze arse, scrumite ; pune drapele în miinile celor ce vin să sărute aceste pămînturi, închipuindu-şi că sărută milioanele de feţe ale inocentelor fiinţe sacrificate aici ; sărutare care, în acela^i timp, este şi un jurămînt.

Jurăm că ceea ce s-a întîmplat la Hiroşima nu se va mai înUmpla pe pămînt, nu, nu se va mai repeta. Niciodată o bombă atomică nu va mai distruge un surîs."

MIGUEL ANGEL ASTURIAS Bucureşti!, toamna anului 1962

(Publicat ca prolog la voi. Eugen Jeb.eleanu, La sonTtsa de H,IToshtma, Buenos Ali-es, _1965.)

„Eugen Jebeleanu este, neîndoios, una din cele mai treze rom1tiinţe ale epocii noastre. Pe el l-au împiedicat mereu să doarmă marile fărădelegi ale veacului, stirnindu-i necontenit teribile minii justiţiare. De la Ceea

ce nu se uită, la Parabole civile, puţine glasuri s-au ridicat cu atîta vehemenţă spre a denunţa crimele istoriei contemporane. Dar Eugen Jebeleanu r:-a încetat să fie şi o egal de trează conştiinţă poetică. De aceea, cu cît s-a simţit mai „angajată„, vocea lui s-a încăpăţinat să atingă şi o mai înaltă puritate lirică. Temperament fugar, Jebeleanu a ştiut să-şi împingă imaginaţia aprinsă pînă la o pregnanţă halucinatorie şi să dea verbului său năvalnic cînd scrîşniri metalice, cînd fluidităţi ae- r:ierie. [... J

S-a spus că Jebeleanu are o sensibilitate poetică esenţialmente tragică. Totuşi, umanitatea martiră pe care el a cintat-o, reuşeşte s'ă-şi biruie imensa suferinţă şi să „suridă». Versurile lui cunosc. nu o dată, energice accente jubilative. Puternice lumini se aprind chiar şi in noaptea Elegiei pentru floarea secerată. Mai exact ar fi să spunem că sensibilitatea lui Jebeleanu lucrează aproape exclusiv sub un flux liric de „înaltă tensiune„. Avem aici de-a face pe1·manent cu sentimente copleşitoare, pe care o contenire severă nu le lasă a se revărsa şi le aduce la încordări extreme. Revolta, Indignarea, dispreţul, mila, iubirea, satisfacţia, bucuria capătă motivări din ce în ce mai profunde printr-o imagistică îndrăzneaţă cu valoare revelatoare. Altfel zis, Jebeleanu e un poet care ştie să se iricălzească pînă la alb. [...] Că nu sensibilitatea la tragic, ci ten- <>iuri.ea înaltă a fluxului liric e caracteristica poeziei lui Jebeleanu, ne^o dovedeşte şi altceva. Ciclurile Elegie pentru floarea secerată şi Rlul pe obraz au amîndouă o sursă de inspiraţie dureroasă. Scrise sub semnul doliului etern cu care poetul a fost marcat prin pierderea soţiei sale, ele sînt admirabile cintece de dragoste. Există în aceste versuri o obstinaţie fantastică de a păstra vie prezenţa iubită împotriva a tot ce o împiedică să se manifeste [.„]. Coardele lirei lui Jebeleanu sint atît de întinse, încît par să vibreze singure ca şi cum nu le-ar mai atinge vreun deget. Erosul thanatic se sublimează cu desăvîrşire, ca la Holderlin sau Poe.

Cu ultimele sale versuri intitulate Parabole civile, Jebeleanu o:;e relevă a fi şi un admirabil poet al sarcasmului. Gustul acestuia ^i-i' trăda oarecum încă din Cîntece împotriva morţii [„.]. ln Parabole ᶜfoile poezia aceasta a sarcasmului capătă o dilatare enormi

51 ia o formă foarte originală. Sîntem invitaţi să urmărim ravagiile pe care le provoacă prostia şi cruzimea omenească în societatea contemporană. Lungul bilanţ al unei asemenea opere lugubre lj:i groteşti, Jebeleanu ni-l prezintă într-o serie de reflecţii aforistice amare, scoase din scurte tablouri cu mare putere sintetică, expresivă [...].

Jebeleanu reuşeşte să practice o poezie dură fără cruditâţi verbale, patetică, fără retorism, tumultuoasă, fără mîl. suavă, fără dulcegării. Nimeni nu i-a definit mai exact versurile ca regretata lui soţie, cînd - după cum aflăm - spunea cu o intuiţie plastică formidabilă că sînt „grumaji de cai sălbatici".

OV. S. CROHMALNICEANU, PTefaţă la volumul SuTfsu! HtToshimet şt alte veTSUTi, „Biblioteca pentru toţi'', Editura Minerva, 1973.

„li calificăm pe atîţia drept expresionişti, ermetici, abstracţi, concreţi, încifraţi, descifraţi etc., dar omitem a spune că sînt poeţi. Este tocmai ceea ce nu se întîmplă cu Jebeleanu. El nu ne face niciodată să uităm că este poet. Ce anume am surprins în creaţia sa, care ne-a dirijat la această concluzie ? Intr-o vreme cînd prea adesea lirica de pretutindeni se vede invadată de «conotări" şi de asociaţii reci, opera lui Jebeleanu - alături de a altor cîţiva poeţi ai noştri din diferite generaţii - înseamnă o reabilitare a sensi- bilităţii - calitatea supremă a poeziei de totdeauna. Această tensiune a simţirii poate fi urmărită încă de la creaţia de tinereţe, îndeosebi de la Inimi sub săbii. Titlul care sugerează un fel de baroc arab, o magnificare a exaltării, corespunde perfect conţinutu- lui. Jebeleanu, călăuzit încă de un orgoliu juvenil, se drapează în hlamida de poet. Printr-însa străbate, însă, aceeaşi frămîntată sensibilitate, care se va preciza într-un sens tot mai uman în operele următoare. Această precizare va fi stimulată de marile calamităţi istorice care au zguduit omenirea către mijlocul veacului nostru. Nedreptatea, cruzimea, impulsurile bestiale au dezlănţuit valuri de durere

asupra lumii. Toate acestea au jignit profund sensibilitatea umană a poetului. El uită de sine, de tot orgoliul său artistic, îşi leapădă somptuoasa hlamidă şi se arată sîngerînd de milă şi indignare.

lată cele două valenţe în jurul cărora se va polariza de-aici înainte lirica sa. Evenimentul exterior nu va rămîne niciodată ex- 'terior la el, ci se va asimila în cea mai intimă vibraţie a milei şi indignării. De aceea resursele sale poetice devin cu atit mai intense cu· cit se cufundă în cele mai tragice episoade ale istoriei contemporane. Ca poet social, Jebeleanu nu se arată un programatic rece, ci un suferind de durerile lumii, pe care le retrăieşte pler.ar, însu.5indu-şi şi absorbind în sine, fără menajament, tot supliciul lor fo momentul creaţiei."

EDGAR PAPU, Poezia lut Eu.:;ren Jebeleanu, Romdnia literară, nr. 38, 1974.

„Tn ciuda criticilor care li s-au adus după ce fuseseră elogiate şi distinse cu Premiul de stat, 1n satul lui Sahia şi Bălcescu sînt încă poeme durabile prin tensiunea memoriei, adică prin capacitatea poetului de a evoca „ceea ce nu se uită", de a aduce în contemporaneitate prin magia amintirii momente sau chiar o epocă revolută, înviate printr-o intensă trăire de la orizontul actual [„.).

Se poate spune că Surîsul Hiroshimei, încununat în 1971 cu premiul Etna Taormino (pe care l-a mai luat Jule,; Supervie!le, Tristan Tzara, Dylan Thomas, Ungaretti, Sabba şi Quasimodo) este opera lirică a literaturii noastre contemporane cea mai cunoscută peste hotare [„.].

Dacă Bălcescu e un poem clasic care ne-a lipsit şi pe care e mai bine că l-am avut mai tîrziu decit niciodată, Surîsul Hiroshi- mei e un poem modern, «Unul din marile poeme ale timpului nostru», cum îl consideră un critic de la El Mundo, «una din marile opere poetice de după al

doilea război mondial.„ după Les Lettres frani;aises «Un poem imens şi de o urgenţă patetică şi universală•-, în opinia revistei Europe (1959, nr. 363-364). Bizuit în subtext pe un reportaj luat la faţa locului asupra dezastrului provocat de o _bombă atomică în ziua de 6 august 1945, Surîsul Hiroshimei e un oratoriu-spectacol, compus din vaste alegorii apocaliptice, coruri şi voci simbolice întrunite finalmente într-un protest de o neobişnuită forţă şi un avertisment dat lumii civilizate de astăzi şi de miine.„

AL. PIRU, Poemele lut Eugen Jebeleanu, Rom^ nia literară, nr. 50, 1973.

„M-am întîlnit, astfel, cu poetul extraordinar al «florii sec^- rate„ de nenumărate ori. Scriind despre Bălcescu, m-am sfătuit cu el şi mi-a rostit în taină acel admirabil discurs asupra eroului. Sînt pasaje în Lidice ori în Hiroshima evocată în surîsul ei tra_gic ^u moartea pre moarte călcînd, care-mi zgîrie conştiinţa la fiecare se- lectură [...].

Nimeni, după Eminescu, Macedonski şi Arghezi, n-a mai dat verbului românesc această transparenţă orgolioasă a diatribei, fă- cînd din vers o şcoală a ironiei, în numele unui moralism superior, esenţial politic, ghilotinind impostura şi atentatul la plenitudinea umană."

MIRCEA ZACJU, Lecturi şi zt!e, Editura Emi- nescu, 1973.

„Dacă străbaţi poemul lui Eugen Jebeleanu, intitulat aşa de simplu dureros : Ceea ce nu se uită, este imposibil să nu asociezi flăcările poeziei de acolo cu celelalte flăcări, ale zguduitorului război civil spaniol, peste care trece ţipătul de disperată umanitate, revoltă şi umilinţă al bătrînului poet Antonio Machado (.. ,].

Placheta luţ Eugen Jebeleanu e protestul reţinut, adînci.t .-şi transparent, pentru o remarcabilă autobiografie lirică, transfigurată. Un arhipelag multiplu de experienţe, de stări, de in.hi- biţii, o colecţie

nebănuită de fotografii sufleteşti, care duc înăuntru şi pleacă în afară, o investigaţie suficientă în lumea psihologică şi socială a unui singur suflet [...].

Se întîmplă la un moment dat acest lucru : că tensiunile, sen- zaţiile, revenirile acelea febrile, în sfîrşit toate combustiunile adunate în poem nu mai aparţin cu exclusivitate autorului ; ele au devenit un monolog aspru, patetic, incandescent, covîrşitor, un monolog ţinut în numele unor mulţimi de conştiinţe şi de sentimente identice."

ION CARAION (1946), Duelu! cu crinlt, Editura Cartea Românească, 1972.

„Lipsită de tremurul nevrotic al obsesiilor, dar nu mai puţin persistentă, avînd aceeaşi funcţie matrice determinantă, advi;>rsi- tatea faţă de spectrul etern al omului are în Surîsul Hiroshimei acelaşi substrat organic, aproape biologic, pe care-l vor acuza Elegiile dedicate soţiei. (...] Este, în genere, de reţinut că, oricît de imperios, de acaparator ar fi erosul acesta de viaţă postumă nu confiscă întreaga energie sufletească a celui ce i se închină, împie- dicindu-l să perceapă şi durerile celorlalţi. Propria rană sporeşte sensibilitatea pentru tot ce este suferinţă umană, de la privaţiu- nile curente şi încercările grave pînă la încleştarea cu neantul [„.]. ln referinţa lui, de un patos convulsiv Eugen Jebeleanu plinge cu lacrimi torenţiale [„.]. Element heraldic, parte a blazonului său, lacrima, plînsul, este şi emblema condiţiei umane."

MIHAIL PETROVEANU, Tratectortt lirtce, Editura Cartea RomâneascA, 1974.

„Tragedia Hiroshimei apare în poemul liric al lui Eugen .Jebeleanu în tot cumplitul ei adevăr. Poetul a transfigurat artistic evenimentul real, dar nu golindu-l de conţinutul lui autentic, ci tocmai relevîndu-l, prin mijloacele artei, prin capacitatea ei de a lumina

dinăuntru istoria, de a o face mereu vie, de a o intensifica. Eugen Jebeleanu s-a comportat ca un poet liric, păstrînd tragediei de la Hiroshima proporţiile ei de catastrofă care afectează întreaga omenire şi dindu-i în acelaşi timp conturul unei dureri personale."

GEORGETA HORODINCA, Un poem al martlOt' speranţe, contemporanul, 12 decembrie 1958.

„Tragicul provine, în Surîsul Hiroshimei, din insolitul situaţiei, din caracterul şi efectele catastrofale genocide ale acestuia : cineva alege ca soluţie finală crima şi acţionează prin surprindere, risipind în neant o civilizaţie şi o colectivitate [„.]. Eveniment teribil. Demonstrîrid însă (în viziunea lui Eugen .Jebeleanu) şi neputinţa Morţii de a nimici Viaţa. Tema catastrofei, prin crimă de lese-uma- nitate, îşi asociază, în contextul evocării, tema supravieţuirii. A «Vocilor» ce nu pot fi anulate. A capacităţii umane de a ieşi din impas şi de a-i dovedi nemurirea. [„.] Dintr-un unghi care conferă atitudinii accente şi politice (anticapitaliste sau antifasciste), şi etice (în sens general omenesc). Traducînd, de fapt, in ultima analiză reacţia polemică, în plan absolut a lui Eugen Jebeleanu faţă de orice accepţii semantice încorporabile conceptului de Moarte [.„].

Incepînd cu Surîsul Hiroshimei, neîndoios capodopera lui Eugen Jebeleanu, acesta preferă transparenţa, sugestia, metafora re- velantă, cu sarcini emoţionale, repetiţia cu rosturi funcţionale, concizia, interogaţia cu ecouri infinite, zborul în fantastic, ancorarea într-un sentimental transcendentalizat."

AUREL MARTIN, Poeţi contemporani, II, Editura Eminescu, 1971.

„„.Ne-a bucurat atît - în prima decadă a anului - decernarea premiului «Etna-Taormina» lui Eugen Jebeleanu, pentru cele două volume apărute anul trecut în Italia : La porta dei !eoni (în editura Palazzi din Milano) şi Il

sorriso di Hiroshima e4 altri versi (în editura Guandi), acest volum cuprinzînd şi Elegie pentru floarea secerată. Cititorul de limbă italiană comuniază astfel cu spiritul românesc prin una din cele mai elevate proiecţii ale. sale în contemporaneitate, rod al inspiraţiei şi al conştiinţei poetice ale unuia din cei mai reprezentativi lirici ai literaturii naţionale. C^1 acest sigiliu de autenticitate şi pe asemenea culmi ale reliefului nostru literar, viziunea atit de profundă şi de generos umanistă a lui Jebeleanu s-a relevat în arta poetică a lui Dante şi Leopardi ca o componentă de nouă dimensiune a spiritului european, într-un veac multiplu determinant al destinului uman."

GEORGE IVAŞCU, Premtt (1971), 101 tablete, Editura Eminescu, 197t.

„Cele două cărţi de versuri tipărite anul trecut în Italia (La porta dei leone şi Il sorriso di Hiroshima) i-au adus lui Eugen Jebeleanu prestigiosul premiu literar «Etna-Taormina„, oferit de un juriu, avîndu-l în frunte pe laureatul premiului Nobel, Miguel Angel Asturias. Numele poetului român se înscrie astfel cu strălucire alături de cele ale laureaţilor precedentelor ediţii - Giu-

seppe ·ungaretti, Salvatore Quasimodo, Dylan Thomas. Anna Ahmatova, Jules Supervielle ori Gabriel Celaya. •

GEORGE TOMOZEI, Eugen Jebeleanu, prcmtul Etna-Taormtna 1970, Tribuna, ianuarie 1971.

„ ... gatul cel mai înalt pe care presa noastră l-a investit vreodată cu damf de linotip şi literă aldină, - romanticul şi pururea adolescentul Eugen Jebeleanu.

Scăpărător şi ciufut ca o sabie de Toledo, „marele Jebi", cum e poreclit de către administratori, a fost şi este întotdeauna în contratimp cu mersul nisipului în clepsidră, călcînd în peniţă con- venienta, jignindu-se şi înduioşîndu-se de mersul prea lent sau prea iute al sîngelui prin artera aortă a omului viu.

Nu mi-l închipui dormind niciodată şi nici nu mi l-am închipuit dormind niciodată.

Nu mai visează demult, de cind regina Frigiei i-a răpit visul. Stă singur ca un iatagan înfipt într-o grindă şi se lasă visat. Eu bunăoară îl visez uneori."

NICHITA STANESCU, Un om a! p!umbutut, Argeş, octombrie 1971.

„Intr-un discurs liric mereu mai patetic şi mai descătuşat prozodic, pe măsură ce se îndepărtează de caligrafia savantă şi rece a vol.umului de debut, imaginea poetică a lui Eugen Jebeleanu trece în viziunea cutremurată a existenţei ori de cite ori e alimentată de sevele adînci ale memoriei. Atunci poetul coboară îndărăt în timp, pînă la «ceea ce nu se uită.-, pentru a-şi alege, fără multă deliberare, cuvintele care-i vor compune cîntecul, iar metafora ce rezultă ne fulgeră, încărcată de istorie :

Nu ! Nu stau lingă moarte.
Stau lingă tine şi-aud

cum lacrimile picind

nu vor să dispară, ci strălucitoare stele - trasoare -

· se-adună, răzbunătoare,
in cartuşiera de-azur

a Revoluţiei."

ŞTEFAN AUG. DOINAŞ, Poezie ŞI molid paettc4, Editura Eminescu, 1972 .

„Stabilizat astfel într-o chinuitoare conştiinţă a iremediabilului, · poetului nu-i mai rămîne decît să-şi reîmprospăteze confesiunile cu date noi. Din multiplele pagini excelente, între care 11 greu să alegi, să transcriem pentru ilustrarea forţei de suges- tfe citeva versuri excepţionale : „Cînd nu voi mai avea nimic de la tine / nici un nasture orb, nici o cămaşă de lună zdren- ţuită I nici-un flacon aburit în care a mai rămas o lacrimă suspendată, I cînd nu voi mai avea nici o oglindă I nici o pupilă de apă în care să mă recunosc ... I Ce va fi atunci, nu ştiu ... I Dar cum aş putea fi eu ? I Voi fi un cărăbuş orb, mă voi lovi I de dteva mobile de praf I voi întreba în stînga şi în dreapta dacă· mai este un drum şi unde duce ... " (Cînd). Poemele de acest · gen, de un dramatism compact, se refuză „explicării" curente. Efectul lor ţine de muzică, de tonul surdinizat, de ecoul metafizic. Elegiile lui Eugen Jebeleanu se ridică deasupra condiţiei subiective individuale, către un plîns demn, plîns totuşi, urii versa!."

CONST. CIOPRAGA, PersonaUtatea literaturtt rom4ne, Editura Junimea, 18'13.

„Poezia lui Eugen Jebeleanu se defineşte ca o meditaţie continuă asupra existenţei. Reconstituind lumea ca absenţă şi pre- zenţă, poetul acordă o preferinţă deosebită discursului liric, conceput ca un

enunţ aforistic, lapidar, în afara căruia podoabele stili.Stice apar ca o inedită asociere intre cuvinte [...) Eugen Jebe- ie$_{a}$nu este, fără îndoială, un poet de talie europeană."

ROMUL MUNTEANU, Eugen Jebeleanu - poe· zta timpului pierdut şi regdsit, Argeş, ianua· rle 1973.

„Eugen Jebeleanu este un modern tragic, iar o parte din. opera sa un prelung bocet în ce are mai pur, mai sfîşietor şi mai intraductibil acest cuvînt. El este poetul care a făcut. din. această zestre poetică românească o dimensiune universală, neresemnîndu-se să facă din mijloacele lamentaţiei universale o dimensiune autohtonă.•

Şase dialoguri cu Al. Protopopescu în revlsta „Tomis" - Moment Eugen Jebeteanu, în Cornel Regman, Colocvial, Editura Eminescu, .1974.

„Exceptînd culegerea de început : Schituri cu soare (1929)· exerciţii tinereşti de acomodare cu o tehnică poetică dificilă - şi volumul Inimi sub săbii (1934), unde lirismul hieratic tinde · să construiască o viziune fabuloasă, poezia lui Eugen Jebeleanu se· constituie în jurul a două mari mituri : adevărul şi istoria.

La Jebeleanu aspectul etic primează. Tot ceea ce scrie implică un angajament, o dramă a conştiinţei, un viu sentiment al datoriei. Pentru alţii poezia este un limbaj, o confesiune pură, pentru el poezia este, înainte de orice, un act de responsabilitate,. o .plasare în istorie, o încercare, în fine, de a crea dintr-un material fragil (cuvîntul) un instrument teribil de sancţionare a răului.

Ceea ce nu se uită (1945) e, de pildă, o răfuială cu trecutul., .un· act de justiţie postumă. Limbajul versurilor se simplifică, e direct şi concis ca un act de acuzaţie. Poezia ulterioară se implică şi mai adînc în eveniment, pînă a. deveni memoria lui fidelă. Jebeleanu urmează aici ambiţiile generaţiei lui şi le nuanţează

printr-un lirism dur, vizionar, cu o mare sensibilitate la tragic (Surîsul'. Hiroshimei, 1958).

[...] Poezia (fiind instrumentul unei justiţii imaginare) trebuie să ajungă la substratul tragic al evenimentelor. Poezia este, în fond, o tentativă de a smulge din eveniment partea lui de istorie şi din istorie cîtimea ei de adevăr. Surîsul Hiroshimei este un colaj enorm de fresce biblice. Imaginea dilată cinematografic, antre- nînd un şir neîntrerupt de metamorfoze care schimbă în cele din urmă dimensiunile reale ale lucrurilor. Putem spune că Jebe- leanu gîndeşte cosmic şi vede apocaliptic. El amplifică volumele,. lărgeşte suprafeţele, pune în spatele obiectelor pînze de proiec- ţie colosale [...].

Evocarea unui personaj istoric (Bălcescu) ia proporţiile unei veritabile saga, comemorarea unui prieten dispărut (Sahia) duce la scrierea unui poem de mii de versuri. Eugen Jebeleanu este, pe -scurt. un poet al amplitudinii. Ca să izbească bine cu lancea în capu[i] balaurului mitic, el începe prin a-i mări de o sută de ori proporţiile. Căci spiritul acestui Sfint Gheorghe al poeziei noastre, iritat, iritabil, justiţiar, poartă totdeauna o lance. Cu ea vînează monştrii existenţei, de la dra^nii mari ai istoriei pînă la reptilele mărunte din viaţa de toate zilele : inerţia, laşitatea, plictisul (Cîn- tece împotriva morţii, 1963).

In versurile mai noi. Elegie pentru floarea secerată (1967) şi Hanibal (1972), Eugen Jebeleanu adaugă temelor dinainte o altă -dimensiune : Timpul sub expresia lui cea mai tragică : Moartea. Lirismul se interiorizează, limbajul pierde din asprimea obiş- nuită [...].

Lirismul civic, pentru care E. Jebeleanu are, indiscutabil, o vocaţie specială, se realizează în scurte însemnări sarcastice, cu o ntornlă t<ansparentă şi o judecată aspră [...]. Tema mai generală a Parabolelor lui Jebel<;>anu este, în fond, ipocrizia sau, în limbajul J.ui, ne.adevărul."

EUGEN SIMION, Scriitori romjnt de azi, I, Editura Cartea Românească, 1974.

,.Mai tîrziu, în marile poeme de perspectivă socială (Ceea ce nu .se uită, Surisul Hiroshimei ş.a.) atitudinea se schimbă prin deschiderea spre exterior, prin asumarea unor teritorii care valorifică precumpănitor ceea ce iniţial poetul ascunsese : vibrarea pa·tetică, vizionarismul, aptitudinea de a incorpora liricului evenimentele - 0biective pf'trecute în orizontul istoriei.

Astăzi poetul s-ar spune că e iarăşi încercat de vechiul impuls al reprimării şi fără a deveni ermetic îl vedem din nou preocupat de comprimarea eului intim [...).

Dramele şi pasiunile cetăţii, iubirea, viaţa şi moartea, totul e cuprins, contras în această lirică de reprezentări esenţializate, virilă şi austeră procedind la o îndrăzneaţă despodobire a expres1e1 literare pe care o constrînge la un mesaj dramatic şi activizato:r: d^ conştiinţe."

GABRIEL DIMISIANU, Valort actuale, Editura Eminescu, 197t.

„Eugen Jebeleanu devine astfel'" cel mai acut cîntăreţ al timpului, al sentimentului născut de timpul care incinerează,. dar şi stîrneşte, reînvie durerea. Poemele lui aruncă punţi între raportările memoriei şi plenitudinea vieţii cu un fel de statornicie care este modul său de a-şi răsfrînge chipul îndurerat. 1n mişcarea care dublează năluca celor dispăruţi cu o forţă poz[i]tivă, dăruită tuturor, izvorul dătător de încredere pare să fie însăşi obsesia că şi pustiul constituie o prezenţă. Intocmai demiurgului care populează universul cu stele şi arbori, cu ape 'Şi ruguri, Eugen Jebeleanu se împarte între glasul interior şi elanul de întoarcere spre viaţa eliberată de nelinişti. Puterea invenţiei lui rezidă în chiar oscilaţia de

la lamentaţie la coralul luminos iscat de flăcările regenerăr,ii : -.Un fluviu de lacrimi de-aş .fi. n-aş mai putea I Să-ntorc pe nimeni din drum I De după codrul de scrum la lumină I Decît vîrtejul cu frunze de fum" (Veacul de graţie).„

H. ZALIS, Tenstunt lirice contemporane, Editura Dacia, 1975.

„Văzută în termeni abstracţi - şi, deci - schematic - ex^ plozi a dramatică proprie poeziei ·lui Eugen Jebeleanu ar apărea ca o confruntare între elemente dinamice aflate în mişcare· organică - aparţinînd vieţii - şi două repere absolute - timpul şi imperativul moral. Izbucnirea se produce în momentele în. care limitele, zidurile acestei sacre incinte care conţine umanitate, sînt perforate, negate. Termenii negaţiei sint desigur moartea şi crima morală. Tot ce poate· duce la ele trezeşte .im^ potrivirea, refuzul tragic al poetului, impulsul adinc al artei sale. Aceşti termeni ai anulării sînt pentru poet egal de im.portanţi ; mai mult - după cum vom vedea - echivalenţi ; nedreptatea înseamnă moarte, moartea este supremă nedreptate.

De la Cîntece împotriva morţii poemele urmează diagrama sacadată a unor experienţe înregistrate pe viu, participarea tinde să· devină identificare, în constanţa aspiraţiei poetului spre ace- laşi unic nucleu al plinătăţii vitale. Arta măsoară intensitatea probelor la care sînt supuse viaţa, conştiinţa, pînă la suferinţa 'devenită fizică, pină la sacrificiu - semn palpabil al identificării-. Din această durere bărbătească, îndelung stăpînită, a unui --ecoshe vif» se poate 1v1 şi frumuseţea, farmec derivat, ^chivoc { ...]. Simţindu-şi plinătatea de om, poetul a părăsit demult ţira apollinică, templul ei senin de sunete egale, asumîndu-şi destinul de pămîntean al lui Marsyas : cel jupuit de viu, pentru că îndrăznise cu flautul său de trestie să se măsoare cu zeul, şi amiplificînd chiar prin strigătul său dureros domeniul de exis- ţen ţă al artei.

Rareori am putut vedea în poezia noastră o fiinţă expri- mindu-se mai răspicat într-o conştiinţă, într-o atît de mobilă determinare concretă.•

MARCEL MIHALAŞ, Poezie şt conştilnţ4, Romdnia literard, nr. 30, 24 Iulie, 1975.

„Ca altădată Demostene, Cicero sau poate mai cu seamă Marc Antoniu din Julius Cesar

de Shakespeare, Eugen Jebeleanu vine în forul public să ne interpeleze conştiinţele. Marea lui carte de poeme cu titlul teribil : Hanibal, are ceva imperios, de suflu antic. (Nimic comun cu „antichitatea de cabinet• a eruditţlor şi filologilor.) Ce poate fi mai bărbătesc şi mai actual (fireşte în înţelesul aristotelic al acestui termen) decît pildele antice ?

Poemele acestea sînt grave şi severe : nu sînt „poetice", nu sînt „frumoase", nu urmăresc să fie admirate. Ele proclamă direct, sau cu un minim de retorică indirectă, lucruri esenţiale şi presante. Aceasta nu înseamnă deloc că ar fi „antipoetice" sau „prozaice" in spiritul lirismului de avangardă. Jebeleanu nu propune nici o formulă şi nici o tehnică, nici inovatoare, nici tradiţională. Nu-şi pune probleme de artă : arta cea mare :t ace.stui poet e de a spune adevărul cel mai omenesc în forma cea mai lapidară. Materia lui verbală e rezistentă ca piatra sau ca arama.

Această masivă carte are o valoare exemplară de comandament moral. Ea nu contrazice, ci pur şi simplu anulează toate prejudecăţile estetizante despre incongruenţa poeziei cu etica civică. Şi mai ales a elegiei cu viaţn cetăţii."

ALEXANDRU PALEOLOGU, Stmţul practtc, Editura Cartea românească, 1974.

„Expresia unei înalte conştiinţe c1v1ce, a unei fine şi ori· ginale sensibilităţi, carte a unui poet cu variate resurse, Han'bal înscrie un nou titlu în bilanţul realizărilor lirice din cei douăzeci şi cinci de ani republicani. Apariţie de prestigiu, acest volum apărut la Editura Cartea românească sporeşte lista scrierilor lui Eugen Jebeleanu cu încă o culegere de poeme .- ce nu se uită„."

DUMITRU MICU, Eugen Jebeleanu : Hantba1, Scînteia, 11 ianuarie 1973.

„Nu se capitulează în poezia lui Eugen Jebeleanu nici în faţa morţii, nici dincolo de ea. O zbatere dureroasă, continuă, de aripi izbeşte în recele perete despărţitor, dintr-o parte şi alta ; e zbaterea regăsirii în predestinată, eternă per-che. Ciclul Rîul pe obraz este dominat de tema întoarcerii, de motivul orfeic al eliberării din moarte. La ce-ar mai sluji poezia dacă nu ne-ar ajuta să în- treţinem o absurdă şi totuşi atît de omenească speranţă ? Tentativa lui Orfeu a izbutit doar pe jumătate. Fiecare poet o reia însă din nou, pe cont propriu (...].

Constituind numeroase piese antologice, versurile din volumul Hanibal, de o savantă

elaborare, au totodată marea calitate, din ce ln ce mai rară ! astăzi, de a porni .-din inimă•„ din „inima» (...] deschisă ca o gură „a poetului trecut prin toate cercurile suferinţei.„"

VALERIU CRISTEA, Domentul crtttclt, Editura Cartea Românească, 1975.

„Sentimentul iubirii măreşte şi concentreaz·ă atracţia existen- ţei şi face, prin urmare, cu atît mai odioasă intervenţia absurdului, a fărădelegii şi arbitrariului în zonele vieţii. Nu întîmplător din- tr-o poezie de dragoste se naşte ideea putinţei de a înfringe implacabilul şi neantul, tocmai pentru faptul că numai acela care şi-a trăit f.ericirea personală cu ardenţă şi pînă la capăt are capacitatea să se gindească la fericirile şi nefericirile celorlalţi [...]. Se poate astfel spune că înainte de a fi un poet al miniei şi al răzbunării, Eugen Jebeleanu este un poet al fericirii şi al bucuriei, marcat de un puternic instinct al vieţii. Imaginar vorbind, sensibilitatea lui la incidenţa istoriei ca şi fidelitatea revendicativă a unei memorii care <•nu uită„ traversează mai întîi (în realitate, momentele · sînt concomitente, inseparabile) o anticameră unde se intilnesc visele oamenilor şi traiul lor de zi cu zi, dorinţele şi speranţele, sentimentele şi candorile acestora. Este o scufundare de scafandru în tot ce constituie pulsaţie vie şi de neînlocuit a existenţei. Inainte de a vedea «apocaliptic» o lume scuturată de suferinţe fizice şi morale, Jebeleanu vede şi imaginează o lume armonioasă, expusă în culori şi tonuri fermecătoare. Imaginea acestei lumi constituie partea feerică a lirismului său [„.). Din sevele realului şi nu din- tr-un efemer orgoliu moralizator îşi trage autorul lui Hanibal tăria de esenţă a versurilor sale. Rezonanţa este legea interioară a acestui lirism şi prin ea se obţine sentimentul pe1·manenţei [.„).

Forţa şi demnitatea poeziei lui Eugen Jebeleanu provin din · faptul că lumea pe care ne-o descoperă ea este o lume brăzdată de itinerariile sufletului [„.). Din aCest moment, al intuirii pulsului existenţial ce animă această poezie, ceea ce spune poetul, în cuvinte fie simple, fie solemne, fie familiare, fie incrustate î n metalul ·Parabolelor civile, devine imperativ şi tulburător ca o bătaie în p-rţil^ destinului."

DAN CRISTEA, Arcadia tmaginard, Editura Cartea Românească, 197'1.

„Sintem şi de data asta copleşiţi de materi^itatea - să spunem aşa - biologică şi morală a surselor care alimentează tulburătorul filon de lirism tragic din poezia lui Eugen Jeb'eleanu. [.„) .In dmpul poeziei româneşti, conţen:ipoi;:ape. în ipostaza de cîntăreţ al iubirii tragic pierdute, Eugen Jebeleanu e, fără îndoială, unic, La nici unul .dintre poeţii de azi nu sintem

atit de puternic pă- trunşi, precum la el, de indestructibila fuziune dintre fiorul tris- teţii intim umane şi deschiderea frenetică şi, în acelaşi timp·, solemnă, spre înţelegerea universal-cosmicizantă a faptelor.^

NICOLAE CIOBANU, Critica în prima imtanţll, Editura Eminescu, 1974.

„Elegie pentru floarea secerată şi Hanibal sint însă cărţile radicalei schimbări la faţă. Purificată de truculenţă, de intempe- ranţă lexicală, de congestii verbale, poezia (aliaj inefabil de sua- vităţi şi durităţi eshatologice) vizează acum esenţele. Nimic mai opus, la prima vedere, decît lirismul elegiac, cu inflexiuni thana- tice din Rîul pe obraz şi sarcastica denunţare a apostolilor răului din Parabole civile. Ipostazele sint însă complementare.

Rîul pe obraz stă sub semnul lui Orfeu. Un refuz înverşunat al resemnării, o inacceptare absolută a morţii imprimă o tensiune patetică acestui ••monodialog». Urmele dispărutei sint căutate in tot, dar şi în toate, in enigmatica schelărie a cosmosului, dar ^i în obiectele ce au aparţinut celei duse, în peisajul exterior, ca şi în spaţiul din suflet, pierderea amintirilor fiind echivalentă cu un cataclism."

JOAN ADAM, Refuzul uttllrtt, Lueeofd„ul, nr. 30, 199t.

„Eugen Jebeleanu face parte din acea rasă nobilă a p^eţilor mesianici, profund angajaţi în destinul lumii, care nu pun mare weţ Pe podoabele stilistice, pe stările ludice ale cuvîntului 1.:.1, ci au curajul şi forţa practică să iasă în for în hainele sărmane ·ale adevărului (...]. Dar, fără. aceşti ,,moralişti", fără aceşti „visători", cit de greu ar fi somnul vinovat al lumii [...] Hanibal va ră- mîne o carte tulburătoare, mărturia unui poet tragic, de o .puritate morală desăvîrşită, care a trăit suferinţa lumii ca pe propria sa suferinţă ... "

DAN LAURENŢIU, Eseu„! asupra st4„ti de (JF8· ţie, Editura Cartea RomAnească, 197&.

„In tot Hanibal este o tulburătoare carte de poezie politică, scrisă de un umanist radical, care iubeşte mult Cetatea şi oamenii ei. Mesajul umanist al poetului se cere înţeles ca atare, iar în ordinea lăuntrică poeziei, frumuseţea temerară a poemelor - mai cu seamă a celor din Parabole civile - îngăduind admiraţia, face din Hanibal evenimentul politic acestui an.•

LAURENŢIU ULICI, Eugen Jebeleanu : Hantbal,

Contemporanul, 1 decembrie 1972.

„ ... Adevărat eveniment în sfîrşitul de an literar 1972, Hanibal este, prin nivel artistic şi forţă de expresie, un vîrf puternic, marcat şi în creaţia autorului ei, un vîrf de pe care se vede limpede în jur şi coasta muntelui urcată pînă aici, şi planurile alpine care se desfăşoară în continuare. Pentru că ceea ce este cu adevărat fascinant în această ultimă carte a lui Eugen Jebe- leanu este , felul în care reuşeşte să strîngă precum focarul unei oglinzi, toate temele de pînă acum ale unei creaţii întinse pe citeva decenii şi - intensificîndu-le, transfigurindu-le - să fie totuşi altfel decît celelalte cărţi ale poetului, deosebită nu numai în calitate, ci şi în esenţă."

flNA BLANDIANA, O aparişte edttoriald de ex- cepţie. Un exemplu de demnttate, Argeş, ianuarie 1973.

„Poetul infloreşte în vîrstele sale. Poetui nu se teme de timp. El şi-a înscris numele singur prin anii care i-au marcat bucuriile şi angoasa.

Eugen Jebeleanu e din stirpea aleşilor. .E poetul care ştiu că este, nu mai e nevoie să mă întreb. Cernerea .>au discernerea ar fi aici un nonsens, o lespoezie.

Cele două volume de Scrieri mi-au adus bucuria unui mare festin literar."

AUREL GURGHIANU, Dedicaţie, SteaUa, nr. t, aprilie 1976.

„Superbă şi misterioasă este această virstă poetică din ultimul volum de poezie al lui Eugen Jebeleanu ! Ni se pare că ştim atit de multe despre profunzimea ei calmă, despre echilibrul ei interior, prin asemănare cu alte ilustre exemple din poezia lumii şi, totuşi, cit de mare îi rămîne misterul. Vom găsi, desigur, şi în Hanibal, acele estompate contururi ale unui peisaj interior ce-şi este sieşi suficient cu trecerea anilor, o poezie nu o dată hibernală, contemplativă, esenţială prin sărăcia de mijloace poetice din care se compune o poezie acut biografică, dar nu vom constata astfel decît o vagă legitate, care survine cu timpul in biografia fiecărui mare poet, fără să fie: totuşi, obligatorie. Căci există în Hanibal un mister esenţial al vieţii, mai mult decît al poeziei, un mister al celor .-fireşti„ (cum .se intitulează cîteva poezii), care ne tulbură şi în faţa cărora toate spe- culaţiile de poetică depun o mărturie aproximativă. O vîrstă poetică ce permite parcă poeziei să înceapă cu o permanentă conjuncţie, cu un repetat «Şi» copulativ. ca şi cum nu ar mai exista «teme„ diverse pentru 9 poezie sau alta, ci o imperativă

şi de acum înainte singură temă în continuă întregire. O temă ce nu mai opune rezistenţă, o „materie" pentru care nu mai sînt necesare fastuoase elanuri de concepţie, ca în tinereţe, un domeniu care nu se mai cere a fi cucerit pentru poezie, căci el însu.5. i impune o permanentă stare de cunoaştere. Este acea viaţă tulburătoare despre care niciodată nu ştim suficient de mult, dar care de la un anumit moment al maximei ei relativizări poate anula chiar faptul de a fi comunicată. Nu spune, oare, chiar Eugen Jebeleanu : «Totul este atit de firesc" I Incit mă mir de ce mai scriu I Aceste litere pe care ar trebui să le gîndesc I Melodios doar în vioara-sicriu„ ? Vom putea totdeauna să apreciem drumul marilor fantasme ale unei poezii scrise la tinereţe, dar nu putem decît bănui care este esenţa al·chimică a simplităţii şi a firescului. Putem vedea din exterior economia severă !! metaforei, dar nu ştim ce anume o provoacă. Trebuie să fie vorba de o celulă rară care secretă iniţierea în tainele duratei istorice, care te familiarizează cu sentimentul relativului şi care te convinge apoi de atotputernicia lui.

Un plutarh-ian poem, ce poartă titlul cărţii, ni se pare a fi pilduitor. Este Hanibal, un3 dintre cele mai frumoase parabole poetice scrise în acest veac.

Atîta puţinătate de cuvinte care să ne convingă de relativitatea aparentelor noastre victorii fastidioase, reprezintă aproape o artă pierdută."

DINU FLAMIND. Citirea unu& poet, Steaua, nr. t, aprilie 1976.

„Semnul poeziei lui Jebeleanu este acela al inimii sub săbii. Poetul acesta a asumat, precum puţini, suferinţele şi speranţele nu mai puţin sfişietoare, tragicul şi răspunderile timpului. Din acea zi, depărtată tinereţe «Scuturată de friguri», şi pînă la înalta vîrstă a bărbăţiei «paI"abolele civile», vocea poetului a răsunat de patosul veacului. Poezia sa aparţine unei conştiinţe pururi deschisă, neîngăduindu-şi somnul împăcării. Lirica noului Orfeu nu es_te aceea care incintă făpturile, ci aceea care vre3 să le mîntuie. Astrul său care înfruntă sîngeroasele Hiroshime este lăuntric : o inimă care veghează."

NICOLAE BALOTA, Omagiu, LuceafăTul, nr. 17, 1976..

„Urmîndu-şi consecvent drumul pe care îl purtau deopotrivă marea compasiune, dar şi neobosita pornire dantescă de combatere a forţelor malefice, dragostea de om şi năzuinţa irepre- sibilă spre fericire, dar şi furia pedepsitoare şi recea minie la adresa celor care deformează şi distrug viaţa şi valorile ei, Eugen Jebeleanu a atins în anii din urmă treapta cea mai de sus a virtuţilor sale artistice şi cetăţeneşti, dind operei sale nu numai un relief impresionant, ci şi reprezentativ.„

Versurile sale au ajuns la privilegiul rar al exemplarităţii, -constituie pentru literatura noastră actuală.„ adevărate repere ale unei orientări active, angajate şi de acută responsabilitate etică şi prOfesională. [.„)

Conturînd în opera sa lirică un destin specific pentru aceste meleaguri şi pentru această epocă istorică, dind vocii sale accente de autentic tragism şi de o rară fervoare a încrederii în valorile ilinelui si frumuseţii, Eugen Jebeleanu ne-a relevat nouă înşine citeva dimensiuni spiritual-istorice mai puţin cunoscute, reuşind . totodată să propună şi în perimetrul universal o expresie originală şi de puternic mesaj umanist al lirismului românesc de astăzi."

VICTOR FELEA, Impltcaţte şt responsabtutate, Tribuna, nr. 17, 1976.

BIBLIOGRAFIE
(selectivă)

I. OPERA SCRIITORULUI

Schituri cu soare, Braşov, Tip. Rapid, 1929.

Inimi sub săbii. Poeme, Bucureşti, Fundaţia pentru literatură, 1934.

Ceea ce nu se uită. Poem, Bucureşti, Fundaţia pentru literatură, 1945.

Scutul păcii. Poem, Bucureşti, Editura de stat, 1949.

Poeme de pace şi luptă, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1950.

ln satul lui Sahia. Poem, cu portret de Florica Cordescu, Bucu- reşti, E.S.P.L.A., l!J52.

Bălcescu. Poem, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1952.

Cîntecele pădurii tinere. Versuri, Bucureşti, Editura tineretului, 1953.

Ve.rsuri alese, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1954.

Bălcescu. Poem, Bucureşti, E.S.P.L.A., „Biblioteca pentru toţi", 1955.

Din ueacul XX, cu un cuvint înainte al autorului, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1956. (Cuprinde articole, reportaje şi cronici scrise intre 1931 şi 1956.)

ln satul lui Sahia. Poem, ed. a II-a, Bucureşti, Editura tineretului, 1957.

Sur-îsul Hiroshimei, Ilustraţii de Florica Cordescu, Bucureşti, Edf. tura tineretului, 1958.

Oratoriul Eliberării, Ilustraţii de Florica Cordesc11, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1959.

·Poezii, Prefaţă de Ov. S. Crohmălniceanu, Portret de Florica Cordescu, Bucureşti, Editura tineretului,

„Cele mai frumoase poezii", 1959.

l'oezii şi poeme, cu o prefaţă de acad. Perpessicius, BucureşU, E.P.L., „Biblioteca pentru toţi", nr. 72, 1961.

Povestea broscuţei ţestoase, Ilustraţii de Florica Cordescu, Bucu- reşti, Editura tineretului, 1963.

Bălcescu. Poem, cu o prefaţă de Ov. S. Crohmălniceanu, Bucureşti, Editura tineretului, Hl63.

Cîntece împotriva morţii, Bucureşti, Editura tineretului, 1963.

Poeme 1944-1964. Versuri alese, Bucureşti, E.P.L., 1964.

Surîsul Hiroshimei, ed. a II-a, Bucureşti, Editura tineretului, 1966.

Elegie pentro floarea secerată, Bucureşti, Editura tineretului, 1967.

Hanibal, Coperta şi ilustraţiile de Tudor Jebelean11, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1972.

Surisul Hiroshimei şi alte versuri, Prefaţă de Ov. S Crohmălni- ceanu, Tabel cronologic de Corneliu Simionescu, Bucureşti, Editura Minerva, „Biblioteca pentru toţi", nr. 767, 1973.

Scrieri, vol. l-2 (vol. 1 Inimi sub săbii. Poezii, voi. 2 Hanibal. Poezii), Bucureşti, Editura Minerva (seria „Ediţii de autor"'), 1914

Velwne traduse în alte Jimbi

„Le Sourire d' Hiroshimas" („Surîsul Hiroshimei•), traducere şi prezentare de Hubert Jufn. Cu cinci desene de Corneille. Editura Pierre Jean Oswa1d, Paris, 1960.

,,Das Lăcheln Hiroshimas" („Surîsul Hiroshimei"), trad. de Georg Maurer, cu ilustraţii de Florica Cordest:u, „Werlag der Ma- tion", Berlin, 1960.

„Hiroshima mosolya" („Surîsul Hiroshimei"), trad. de Dudâ.^ Kâl- man, Garai Gabor, Hegyi Endre, Jekely Zoltan, Kardos Laszlo, Majtenyi Erik, Matyas Ferenc, Meliusz J6zsef, Pol- gar Istvan, Rubin Szilard, Simon Istvan, Szemler Ferenc; Szekely Magda, Takacs Tibor.

Volumul cuprinde şi versuri din perioada 1941-1957. Cu o prezentare de Hegediis Geza şi un desen de Florica Cordescu. Editura „,Magveto", Budapesta, Hl60.

„La Sonrisa de Hiroshima" („Surîsul Hiroshimei•), trad. de Manuel Serrano Perez, cu ilustraţii de Florica Cordescu. Cuvînt înainte de Felix Pita Rodriguez. Havana, Cuba, 1962.

„O Sorriso de Hiroshima" („Surîsul Hiroshimei"), trad. de lonas Negalha, în „Makua" („Grandes poetas do Seculo XX"), Angola, 1963.

;,La Sonrisa de Hiroshima" („Surisul Hiroshimei"). Cu un prolog de Miguel Angel AsLurias, traducere şi prezentare de Manuel Serrano Perez. Coperta de Florica Cordescu. Ilustraţii de Car- los Alonso, Laxeiro, Luis Seoane, Raul Soldi, Demetrio Ur- ruchua, Elsa Perez Vicente. Editura „Stilcograf", Buenos Aires, Argentina, 1965.

„Enekek a halal ellen" („Cintece impotr1va morţii•). trad. de Frany6 Zoltan. Cu desene de Florica Cordescu. Editura tineretului, Bucureşti, 1968.

„ TT Sorrlso di Hiroshimas e altre poesie" („Surisul Hiroshimei şi alte poezii"), traducere şi „Scrisoare lui Jebeleanu cie ia o capitală la alta" de Elio Filippo Accrocca. ln wlab. cu Dragoş Vrânceanu. Edit. Guanda, Parma, 1970. ln colecţia „Fenice", condusă de Gioncarlo Vignrelli).

„La porta dei leoni" („Poarta leilor"), traducere şi prezentare de Roberto Sanesi. ln colab. cu Dragoş Vrânceanu. Edit. Palazzi, Milano, 1970.

„To luludi tis stahtis" („Floarea de cenuşă"), traducere şi prolog de Menelaos Ludemis, cu un desen de Silvan. Edit. „Doricos", Atena, 1974.

„Hanibal" („Hanibal"), traducere şi prezentare de Kiraly I.aszl6. Edit. „Kriterion", Bucureşti, 1975 .

.,Kicserelem a keresztet" („Schimbarea crucii"). traci. in limba

maghiară de Laszl6ffy Alad<ir şi Lnszl6ffy Csaba. Edit. „Europa", Budapesta, 1976.

Prefeţe

M. SAULESCU, Opere, ediţie îngrijită şi prefaţată de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, Editura Fundaţiilor, 1947.

G. BACOVIA, Poezii, cu o prefaţă de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1956 (reeditat în 1957).

SCARLAT CALLIMACHI, Căderea Babilonului, cuvînt înainte de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1956.

ADY ENDRE, Poeme, studiu introductiv de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, Hl58.

TUDOR ARGHEZI povestind copiilor, prefaţă de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, Editura tineretului, 1961.

DIMITRIE STELARU, Mare incognitum, cu o prefaţă de Eugen Jebeleanu, Bucureşti, E.P.L., 1967.

!l'llmăciri din lirica universală

Rainer Maria Rilke, Poeme, Bucureşti, Editura Vremea, 1932.

Rainer Maria Rilke, Povestea despre iubirea şi moartea stegarului Cristoph Rilke, Bucureşti, Editura Casa şcoalelor, 1946.

Ady Endre, Poeme, Bucureşti, Editura Casa şcoalelor, 1.948.

Petofi Sândor, Poeme alese, Bucureşti, Editura de stat, 1949.

Poeme maghiare din Petăfi Sandor, Ady Endre, J6zsef Attila, Radn6ti Mikl6s, Bucureşti, E.P.L.A., 1949.

Pablo Neruda, Poeme, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1951.

Poeţi ai libertăţii, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957.

Petofi Sândor, Janos Viteazul, Bucureşti, Editura tineretului, 1958.

Nicolas Guillen, Poeme cubane, Bucureşti, E.L.U., 1962.

II. DESPRE SCRIITOR ŞI OPERA

A. tn periodice

GEO ŞERBAN, Poezia în actualitate : Scutul păcii de Eugen Je- beleanu, în Flacăra, Bucureşti, an. II, nr. 29, 1949.

DUMITRU MICU, Succese în poezia lui Eugen Jebeleanu, în Steaua, Cluj, an. II, nr. l-2, 1951.

MIHAIL PETROVEANU, O treaptă nouă în creaţia lui Eugen Jebeleanu, în Viaţa românească, Bucureşti, an. IV, nr. 1, 1951.

ION VITNER, Bălcescu, poem de Eugen Jebeleanu, în România liberă, Bucureşti, 28. XII. 1952.

MIHU DRAGOMIR, Eugen Jebeleanu : Bălcescu, în Contemporanul, Bucureşti, nr. 34, 1953.

GEORGE lVÎACOVESCU, Poezie combatantă, Eugen Jebeleanu : Versuri alese, în Gazeta literară, Bucureşti, an. II, nr. 8, 1955.

MIHAI GAFIŢA, Liric şi epic în creaţia lui Eugen Jebeleanu (lnsemnări pe marginea poemului 1n satul lui Sahia), în Gazeta literară, Bucureşti, an. II, nr. 42, 1955.

GEO ŞERBAN, Eugen Jebeleanu, publicist, în Viaţa românească, Bucureşti, an. IX, nr. 9, 1956.

OV. S. CROHMALNICEANU, Surisul Hiroshimei (poem) de Eugen Jebeleanu, în Viaţa românească, Bucureşti, an. XI, nr. 9, 1958.

ION OARCAŞU, Un moment al poeziei militante [Surîsul Hiro- shimei],

în Tribuna, Cluj, an. II, nr. 52, 1958.

VALERIU RAPEANU, Surîsul Hiroshimei de Eugen Jebeleanu, în Gazeta literară, an. V, nr. 51, 1958.

PERPESSICIUS, Poeţi ai libertăţii (Menţiuni critice), în Luceafărul, an. I, nr. 9, 1958.

GEORGETA HORODINCA, Un poem al marilor speranţe, [Su- risul Hiroshimei], în Contemporanul, Bucureşti, 12 decembrie 1958.

DUMITRU SOLOMON, Eugen Jebeleanu. Poeţi ai Zibertiţii, în Viaţa românească, Bucureşti, an. XI, nr. 1, 1958.

G. CALINESCU, Hiroshima (Cronica optimistului), în Contemporanul, Bucureşti, nr. 5, 1959.

PAUL GEORGESCU, Variaţii pe o temă gravă [Surîsul Hiroshimei]. în Gazeta literară, an. VI, nr. 19, 1959.

PERPESSICIUS, Lidice şi Hiroshima (Menţiuni critice), în Luceafărul, an. II, nr. 9, 1959.

MIRCEA TOMUŞ, Surîsul Hiroshimei, în Steaua, Cluj, an. X, nr. 2, 1959.

EUGEN SIMION, Eugen Jebeleanu : Cîntece împotriva morţii,. în Gazeta literară, Bucureşti, nr. 50, 1963.

AL. CAPRARIU, Eugen Jebeleanu : Cintece împotriva morţii, în Tribuna, Cluj, nr. 13, 1964.

DRAGOŞ VRINCEANU, Lirica lui Eugen Jebeleanu, în Gazeta literară, Bucureşti, XIII, nr. 34, 25. VIII. 1966.

LUCIAN RAICU, Eugen Jebeleanu : Elegie pentru floarea secerată„ în Gazeta literară, Bucureşti, nr. 23, 8. VI. 1967.

NICOLAE MANOLESCU, Eugen Jebeleanu : Elegie pentru floarea secerată, în Contemporanul, Bucureşti, nr. 25, 23. \"I. 1967.

N. BARBU, Eugen Jebeleanu : Elegie pentru floarea secerată, în, laşul literar, Iaşi, nr. 9, 1967.

AUREL MARTIN, Eug.z;; Jebeleanu şi vocile tragicului, în România literară, Bucureşti, nr. 13, 25. III. 1971.

ŞTEFAN AUG. DOINAŞ, Imagine şi viziune la Eugen Jebeleanu, in Contemporanul, Bucureşti, nr. 17, 23. IV. 1971.

NICHITA STANESCU, Un om al plumbului, în Argeş, octombrie, 1971.

LAURENŢIU ULICI, Eugen Jebeleanu : Hanibal, în Contemporanul, Bucureşti, nr. 49, I. XII. 1972.

VALERIU CRISTEA, Tentativa lui Orfeu (Hanibal de Eugen Jebeleanu], în România literară, Bucureşti, nr. 47, 16. XI. 1972.

C. DIMISIANU, .. O lume de flăcări (Eugen Jebeleanu : Hanibal], în România literară, Bucureşti, nr. 47, 16. XI. 1972.

AL. PIRU, Eugen Jebeleanu : Hanibal, în Ram^i, Craiova, nr. 12, 15. XII. 1972.

DAN CULCER. Eugen Jebeleanu : Hanibal, in Vatra, Oradea, 20. VI. 1973.

ROMUL MUNTEANU, Eugen Jebeleanu - Poezia timpului pierdut şi regăsit [Hanibal], in Argeş, Piteşti, nr. 1., 1973.

ANA BLANDIANA, O apariţie editorială de excepţie - Un exemplu de demnitate [Eugen Jebeleanu : Hanibal], în Argeş, Piteşti, nr. 1, 1973.

NICOLAE BALOTA, Eugen Jebeleanu : Hanibal, în Steaua, Cluj, nr. 2, 16-30. I. 1973.

DAN LAURENŢIU, O viziune eroică : Eugen Jebeleanu, Hanibal, in Luceafărul, Bucureşti, 24. II. 1973.

AL. ANDRIESCU, Permanenţele liricei lui Eugen Jebeleanu, în Cronica, laşi, nr. 7, 16. II. 1973.

CONST. CIOPRAGA, Eugen Jebeleanu sau durerea spiritului [Hanibal de Eugen Jebeleanu], în Cronica, laşi, nr. 11, 16. II. 1973.

NICOLAE CIOBANU, Sub semnul lirismului meditativ, în Luceafărul, Bucureşti, 20. X. 1973.

GHEORGHE GRIGURCU, Eugen Jebeleanu : Hanibal, în Familia, Oradea, nr. 12, 1973.

LUCIAN RAICU, Eugen Jebeleanu astăzi [Surîsul Hiroshimei -^i alte poeme, de Eugen Jebeleanu], în România literară, Bucureşti, nr. 52, 27. XII. 1973.

PETRU POANTA, Eugen Jebeleanu : Surîsul Hiroshimei şi alte poeme, în Steaua, Cluj-Napoca, nr. 1., 1974.

EDGAR PAPU, Poezia lui Eugen Jebeleanu [Scrieri 1,2], în România literară, Bucureşti, an. VII, nr. 38, 19 IX. 1974.

DUMITRU MICU, Scrieri de Eugen Jebeleanu, în Scînteia, Bucureşti, nr. 10 116, 1. III. 1975.

MARCEL MIHALAŞ, Poezie şi conştiinţă, în România literară, Bucureşti, an. VIII, nr. 30, 24. VII. 1975.

MARIN MINCU, Demnitatea obţiunii, în Luceafărul, Bucureşti, nr. 17, 24. IV. 1976.

ADRIAN POPESCU, Eugen Jebeleanu - un alegoric, în Amfiteatru, Bucureşti, an. XI, aprilie 1976.

DINU FLAMlND, Citirea unui portret [Eugen Jebeleanu la 65 de ani], în Steaua, Cluj-Napoca, an. XXVII, nr. 4, aprilie 1976.

VICTOR FELEA, Implicaţie şi responsabilitate, in Tribuna, Cluj-Napoca, an. XII, nr. 17, 22. IV. 1976.

NICOLAE BALOTA , Omagiu, în Luceafărul, Bucureşti, an. XIX, nr. 17, 24. IV. 1976.

LUCIAN RAICU, Forţa poeziei, în România literară, Bucureşti, an. X, nr. 19, 12. V. 1977.

B. In volume

E. LOVINESCU, Poezia cu tendinţe spre ermetism ... , Eugen Jebeleanu, în Istoria literaturii române contemporane, 19001937, Bucureşti, Editura Socec, 1937. (Reprodus în Scrieri, 6, Bucureşti, Editura Minerva, 1975.)

POMPILIU CONSTANTINESCU, Eugen Jebeleanu, Inimi sub săbii, Ceea ce nu se uită, în Scrieri, 3, Bucureşti, E.P.L., 1969.

OCTAV ŞULUŢIU, Eugen Jebeleanu, în Scriitori şi cărţi, Bucureşti, Editura Minerva, 1974.

ŞERBAN CIOCULESCU, Poezia lui Rilke în româneşte, în Aspecte literare contemporane, Bucureşti, Editura Minerva, 1972.

VLADIMIR STREINU, Lirism şi epocă, în Pagini de critică literară, IV, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.

PERPESSICIUS, Eugen Jebeleanu, în Menţiuni critice (Pagini alese), Bucureşti, Editura Albatros, „Lyceum", 1976.

AL. PIRU, Eugen Jebeleanu, în Panorama deceniului literar românesc 1940-1950, Bucureşti, E.P.L., 1968 ;
Euge1J, Jebeleanu, în Poezia românească contemporană 1950-1975, Bucureşti, Editura Eminescu, 1975.

ION CA.RAION, Eugen Jebeleanu, în Duelul cu crinii (1946), Bucureşti, E;ditura Cartea Românească, 1972.

MIHAIL PETROVEANU, Eugen Jebeleanu sau Viziunea grandiosului, în Profiluri lirice contemporane, Bucureşti, E.P.L., 1963.

ION DODU BALAN, Eugen Jebeleanu : Surîsul Hiroshimei, în Delimitări critice, Bucureşti, E.P.L., 1964.

DUMITRU MICU şi NICOLAE MANOLESCU, Eugen Jebeleanu, în Literatura română de azi, Bucureşti, Editura tineretului, 1965.

EUGEN SIMION, Lirismul polemic şi vizionar, E. Jebeleanu : Cîntece împotriva morţii, în Orientări în literatura contemporană, Bucureşti, E.P.L., 1965 ;
Eugen Jebeleanu, în Scriitori români de azi, I, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1974.

CONSTANTIN CRIŞAN şi VICTOR CRACIUN, Eugen Jebeleanu, în Literatura română în lume, Bucureşti, Editura

Meridiane, 1969.

AUREL MARTIN. Eugen Jebeleanu, în Poeţi contemporani, II, Bucureşti, Editura Eminescu, 1971.

MARIAN POPA. Eugen Jebeleanu, în Dicţionar de literatură română contemporană, Bucureşti, Editura Albatros, 1971.

ŞTEFAN AUGUSTIN DOINAŞ, Imagine şi viziune la Eugen Jebelranu, în Poezie şi modă poetică, Bucureşti, Editura Eminescu, 1972.

CONST. CIOPRAGA, Personalitatea literaturii române, laşi, Editura Junimea, 1972.

LUCIAN RAICU, Eugen Jebeleanu : Elegie pentru floarea ·sece- rată. în Structuri literare, Bucureşti, Editura Eminescu, 1972.

MIRCEA ZACIU, Eugen Jebeleanu, în Lecturi şi zile, Bucureşti, Editura Eminescu, 1973.

GEORGE IVAŞCU. Premii, în 101 tablete, Bucureşti, Editura Emi- nescu, 1974.

ALEXANDRU PALEOLOGU, Eros şi polis, în Simţul practic, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1974.

GABRIEL DIMISIANU, Eugen Jebeleanu, în Valori actuale, Bucureşti, Editura Eminescu, 1974.

OV. S. CROHMALNICEANU, Poezia pură : Eugen Jebeleanu, in Literatura română între cele două războaie mondiale, II, Bucureşti, Editura Minerva, 1974.

NICOLAE CIOBANU, Eugen Jebeleanu, în Critica în primă in- stanţă, Bucureşti, Editura Eminescu, 1974.

FLORIN MIHAILESCU şi G. G. URSU, Eugen Jebeleanu : Poet al depăşirii impasurilor (Surîsul Hiroshimei, Elegie pentru floarea secerată), în Analize şi interpretări literare, Bucu- reşti, E.D.P„ 1975.

H. ZALIS, Eugen Jebeleanu, în Tensiuni lirice, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975.

ROXANA SORESCU, Eugen Jebeleanu : Hanibal, în Limbă şi li-

teraturii, vol. II, Bucureşti, 19i5.

VALERIU CRISTEA, Eugen Jebeleanu, in Domeniul criticii, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1975.

CORNEL REGMAN, :woment Eugen Jebeleanu, în Colocvial, Bucureşti, Editura Eminescu, 1976.

DAN LAURENŢIU, Eugen Jebeleanu, în Eseuri asupra stării de graţie, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1976.

DAN CRISTEA, Eugen Jebeleanu, în Arcadia imaginară, Bucureşti, Editura Cartea românească, 1977.

VOCEA LUI JEBELEANU V

TABEL CRONOLOGIC XXIX

HARFA ŞI MINOTAURUL

Minotaurul 3

CEEA CE NU SE UITA

Ceea ce nu se uită 7

"STIHURl

Celor căzuţi pentru libertate . 15
Respublica . 17
Lavă 18
Nici lacrima . . 19
Lidice . 20
Fiului meu .. 24
Fetiţei mele . . 25
Pe o carte . 26
Michette ... 28
Fîntîna săritoare 29
Cîntecul . . 30
Argint şi aur 31
Roza . 32
Răgazul 33
Unui copil . 34
O, gînduri... . 35
Lied ... 36
lVIetamorfoze . 37
Frumoasa adormită 38
Supravieţuitoarea 39
Tiranul ucis . . 40

Cînd o să plec... . 41
Ca un copil . . 43
Vrăjitoarea . 44
Adu-ţi aminte ... 45
Visul . . 46
E muntele 47

Din poemul B-ALCESCU

Prolog 51
Cîntul III 56
Cîntul V . 60
Cîntul VII . 64
Cîntul XIV 71
Cîntul XVII 76
Cintul XIX 85-

SURISUL HIROSHIMEI (1956-1958)

Intîlnirea cu Hiroshima 91
Sfîrşitul zilei 93
Noaptea, somnul . . . 98 Visele oraşului . . . 100
Visul pescarului bătrîn 101
Visul mutilatului de război 104
Visul omului-cal . . 106
Visul negustorului 110
Visul poetului 114
Zorile ... 120
Călăii . . . 124
Noaptea soarelui 127

Vocile

Cintec de pomenire pentru morţii neştiuţi 131
Un glas . . . 132
Glasul unei femei . . 133
Corul copiilor ucişi . . . 135
Vocile păsărilor din Hiroshima 136
Cine-a văzut. . . . 137
Glasul celor optzeci de milioane . 139
Glasul cenuşii 142
Cuvîntul japonezului către asasini 143
Glasul muncitorului 144
Se-nalţă oceanul 147
Surîsul peste moarte 149

Prolog . . . 155
Ca să pot apăra . . 158
Confesiune . . 161
Strada gării 30 163
XX 165
Oh, animalele... . 167
Piscul şi fiara 172
Eldorado . . 173
Brăţara 175
Cocoşii oraşului 177
O, viaţă . . 180
Flămîndul care-mparte piini 181
Ecouri 183
Ceea ce ucid zarafii. . 185
Copilul pierdut . . 186
Zăpadă, tinereţea mea 187
Morţii aceştia 188
Bunicul 189
Viaţa . 190
Dragă ... 191
Rue pierreuse 193
Cosmino ... 195
Civilizaţie . . . 197
Fîntînă romană . 198
Rîurile se dezgheaţă 200
Tu eşti ca pasărea aceea 201
Lumina 202
Moment 203
1n faţa apei . . 204
Chiar dacă . 205
Răsplata . . . 206
Perpetuum mobile 207
Sînt fluviul 208
Tezaure . . . 209
Triumful 210
Fragment autobiografic 212
Tîrziu . 215 Mama 217
Lasă-mă 218
Pădure la Ţigăneşti 219
Lui Shakespeare 220
Invăpăiat voi fi întotdeauna 221

ELEGIE PENTRU FLOAREA SECERATA

Florica 225
Izvor . 226

Ajută-mă . 227
Sînt cel ce iubeşte pămîntul 228
Tot ce nu am făcut 229
Toate lucrurile 230
Şi viaţa . . . 231
Îţi aminteşti . . 232
Cînd 233
Sînt Daniel 234
Cîntarul 235
Răpirea . 236
Haina .. 237
Sărbătoare 238
Întîlnire 239
Rîndul . . . 240
Greul pămîntului 241
Vestmîntul 242
Uşa 243
Alimente . . 244
Cel mai nefericit 246
Taina .. 247
Adormi 248
Ochiul tău 249
Te ridic în braţe 250
Mutilatul . . 251
Pe streaşină . 252
Acuma 254
Acela sunt 255
Am avut . 256
Neînfrîntă . . . 257
In lună . 258
Frumuseţea 259
Atîtea lumi 260
.... Gelozie .. 261
Fe bră .. 262
foainte 263
Cuţite 264
Să povestesc 265
^arbă . . 267
Memoria .. 26^
La pîndă .. 270
Sem per 272
Arma secretă 273
Greutăţi . 276
Succesiuni 277
Veveriţa . 278

RAUL PE OBRAZ

Râul pe obraz 283
Mâna spartă 284
In toate . 285 Rugăciunea lingurii 286
Da şi nu .. 287
Ochi închişi . 289
Floarea soarelui . 290
Miresme pierdute 291
Firescul nefiresc 292
Absenta .. 293
Strâns . .. 294
Uşi .. 295
Zăpezi 296
Bijuterii 297
Culori 298
Radiografia iernii 299
Când 300
Metamorfoză .. 301
Geamul 302
Avertisment . 303
Dintr'o pădure 304
Căţelandrul 305
Nimic nu se pierde .. 306
Această bogăţie . 307
Acestui om 308
Mai aproape .. 309
Renaştere 310
Castana 311
Succesiuni 312
Legat . 313
Iluminare 314
Calendar ' ... 315
Inceput de iarnă 316
Fără .. 317
Mic salt mortal 318
De toamnă şi de primăvară 320
Jocul . .. 321
29 aprilie 322
Iată cum. .. 323
Aşteptare 324
Combustiune 325
Arhimede 326
Fără oprire 327
Eternitate . 328
Adolescenţă . 330

,Firesc ... 331
Primăvara, la mare 332
Sebastian . . 333
Imprumutat vieţii 334
Impreună . 336
Infantilă 337
Victoria dela Samotrace 338
Unui tinăr care a răpus 22 de ani 339
Iarbă proaspătă . . 340
Judecata . 341
Tu, care . . . 342
Schimbarea crucii 343
Orfeu ... 344

PARABOLE CIVILE

Aştept . . . 345
Sfânta sfintelor . 346
Firesc . . 347
A doua înviere . 348
Asupra mea .. 350
Copiii veacului 351
Convertiri . . . 352
Revoluţie ştiinţifică 354
Un vis . 355
Intâmpinare 356
Privighetorile 357
Ursul Veta 358
M'am gândit . 359
Intrebări lui AŞ. dus dintre vii 360
Ediţie specială 362
A doua ediţie specială 363
Pătrăşcanu 365
Ţuculescu 367
Lumină 371
Inainte . 373
Hotărâre . . 375
Carul cu grâu 376
Perfectul acrobat 377
Măşti . . . 378
Sfânta Ioana . . 379
Hani bal 380
Centaurii . 381
Apostolul . 383
Mai sunt 384
Rugăciune 386
Izvoare . 387
Semiramis 388

Dihorii 389
Satrapi 390
Ca prostul 391
Aquaforte 392
Apa şi focul 393
Sic cogito 394
Coşmar 395
Bagaje 397
Invocaţie . 398
Atât 399
Disconţinuu 400
Cumpăna 401
Desprindere 402

REFERINŢE CRITICE 403
BIBLIOGRAFIE . .. 429

Lector : ION NISTOR
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Bun de ttpar : 25. VIII1977. Apllrut : 1977.
Comanda editurii : 749. Coli de tipar : 31
Ttraj : 49 510 exemplare broşate.

COLECȚIA LYCEUM

Lei 6

A trăi, a mur!; a trăi o singură dată. Din imp liem

ea într-una şi aceeaşi propo- ziţie, vin toate sensurile şi toate riscurile necruţătoarei, pateticei angajări, care străbate poezia lui Eugen Jebe- leanu ...

Flacăra interioară, m^r8u aprinsă, conştiinţa exemplară şi rezonanţa extraord inară a vocii, ne fac să ve9em în Eugen Jebeleanu un adevărat mare poet, unul din «cei mari» ai lumii contemporane.

LUCIAN RA1CU